

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 204.

ספר
הלכות פסוקות

או
הלכות ראו

המיוחסות

לתלמידי רב יהודאי גאון

העתקתיו מכתבת יד ישן נושן אשר באוצר הספרים

באקספארד

הוצאתי לאור פעם ראשונה באותיות והוצאות שלי

עם מראה מקומות

ומוגה שנית מגוף הכתיבת יד

עם מכתב המפיץ אור על הספר הזה ועל מחברו או מחבריו מהחכם

כמ"ר ש' ז' ח' האלברשטאם נ"י

אני

אריה ליב שלאסבעריג

ווירסיילים הסמוך לפאריס

בשנת מ'ש"ש כל הארץ לפ"ק

בדפוס סערף ובנו

ונמכרים אצלי

VERSAILLES PRÈS PARIS

CERF ET FILS

—
1886

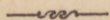

NACHDRUCK VERBOTEN

מנחת תורה

וברכתי תעלה

על ראש האדון העושה צדקה בכל עת, אוהב תורה וחכמה

באראן גוסטאוו די רוטשהילד

על כל המצבות שקבלתי ממנו

מכתב

מידידי החכם כמ"ר ש' ז' ה' האלברשטאם נ"י

ב"ה. לכבוד ידידי התורני והרבני יקר רוח איש הבונה ומוציא לאור תעלומות מו"ה אריה לרב שלאסבערג נ"י שלום עד העולם!

כברתני, ידיד נכבד, לשלוח אלי העלים מספר הלכות פסוקות או הלכות ראו אשר הנך מוציא כעת לאור עולם, מרם תשלח אותה החוצה על פני תבל, למען אשים עיני עליהם ולשלוח לך את אשר תמצא ידי להעיר על הספר — מחוייב תודה אני לך על זה, אך לדאבון נפשי לא היה עוד ביכלתי לעיין בו כראוי מפני כאב עיני, ועוד מניעות אחרות עמדו לשמן לי, ולא יכולתי לקרוא רק העלים הראשונים, ומשם ואילך הצצתי רק כה וכה אמנם בכל זאת לא אוכל השב פניך ריקם, והנני להגיד לך את המעט אשר מצאתי.

והנה לא נעלם מעיני כבודך, כי כבר דברו על הספר הנ"ל החכמים מוהר"ש זקש ומוהר"ש באבער, בהמגיד שנה 1878 עמוד 238 והלאה ועמוד 329 והלאה, וכמו כן החכם ר' אברהם נייבויער — אשר היה הראשון אשר דבר עליו בהמגיד שנה 1873 עמוד 125 והודיע שם כי מצא באקספארד הלכות ראו או הלכות מתלמידי ר' יהודאי גאון — והדפיס אחרי כן מאמר ארוך על זה במכתב עתי לעד מערבאדע שנה רביעית עמוד 55 והלאה. — ובלתי ספק כבר שב גם החכם מה"ר ש"ז מדעתו לייחס אלה ההלכות ליצחק ריש גלותא, אחרי הראו החכמים הנזכרי כי מלת פסקא בסוף ס' זכר נתן עמוד 134 (להרב רנ"ג קורונויל) הוא מעות הרפוס וכי בגוף כ"ז ספר העתים הנמצא אצלי כתוב בפיהם או בפיהן נוהא כמו בעל פה, עי' תענית דף כ"ז ע"א, וקורין על פיהן. גם על מה שמצא החכם רש"ז סתירה בין הלכות שלפנינו ובין אותן הלכות שהביא רשד"ל ז"ל בבית האוצר דף ג"ב מתוך מחזור ויטרי נוכעת נדפסו מתוך כ"י פארמה עי' הר' חיים מאיר הורוויץ בס' תורתן של ראשוני ח"א עמוד 15 — 37, יש להשיב, כי אלה האחרונות אינן הלכות פסוקות, רק הלכות קצובות כמו שנכתב על נכון בכ"י פארמה וגם בכ"י הנמצא אצל הרב מהר"ג ראבינאוויץ, וכ"ה במחזור ויטרי, רק פעם אחת נמצא שם: פסוקות קצובות ונראה שהיא מ"ס כמו שנמצא ג"כ פ"א בטעות גדולות קצובות והעיר שם רשד"ל כי הוא מ"ס, ואף כי הראה הרי"מ פריימאן ז"ל בהקדמתו לס' הזהיר שהוציא לאור כי בבבלי מובא הלכה פסוקה ובירושלמי הלכות קצובות, גם נמצא בה"ג הלכות קצובות בבני מערבא, אמנם באסיפות אלה בימי הגאונים הלכות פסוקות לחוד והלכות קצובות לחוד, ואלה האחרונות הן הלכות מקוצרות מתוך הלכות גדולות או (מה שג"ל יותר) מתוך הלכות פסוקות, ועי' מ"ש החכם רנ"ג ברילל ביאהרביכער שלו, ח"ה עמוד 158. — ונראה כי נתקצרו מתוך גוף הלכות פסוקות לא מתוך התרגום שלפנינו, כי לשונם אינו דומה לזה, גם נמצא בהם קצת הלכות בלשון ארמי. — ועל השערת החכם ר"ש באבער כי הברם רב

הפך, כבר השיב החכם נייבוער שם עמוד 66, והראה על מ"ש החכם רמ"ש בהמזכיר (ג, עמוד 4) ואין ספק כי גם ס' והזהיר לא חיבר רב הפך. — ולכן הנני מסכים ג"כ לדעת החכם נייבוער כי הלכות שלפנינו המה באמת לתלמידי ר' יהודאי גאון, והמה (כפי שהראה ראשונה החכם רמ"ש במגיד ירחים עמוד 174) המובאים בשם הלכות ראו מהקראי ישועה בן יהודה, וגם בה' שחיטה בל' ערבי (ומתברר הוא לדעתי ר' שמואל בר' יעקב גמע, כמו שהוראיתי עוד בשנת תרכ"ב בהכרמל ש"ג, 245. ועי' המזכיר לרמ"ש שנת עשרים עמוד, 41 ושכ"א, 87. וזה ארבע' שנה הודיעני החכם נייבוער כי ראה הלכות שחיטה מתימן (יעמען) ושם מובאים הרבה דברים מר' שמואל בן יעקב הנמצאים אות באות בה' שחיטה בל' ערבי הנמצא באקספארד ואשר הודיע מיכם ראשונה ג"כ החכם רמ"ש) — והנה בה' שחיטה הנ"ל כתוב לאמר (כפי העתקת החכם נייבוער מערבית לעברית): ראיתי בהלכות ראו והן ההלכות המיוחסות אל אדוננו מר רב יהודה ז"ל — ואח"כ כתב (כפי העתקת החכמים נייבוער ודערנבורג עמוד 65 ועמוד 134): "ומר רב שמעון קיאר"*) בעל הלכות גדולות תפס במאמר הזה בעצמו וחוסף עליו מאמר אחר ואמר: — והנה כל מה שמוכא שם נמצא באמת בהלכות פסוקות שלפנינו אשר הנך מוציא כעת לאור (וגם בה"ג, כי רוב הלכות פסוקות משוקעות בה"ג) רק כי הלכות פסוקות נכתבו מתחלה בלשון ארמי (וגם לפני בעל הל' שחיטה בל' ערבי היו ג"כ בל' ארמי) ואותן שלפנינו מתורגמים ללשון הקדש, והתרגום נעשה בלתי ספק בארצות המערב אשר לא הבינו שם היטב בלשון ארמי. ולדעת רש"י בהמגיד שם 247 נשלחו מתחלה נוף ה' פסוקות לארצות אחרות וכן דעת החכם ר"ג ברילל ביארה רביכער שלו ח"ב 77 והביא ראיה מאור זרוע ח"ב סי' תל"ב מה שהביא שם מגאון אחד, ואני מוסיף כי זה הגאון הוא רב האי כמו שמוכא ממנו ביוחסין השלם עמוד 205: "ורב האי חלק על הלכות מר יהודאי גאון שאמר שהיה מאור עינים והסופר טעה ומה שלא שמענו מפיו לא נאמין כי ההיא דאמר לענין שניות אמו מר במה דרבנן (צ"ל: מר בריה דרבינא יבמות לב) חתים עליה, הכי נמי כיון דאית פירכא לא סמכינן עליו כי הסופר טעה אי נמי אינש אחרינא כתבה בשמיה אחרי ק' שנים אחרי שבאו מאדום לכבל אמרו בשמיה" — דרך אנב אעיר כי מזה יתראה כי לא נשלחו ה' פסוקות מר יהודאי לספרד רק לארץ אדום. — והנה החכם רש"י העיר לנכון כי בה' פסוקות אשר לפנינו יתרגם גם מה שמביא מתלמוד בבלי ללשון הקדש ואפילו השמות המלאכותיים כמו: נתבקשה להם, במקום איבעיא להו, אבל גדולה במקום אבל רבתי.

* כבר הראה רמ"ש על מחבר זה שכוחב: קיאר"א במקום שכוחבים זולתו קייר"א. ואני מוסיף כי כן כתב גם רב האי גאון כמובא במכריע בשמר דף כ"ו, וכן בתשובות הגאונים אשר הו"ל החכם הרב ר' עיר 191, וכן מצאתי גם ביד רמ"ה ב"ב לדף פ"ה: הלכות גדולות למר שמעון קיאר"א. ולדעת החכם נייבוער היא עיר Kayar אשר בארם נהררים.

ואני הנני להוסיף פה עוד איזה דוגמאות (ואוסף גם איזה הערות) ואלה הן :

בהלכות גדולות	עמוד
אמר מר (אמנם בע' 102 דאמר מר).	2 אמרו חכמים
פשיטא.	והי
אמרי נהרדעי.	אומרים נהרדעים
ארמאי.	ארמי
סביר מינה.	כסבורין העם
אותיבו ציבי.	שמניח עצים
תרווייהו.	שניהם
תירגמה רב חנן (ופה שנוי גם בשם	פירש ר' נתן
האומר והרבה שינויים נמצאו כזה).	
דשכיחי.	שמצא
במל.	ופמר
והיינו דאמר.	וזו היא שאמר
ותני ר' חייא.	5 שנינו במשנת ר' חייא
אפלא.	על חצי
(בלשון ארמי ובה"ג פסק).	מסנתגת התלויה
ובתר . . . משתלי.	ואחר . . . ימעה
בעי מיניה.	בקשו חכמים
לבי דואר.	לבית השליש
באומצא.	כשהוא חי
ההיא לבר טביא.	6 מעשה בעבי
ההוא גנבא.	מעשה בבני חיפה
אשכול.	מזמור
ובה"ג דף כ"ט ע"ב מדפוס ווארשא :	14 ואמרו חכמים רב ושמואל דאמרי
ואתמר עלה וכו' במשהו מיהו חמץ	שניהם כל איסורין שבתורה במינו
קמיבעיא לן לשאר איסורין שבתורה	במה שהוא וכו' אבל חמץ הוצרך
מדמינן. ועי' הקדמת ס' והזהיר ח"ב.	לנו לשאר איסורין שבתורה נדמהו
קדירי כפי ופטולי.	46 הקדרות וזימאלסטריות ואסכליות
(ואולי יש להוכיח מכאן כי התרגום נעשה בארץ יון או באיטליא של יון)	
ומאני דפחרא.	17 וכלי חרש
רחמנא אמר.	19 מפני גזירת הכתוב
פסק. וכל אימת דעייל אינש לסוכה.	26 והלכה שעוה שאדם נכנס לסוכה
לסורו.	34 לשאורו

31 מספר בין תפלין של יד. בה"ג: שח וכו'. וכו"ה בס' והזוהר ח"א דף ז'
ומזה נראה כי התרגום ללשח"ק בס' והזוהר איננו אותו אשר בהלכות פסוקות
שלפנינו. ולדעת החכם מהר"ט צונץ ז"ל ס' והזוהר הוא ס' והשכם (ויש
חולקים, ואין כאן מקומו לברר זה) והתרגום בס' השכם הוא מהלכות גדולות
לא מהלכות פסוקות כמבואר בה' שחיטה בל' ערבי כמי'ש החכם רמ"ש
והביאו החכם נייבוער בלעמערבאדע עמוד 65:

52 וכך אמרו חכמים בשם מר יהודאי ראש ישיבה. בה"ג דף פ"ח ע"ג: והכי
אמור רבנן משום מר יהודה. ובכ"י רומי: רב יהודאי גאון. וגם למעלה
ראינו בהל' שחיטה בל' ערבי מובא ר' יהודאי בשם ר' יהודה. ובוה
יבטלו דברי הר"ב אנפי יהודה בהקדמתו לס' והזוהר ח"ב אשר לחלק יצא
בין ר' יהודה ובין ר' יהודאי. ועי' יאהרביכער לברילל ח"ב 434.

77 בא ושמע בה"ג תא שמע.

83 מור רב שמואל ומור רב יהודאי מר רב יהודאי ומר ר' שמואל. עי' למעלה 52.

88 וזה תלמוד היום בבית הדין הגדול בשתי ישיבות כך הן פוסקין במורדות.
ובה"ג דף ס"ח ע"ד: האי גמרא והאידינא בתרתין מתיבתא הכין פוסקין במורדות.
וכשכותב גט חליצה יכתוב כמושב תלתא שאמר לו מור רב יהודאי.

124 ובה"ג דאמר ליה גאון לספריה. ובה"ג כ"י רומא: מר רב יהודאי גאון.
גט חליצה כך כותבין מה דהוה קדמנא (והיא בל' ארמי. גם למעלה ע'
402 תופס גט וע' 143 גט מיאונים וזה לא מצאתי בה"ג הם ג"כ בל'
ארמי ונראה כי נהגו לכתוב אותם גם במדינות אחרות בלישון ארמי).

פלוגי דהיא כן וכן דירח פלוגי דשנת כמה. ובה"ג דף ס"ו: ביום
פלוגי דהוא אנך בירח פלוגי. ובמכתב חדשי להחכם גרעין שנה ל"א
474 שערתי כי צ"ל א' ג"ב והיינו לשטרות והוא כמו שהגביל הראב"ד
בס' הקבלה זמן ר' שמעון קיירא הל"ג. והחכם ברילל השיג עלי ביארהר
ביכער שלו ש"ה 460 וכתב שצ"ל: כך. אמנם הרב מוהר"ג ראבינאוויץ
כתב לי (כ"ה אדר תרט"ב): " בלי ספק האמת כהגהתך ותיקף כאשר
הודעתני חשבת שצ"ל בירח פלוגי בשנת א' ג"ב — וגם להגהת ברילל
צ"ל: ביום פלוגי בכך בירח פלוגי בשנת כך וכך נו' וא"כ מוטב להגיה
כדברך שדברי קבלת הראב"ד מוכחין שכן היה לפניו. — ולפי מה שנמצא
פה בהלכות פסוקות נראה שצ"ל בה"ג: ביום פלוגי דהוא כך וכך בירח
פלוגי דשנת אנך או כמו שהגהתי א' ג"ב. והחכם נייבוער בהיותו אצלי
בקיץ תרט"ג אמר לי כי לדעתו אנך היא ע"פ מדרש ויקרא: אנך אלו סנהדרין
והיינו ע"א " ופה הכוונה ע"א לשטרות והוא זמנו של ר' יהודאי גאון בעל ה'
פסוקות. ואני מוסיף כי מצאתי בס' האסופות ובס' צידה לדרך כ"י שלי מלת
אנך בהרבה מופסי שמרות ממי הגאונים ואולי נכתבו כלם בזמן הג"ל.

444 גימלה המרה וכו' מעשה היה וקרעו כבד וכו' וישנה לתלי נומר חסרה ומריפה

141 אינה לתלי שלה כשרה, וכן הוא בה"ג דף קכ"ז ע"ב: נמלה המרה וכו' הה עובדא וכו' ואיתא לתלייה אמרינן מחסר חסר ומריפה וכו' ליתא לתלייה כשרה אך בספר העמור אות מרה גרס איתא במקום ליתא עיין בהערות רא"ש טרויב ז"ל בה"ג. וכן נמצא בהפך בלקח טוב פ' שמיני דף ל' דפוס ווילנא. ועי' מבוא החר"ש באבער לח"א דף כ"ב.

גם נמצא בהלכות שלפנינו לישנא קלילא כלשון הירושלמי: לוכל במקום לאכול, יניי, תומר וכדומה. והנה רוב הלכות אלו נמצאים גם בה"ג, כמו: עמוד 4 שמא יפרוש נמצא בה"ג ע' 49 — שם, כשטמבילין אותו. בה"ג 48 — מילדין את האשה. בה"ג 39 — ע' 3: לא ישכיר. בה"ג 40 — ע' 4: שואל אדם. בה"ג 40 — ע' 5: מותר לכתוש פלפלין. בה"ג 41 — קופא של מוכן. בה"ג 34 — ע' 6: גוי שפסק. בה"ג 34 — קמיע של מומחא. בה"ג 35 — מפנין. בה"ג 39 — המבשל בשבת. בה"ג 43 — מפירים נדרים. בה"ג 42 — ה' יום ביברין של חיה. בה"ג 71 — הסוכר את המים. בה"ג 73 — ת"ר אין אופין. בה"ג 72 — ע' 8 ועירובין תבשילין. בה"ג 71 — שאל את רב. בה"ג 72 — ת"ר את אשר יאכל. בה"ג 72 לפני הקודם.

וכבר מאלה הדוגמאות המעטות משמונה עמודים הראשונים נראה כי רובן של ההלכות שלפנינו נמצאו בה"ג, אך שלא כסדר הנמצא שם, כי אמנם נודע כי רובן של ה' פסוקות נכללו בה"ג וזה כרברי הראב"ד כי ה' פסוקות נקבצו מהלכות גדולות ועי' מ"ש הרב שיר"ר ז"ל בכ"ח ח"ו עמוד 236 והלאה, אמנם מדברי בעל ה' שחיטה בל' ערבי שהבאתי למעלה נראה קצת בהפך כי ר"ש קיארא בעל ה"ג ראה כבר הלכות ר"י גאון. — והנה לא לבד בתוך אותה ההלכה הסדר משונה ולפעמים גם בקצור הרבה כמו ה' מגלה וחנוכה הן רק איזה שורות. כי גם סדר ההלכות משונה הרבה מאד לדוגמא נמצא פה תפלין ומזוזה בסוף ה' לולב, ה' קידושים (וכ"ה בה"ג רומי ולפנינו: קידושין) כתובות שבועות גימין (בה"ג גימין) גם שמות ההלכות משונות לפעמים כמו ע' 41 הלכות מטונות ובה"ג: הלכות הלואה, והרבה הלכות אשר בה"ג לא נמצאו פה, ופעמים חסר פה הרבה מה שנמצא בה"ג כמו בה' תשעה באב (אשר היא פה אחר ה' פסח ועצרת ובה"ג אחר ר"ה) חסר בתחלתו מה שמוכא בה"ג מנמרא (תענית כ"ז ומתחיל תענית דף ל"ו) ועי' בהגהת ר"ש טרויב לבה"ג ע' 39 שהקשה כי לא היה להביא דף דמודים, ובאמת פה אינו מביאו, וכל זה אולי היה חסר גם בגוף ה' פסוקות. אמנם קצת דברים היו בגוף ה' פסוקות וחסרות רק בהעתק שלפנינו כמו מה שמוכא בה' רי"צ גיאות ה' אבל דף ס"ג: ובפסיקות באה לו יום שמועה יום ל' הוא כשמועה רחוקה וכו' ובגדולות וכו' בהל' דמר יהודאי וכו' — ולפנינו ליתא פה. — אך מה שמוכא בה' רי"צ גיאות ה' הלל עמוד ד': בהלכות ובפסיקות נמי ויחיד דקאמר גומר את ההלל לא יחיד טמש, נמצא בה"ג (הנקרא הלכות סתם) וגם בהלכות פסוקות שלפנינו, והרי"צ גיאות כתב שם: ונשאל מרב האי מצינו בהלכות מר רב יהודאי ז"ל יחיד

דקאמר וכו', ומר רב שר שלום וא"ר רב גמרונאי וכו' וזה שחקקתם לפנינו בהלכות קמועות לא יחיד ממש, ומזה הוכיחו ר"ג ברילל והר"ש זקש נ"י כי הן הן הלכות פסוקות והן הן הלכות קמועות וכך מטיין דברי הרב פריימאן ז"ל בהקדמתו לח"ב מס' והזהיר, ובה"ג רומא מובא בזה רב יהוראי בעל הלכות הקטן כמ"ש במ"ח להחכם גרעין חלק ל"א 474 (בתשובות הגאונים היו"ל ע"י החכם הרבני מצאתי בעמ' 44 בהלכות קמנות אך לא מצאתי מה שהובא שם בהלכות שלפנינו) — ואכ"מ לחתחקות על ענין זה.

ובהפך מצאנו פה בהלכות שלפנינו מה שלא נמצא בה"ג, לדוגמא: 48 ה' ר"ה: יחיד צ"ל וכו' והשיאנו — לא נמצא בה"ג, אך מובא בסדר רב עמרם גאון דף מ"ה בשם ר' יהוראי, ועי' גם בפרדס ובראב"ן ובשבולי הלקט.

21 ולמדנו שזמן אין צריך כוס, לא מצאתי בה"ג. תפלת ודודי ביום הכפורים, לא נמצא בה"ג (הנוסח משונה משלנו).

402 כסוף טופס גמ לא נמצא בה"ג מה שנמצא פה: ומנדיי, (צ"ל: ומנדיי, היינו: בני מורח) כתבין וכו' ובני ארעא ישראל מוסיפין, והוא מהחלופים אשר בין בני בבל לבין בני ארץ ישראל המובא גם בתשובות שערי צדק דף י"ב. ועיין בס"ס חלוף מנהגים להחכם ר' יואל מיללער (השחר ש"ז 745 ושם צ"ל: שיז'חה' במקום: שמחה) אמנם ממה שנמצא לפנינו פה נראה כי אין הכוונה כמ"ש בשם הרב רנ"ג קורניל נ"י. — ובה"ג סוף גיטין כתב רק כאנשי מורח.

132 כסוף ה' מועד: ביום טוב ראשון של פסח קורין וכו' עד עמוד 435 לא נמצא בה"ג שלנו, והוא תרגום ללש"הק מל' ארמי עם שנויים מן סדור פרשיות של ימים טובים והפטרות שלהן הנדפס מתוך כ"י פארמא בס' תורתן של ראשונים לר' חיים מאיר הורוויץ ח"א עמוד 38 עד 42 ומשם עד גמירא לא נמצא פה, ונראה כי נתוסף שם אחרי כן, גם נמצא בה"ג כ"י רומא, ועי' בתוס' רי"ד מגלה לדף ל' ע"ב: אמר רבינו שמעון קירא בה"ג שחיבר בסדור פרשיות של ימים טובים וכו' אמנם במכריע דף כ"א כתב: וסדר קריאת הפרשיות שכתוב בה"ג נ"ל שאינן דברי בה"ג ששתי נוסחאות ראיתי מהן בנוסח אחד ראיתיו כתוב ובנוסח אחר לא ראיתיו כתוב, ועוד שדבריו סותרים דברי בה"ג בהלכות צרכי צנור וכו' הגה מוכח שאינן דברי בה"ג אלא מחבר אחר כתבם שם (וכן נראה באמת כי נתוספו אח"כ ולכן נמצאו בה"ג כ"י רומא ולא בה"ג שלנו). —

והנה פה ע' 433: יום ג' חולו של מועד וכו' ישראל וביום השלישי בלוי: — וקרוב לזה הביא הר"צ גיאות דף קמ"ו בשם רב עמרם שכתב: מה שמצאתם בהלכות קראות על שמו של מר רב יהודאי מעות היא ולא שמענו שכך כתוב בהלכות שקורין בג' של חג ביום השלישי בלבד כמו שקורין הכהן (ולפי מה שנמצא פה אולי צ"ל כמו שקורא הלוי) — אמנם בתורתן של ראשונים: וישראל

קורא ביום רביעי — עוד נמצא פה : ביום השמיני עד ונסכה , אמנם שם (בתש"ד) ביום השמיני כל הבכור . ועי' בה' רי"צ גאות דף קי"ז : ובפסוקות עד ונסכה . מזה מוכח כי לפנינו היא ה' פסוקות . אך מ"ש פה וכך אמר רב יהודאי ראש ישיבה יום ששי הוא מ"ם וצ"ל יום שמיני וכ"ה בתש"ר (תורתן של ראשונים) ע' 39 : אמרין הכי אמר ריש מתיבתא מר רב יהודאי יומא תמינאה . —

עוד שם : וכשיהיה ר"ח בשבת וכו' ומפמירין בזכריה רני ושמחי . עי' באור זרוע ח"ב סי' שצ"ד ומצינו בהלכות פסוקות מצריך מפמיר ברני ושמחי . (וכ"ה בתש"ר) .
434 בפורים וכו' ואע"פ שתשעה פסוקין הן לא יקרא יתר שכך אמר מור רב יהודאי ראש ישיבה יקראו הללו שבועה (צ"ל : תשעה) וכ"ה בתש"ד ע' 41 : ואע"ג דתשעה פסוקי ניהו לא ליקרי מפי דהכי אמר מר רב יהודאי ריש מתיבתא וכו' ליקרי הלן תשעה פסוקין . ועי' בס' האשכול ח"ב עמוד 67 .

מכל זה יתראה כי סדר פרשיות היה מתחלה בה' פסוקות אשר תרגמו פה לפנינו ואח"כ נתוסף בה"ג המאוחרים ונתוספו שם עוד דברים כמו מרב נטרונאי הנמצא בתורתן של ראשונים ולא פה לפנינו .

עוד הנני להעיר על איזה שניים וסתירות אשר מצאתי בין הלכות אלה ובין הבה"ג (ובלתי ספק ימצאון יותר הרבה) :

44 ה' מגלה (והוא פה אחר יו"ט ולפני חנוכה ובה"ג אחר מ"ב ולפני מועד) נשים חייבות במקרא מגלה , אמנם בה"ג דף מ' : נשים חייבות במשמע מגלה , וכן מובא בשם בה"ג בס' האשכול ובמאירי מגלה , ועי' תוספות ורא"ש ור"ן .

47 בסוף הלכות פסח : ומי ששכח ולא בירך על ספירת העומר בשאר ימים מברך — והוא כעין מה שמוכא בה"ג ה' מנחות ד' קל"ז : מר רב יהודאי גאון הכי אמר היכא דלא מנה עומר לילה קמא לא ימנה בשאר לילותא מ"ט דבעינא שבוע שבתות ולילות (בכ"י רומא : וליכא) אבל בשאר לילותה היכא דלא מני מאורת' מני ביממ' . — אמנם בה"ג ה' עצרת דף ל' כתב : והיכא דאינשי ולא בירך על ספירת העומר מאורתא מברך ביממא — ובה"ג כ"י רומא : מברך בלילה דתנן דבר שמצוה בלילה כשר כל הלילה ואי לא בירך עד למחר מברך ביממא ואי אינשא חד יומי אי נמי תרי יומי ולא בירך לא מברך בשאר יומי — ועי' בה' הרי"צ גיאות עמוד ק"ח שהביא שני הנוסחאות בה"ג וגם משום רב יהודאי גאון .

27 בסוף ה' סוכה : לבני מערבה שאין להם ספק וכו' ללב לים שיש להם ספק וכו' — ובה"ג דף ל"ג : לבני מערבה דלית להו ספיקא וכו' לדין דאית לן ספיקא וכו' — ומזה ראייה ברורה כי הלכות אלו לא נכתבו בכבל רק במדינה אחרת .

30 ה' לולב : ובכבל שיש להם שני ימים . ובה"ג דף ל"ד (והוא מסוכה ל"ו) ואנן דאית לן תרי יומי . וגם מזה ראייה שלא נכתבו בכבל .

30 בבבל עושים כמרימר. ובה"ג והיא מגמרא שם בסורא עבדי כמרימר.
אולי כתב פה בבל במקום סורא, יען היה במדינה אחרת ואין נפקותא אצלו
באיזה עיר פרמית בבבל. או אולי היה כן גם בנזף ה' פסוקות לר' יהודאי
והוא היה בסורא וכתב סתם בבבל, עי' ערך מלים להרב ש"ד ז"ל עמוד 142.
122 רב יוסף בנו של מר יהודאי אמר שאין מברכין ברכת אבלים בשבת. ובה"ג
דף מ"ב: מר רב יהודאי הכין אמר אין מברכין וכו' וכמו שהוא בה"ג מובא
גם ברי"צ גיאאות דף ס"ו ובשאר פוסקים.

היוצא לנו מכל זה, כי הלכות אלה אשר הוצאת עתה לאור, הן הן הלכות
פסוקות לר' יהודאי, אשר כתבו תלמידיו, רק מתורגמים מארמית אשר נכתב
בה ראשונה ללשח"ק, ולא נמצאו בהם הוספות מאוחרות כמו שנתוספו אח"כ
בה"ג שלפנינו, ובה"ג כ"י רומי עוד יתר הרבה מאד, ואינן מביאים רק ר'
שמואל ורב יהודאי, ומר בר חנה (ע' 28 וצ"ל מר רב חנא כמ"ש בה"ג, ובכ"י
רומא: מר רב הונא), וגם את ר' יוסף בנו של רב יהודאי (אם איננו מ"ס)
היו יכולים להביא תלמידיו ר' יהודאי — והן הן הלכות ראו אשר הערה את
מקורן החכם רמשי"ש, הוא דלה לנו והעלה מרגניתא, והוא אשר נמלאו לו
היום שבעים שנה ליום מולדתו, מי יתן ויארך ימים על ממלכתו ממלכת
חכמת ישראל אוהבת כלנו. כחפצו וכחפץ ידיך המברך גם אותך כי תראה
שכר טוב בעמלך ופרי ישוה לך בהמיבך לבני עמך. כנפשך וכנפש הכו"ח
פה ביעלימין, בר"ח ניסן בשנת קרנו תר"ו'ס' כבוד לפ"ק.

הדו"ש והמוקרך ש' ז' ח' האלברשטאם.

הודעה

הנה נודע שכל הראשונים והאחרונים הסכימו שאיסור הסגת גבול שייך גם
בהדפסת ספרים ומכ"ש למחבר או מלקט איזה ספרים ובפרט מכתב יד אשר מעולם
לא בא בדפוס שאסור להשיג גבולו כל ימי חייו, וע"פ הג"ל אני אוסר הדפסת הספר
הזה וגם ספר מורה הנבוכים להרמב"מ ז"ל העתקת ר' יהודה אלהריו וגם פירוש ירמיה
מר' יוסף ב"ר שמעון קרא שהוצאתי לאור בלי רשותי לכל אדם בכל מקום, והעובר
על זה בוודאי יעגשו אותו מן השמים ואחריתו יהיה מרה על פי משפט הממשלה וגם
בדיני ישראל, והשומע לדברי ישכון בטח. כ"ד המוציא לאור

כיגיעה רבה, בעזרת אזור ישראל בגבורה. אריה לייב שלאסמבערג.

פה ווירסייליס הסמוך לפאריס.

אל הקוראים הנכבדים

ראה נתתי לפניכם היום את הספר היקר הזה הלכות פסוקות או הלכות ראו אשר העתקתי מכתבת יד ישן מלה במלה אות באות באוצר הספרים באקספארד (Hunt. 504.) יחיד ואין שני לא הוספתי עליה ולא גרעתי ממנו, כי אם באיזה מקומות שמצאתי שהשמיט הסופר מהנוסח שבגמרא שלנו השייך להלכה הצגתי בין חצי לבנים כזה [ ] ומה שחשבתי טעות סופר או יתיר הצגתי בין חצי עגולים כזה ( ). וגם הוספתי מה שאינו כתוב בכתבת יד וזה הוא כל המראה מקומות בתלמוד בבלי, בכדי שיהיה בנקל להקורא למצוא הפצו, והייתי כאניה בלב ים התלמוד לשוט ולצוד ההלכות הנ"ל, וזה הוא עבודת פרך יותר מבחומר ובלביגים כידוע להמלחים עוברי ים התלמוד.

כל זה מעשי אצבעותי כי אני בעצמי העתקתי הכ"י ועשיתי מלאכתי באוצר הספרים הנ"ל מידי יום ביומו כמה שבועות (לכד מיום שבת קדש ויום א') בבקר אני בא ובלילה בשעה עשירי אני שב. למחר מלאכתי, וידוע שאוצר הספרים סוגרת ומסוגרת בשעה רביעית אחר חצי היום אבל המזונה (הדירעקטאר) בטובו נתן לי רשות עד שעה עשירית מפני שבאתי ממרחק לשם, ובלילה הייתי שם יחיד כמלך בגודי הכתיבת ידות אשר המה נקראים בכל לשון, וביום ובלילה אכלני קרח כי היה בימות החורף ואסור להקריב אש זרה לתוכה מפני הדליקה. וגם אני בעצמי סדרתי האותיות העופרת למכבש הדפוס, כי אני למדתי גם מלאכתי הדפוס כולה בחיותי בן כ"ד שנה בעיר לייפציג שלש שנים, כי כן מלאות ימי הלימוד ובוזה המסדר אותיות יוכל לבוא לבית הדפוס, וכבר אמרו חז"ל אהוב את המלאכה וגו', וליתר בטחון שלחתי כל גליון וגליון קודם שהדפסתי לידידי החכם כמ"ד אברהם נייבויער לשם להשוות שנית ולהגיה מהכ"י הנ"ל והוא בטובו עשה זה עבורי חנם אין כסף להגדיל תורה ויאדירי וישל א יצא מתחת ידי דבר שאינו מתוקן, וכרבת תעלה על ראשו וישא ברכה מאת ה' ויארץ ימיו ושנותיו בשיבה טובה בטוב ונחת.

לא מצאתי שם המחבר בכ"י ושמו פלא, וזה כבר אשר החילותי להדפיס הספר היקר הזה אבל מפני כמה סיבות לא גמרתי הדפסתו מפני שבזמן הזה גמרתי הדפסת גם חלק השלישי מספר מורה הנבוכים להרמב"ם ז"ל העתקת ר' יהודה אלהריזי אשר הוצאתי לאור בפעם ראשונה מכ"י באוצר הספרים בפאריס וגם פי' ירמיה מר' יוסף ב"ר שמעון קרא מכ"י באוצר הספרים הנ"ל, וכבר כתבו חכמי זמנינו כמה מאמרים משם המחבר הספר הזה זה ככה וזה ככה וזה היה מחלוקת שהיא לשם, ואני הקטן באלפי יהודה אריה ליב לא אעלה מסוככי ולא אצא השדה למרוף שם המחבר, ולא אכניס ראשי בין ההרים הגדולי' ובין הציידים המפורסמים אשר קטנם עביו ממתני הקולעים אל השערה ולא יחמיאו. על כן כל הרוצה ליתן את השם יתן, ויהיה מי שהיה, נשמתו בגן עדן וספרו יהיה זכרונו לברכה על הארץ.

ואני אזכר לתהילה וברכה את שם אשתי הצנועה היקרה ורחוק מפנינים מכרה מרת צפורה בת ר' יעקב מילידי עיר בארדא בצרפת ממשפחה חשובה והגונה דעקאטמא נאבלע, אשר באו עם הגולה אשר הגלה מפארטוגל וקבעו מושבותם בעיר בארדא אשר הזמין אלהים עבורי פה עיר ווירסיילים, והיתה אלמנה והיה לה בית מסחר כפה זה ארבעים שנה עם בעלה הראשון אשר היה גם כן מן בעלי בתים החשובים והיה פרנס דפה כמה שנים. ושתי שנים אחרי מות בעלה לקחתיה לי לאשה כדת משה וישראל, וזאת האשה אשר נתן לי אלהים היא היתה לי עזר כל זמן שעסקתי בהדפסת הספר הזה. ה' יאריך ימיה עמדי בשיבה טובה על הארץ החמדה אדמת צרפת אשר כולנו בני חורין ואין מלך, ואיש יהודי הישר בעיניו יעשה, משפט אחד לכולם ליהודים לגר ולתושב.

ועוד אני אזכיר בשם לתהילה וברכה את החכמים המפורסמים אוהבי תורה וחכמה ולומדיה מהקאמיטע חכרת לימערטאמור העברית דפארים אשר היו בעזרי להוציא לאור הספר היקר הזה. הלא המה הרב הגדול דצרפת כמ"ר איזידאר נ"י, באראן גוסטאווי די ראמשוילד, הרב הגדול דפארים כמ"ר צדוק כהן נ"י, והחכם הישיש כמ"ר פראפעס' דירענבורג נ"י, והגדבן אשר בו תורה וגדולה כמ"ר מיכאל ערלאנגר נ"י, והחכם כמ"ר איזידאר לייב נ"י נאמן דחברה הנ"ל אשר המריח עצמו למוכתי כמה פעמים, ואחרון אחרון חביב החכם החקן כמ"ר ש' ז' ח' האלברשטאם ששלח לי אגרת ומצאתי בו פנינים יקרים שהפיץ אור גדול על הספר הזה ועל מחברו או מחבריו, אמרתי לא אמנע מוב מן הקוראים כי נר לאחד נר למאה, והדפסתי בראש הספר, גם שם הגביר הנדבן פ' דוד מאקאטמא נ"י בלאנדאן אשר היה בעזרי בהיותי באקספארד אזכיר לטוב.

פה מקום אתי ועתה עת להשיב תודה וברכה לכל הבאים על החתום בכל מקום שהם ויתגדבו לאסוף את הספר הזה אל ביתם. ואני תפלה יהיו כל אלה ברוכים לה' כי גמלו חסדם על הספר הזה בכלל ועלי המוציא לאור בפרט. כן יהי רצון שתהי מלאכתי רצויה בעיני מוקירי ספרי עמם ולשונם פלמת תפארתם מני קדם, ושמחתי לזהות עבד נאמן לספרי בית ישראל.

המוציא לאור אריה לייב שלאסבערג.

מילידי קריה נאמנה, חכמים וסופרים, ובתי מדרשים, וישיבות מלאים בחורים היקרים מזהב ומפז, הלומדים תורה וחכמה, ולשון המדינה וחקקה, ביום ובלילה לא ישבותו, אשר מהרריה תחצוב רבנים, מגידי משרים, יושבי על מדין, מורי צדק, שוחטים, ומושיכים בקסת סופר, גם בתי מדרשים בעד בעלי מלאכות הלומדים שם בלילה אחרי שגמרו מלאכתם חומש ורש"י, חיי אדם, וספרי מוסר, והמלמדים מקבלים שכר מהחברה שלהם, וראשי ישיבות ותלמידיהם מקבלים כל צרכיהם מן הקהלה הקדושה, זה עיר הגדולה לאלהים ווילנא יעמוד עד יבוא גואל.

. . . שמא יפדוש. (יבמות מז) דאמר ר' הלבו קשים גרים לישראל כספחה.
 ומודיעין אתו לקמך שכחה ופאה דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן בן נח
 נהרג על פחות משווה פרוטה. ואין מדקדקין עליו. אמר ר' אלעזר שכת' ותרוא
 כי מתאמצת היא וגו'. אמרה לה מצוין אנו על תחום שבת אמרה לה אל כל
 אשר תלכי אלך. אסור לנו ייחוד וכאשר תליני אלין. מצווים אנו על מצוות
 הרבה עמך עמי. אסור לנו ע"ז ואלהיך אלהי. ארבע מיתות נמסרו לבית דין.
 כאשר תמות אמות. ושני קברים מתוקנין לבית דין. ושם אקבר. מיד ותרוא
 כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה: קבל מלין אתו מיד לפי
 שאין מעכבין את המילה. נשתיירו בו ציצין המעכבין את המילה חוזרין
 ומלין אתו שנייה. שנינו (שבת קלז) אילו ציצין המעכבין את המילה בשר
 החופה את [רוב] העטרה. (שם) אמר ר' אבינא אמר ר' חייא בר אבא אמר רב
 בשר החופה את רוב גובהה שלעטרה. נתרפא מטבילין אתו מיד. נתרפא
 אין לא נתרפא לא. מים מרוזין מכה. ושני תלמידי חכמים עומדים על גביו
 והאמ' ר' חייא בר אבא (יבמות מז) גר צריך שלשה חוץ מאותה שאמר לו
 ר' יוחנן לתנא שני שלשה. מבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבר שאם נשתמד
 וקדש קדושו קדושין. אחד גר ואחד עבר משוחרר: והלא אמר חסמא גר צריך
 לקבל עליו עבד אינו צריך לקבל עליו. אמר רב ששת אמר ר' שמעון בן אלעזר
 כך שנינו חסמא דתניא (שם מז) ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים במה
 דברים אמורים בשלא קבלה עליה אבל קבלה עליה מטביל בה ומותר בה מיד.
 ר' שמעון בן אלעזר אומר אע"פ שלא קבלה עליה כופה ומטבילה לשום עבדות
 ומטבילה לשם חרות. (שם מח) ומותר בה מיד: וכשמטבילין אותו צריך שילכו
 עמו שלשה ואומרים לו כדרך שאמרו לו בתחלה וגוזזים מן שערו ונוטלין לו
 צפרניו שלידיו ורגליו וצריבין לראותו כשהוא טובל וכשיעלה מברך אשר קדשנו
 במצותיו וציונו על המבילה: וכן עבד משוחרר וכן עבד ואמה שלוקחין אותן מן
 הגוים תחלה באים שלשה ואומרים להן מצוות שחייב בהן עבד ומטבילין אותן:
 ושפחה באה אישה ונכנסה עמה לבית המבילה וכשתעלה תברך. וכל חיבי מבילות
 בתחלה מטבילין ואחר כך מברכין. דתנן (פסחים ז) מבל ועלה בעליתו אומר ברוך
 אשר קדשנו במצותיו וציונו על המבילה: (יבמות מז) כל נדבר שחוצצין
 במבילה חוצצין בגר ובעבד משוחרר ובנידה. גר שמטביל לשם קריו ושפחה שמטבילה
 לשם נידתה עלתה להם מטבילה: (שם מח) מעשה באחד שהיה קורין אותו בר
 ארמיתא שבשעה שנתגיירה אמו לא מטבילה. אמר רב אסי לא מטבילה לנידתה אם

מבלה לנידתה מותרת. ועכשיו הלכה נוצחת (שם מו) גר צריך שלשה משפּט
 כת' בו. והלכה גר צריך מבילה בפני שלשה: לעולם אינו גר עד שימול ויטבול:
 (שם כב) גרים מעדין זה לזה וכשרין בין אחים מן האב ובין אחים מן האם. מה
 מעם גר שנתגייר כקמן שנוּלד דמי: (שם כד) אחד גר שנתגייר לשם אשה וכן
 אשה שנתגיירה לשם איש והמתגייר לשם שולחן מלכים ולשם עבדי שלמה ואחד
 גירי חלומות וגירי אריות וגירי מרדכי ואסתר הלכה כולם גרים: (שם קב) גר דן
 את חברו ואת אמו מישראל דן אפילו ישראל ולענין חליצה עד שיהא אביו
 ואמו מישראל: (ע"ז סד) איזהו גר תושב כל הכופר בע"ז ואוכל נבילות ומריפות
 ועד כמה נקרא גר תושב אמר ר' יהושע בן לוי כל שנים עשר חדש מיכן ואילך
 אם נתגייר מושב ואם לאו גוי הוא: (שם מו) גר שמל ולא טבל או שטבל
 ולא מל הרי הוא כגוי לכל דבר ועושה יין נסך ואפילו קמן בן יומו וגוי הוא
 עושה יין נסך: (שם נז) יבמות (מו) והלכה מטבילין את הגר בשבת ואין מטבילין
 אותו בלילה ואין מטבילין את הגר אלא בשלשה משפּט כת' בו: גר בין בארץ
 בין בחוצה לארץ צריך להביא ראיה שהמבילה בשלשה (יבמות מו) דאמר ר' חייא
 ב"ר אבא אמר ר' יוחנן הלכה בין בארץ בין בחוצה לארץ צריך להביא ראיה: (שם
 צז) הגיורת שנתגיירו בניה עמה לא חולצין ולא מיבמין ואין חייבין משום אשת
 אב מה מעם גר שנתגייר כקמן שנוּלד דמי: היתה הרתן שלא בקדושה ולדתן
 בקדושה לא חולצין ולא מיבמין אבל חייבין משום אשת אב. היתה הרתן ולדתן
 בקדושה הרי הן כישראל לכל דבר (שם צח) גר שבא להתגייר והיה נשואי
 אחתו מן האם יוציא מן האב יקיים. אחות אביו מן האם יוציא מן האב יקיים
 אחת אמו מן האם יוציא מן האב ר' יוסי אומר יוציא וחכמים אומרים יקיים
 ומותר באשת אחיו ובאשת אחי אביו וכל העריות מותרות לו להביא אשת
 אביו. חרש שומה וקמן שבאו להתגייר אינו מקבלין אותן מפני שאינן כשרים
 להתנות אין מקבלין אותן אבל קמן אע"פ שאין בו דעת מלין אותו על פי
 אבותיו ואין מתנין על העבדים בשעת מבילה והלכה אין אב לגוי הפקיר
 הכתוב זרעו שנאמר אשר בשר חמור בשרם. גר וגורת עד שלשה דורות
 מותרין בממזרת מכאן ואילך אסורין: (שבת קכח) מילדין את האשה בשבת
 וקורין לה חכמה ממקום למקום ומחללין עליה את השבת היתה צריכה לגר
 חברתה מדלקת לה היתה צריכה לשמן חברתה מביאה לה ביד לא ספק לה
 ביד מביאה לה עם הכלי דרך שערה. אמ' חכמי מדלקת לה את הגר וודי
 אמר רב אשי לא נצרכה דאפילו סומא. מה הגייה יש לה בנר אף על פי שכן
 מישבת דעתה וכסבורה רואית אתי חברתי ועושה לי צרכי. היתה צריכה לשמן
 חברתה מביאה לה בשערה. והלא באה לירי סחיטה ראבה ורב יוסף שניהם
 אומרים אין סחיטה בשער. רב אמר אפילו תומר יש סחיטה בשער מביאה לה
 בכלי דרך שערה: (שם קכט) אומרי נהרדעים חיה שלשה שבעה ושלשים.
 שלשה ימים הראשונים בין אומרת צריכה אני בין אומרת אינה צריכה מחללין

עליה את השבת משלשה ועד שבעה אמרה צריכה אני מחללין עליה את השבת
לא אמרה אין מחללין. והיא שאמרה איני צריכה מחללין שספק נפשות להקל.
משבעה ועד שלשים אפי' אם אמרה צריכה אני אין מחללין עליה את השבת
אלא עושים לה על ידי ארמי דאמר רב עולא בר רב עילאי כל צרכי חולי
עושין על ידי ארמי בשבת דאמר רב המנונא דברים שאין בהם סכנה אומר
לגוי ועושה. אמר שמואל עושין מדורה לחיה בשבת כסבורין העם לומר לחיה
הן לחולה לא. בימות הגשמים עושים בימות החמה לא. אמר ר' חייא בר אבין
אמר שמואל הקיז דם ונצטנן עושים לו מדורה ואפילו בתקופת תמוז והוא
שמניח עצים מלמעלה למטה שלא כדרך בניין אבל מלמעלה למטה שדרך
בניין אסור. (שם מח) אמר שמואל זמן הקזת דם כל שלשים יום בין הפסה
לעצרת ימעט בן ארבעים שנה יעשה כל שני חדשים בן ששים שנה יחזור
וימעט. ואמר שמואל זמן הקזת דם אחת בשבת וכרביעי בשבת ובערב שבת
יעשה בשיני ובחמישי לא יעשה מפני בית דין של מעלה ובית דין של מטה
שיום. בשלישי בשבת לא יעשה שעומד מאדים בזוגות. אף ערב שבת עומד
כיון שנגחו בו רבים שומר פתאים ה'. ואמר שמואל ארבע' בשבת ארבעה בחודש
שהוא ארבעה עשר שהוא עשרים וארבעה שהוא ארבעה שהוא אחריו כולם
קשים ראש חודש ושיני לו חולי ויש אומרים סכנה ערב יום טוב שלעצרת
סכנה שיש רוח אחד שישמו מכה שיוצא בערב יום טוב שלעצרת ואמר להן
הקב"ה לישראל אם אין אתם מקבלין את התורה איני מוכח בשרכם ודמכם
זה עם זה וגזרו חכמים על כל ערבי ימים טובים מפני ערב יום טוב של עצרת.
קושרין את המיבור ר' יוסי אומר אף חותכין ומטמנין את השליה כדי שיחס
הולד. (שם קכט) אמר רב נחמן אמר רבא בר אבהו הלכה כר' יוסי. ואמר רב
נחמן אמר רבא בר אבהו אמר רב כל האומר בפרשת תוכחה עושים לחיה
בשבת ומולדין ביום הולדת אותך. מכן שמולדין את החיה בשבת לא כרת
שרך מיכן שכורתין את המיבור בשבת. ובמים לא רוחצת מיכן שמרחיצין את
הולד בשבת. והמלח לא המלחת מיכן שמולחין את הוולד בשבת. והחתל לא
החתלת מכאן שמתלפסין את הולד בשבת: (שם פג) מי שנפלה מפולת ספק
הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק נכרי ספק ישראל מחללין עליו
את השבת. אם מצאוהו חי מתעסקין בו ואם מת ינחחו. וכן לעינין דליקה
כעינין הזה (שם פג) מכבין את הדליקה ומצילין את המת ממקום שמגיע
עליו דליקה ומביאין ככר או תינוק ומניחין עליו ומטלמלין ואם לאו מטלמלין
אותו ממה למטה מפני בזיון משפחה: (שם קג) לא ישכור פועלים בשבת
ולא יאמר לגוי שכור לי פועלין ולא יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי
לערב ר' יהושע בן קרחה אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב.
אמר רבא בר הנה אמר ר' יוחנן הלכה כר' יהושע בן קרחה שכת' ממצוא
הפצץ ודבר דבר דיבור אסור הרחוק מותר. רב חסדא ורב הונא שאומרים

שניהם השכונות שלמצוה מותר לחשבן בשבת. ואמר ר' אליעזר פוסקין צדקה לעניים בשבת. ואמר ר' יצחק בר אידי אמר ר' יוחנן (שם קנא) הולכין לבתי כניסאות ולבתי מדרשות לפקח על עסקי רבים ברבים. ואמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יוחנן הולכין לאסמראות ולקרסאות לפקח על עסקי רבים בשבת ותני רבי מנשה משדכין על התינוקות ליארס ועל התינוק ללמדו ספר או ללמדו אומנות: (שם) מחשיבין על התחום לפקח על עסקי כלה להביא לה הדם וחליטין ותכשיטין ועל עסקי המת לחפור לו קבר ולהביא לו ארון ותכריכין. גוי שהביא חליטין בשבת לא יספד בהם ישראל שמא חוץ לחומה לנו. ואין מחשיבין על התחום לשכור פועלים ולהביא פירות אבל מחשיך הוא לשמור ולהביא פירות בידו (שם קג) ואין מחשיבין על התחום להביא תבן וקש אבל מחשיבין על התחום להביא בהמה. היתה עומדת חוץ לתחום קורא לה והיא באה. כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו אינו רשאי בשמירתו. אמר רב פפא מותר לו לאדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי שהרי שנינו כל שאינו זכאי רשאי אני להחשיך וכיון שמחשיך אף שימור עושה אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו ואף על פי שלא הבדיל והלא אמר ר' אליעזר בן אנטיגנס בשם ר' אלעזר בר ינאי אסור לו לעשות חפציו קודם שיבדיל ואם תאמר שהבדיל בתפילה אמר ר' יהודה אמר שמואל המבדיל בתפילה צריך שיבדיל על הכוס ואם תאמר שהבדיל על הכוס כוס בשדה מנא ליה פירש ר' נתן ב"ר אימי לפני רבא בין הגיתית שנו שמצוי שמבדיל מאלתר: (שם קנא) עושין כל צרכי המת סכין ומדיחין אותו ובלבד שלא יזוז בו אבר. שומטין את הכר מתחתיו ומטילין אתו על החול בשביל שימתין. קושרין את הלחי לא ושיעלה אלא שלא יוסף ומביאין כלי מיקר וכלי מתכות ומניחין לו על כריסו בשביל שלא תפוח ופוקקין את נקביו כדי שלא תכנס בהן הרוח אבל אין מעמצין את עיניו שלמת בשבת ואפילו מת ערב שבת ולא בשבת בלבד אמרו אלא אפילו עם יציאת נפש והמעמיץ עם יציאת נפש הרי זה שופך דמים משל לנר שהייתה כובה והולכת אדם מניח אצבעו עליה מיד ככתה. תנייה ר' שמעון בן אלעזר אומר הרוצה שיתעמצו עיניו שלמתו נופח לו יין כחוטמיו ונותן לו שמן בין ריסי עיניו ואוחז בשני גודליו והן מתאמצות מאליהן: (שם) תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר תינוק בן זימו מחללין עליו את השבת. שנאמר ושמרתם את השבת אמרה התורה חלל עליו שבת ואחרו כדי שישמור שבתות הרבה. דויד מלך ישראל מת אין מחללין כיון שמת אדם נפטר אדם מן המצות וזו היא שאמר ר' יוחנן כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות. תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר תינוק בן זימו חי אין צריך לשומרו מן העכברים. עוג מלך הבשן מת צריך לשומרו מן העכברים שנאמר ומוראכם וחתכם וגו'. (שם קנא) בזמן שאדם חי אימתו מוטלת על הכריות מת במלה אימתו. שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי

שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני וכן אשה מחברתה אם אינו מאמינו
מניח מליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת מה מעם הלויני אסור
והשאיילני מותר. הלויני לזמן מרובה וחישינו שמא בא לכתוב השאיילוני לאו.
(שם קמא) אמר רב יהודה מותר לכתוש פלפלין אחת אחת ביד שלכבין
שתים שתים אסור רבא אמר כיון שהוא משנה מותר. אמר רבא מיט שעל
רגליו מקנחו בכותל ואין מקנחו בקרקע שמא יביא להשוות גומות ואמר
רבא לא יהדיק אדם צמר על פי הפך שמא יבוא לידי סחיטה מיט שעל בגדו
מכסכסו ואין מכסכסו מבחוץ מיט שעל גבי מנעל שהוא שנינו במשנת ר' חיה
אין מגרדין לא מנעל חדש ולא מנעל ישן ולא יסוך את רגלו והוא בתוך
הסנדל אבל סכה ומניחה בתוך המנעל או בתוך הסנדל (ובחים צד) וכיבוס
המנעול בשבת אסור שיכשוך מותר. (שבת קמא) מנעל שעל גבי האמוס הלכה
כחכמים שמתירין ואפילו ר' אליעזר לא אסר אלא בשאינו רפוי אבל ברפוי
מותר שנינו ר' אליעזר אומר אם היה רפוי מותר. (שם קלט) מסננין את
היין בסודרין ובכפיפה מצרית אמר רבא כפיפה זו על חצי פי חבית מותרת על
כולו אסור מפני שנראה כאוהל. אמר רב פפא לא יהדיק אדם סיב על פי
קיתון מפני שנראה כמסננת שלרב פפא. מסננין יין מן כלי לכלי. יין שסינהו
או שכר בין סינהו מחמת שמרים בין סינהו מחמת דבר אחר מותר ששנינו
ובכפיפה מצרית סינהו בכגד מפני אסור משום סחיטה. אמר זעירי נתן אדם מים
צלול ומים צלולין בתוך המשמרת בשבת ואינו חושש אבל עכור לאו. מסננת
התלויה מערב יום טוב מותר לסנן ביום טוב אבל בשבת אע"פ שתלויה מערב שבת
אסור. כחכמים ששנינו (שם קלז) וחכמים אומרים אין תולין את המשמרת ביום
טוב ואין נותנין בתלויה בשבת. ואם תלה אמר רב יוסף תלה חייב חטאת.
אמר לו אביי אלא מעתה תלה קיתון ביתד יהא חייב אלא אמר אביי לוקח מכות
מדרות משלחכמים שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. (שם קלח) ואם שימר
מחו אמר רב כהנה שימר חייב חטאת. מפני מה מתרין בו. רב אמר משום
בורר רב זירא אמר משום מרקיד. (שם קנז) נר שכבתה אסור למלמלה בשבת
כל דרך שהוא צורך מקומו מותר למלמלה בשבת חוץ מנר שהדליקו בה באותה
שבת ומחתה שהיו בה גחלים בין השבת וחויץ בין כל דבר שמקפיד עליו וקובע
לו מקום (שם קכג) כנון יתידות ומי שהובטין בו כובסין ופדן של שור. (ברכות
ו) ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת שהלכה שאמר ר' זירא שכר הלכה
ריצה. (שבת מד) מעות שעל גבי המטה מותר למלמלן בשבת במקום שהן
אוכלות. מטה שיחדה למעות הניח עליה מעות אסור למלמלן בשבת: מותר
להטמין את הצונן שאמרו חכמים ר' התיך להטמין את הצונן. קופה שלמוכין
ממטינין ומותר למלמלה בשבת: קדירה שהגיע בשולה מבעוד יום אם מצטמקת
ויפה לה אסור לשהותה על גבי כירה בשבת (שם לו) שאמר רב נחמן מצטמק
ויפה לו אסור. שכין שהוא מבקש לוכל ממנה בין הישמשות מרבה לה אור

ואחר שקידש היום ימעה ויבוא לחתות בנחלים ואם מצטמקת ורע לה מותר לשחותה על גבי כירה גרופה וקטומה. ופירשו חכמים כללו של דבר כל שיש בו קמח מצטמק ורע לו הוא: (שם לח) בקשו חכמים מר' חיה בר אבא שכח קדירה על גבי כירה ובשלה בשבת מהו למחר יצא ודרש להם והלכה כר' מאיר. גוי שפסק לו ישראל שכר מותר לשלח בידו אגרת ששנו חכמים שולחין אגרת ביד הנכרי בערב שבת והוא שפסקו לו שכר. ואפילו למי שיאמר והוא שיגיע לביתו קודם שתחשך או שיגיע לבית הסמוך לחימה שעלתה על דעתנו שאיגרת זאת לבית השליט שיגרה וכיון שאינו מוצא שליט הולך אחריו לעיר אחרת אבל אינו בן מותר. (שבת סא) קמיע של מומחא מותר לצאת בו בשבת ודי שלשה קמיעין לשלשה בני אדם שלשה שלשה פעמים נתחזק אדם ונתחזק קמיע שלשה קמיעין לשלשה בני אדם אדם נתחזק קמיע לא קמיע אחד לשלשה בני אדם קמיע נתחזק אדם לא נתחזק. מפנין אפילו ארבעה חמש קופות שלתבן מפני אורח אחד לישב ולעסוק בתורה. (ב"ק עא) המבשל בשבת הלכה כר' שאמר בשוגג יאכל במוצאי שבת במזיד יאכל לאחרים. (חולין טז) השוחט לחולה בשבת מותר לאכול ממנו כריא כשהוא חי לפי שאי אפשר לכזית בשר בלא יחיימה. המבשל לחולה בשבת אסור לאכול ממנו כריא שמא ירבה בשבילו בדליקה התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד מחמת ספק נפשות. (שבת קכא) גכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה אל תכבה וכן לסתום נהר ששוטף או מטר. (שם קנז נדרים עז) מפירין נדרים בשבת ובליילה ובקרובים הלכה כחכמים שאמרו מצוה לאכל שלש סעודות בשבת. מי שאחזו דם מקיזין לו דם ביום השבת מפני הסכנה (שבת קט) וכל מכה של חלל מותר לרפותה בשבת. ומי שהוא חולה מותר אם צריך לקרות עליו או לרוק בו בשבת מותר. (שם קט) חרדל שלישו מערב שבת בו למחר נתנין בו חומץ ועושה אותו בראשי אצבעותיו אבל בידו אסור. (כתובות ז) מותר לבעול בתחלה בשבת. (שבת פא) אמר ר' שמעון בן לקיש צרור שעלו בו עשבים נוטלו ומקנה בו בשבת ואם תליש מאותן עשבים חייב הטאת. (שם קח) החושש בעיניו בשבת מהו שיתן לתוכה יין לתוך העין אסור על גב העין מותר. ורוק תפל אפילו על גב העין אסור. ומטלת שאין בה שלש על שלש מותר למלטלה דתנינן (עירובין קב) רמייה שפרשה ומעל גבי מכה בשבת מחזירין אותה על המכה (שבת קלז) ומותר לכרוך עליו חוט.

ג הילכות יום טוב

(ביצה כד) ביכרין שלחיה וושלעופות ושלדגים אין צדין מהן ביום טוב ואין נותנין לפניהם מזונות. מצודות היה ועופות ודגים לא יטול מהם ביום טוב אם כן ידוע שנצודו מערב יום טוב (שם) רבן שמעון בן גמליאל אומר מצאן

מקולקלין בידוע שבערב יום טוב נצודו. ואם לא בידוע שביום טוב נצודו ואסורין ספק הבא ביד גוי אסור ורבן גמליאל מתיר ומעשה בנוי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל ביום טוב ואמר מותרין הן אלא שאין רצוני לקבל מהן: (שם) אמר רב ספא הלכה גוי שהביא דורון לישראל ביום טוב אם יש בו מאותו המין במחובר אסורין שאני ואמר מן המחובר הביאן ואף לערב אסורין בכדי שיעשו ואם אין מאותה המין במחובר אם הביא בתוך התחום מותרין לאלתר מחוץ לתחום אסורין. והבא בשביל ישראל זה אע"פ שהוא אסור לאכל מיד אבל מותר להאכיל ישראל אחר: (שם כה) אמר רבא בר רב הונא אמר רב הסוכר אמת המים מערב יום טוב ולמחר השכים ומצא בו (אמת המים) נדגים מותרין. (ערובין מ) מעשה בצבאי שהביא לבית ראש גולה ביום טוב מחוץ לתחום רב נחמן ורב חסדא אכלו ממנו רב ששת לא אכל ממנו. מי שאכל כסבור בשביל ישראל זה מותר לאכל ישראל אחר. מי שלא אכל כסבור היה דבר הבא לבית ראש גולה לכל החכמים הוא בא ואסור. מעשה בלפת שהביאו למחזוא יצא רבא וראה שהיא כמישה אמר זו וודי מאתמול עקרה מה יש לך לומר חוץ לתחום הביאו הבא חוץ לתחום בשביל ישראל זה מותר לזכור ישראל אחר. וכל שכן מחזוא שמצויין בה גוים והתירה ליקח ממנה ביום טוב. כיון שראה שמרבין ומביאין אמר אלו על דעת ישראל מביאין ואסרה רבא לקנות ממנה. מעשה בכני חופה שהביאו להן גוים הדם ביום טוב שני ושאלו לרבא מהו להריות בה מערב לאלתר אמר להן כיון על דעת בני חופה גזוו על דעת כולם גזוו וצריכין להמתין בכדי שיעשו: (ביצה לד) תנו רבנן מולגין את הראש ואת הרגלים ומחבבין אותן באור ואין מופלין אתם לא בחול ולא באדמה ואין גוזזין אותן בתספורת וגוזזין את הירק בתספורת שלו ומתקנין את הקירנסין ומסיקין ואופין כפורני ומחמין חמין באנטיכי ואם היתה פורני חדשה אסורה שמא תפחת: (שם) תנו רבנן אין נופחין במפוח אבל נופחין בשפופרת ואין מחדרין את השפוד ואין מתקנין אותו. (שבת קמד) ואמר רב יהודה אמר שמואל סוחט אדם מזמר שלענבים לתוך הקדירה ביום טוב אבל לא לתוך הקערה אמר רב חסדא מדברי רבינו נלמוד חולב אדם עז לתוך הקדירה ביום טוב אבל לא לתוך הקערה כסבור משקה הבא לידי אוכל אוכל הוא: (ביצה יז) ת"ר אין אופין מיום טוב לחול באמת אמרו ממלא אדם קדירתו בשר אע"פ שאינו צריך אלא לחתיכה אחת. מיהו מים אע"פ שאינו צריך אלא לכוס. אבל לאפות לא יאפה אלא כדי צרכו ר' שמעון בן אלעזר ואמר אף ממלא אשה תנורה פת מפני שהפת (נאפת) יפה כל זמן שהתנור מלא. אמר רבא הלכה כר' שמעון בן אלעזר וכשם שאין אופין ומבשלין מיום טוב לחול כך אין אופין ומבשלין מיום טוב לחבירו שאמר רב (שם ד) הלכה כארבעה זקנים. וכשם שאין אופין ומבשלין מיום טוב לחבירו אין אופין ומבשלין מיום טוב לשבת. אלא אם כן עירב בתבשיל דתניא חנניא אמר בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם רן עירב

כפת. ואין מבשילין אלא אם כן עירב בתבשיל. ואין מומנין את החמין אלא אם כן יש לו חמין ממונים מערב יום טוב. בית הילל אומר: מניח אדם תבשיל אחד ועושה כל צרכיו (שם מז) ותבשיל שאמרו אפילו צלי אפילו שלוק. אפילו קוליים האיספנין שנותנין עליו חמין מערב יום טוב תחלתו וסופו אין לו שיעור. מהו אין לו שיעור אין לו שיעור למעלה אבל יש גלון שיעור למטה. ועירובי תבשילין שיעורן כזית בין לאחד בין למאה. אמר רבא מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחבירו ומתנה כיצד כגון שנודמנו שני ימים טובים שלגליות חמישי וערב שבת. שהיה רביעי בשבת ערב יום טוב צריך להניח עירובי תבשילין ואם מעה ולא הניח מניח בחמישי בשבת שהוא יום טוב ואומר כך אם היום יום טוב למחר חול ואינו צריך ולא כלום ואם למחר יום טוב היום חול ועירוב זה אני מניח להתיר לי לאפות מיום טוב לשבת ובשני ימים שלרא' השנה לא יעשה כך ואסור לו לאפות. ואסור לאפות מיום טוב לחבירו בין בשני ימים טובים שלרא' השנה בין בשני ימי"ט שלגליות מה טעם מפני שהן ספיק' שמא יום ראשון יום טוב שלתורה הוא ולמחר חול ונמצא אופה מיום טוב לחול (שם ב) כתב' והיה [ביום] הש(י) והינינו חול מכין לשבת חול מכין ליום טוב אין יום טוב מכין לשבת אין יום טוב מכין ליום טוב ואין שבת מכינה ליום טוב: (שם מז) ואמר רב הונא אמר רב צריכה דעת וודי דעת מניח צריכין אנו דעת שהניחו לו צריך או אינו צריך למדנו ששמאל מעריב על כל גהרדעא ר' אסי ורב אמי מעריבין על מברייא כולה. ועירובי תבשילין צריך לזכות בעל הבית על ידי אחר צריך לומר לאשתו או לאחד מבניו זכי בו בעירוב זה שיתר לנו לאפת ולבשל מיום טוב לשבת וכיצד עושה לוקח פת אחד מערב יום טוב ויניח בתוכה בשר או ביצה או דג כשמבושילין ואסור לאוכלו לאותו עירוב עד ערב השבת דתנינן אכלו או שאבד לא יבשל עליו בתחלה. (שם יז) אמר אבי הלכה התחיל בעיסתו ונתבשל עירובו או שאבד הרי זה גומר: שאל את רב היללו בני באגא שהשליכו עליהן קמח בני חיל מהוא לאפות להן ביום טוב אמר להן נראה אם כשנותנים פת לתינוק מאותו קמח אין מקפדין עליו גוים כל פת ופת ראוי לישראל ומותר ואם לאו אסור. (שם כא) ת"ר אך כאשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם. שומע אני נפש בהמה במשמע כענין שנאמר ומכה נפש בהמה ישלמנה ת"ל לכם לכם לא לגוים לכם לא לכלבים דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבה אומר לכל נפש ריבה. ואפילו נפש בהמתך במשמע. אם כן מה ת"ל לכם לכם לא לגוים ומה ראיתה לרבות את הכלבים ולהוציא את הגוים מרבה אני את כלביך שמונתן עליך כענין שנאמר לכלב תשליכון אתו. ומציא אני את הגוים שאין מוונותן עליך. (שם כח) אמר ר' יהושע בן לוי מומנין גוי בשבת ואין מומנין גוי ביום טוב שמא ירבה בשבילו. מרימר ומר זוטרא כשמתארח גוי עמקן אומרים לו אם רוצה אתה כמה שמתרחנו לעצמינו מומב ואם לאו בשבילך אין אנו מורחין. :סור למוד קמח ביום טוב שאמר רב

ירמיה בר אבא אמר רב אשה מודדת קמה לעיסתה כדי שתמול חלתה בעין יפה ושמואל אמר אסור והלכה כשמואל. ואע"פ שאמרנו הלכה כרב באיסורין בין להקל בין להחמיר כן הלכה למעשה. אבל נחתום מודד תכלין ונותן לתוך קדירה כדי שלא יקדיח תבשילו: (שם ד) אמר ר' יוחנן עצים שנשרו מן הדקל לתנור בשבת אסור להסיקן למחר ביום טוב ועצים שנשרו מן הדקל לתנור ביום טוב מרבה עליהן עצים ממוכנות ומסיקן כדי שיכמלו ברוב: (שם לג) כל דבר שהוא לצורך סעודה מותר לכתוש ביום טוב חוץ מן מיסני (שם יד) וכל דבר אינו צריך לשנות חוץ מן המלח וחלת חריע ומי שהוא רגיל ליטול מן החנווני ביום טוב ואינו עושה חשבון עד לאחר יום טוב מותר. אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד. ור' יהודה מתיר במכשירי אוכל נפש. מה מעמין של חכמים מקרא כתיב הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירי ור' יהודה מה מעמין מקרא כתיב לכם לכם לכל שהוא צרכיכם ולחכמים הרי כתיב לכם זה הייתי צריך לכם לא לגוים לכם לא לכלבים ואף לר' יהודה הרי כתיב הוא לבדו אמר לך רב יהודה כתיב הוא וכתיב לכל כן במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב כן במכשירין שאיפשר לעשותן מערב יום טוב: (שם כח) דרש רב חסדא ואי(ן) תומר רב יוסף סכין שנפגמה ושפוד שנרצם ומגרופת התנור באנו למחלוקת ר' יהודה וחכמים דתני אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד. ור' יהודה מתיר במכשירי אוכל נפש: (שם לב) תנא ר' חייא בר יוסף לפני ר' יוחנן אין גורפין תנור וכירים אבל מכבשין ואם אי אפשר אלא אם כן נודמן הרי זה מותר תחלתה חכמים סופה ר' יהודה אל תתמה כן שאיפשר כן שאי אפשר הילכך תנור שיש בו אפר שראוי לבשל בה ביצה מותר לגורפין ביום טוב ואם יש בו קדירה אסור. ואם שאלך אדם מותר לגרופת תנור אל תאסר לו אלא אמור לו לך ואפה' יפה ואם ראיתה שגורפין אל תאסר להן: (שם כח) נתבקשה לחכמים מהו להראות סכין לחכם ביום טוב רב מרי בר מר בוסא מתיר וחכמים אוסרין. אמר רב יוסף ותלמידי חכמים ראה לעצמו ומשאילה לאחרים אבל אחרים לאו שאיפשר להם לטרוח ולהביא מן מקום אחר: (שם כב) אסור לכבות את הגר ביום טוב. (מ"ק ג) מביאין כלים מבית האומן כגון כרים מבית הכרר וכוסות מבית הזוג אבל לא צמר מבית הצבע ולא כלים מבית האומן ואם אין לו מה לאכל נותן לו שכרו ומניחין אצלו. ואם אינו מאמינו מניחו בבית הסמוך לו ואם הושיש שלא יגנבו מביאין בצניעה לתוך ביתו. (ביצה יד) ותנן משלחין כלים בין תפורין בין שאינן תפורין אע"פ שיש בהן עמהן כלאים והן לצורך המועד: (שם יא) בית שמאי אומרים אין נותנין את האור לפני בית הדרוסה אלא אם כן יש עליו בשר בית הלל מתירין. ותני ושויין שאין מולחין עליהן את העורות אבל מולחין עליהן בשר לצלי. אמר אבוי עיקר לצלי שאין מולחו מרובה אבל לקדירה שמילחו מרובה אסור למלוח עליהן. אלא עור הדרסה מה מעם התירו חכמים

הואיל וראויין לסמוך עליהן שאמר עולא (שם) שלשה דברים הותרו סופן מפני תחלתן ואלו הן עור הדרסה וסילוק תריסין והחזרת רמיה במקדש עור הדרסה שאמרנו סילוק תריסין תריסי הנזויות: (שם ו) עגל שנוולד ביום טוב ומותר לשוחמו ביום טוב והוא שכלו חדשיו: אפרוח שנוולד ביום טוב אסור לשוחמו ביום טוב ומה הפרש יש בין זה לזה זה מוכן על גבי אמו וזה אינו מוכן על גבי אמו: (שם כו) בכור שנפל לבור ר' יהודה אומר ירד המומחה ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט ר' שמעון אומר כל שאינו מומו ניכר מערב יום טוב אין זה מן המוכן. (שם כז) אמי ור(ב)דינאה היה בודק בכורות שלבית נשיא ביום טוב לא היה בודק אמר רב אמי יפה הוא עושה שאינו בודק והלא ר' אמי עצמו היה בודק ר' אמי מאתמול היה בודק ולמחר מבדקו דבריו כמעשה שבא לפני רבא להראות לו בכור בערב יום טוב והיה יושב וחופף ראשו ראה מומו אמר לו לך היום ובוא למחר כשבא אמר לו אמור לי כיצד היה מעשה אמר לו היו מונחין שעורים אחרי הכותל והכניס ראשו ופרט שפתותיו אמר לו ושמא אתה גרמתה לו אמר לאו שהגרמה אסור דתני כל מום לא יהיה בו אין שלא יהיו בו בידים ומניין שלא יגרום על ידי אחר שלא יביא דבלה או בעצק ויניח על אוזן גדי כדי שיבוא הכלב ויטלנה ת"ל כל מום אמר מום ואמר כל מום: (שם ד) ביצה בשבת ויום טוב או יום טוב ושבת נולדה בזה אסורה בזה וכן שני ימים טובים שלראש השנה נולדה בזה אסורה בזה. שני ימים טובים של גלויות נולדה בזה מותרת בזה: רבא אמר הלכה כרב בשלשה דרכים אילו בין להקל בין להחמיר. (שם כו) והלכה כרב כהנא שאמר מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירין בו מותר. והלכה כוספין את הסל לאפרחים כדי שיעלו ושירדו בשבת ובמקום שיש עליו אפרחים מבעוד יום אמר לשלמלו כל היום: תמרים אסור לזבל מהן ביום טוב מפני שהן מוקצין: (שבת מה) מניחין גר על גבי אילן בשבת ואין מניחין גר על גבי אילן ביום טוב מה מעם שבת מאתמול הניחה ואינו בא להשתמש במחובר ביום טוב כיון שמותר לו להשתמש בנר ואין פורש ממנה יבוא להשתמש במחובר. ואפילו מערב יום טוב אסור מפני שהותר לו ביום טוב טלמול הנר ואינו פורש ממנה יבוא להשתמש במחובר: (שם קלז) כלי שאינו מכוסה פיו כולו מותר לשפוך ממנו ולשפוך לתוכו מה מעם ואינו נראה כאוהל אבל כלי שמכוסה פיו כולו אסור ולשפוך מפיו. מותר להניח מטלת על פי הכלי וליתן לתוכו מותר לשפוך ממנו אסור גזירה משום אוהל בין בשבת בין ביום טוב.

[הלכות מגלה]

(מגלה יט) הקורא במגלה הכתובה בין הכתובים לא יצא ידי חובתו והלכה בציבור. אמר רב מגלה בזמנה קורין אותה אפילו שלא בזמנה בעשרה ורב אסי אמר בין בזמנה ובין שלא בזמנה בעשרה והלכה כרב אסי. דתנן נכנס לבית הכנסת ומצא ציבור שקראו חצייה אל יאמר חצייה עם הציבור ואחזור ואקרא חצייה אלא קוראה מתחלה ועד סוף: נשים חייבות במקרא מגלה שאף הם היו באותו הנס. ומגלה כתובה במצחף אין אדם יוצא בה ידי חובתו שכתב ונכתב בספר ומצחף אינו ספר. ומי שהוא למד מגלה יפה מותר לו לשננה בשבת אבל ללומדה בשבת אסור מה מעם שמא יצטרך לו פסוק אחד וילך אצל בקי ללמוד ויעבירה ארבעה אמות בשבת ברשות הרבים. וזה הוא מעמו שלישופר וזהו מעמו של לולב: והקורא מגלה (שם כא) חייב לברך שלש ברכות אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגלה. ושעשה נסים. ושהחיינו וקיימנו. ולאחר שמסיים מברך הרב את רבינו והדן את דיננו והנוקם את נקמותינו והנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו ברוך אתה ה' הנפרע לישראל מכל אויבינו והאל הקדוש.

[הלכות חנוכה]

(שבת כא) נר חנוכה מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק ומצוה להניחה אל תוך ביתו מכחוש ואם היה דר בעליה מניחה כהלון הסמוכה לרשות הרבים ואם היה מתירא מן הגוים או מן הליסטים מניחה על פתח ביתו מבפנים ובשעת הסכנה מניחה על שולחנו ודיו: (שם כג) המדליק יום ראשון מברך שלש אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר שלחנוכה. ושעשה נסים. ושהחיינו. מכן ואליך המדליק מברך שתים להדליק. ושעשה נסים. והרואה מברך שעשה נסים לאבותינו.

ד הילכות פסח

(ירושלמי ריש פסחים) תנו רבנן ושמתם את היום הזה לדרתם שומרתו מלפניו מאור ארבע עשר (פסחים ח) מיכן אמרו אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר ואין בודקין לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר ואע"פ שאין ראה לדבר זכר לדבר בעת החיא אחפש את ירושלים בנירות (שם ד) ואמר רב נחמן בן יצחק בשעה שבני אדם מצויין בבתיהם ואור הנר יפה לבדיקה (שם ז) ומברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על יעור חמץ ובודק ואחר שבדק מכטלו. שכתב תשבתו שאור ואומר כל חמץ

שיש בבית הזה ולא ראיתיו יבטל ויהיה עפר וכיון שמבטלו אם מוצא לאחרי
כך וראהו אינו מתחייב עליו בכל יראה ובל ימצא. ומי שבדק ושייר ארבע או
חמש ככרות וחסרה אחת מהן צריך שיחזור ויבדוק שמא עכבר או חולדה
לקחו. (שם ח) תנו רבנן חורי הבית העליונים והתחתונים והאמצעים צריכין
בדיקה גג היציעה וגג המגדל ורפת בקר ולולין ומתבן ואוצרות יין אינן צריכין
בדיקה. חור שבין אדם לחבירו זה בודק עד מקום שידו מגעת וזה בודק עד מקום
שידו מגעת והשאר מבטלו בלבד. חור שבין יהודי לארמי בודק עד מקום שידו
מגעת והשאר מבטלו בלבד פלומו אומר כל עצמו אינו בודק מפני הסכנה שלא
יאמר הגוי כשפים הוא עושה לי: (שם לא) חמץ שנפלה עליו מפולת הרי
הוא כמבוער רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו
וכמה חפישת הכלב שלשה טפחים: (שם ח) אמר רב אצרות יין אינו צריך
בדיקה אלא כמה אמרו שתי שורות במרתף מקום שמכניסין בו חמץ ומסתפקין
מהן. אמר רב חסדא בית דגים צריכה בדיקה והא תני בית דגים אין צריך
בדיקה אל תתמה זה בגדולים וזה בקטנים. אמר רבא בר רב הונא בית התמרים
ובית העצים צריך בדיקה: אמר רב פפא בית המלח ובית הרבב אמר רבא חצר
אינה צריכה בדיקה מפני שהעורבים מצויים שם. וחייב אדם לבער חמץ
בסוף ארבעה שעות שלארבע עשר דתנן (שם יא) ר' יהודה אומר אוכלין כל
ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש מה טעם גזירה משום יום המעונן
שאם תתיר לו לאכול בחמש פעמים שתגיע שבע עדין חמש הן באכילה
החמירו חכמים בהנייה לא החמירו שש הן חמש לאו ואם תאמר מפני יום
המעונן אפילו ארבע אמר רב פפא ארבע זמן סעודה לכל היא. (שם יג) אמר רב
נחמן אמר רבה בר אבוח הלכה כרב יהודה: ומי שהפקיד גוי אצלו חמץ ואין בעליו
עמו ליטלה ממנו ממתין לו ארבעה שעות שלארבע עשר שראוי לאכילה
שמא יבוא ויטלו וודי יצאו ארבע שעות ולא בא כשתיכנס חמישית מוכרו
לגוים ואם אינו מוכרו אע"פ שקיבל עליו אחריות שורפו ישחל מצוים עליו
לבערו. ודאי גוי שהפקיד אצל ישראל אם קיבל ישראל עליו מותר שמירה
כיון שנפשע בו ונגנב או אבד חייב לשלם וחייב לבער ואם שמירה ברשות
גוי היא שאמר לו הרי בית לפניך אין חייב לבערו. (שם ה) דתני רבא
שבעת ימים שאור לא ימצא כבתיכם מה ת"ל והלא כבר נאמר לא יראה לך
חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך לפי שנאמר לא יראה לך שלך אי
אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה יכול יטמין או יקבל פקדונות
מן הגוי ת"ל לא יראה לך שאור. אלא בגוי שלא כיבשתו ואינו שרוי עמך
בחצר גוי שכבשו ושרוי עמו בחצר מניין תלמוד לומר שאור לא ימצא
כבתיכם אלא אין לי אלא בבתי כבורות בשיחין ובמערות מניין תלמוד
לומר בכל גבולך ועדיין אני אומר בבתי עובר בכל יראה ובל ימצא ובל
יטמין ובל יקבל פקדונות מן הגוי בגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה

של אחרים ושל גבוה ומניין ליתן את האמור של זה בזה ואת של זה בזה תלמוד לומר שאור שאור לגזרת שוה נאמר שאור בבתיכם ונאמר שאור בגבולין מה שאור האמור בבתי עובר בכל יראה ובל ימצא ובל ימין ובל יקבל פקדונות מן הגוי. ומה שאור האמור בגבולין שלך אי אתה רואה ואתה רואה של אחרים ושל גבוה אבל שאור האמור בבתי שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה: (שם) ומי שהוא בדרך וגזר שיש לו חמץ בכית קודם שיש שעות מבטלו ויפה הוא אבל לאחר שיש שעות אי אפשר לו בכיטול שהרי אינו ברשותו. (שם ו) שאמר ר' אלעזר בשם ר' ישמעאל שני דברים אינן ברשותו ועשאן הכתוב כמן רשותו ואילו הן בר ברשות הרבים וחמץ משש שעות ולמעלה שכתב לא תשחט על חמץ דם זבחי, (שם ו) ת"ר גוי שנכנס להצירו של ישראל ובצק בידו אינו זקוק לבער הפקידו אצלו חייב לבער יחד לו בית אינו חייב לבער מה מעם לפי שאינו ברשותו. אמר רב יהודה אמר רב המוציא חמץ בתוך ביתו כופה עליו את הכלי אמר רבא ואם של הקדש הוא אינו צריך מה מעם הכל פורשין ממנו: (ערובין סד) ומי שמבקש לילך בספינה אל מקום רחוק ויש בתין עומדים בתחומו שאין רשות לאדם ליכנס לשם אם קודם שלשים יום ילך שעדיין לא נתחייב בדברים שלפסח אינו צריך לבדוק ואם בתוך שלשים יום צריך לבדוק קודם שילך. (פסחים ו) דאמר רב יהודה אמר המפרש והיוצא בשיירא בתוך שלשים יום זקוק לבער קודם שלשים יום אינו זקוק לבער. אמר רבא זו שאמרת קודם אינו זקוק לבער לא אמרנו אלא כשאין דעתו לחזור אבל דעתו לחזור אפילו מראש השנה זקוק לבער. וכשם שחמץ אסור באכילה זקוק אילו שבעה ימים ושמונה שעות אף בהנייה אסור. דתני (שם כח) מניין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלן שהוא עובר בלא תעשה שנאמר לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות (שם כא) ואמר רב גדול אמר רב המקדש משש שעות ולמעלה אפילו בחמים קשות אין חוששין לקדושו שבמקום שנפל מים עליהם אע"פ שקשות חוששין שמא בלעו מים והיינו חמץ וחמץ איסורי הנייה הוא ומי שמקדיש באיסורי הנייה אין קדושו קדושין ואע"פ שמשש שעות ולמעלה איסורי חמץ משלחמים הוא שאסור כל המקדיש על דעת חכמים והפקיעו חכמים קדושו ממנו ותנן עובר זמנו אסור בהנייה וודי לא נצרכה אלא לשש שעות שלחכמים. ואמר חזקיה מניין לחמץ בפסח אסור בהנייה לא יאכל חמץ לא יהא בו התיר אכילה ולא חמץ עצמו שאסור אלא אפילו על ידי תערוכות אסור. (שם מג) תני כל מחמצת לא תאכל לרבות כותת הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי שהוא אסור יכול יהיו עגוש כרת ת"ל כי כל אוכל חמץ ונכרתה על חמץ גמור עגוש כרות על עירוביו בלאו דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים על חמץ דגן גמור עגוש כרת על עירוביו בו לא כלום ודורשין כך מחמצת אין לי אלא שנחמץ מאליו חומצו בדבר אחר מניין תלמוד לומר מחמצת לא תאכלו מכל מקום

אע"פ שאמרו חכמים על עירוביו בלא כלום שלא ילקח אבל איסור יש מה מעם שהרי כל איסורין שבתורה על ידי תערובת אסורין דתנינן (חולין צו) קדירה שבישל בה בשר אל יבשל בה חלב ואם בשל בנותן מעם כמה דברים אמורים במין שאינו מינו שאפשר לעמוד על מעמו ואפשר שימעם אותו גוי. שאור של חמץ שנפל לתוך עיסה של חמץ מהוא. (ע"ז עג) ת"ר זה הכלל מין במינו כמה שהוא ושלא במינו בנותן מעם ואמרו חכמים רב ושמואל שאומרים שניהם כל איסורין שבתורה במינן כמה שהוא ושלא במינן בנותן מעם. ור' יוחנן וריש לקיש שאומרים שניהם כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן מעם חוץ מטבל ויין נסך שבמינן כמה שהוא ושלא במינן בנותן מעם. אבל חמץ הוצרך לנו לשאר איסורין שבתורה נדמה ומותר כמה שהוא או שמא כיון שעומד עליו בכל יראה ובל ימצא מטבל ויין נסך נדמה וכין במינו וכין שלא במינו כמה שהוא וכין בזמנו וכין שלא בזמנו החמירו בו חכמים מכל איסורין שבתורה. (פסחים כט) ר' יוחנן אמר חמץ בזמנו אסור בנותן מעם לאחר זמנו בין במינו בין שלא במינו מותר. ואמר רבא הלכה חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור ולא נתן שיעור לדבריו לומר שבמה שהוא כרב לאחר זמנו בין במינו בין שלא במינו מותר כר' שמעון ומי אמר רבא כן והאמר רבא ר' שמעון קנס הוא שקנס שעובר על כל יראה כמה דברים אמורים בעינן אבל על ידי תערובות לאו. וסייע רבא למעמו שאמר רבא כשהיינו בית רב נחמץ לאחר שבעת ימי הפסח היה אומר לכו והביאו לנו חמץ מבני המדינה. ותנן (שם כח) חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהגייה ושלישראל אסור ושל גוי אפילו באכילה מותר וזה שהיא שונה מותר בהגייה בשביל שמבקש לשנות ושל ישראל אסורין בהגייה: (שם ל) אמר רב קדירות בפסח ישברו שמא יביא לבשל בהן במינו ושמואל אמר אל ישברו אלא ישחא אותן אחר הפסח ויעשה בהן בין במינו בין שלא במינו. אמר ליה רב אשי לרב כהנא סכינין שנשתמש בהן בחמץ מהוא אמר לו חדשות אני עושה אני לו הנח רבי שיש לו ממון הרבה שאר בני אדם מהוא אמר לו כעין חדשות אני עושה ברזל מלבנו באור ידה מגעילו בחמץ ובכלי ראשון והלכה זו וזו ברותהין ובכלי ראשון. (שם) אמר רב הונא בריה דרב יהושע עץ פרוז מגעילו ברותהין ובכלי ראשון כבלעו כך פולטו. כל כלין המשהין בהן חמץ בשאר ימות השנה אסור ללוש בהן מצה בפסח שאמרנו אילו אגנות של בני מדינה כיון שמניחין בהן חמץ כבית השאור שחימוצו קשה ואסור ואע"פ שהן רחבות ושולט בהן אויר אפילו כן אסור וכשאמרנו אמר רב חנן בר יצחק אמר רב חייא אמר שמואל כל הכלים שנשתמשו בהן חמץ בצונן מותר להשתמש בהן מצה בכלי העשוי לכך והניחו בו ולא ישירו בו. אמר אביי ובית החרוסת כבית השאור שחימוצו קשה דומה: וגוי שמשכין חמץ אצל ישראל אע"פ שמונה בבית ישראל אינו חייב לבערו ואם קבע לו זמן ואמר לו אם יגיע ארבעה עשר בניסן

ולא אתן לך הרי משכון לך כיון שמגיע ארבע עשר ולא פרעו קנאו ישראל ועמד ברשותו וחייב לבערו דתנינו (שם לא) גוי שהפקיד פת פורני בישראל אינו חייב לבערו ואם אמר לו הגיעתך עובר והוא שאמר לו הגיעתך אבל לא אמר לו הרי הן ברשותו של גוי עומד ואינו חייב לבערו: נמל ידיו למיבול ראשון צריך לימול ידיו למיבול שני: שמש שאכל כזית מצה בהסב יצא ידי חובתו: פסחים לו) אין לשין את העיסה בפסח בין שמן ודבש. מה מעם מפני שמחמצת ואם לש רבן גמליאל אומר ישרף מיד וחכמים אומרים יאפה מיד ויאכל מיד והורו חכמים לרבן גמליאל שאמר ישרוף מיד. והלכה אין מקמפין בהם וכל שכן שאין לשין בהם. ואם לש ישרף מיד. וזו שאמרנו מי פירות אין מחמצין כמה דברים אמורים בין שמן ודבש שאין בהם מים כל עיקר. הלכה לילה ראשון ואסור לקמף במי פירות אבל שאר ימים מותר לקמף בהן ואם לש ישרף מיד וכך מנהג בבבל שבפסח שורין מלח במים עד שיטוח ואחר כך לשין בו: (שם קטו) ובשני לילות אלו שלפסח חייב אדם לוכל מצה לבדו בברכה ואחר כך מרור לבדו בברכה. ואחר כך מצה ומרור בלא ברכה מה מעם שכתב תאכלו מצות וכתב על מצות ומרורים יאכלוהו. (שם קח) ובשעה שאדם אוכל מצה צריך להסב מה מעם באותו היום היינו בני חורים. וכששותה ארבעה כוסות אילו צריך הסיכה. ונשים אף על פי שכל מצוה שקבועה לה זמן פטורות חייבין בכל מצוות פסח כאנשים לבער חמץ ולוכל מצות ולשתות ארבע כוסות. (שם קי"א) אמר רב כהנא מצה לפי כל אחד ואחד. מרור לפני כל אחד ואחד. חרות לפני כל אחד ואחד. ואין עוקרין את השולחן לפני מי שאומר הגדה. ורב שימי בר רב אשי אמר כולם לפני מי שאומר הגדה וכן הלכה. ואלו רבנן אין שורין את המורסן לתרנגולים אבל חולטין. האשה לא תשרה את המושן ותוליך בידה למרחץ. אבל שפה היא על בשרה יבש. לא ילעום אדם חמין ויתן אל מכתו מפני שהן מחמיצות. תנו רבנן דברים שאינן באים לידי חמץ האפוי והמבושל וחלוט שהילטו ברותחין. (שם למ) תני ר' יוסי ב"ר יהודה קמח שנפל לתוכו הדלף אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חמץ. אמר רב פפא והוא שעושה טיף טיף: אילו עוברין בפסח כותת הבבלי שכר האדומי חומץ האדומי זיתם המצרי זיבא של צבעים ועמילן שלמבחים וקולח שלסופרים. ר' אליעזר אומר אף תכשימי נשים זה הכלל כל שהוא מין דגן הרי זה עובר בפסח הרי אילו באזהרה ואין בהם משם כרת. תני אמר ר' יהושע זה ששנינו זה הכלל למה מנו חכמים את אלו כדי שיהא בקי בהם ובשמותיהן: ואלו ירקות שאדם יוצא בהן בפסח כחזרת בעולשין בתמכה בחרחבינה ובמרור ויצאין בהן בין לחים בין יבשין אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין ומצטרפין כזית ויוצאין בכלה שלהן בדמיי ובמעשר ראשון שלא נמלה תרומתו ומעשר שני והקדש (לא) נפרו. חזרת מרור עולשין הינדיבי תמכא. אמר רבא בר בר חנה תמכתה שמה הרחבינא. אמר ר' שמעון

בן לקיש אציא שלדקל מרור? חליאתא. ומי שאין לו אלא מרור ואין לו שאר ירקות כיצד יעשה (שם קיד) אמר רב הונה מברך בורא פרי האדמה ואוכל וכשיגיע לוכל מרור מברך לוכל מרור ואוכל. השיב רב חסדא לאחר שמילא כריסו ממנו יחזור ומברך עליו אלא אמר רב חסדא מברך בורא פרי אדמה ואוכל מרור וכשיגיע לוכל מרור אוכל בלא ברכה והלכה כרב חסדא: ואסור ללוש מצה אלא במים שלנו (שם מב) שאמר רב יהודה אשה לא תלוש אלה במים שלנו. דרש רבא אשה לא תלוש לא בחמה ולא בחמין ולא בחמי חמין ולא במים הגרופים ולא תגביה ידה מן התנור עד שתגמור את הפת וצריכה שני כלים אחד שמקמפת בו ואחד שמצננת בו. ומים שרוחצין בהם עגנות וכוסות שלקטוח צריך לשופכן במקום גבוה במקום שאינו מודרין. (שם ט) דשגן מי תשמישו של נחתום ישפכו מפני שהן מחמיצין. ואין אדם יוצא ידי חובתו אלא במצה שמישמרה מחמין לשם מצה. ואינו יוצא ידי חובתו אלא במצה שלחמשת המינין. (שם לב) כדתנינן אילו דברים שאדם יוצא ידי חובתו בפסח בחמין בשעורין ככוסמין בשיכולת שועל ובשיפין. כוסמין גולמא ומין חימין הוא. שיפון דישרא. שיכולת שועל שובלי תעלא ומין שעורין הן. ואוכלין ושותין כל צרכיהן על השולחן ואם יש להן פירות מברך על כל אחד ואחד מעין ברכותיו ואוכל וצריך לברך עליהן ולאחר כל שהוא אוכל כזית מצה שאמרו חכמים אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. ואסור לו לאכול כלום אחר מצה ולא לשתות חוץ מן כוס שלברכה וכוס שלהלל ואם רוצה לשתות מים שותה ומי שקדש בבית אחד והוצרך לקדש בשנים בתים או בשלשם כיצד עושה מקדש בבית אחד ואוכל שאר ירקות ואומר הגדה עד גאל ישראל ומניחין אוכלין מצה ומרור כל צרכם ומברכין ברכת המזון ואחר כן הולך לבית אחר ומקדש ואוכל שאר ירקות ואומר הגדה ומברך ואוכל כל צרכיו ומברך ברכת המזון ושותה כוס שלברכה והולך לבית ראשון וגומר הלל ואינו שותה כוס שלהלל ואחר כך הולך לבית אחרון וגומר הלל ושותה כוס שלהלל. ומי שאפה מצה על קרקע כשמישמרה יצא ידי חובתו ואמרו חכמים לעינין פת קרקע (ברכות לח) מר זוטרא קובע סעודתו עליו ומברך תחילה וסוף המוציא לחם מן הארץ ושלש ברכות ואמר רב בר רב אשי ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח מה טעם לחם כתיב ואם אפאו על אסכלה יוצא בו ידי חובתו. (פסחים לו) פת שלא בשלה יפה כשבוצעין אותה ניגרין ממנו חופין אסורה. (שם מח) והלכה כר' מאיר שאמר כיון שהכסיפו פניו אסור וחיביים עליו כרת: וקודם הפסח צריך לרחוץ כלים שנשתמשו בהן חמץ בחמין כגון הקדירות וזימלסמרויות ואסכליות וצריך לעשות להן הגעלה ברותחין (ע"ז עו) וכך אמר רב הונא מניח יורה קמנה לתוך יורה גדולה ויורה גדולה מה הוא עושה כמעשה שלדוד שלרב עקיבה שעשה לו. מסגרת של קמח ומלאה מים והרתיחה אמר רבא מי חכם לעשות כן אלא עקיבה שאדם גדול הוא כמבור כבלעו כך פולטו מה בלעו

בניצוצות אף פלמו בניצוצות. אבל וודי קערות תשמישן בכלי שיני הוא כשיקה מדוד ונוטל עליו מותר. וכלי חרש שנשתמש בהם חמץ כגון אגנות וקדירות אע"פ שמפלמן אסור להשתמש בהן עד לאחר הפסח מה מעם מפני שכלי חרש אין לו פליטה וקדירות של אבן מותרות בהדיחה וכלי קונייא כשלחרש דומין. וחייב אדם לספור שבעה שבועות מערב שלחמשה עשר בניסן שכתב וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד. ממחרת השבת ממחרת יום טוב שהוא ששה עשר בניסן שבו מקרבין עומר ומי ששכח ולא בירך על ספירת העומר בשאר ימים מברך מצוה לספור ימים מצוה לספור שבועות. ואסור לוכל חרש עד ערב שבעה עשר בניסן אור שמונה ובין אכלו קלי ובין אכלו שאינו קלי שכתב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה. ואמר ר' יצחק אכל לחם קלוי וכרמל לוקה משום לחם ולוקה משום קלי ולוקה משום כרמל:

[הלכות ת"ב]

וחייב אדם לענות עצמו בתשעה באב ולנהוג בעצמו מנהג אבילות (תעני' ל) דתנו רבנן כל מצות הנהגות באבל נהגות בתשעה באב. בתשעה באב אסור במלאכה ברחיצה בסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ואסור לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במשנה ובמדרש ובהגדות אבל קורא בתורה הוא באיוב ובקינות ובדברים הרעים שבידמיהו ותינוקות של בית רבן במילין משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב. (תעני' כו) משנכנס אב ממעמין בשמחה. שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסורים מלספור ומלכבס בחמישי מותרין מפני כבוד השבת. ובמקום שחל ת"ב להיות בתוך השבת כגון שלישי וחמישי עד התענית מותר. אסור לספור ולכבס אחר התענית מותר (שם ל) ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין לא יאכל בשר ולא ישתה יין (שם לא) אמר רב יהודה אמר רב כך היה מנהגו של ר' יהודה ב"ד אלעיי ערב תשעה באב יושב בין התנור לכירה ומביאין לו פת חרבה ואוכלה במלח ושותה קיתון שלמים ודומה כמי שמתו מוטל לפניו. והלכה תשעה באב שחל להיות ערב שבת וכן ת"ב שחל להיות בשבת אוכל ושותה כל צורכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו חל להיות בחול סעודה המפסיק בה לא יאכל בה בשר ולא ישתה בה יין כמה דברים אמורים שהפסיק משש שעות ולמעלה אבל קודם שש שעות מותר אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה לוג יין מגיתו בן ארבעים יום (שם ל) כדתנן יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו שלשה ימים ואין בן סוור ומורא נהרג על שתייתו. דרש רבא עוברות ומניקות מתענות ומשלימות בתשעה באב כדרך שמתענות ומשלימות ביום הכיפורים ובין השמשות שלו אסור וכך אמרו בשם ר' יוחנן מקום שנהגו לעשות בתשעה באב עושין מקום שנהגו שלא לעשות אינן עושין. כל מקום תלמידי חכמים בטלים (שם) רבן שמעון בן גמליאל אומר כל העושה מלאכה בת"ב אין רואה סימן ברכה

ר' עקיבה אומ' כל האוכל ושותה בת"ב כאילו אוכל ושותה ביום הכיפורים וחכמים אומרים כל העושה (מלאכה) בת"ב אינו רואה בשמחתה של ירושלים שנאמר שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה. וכל האוכל בשר ושותה בו יין עונותיו חקוקין שנאמר ותהיא עונם על עצמותם. וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר שמחו את ירושלים וגו'. על חומתיך ירושלים הפקדתי וגו' (מנחו' פז) מה הן אומר אמר רבא בר רב שילא אתה תקום תרחם ציון וגו' ואין צורך לומר ערב ת"ב שאין שמחים בו אלא אפילו (תעני' כו) מראש חדש אב ממעמין בשמחה. ותניא מראש חדש ועד התענית ממעמין בעסקיהן מלישא ומליתן מלבנות ומלנטוע ומארסין ולא כונסין ואין מיבמין ואין עושין סעודת אירוסין. אמר רבא זו שאמרנו טארסין לא אמרו אלא קודם שחל תשעה באב להיות בתוכה אבל שבת שחל ת"ב להיות בתוכה אפילו לארס אמרו.

ה [הלכות] ראש השנה

(ר"ה לב) סדר ברכות של ראש השנה שליח ציבור אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכויות ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע ואומר עבודה והודייה וברכת כהנים. ומניין שאומר אבות שנאמר הבו לה' בני אלים. ומניין שאומר גבורות שנאמר הבו לה' כבוד ועוז. ומניין שאומר קדושות שנאמר הבו לה' כבוד שמו וגו' ומניין שאומר מלכויות זכרונות שופרות שנאמר ותקעתם בחצוצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיה לכם לזכרון לפני אלהיכם. לפי שאין ת"ל אני ה' אלהיכם. ומה ת"ל אני יי אלהיכם זה בניין אב כל טקום שנאמר מלכויות יהו הזכרונות השם עמהם (ספרי בהעלותך) ר' נתן אומר ותקעתם בחצוצרות אילו השופרות והיו לכם לזכרון אילו הזכרונות אני יי אלהיכם אילו המלכויות. ומה ראו חכמים לומר מלכויות ואחר כך זכרונות ושופרות. אלא המליכוהו בתחילה עליך ואחר כך בקש ממנו שיזכור לך ובמה בשופר שלחירות שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. אין פוחתין מעשרה מלכויות מעשרה זכרונות מעשרה שופרות ואם אמר שלש שלש יצא. ר' יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר שלש מכולן יצא. כנגד תורה נביאים וכתובים ויש אומרים כנגד כהנים לויים וישראלים. אמר רב הונא הלכה כר' יוחנן בן ברוקה. מתחיל בתורה אומר ככתוב בתורה. בכתובים אומר ככתוב בדברי קדש ומסיים כנביא ואומר ככתוב על יד נביאיך (שם לב) ואין מזכירין מלכות וזכרון ושופר שלפוענות. זכרון כגון ויזכור כי בשר המה. מלכות כגון דכתיב הו' אני נאום ה' אם לא ביד חזקה ואע"פ שאמר רב נחמן כל הכעס הזה יכעס עלינו המקום ואעפ"כ הימה בראש השנה אין מזכירין. שופר דכתיב תקעו שופר כנגבה. העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה כמוסף תוקע ובשאר ימים מובים הראשון מקרא אתההלל ויחיד צריך לומר בתפילתו בראש השנה אלהינו ואלהי אבותינו מלוך על כל העולם כולו בכבודך עד ומלכותו בכל משלה. והשיאנו וגו'.

(שם כט) תנו רבנן הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים ליום וישאלים גרים ועבדים משוחררין הרי אילו מוציאין מומטום ואדרונינס. אדרונינס מוציא את מינו ואת שאינו מינו מומטום אינו מוציא לא מינו ולא שאינו מינו. מי שהציו עבד וציו בן חורין אף לעצמו אינו מוציא (שם לג) סדר תקיעות שלש שלש שלש שלש שיעור תקיעה שלש תרועות שיעור תרועה שלש יבבות. (שם לד) התקין ר' אבהו בקיסרין תקיעה שלש שברין תרועה ותקיעה שנייה. תקיעה שלש שברים ותקיעה. שלישיית תרועה ותקיעה ותרועה. כל כך למה כדי לערבב את השמץ (שם מז) שאמר ר' יצחק מפני מה תוקעין בראש השנה. מפני מה תוקעין מפני גזירת הכתוב אלא מפני מה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב את השמץ. (שם נג) ת"ר מניין שהוא בשופר ת"ל והעברת שופר תרועה ואין לי אלא ביובל ב"ה מניין ת"ל בחדש השביעי שאין ת"ל בחדש השביעי מה ת"ל בחדש השביעי שתהיא תרועה שלחדש השביעי כזה מה זה העברת שופר תרועה אף זה העברת שופר תרועה ומנין שפשוטה לפניו ת"ל והעברתה שופר. (שם נד) יכול העברה ביד ת"ל ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמור מה להלן בקול אף בכאן בקול. ומנין שפשוטה לאחריה ת"ל תעבירו שופר אין לי אלא ביובל בראש השנה מנין ת"ל והעברתה שופר תרועה בעשורו לחדש ביום הכיפורים שאין ת"ל בחדש השביעי מה ת"ל בחדש השביעי שתהא תרועה של חדש השביעי כזה. מה זה פשוטה לאחריה ופשוטה לפניו. ומה זה העברת שופר תרועה אף זה העברת שופר תרועה. ומנין שלש שלש שלש פעמים על כל אחת ואחת ת"ל שבתוך זכרון תרועה. והעברתה שופר תרועה יום תרועה יהיה לכם. ומנין ליתן את האמור בזה בזה ואת האמור בזה בזה. ת"ל שביעי שביעי לגזירה שוה. הא כיצד שלשה תקיעות שהן תקע. שיעור תקיעה כתרועה שיעור תרועה שלש של שברים. (שם ע"ב) מי שבירך ואחר כך נתמנא לו שופר תוקע ומריע ותוקע תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים והוא שלא היה לו שופר מתחלה אבל היה לו שופר בתחלה כשהוא שומעו על סדר ברכות הוא שומעו. רב פפא ב"ר שמואל עמד להתפלל ביחיד אמר לו לתלמידיו ראה כשאגע כך תקע אמר לו רבא לא אמרו כן אלא בחבר עיר. תניא ושנינו כזו כשהוא שומען שומען על הסדר ועל סדר ברכות כמה דברים אמורים בחבר עיר אבל ביחיד שומען עם הסדר ושלא על סדר ברכות. ויחיד שלא תקע חבירו תוקע לו. ויחיד שלא בירך אין חבירו מברך לו. ומצוה בתוקעין יתר מן המברכין כיצד היה לפניו שתי עירות באחת תוקעין ובאחת מברכין הולך למקום שתוקעין. וודי זו של תורה וזו של חכמים ואע"פ שכן ודאי וכן ספק. (שם כט) אמר לו ר' יודא לתלמידיו כוין ותקע לי כסבור צריכין אנו דעת משמע. (שם לד) אמר ר' יוחנן שמע תשע תקיעות בשש שעות ביום יצא. מתשעה בני אדם כאחד יצא ואפילו בזה אחר זה ואפילו בסירוגין ואפילו כל היום והוא ששמע ממי שמחוייב במצוה אבל שמע מאשה ומחדש ומשומה ומקטן ושאינן בני חיוב לא יצא דתנינן (ר"ה כט) זה הכלל כל שאינו חייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן.

ומי ששמע ממי ששמע יצא דתני אחזה בריה דר' זעירא כלהכרכות אע"פ שיצא מוציא חוץ מברכת הפירות וברכת המזון שאם יצא אינו מוציא. ונשים פטורות מתקיעת שופר מפני שמצות עשה היא שהזמן גרמה וכל מצות עשה שהזמן גרמה נשים פטורות. (שם כו) כל השופרות כשרין חוץ משלפרה מפני שהוא קרן. אמר ר' יוסין והלא כל השופרות נקראו קרן שנאמר והיה במשוך בקרן היובל כשמעם את קול השופר אלא שאין קמיגור נעשה סניגור (שם כז) שופר שנסדק ודבקו כשר דבק שברי שופרות פסול. תני רבא ארוך וקיצרו כשר גורדו והעמידו על גלדו כשר. ציפהו זהב במקום הנחת פיו פסול שלא במקום הנחת פיו כשר. ציפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ אם נשתנא קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר. ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר. נתן שופר בתוך שופר ותקע בו אם קול פנימי שמע יצא ואם לאו לא יצא. הפכו ותקע בו לא יצא. אמר רב פפא לא שיהפכו כחלוק אלא שהרחיב את הקצר וקיצר את הרחב. מה מעם אמר רב מתנה מקרא כתוב והעברת דרך העברתו אנו צדיכין. דיבק שברי שופרות פסול. הוסיף עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פסול. ניקב וסתמו בין במינו בין שלא מינו פסול ור' נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול. אמר ר' יוחנן זו שאמר במינו כשר לא שנו אלא שנשתייר רובו אבל לא נשתייר רובו פסול מכלל שלא במינו אע"פ שנשתייר רובו פסול. נסדק לארכו פסול לרחבו אם נשתייר בה שיעור תקיעה כשר ואם לאו פסול. וכמה שיעור תקיעה פירש רבן שמעון בן גמליאל כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן. היה קולו דק או עבה או צרור כשר שכל הקולות כשרין בשופר. (שם) התוקע אל תוך הבור או לתוך החדות או לתוך הפיטום אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא. אמר רב הונא אלא לאותן העומדים על שפת הבור אבל לאותן העומדים בבור יצא. (שם כח) אמר רבא בשופר שלעבודה זרה לא יתקע ואם תקע יצא. אמר רבא המודר הנייה מחבירו מותר לתקוע לו בשופר. המודר הנייה משופר אסור בשופר שלראש השנה. (שם לב) אין מפקחין עליו את הגל ואין עוברין עליו תחום שבת ולא עולין לו באילן ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שמיין על המים מה מעם יום טוב עשה הוא דכתיב וחג השביעי תעשה לך חג הסוכות תעשה לך ועשית פסח לה' אלהיך. והוקש כל המועדות זה לזה דכתיב אלה מועדי ה' מקראי קודש ויום טוב עשה ולא תעשה הוא דכתיב כל מלאכת עבודה לא תעשו. וכתיב שבתו ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: (שם לג) אין מעכבין את הנשים ואת התינוקות מלתקוע בהן ביום טוב ומתעסקין בהם שילמודו. אמר ר' אליעזר והוא ואפילו בשבת. המתעסק ללמוד לא יצא והשומע מן המתעסק לא יצא. (שם מט) תנא דבי שמואל וכל מלאכה לא תעשו יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה אלא מה מעם אמרו חכמים שבזמן שיהיה ראשי השנה בשבת אין תוקעין אמר רבא מפני שהכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיעין בתקיעת שופר בזרה שטא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים וזהו

מעמו של מגלה ומעמו שללולב. (שם לד) ת"ר ברכות אין מעכבות זו את זו תקיעות מעכבות זו את זו. ברכות של ר"ה ושל יום הכיפורים מעכבות זו את זו מה מעם אמר רבא אמר הקב"ה אמרו לפני בראש השנה מלכיות וזכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני ובמה בשופר. וכשם ששליח ציבור חייב כל אחד ואחד חייבין (שם) רבן גמליאל אמר שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתן. תניא אמר לו לרבן גמליאל לדברך למה ציבור מתפללין אמר להן כדי להסדיר שליח תפלתו אמר להן לדבריהם למה שליח יורד אמרו לו כדי להוציא את שאינו בקי. אמר להן כשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי. אמר רבא בר רב חנא אמר ר' יוחנן מודין חכמי לרב"ג כשבא ראבין אמר יעקב ב"ר אריז אמר ר' שמעון חסידא לא פמר רבן גמליאל אלא עם שבשדות בלבד מה מעם מפני שאנוסין. (עירובין מ) אומרים זמן בראש השנה וביום הכיפורים זמן אומ' ואפילו בשוק ולמדנו שזמן אינו צריך כוס.

ו הלכות כיפורים

(יומא עג) יום הכיפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשימיש המיטה ואסור בעשות מלאכה כשבת. וחייב אדם להתפלל ביום הכיפורים תפילת המנחה ולומר אתה יודע רזי עולם אחר תפלתו קודם שישב בסעודה שמא תטרף דעתו וחייב אדם להפסיק בערב יום הכיפורים מבעוד יום דתנן (שם פא) ועניתם את נפשתיכם בתשעה יכול בתשעה ממש תלמוד לומר בערב או בערב יכול משתחשך ת"ל מערב הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום מיכן שמוסיפין מחול על קודש. אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מניין שמאחרין ת"ל עד ערב. ימים טובים מניין ת"ל תשבותו שבתכם הא כיצד כל מקום שנאמר שבות מוסיפין מחול על קודש.

(שם פז) ת"ר מצות ודואי ערב יום הכיפורים עם חשכה אבל אמרו חכמים מתודה קודם אכילה ושתיה שמא תיטרף דעתו בסעודה אע"פ שהתודה קודם אכילה יתודה לאחר אכילה ושתיה שמא יארע דבר קלקלה בסעודה. ואע"פ שהתודה ערבית יתודה שחרית ובמוסף ובמנחה ובנעילה והיכן יחיד אומרה אחר תפילתו ושליח ציבור אומרה באמצע. אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי אתה חופש כל חדרי במן ובוחן כליות ולב. ואין כל דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתסלח לנו על כל עוונותינו ותמחול לנו על כל פשעינו. על חטא שחמאנו לפניך בשנגה וע"ח שח"ל בודון ע"ח שח"ל בסתר. וע"ח שח"ל בגלוי. ועל חטא שאנו חייבים עליהם מיתה. שאנו חייבים עליהם כרת. מיתה בידי שמים. מיתת בית דין. מלקות ארבעים. על מצות עשה ועל מצות לא תעשה בין שיש בה קום עשה. ובין שאין בה קום עשה. בין שגלויים לנו ובין שאינן גלוין לנו. אילו ואילו לפניך גלויים כמו שנאמר הנסתרות לה' אלהינו וגו'. ומלפניך

סליחה ומחילה כי אתה האל הסולחן ומחלל העון יהיו לרצון. מה אנו מה חיינו מה חסדינו ומה צדקתינו לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי' הלא הגבורים כאין לפניך ואנשי השם כלא היו וחכמים כבלי מדע וגבונים כבלי השכל. אתה הברלתה אנוש מראש ותכיריהו לעמוד לפניך כי מי יאמר לך מה תפעל צדקתה ותתן לנו ה' אלהינו את יום הכיפורים באהבה קץ מחילה לכל עוונותינו למען נהדל ונשוב לעשות רצונך בלבב שלם. ואתה ברחמיך הרבים רחם עלינו כי לא תחפוץ במות רשע ככתוב דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב. ואומר יעזוב רשע דרכו וגו' ואתה אלוה סליחות חנון ורחום ארך אפים ורב חסד ומרבה לחמיב רוצה אתה בתשובת הרשעי' ואין אתה חפץ במיתתם ככתוב החפץ אהפוץ במות הרשע. ונאמר כי לא אהפוץ במות המת. ונאמר אמר אליהם ה' אני נאם ה' אלהים אם אהפץ וגו' כי אתה סולחן לישראל מן העולם ומחלן לשבמי ישורון בכל דור ודור ודברך אמת וקיים לנצח כי אתה הסולחן בכל ומחלל העון יהיו לרצון. ואסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו ואם היו ידיו או רגליו מלוכלכות במיט או בצואה או שהיה דם שותת מחוטמו רוחץ בדרכו ואינו חושש. והמלך והכלה ורחיצין מלך מה מעם שכתב מלך ביופיו תחוינה עיניך. והכלה שלא תתגנה על בעלה.

(שם עז) תנא דבי מנישה רבי שמעון בן גמליאל אומר אשה מדיחה ידה אחת ונותנת פת לבנה הקטן. אמרו עליו על שמי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגזרו עליו חכמים שיאכיל בשתי ידיו מה מעם אמר אבבי משום שבות. (שם פב) הלכה כר' יוחנן שאמר בן שתיים עשרה שנה משלרב משלימין ובתינוקת בת שלש עשרה שנה משלימין מן התורה.

עברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשוב נפש. (שם) תנו רבנן עברה שהריחה בשר קודש או בשר חזיר תוחבין לה כוש ברוטב ומניחין לה על פיה אם נתישבה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה רומב עצמו אם נתישבה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה שומן עצמו שאין לך דבר שהוא עומד בפני פיקוח נפש אלא ע"ז וגילוי עריות ושפיכת דמים. הולכה מאכילין אותו על פי בקיין אם אין שם בקיין מאכילין אותו על פי עצמו עד שיאמר דיי. (שם פג). אמר ר' ינאי חולה אומר צריך אני ורופא אומר אינו צריך מאכילין אותו על פי עצמו. לב יודע מרת נפשו. רופא אומר צריך וחולה אומר אינו צריך מאכילין אותו על פי רופא. אימור תונבא אתא ושפס נפשות להקל. (יומא פג) מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפילו דברים טמאים עד שיאורו עיניו. שנו חכמים מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה. מפני שהדבש וכל מיני מתיקה מאירין את העיני'. אמר רב נחמן אמר שמואל מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אליה בדבש. רב הונא בריה דרב יהושע אמר סולת נקיה בדבש. רב פפא אמר קמח שעורין בדבש. מי שנשכו כלב שומה אין מאכילין אותו מחצר ככד שלו ר' מתיה בן הרש מתיר. ועוד אמר ר' מתיה בן הרש החושש פיו מטילו לתוכה סם ואפילו בשבת מפני שספק נפשות להקל דוחה את השבת ולא ספק שבת זו אלא אפילו ספק שבת אחרת. (שם עח)

תני רב יהודה בר גרגרת אסור לישב על גבי מינה ביום הכיפורים אמר ר' יהושע בן לוי ובמינא המטפחת . אמר אביי ובמופח להמפיח . אמר רב יהודה מותר להצמנן בפירות . רב יהודה מצמנן בדלעת רבא מצמנן בתינוק . רבא מצמנן בכוס של כסף אמר רבא כוס של כסף מלא אסור חסר מותר של חרס בין כדובין כך אסור מפני שמוציץ זעירי בר חמא אושפיזכו של ר' אמי ושל רב אסי ושל ר' יהושע בן לוי ושל חכמי אמר לו ליוסף בן ר' יהושע בן לוי בוא אומר לך דבר מעולה שהיה עושה אביך מטפחת חיתה לו בערב יום הכיפורים והיה שורה אותה במים ועושה אותה כמן כלים נגובים ולמחר מקניח בהם ידיו ורגליו . (שם) וכן כשבא רבא בר מרי אמר בערב תשעה באב מביא מטפחת ושורה במים ועושה כמן כלים נגובים . ולמחר מקנח בהן ידיו ורגליו . וביום הכיפורים אסור לעשות כן מפני שהוא בא לידי סחיטה . והלכה אבל אסור לרחוץ בין בחמין בין בצונגין במה דברים אמורים כל גופו אבל פניו ידיו ורגליו בחמין אסור ובצונגן מותר . ולסוך אפילו כל שהוא אסור ואם לעבר את הזוהמה הרי זה מותר . ועשו חכמים לתשעה באב כאבל וכתענית ציבור . שאמר שמואל אין תענית ציבור בבבל אלא תשעה באב בלבד . ותניא אצל תענית ציבור שאמר אסור ברחיצה לא אמרו אלא כל גופו אבל פניו ידיו ורגליו מותר . והייב אדם לובל ולשחות בערב יום הכיפורים (שם פא) שישונה חייא בר רב מדכתבי ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחודש וכי בתשעה מתענין והלא בעשרה מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשעה מעלה עליו הכתוב כאלו נתענה תשיעי ועשירי .

ז הלכות סוכה

(סוכה כח) תנו רבנן בסוכות תשבו שבעת ימים אין תשבו אלא כאין תדרו אמרה תורה שב בדירעת עראי מיכאן אמרו היו לו כלים נאים ומצעית נאות מעלן לסוכה אוכל ושותה בסוכה ומשנין בסוכה . (שם כט) ואמר רבא כלים של תשמישי מאכל חוץ לסוכה כגון קדירות ושפורין וכלי שמניח תחת הצלי וכלין של בצק וכלים שלתבלין כולם חוץ לסוכה כלים שלמשתה בסוכה כגון כוסות קיתונות וצלוחיות . נר יש אומרים בסוכה ויש אומרים חוץ לסוכה ואינן חלוקין כן בסוכה גדולה כן בסוכה קטנה . ואי זה הוא סוכה קטנה כשישנינו (שם ג) מחזקת ראשו ורובו ושולחנו כשורה . ר' אומר פסולה עד שיהא בה ד' אמות על ד' אמות . והלכה כחכמי שאפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושולחנו כשירה . (שם מז) אמר ר' אסי פס ארבעה ומשהו מתיר בסוכ' קטנה משום דופן כיצד יעשה עמידנה בפהו' משלש' לדופן שכל פחות משלשה כלבוד דמי . וכך משמענו שאורך סוכה קטנה שבעה טפחים במה דברים אמורים באורכה אבל בגובהה עד שתהא גבוה עשרה טפחים שישנינו ושאיין גבוה עשרה טפחים פסולה . (שם נ) ושאיין לה שלש דפנות . תנו רבנן שלש כהלכתה ורביעית אפילו טפח דברי ר' שמעון וחכמים אומרים שתים כהלכתה

ושלישית אפילו טפח והלכה כחכמים. ואותו טפח היכן מעמידו (שם ז) אמר ר' סימון אמר ר' יהושע בן לוי עושה טפח שוחק ומעמידו בפחות משלשה ומפחים] סמוך לדופן וכל פחות משלשה כלבוד דמי. ושחמתה מרובה מצלת (כשרה). [פסולת] ת"ר ושחמתה מחמת סכך ולא מחמת דפנות. ור' יאשיה אומר אף מחמת דפנות והלכה כחכמים. כן הוא שונה (שם כב) ושחמתה מרובה מצילתה פסולה אם זו כזו כשרה. ושם הוא שונה שצילתה מרובה מחמתה כשירה אם זו כזו פסולה. אל תתמה כן מלמעלן וכן מלמטן. (שם ח) ת"ר סוכת גוים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת כותים סוכה מכל מקום כשרה ובלבד שתהא מסוככת כהילכתה. אמר רב חסדא והוא שעשאה לצל מכל מקום קשיא להביא מה. להביא זו שישנו חכמים סוכת הרועים סוכת הקיצין סוכת הבורגנין סוכת שומרי הפירות סוכה מכל מקום כשרה ובלבד שתהא מסוככת כהילכתה. אמר רב חסדא והוא שעשאה לצל. (שם יב) זה הכלל כל דבר שהוא מקבל טומאה ואין גדוליו מן הארץ אין מסככין בו. מניין כשבא ראבין אמר ר' יוחנן מקרא כתיב חג הסוכות תעשה לך וגו' בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר. ורב חסדא אמר מכן צאו ההרה והביאו עלי זית וגו' חבילי קש חבילי עצים חבילי זרדים אין מסככין בהן אם התירן כשרות וכולן כשרות לרפנות. אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מפני מה אסרו חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין לא מפני שהן פסולין לסיכוך אלא פעמים שאדם בא מן השדה וחבילין על כתפו ומעלה ומניחה על גבי סוכה ליבשה ונמלך עליה לסיכוך והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי. (שם יג) אמר רב חנן בר רבא מסככין בהוומין ובהיגין אבבי אמר בהוומין מסככין בהיגין לא מה מעם כיון שנושרין מניחין ויוצא. מי שהוא אומר אם התירן כשרות מלמדנו כל מקום שיש אגד אסור לסכך בהן. ואמר רב חנן בר רבא צואר של דקל מסככין בו ואע"פ שאגודה איגד בידי שמים לאו שמיא איגד. ואע"פ שאגודה אגד באחד לאו שמיא אגד. דרש מרימר הללו אלמות של סורא מסככין בהן ואע"פ שאגודות למניין אגודות. ואמר ר' אבא אמר שמואל הללו צריפין של אורבנין כיון שהותר ראשי מדנין שלהן כשרין. והלא אגודין מלמטה אמר רב פפא בשעתירין רב הונא בריה דרב יהושע אמר אע"פ שלא התירן כל אגד שאינו עשוי למלטלו אין שמו אגד. (שם מז) המשלשל דפנות מלמעלן למטן אם נבחות עשרה מפחים כשרה. ר' יוסי בר יהודה אומר כשם שטלמעל' למטה עשרה מפחים כך מלמטה למעלה עשרה מפחים. (שם יז) הרחיק את הסיכוך מן הרפנות שלשה מפחי' פסולה והלכה כחכמים. בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין הכותל לסיכוך ארבע אמות פסולה פחות מארבע אמות כשרה. מה מעם שנומר דופן עקומה פחות מארבע אמות כשרה שכל פחות מארבע אמות נאמר ראה לדופן זה כאילו מוקרב היא אצל סיכוך כשרה. ומניין שכל פחות משלשה נאמר לבוד וכל פחות מד' אמות לדופן נאמר דופן עקום (שם ה) שאמר רב חייא בר אשי אמר רב שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. (שם יח) סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פציטין כשרה ושאיין לה פציטין אבוי אמר כשרה רבא אמר פסולה אבוי אמר כשרה

פי תקרא יורד ומותם רבא אמר פסולה פי תקרא אינו יורד ומותם. והלכה כרבא. (שם יט) רב אשי מצאו לרב כהנא שהיה מסכך על גבי אנסדרה שאין לה פצימין אמר לו לא סבור לזו הלכה כרבא. הראה לו נראה מבחוץ ושוה מבפנים ואמרנו עלה נראה מבחוץ ושווה מבפנים נידון משום לחי שזה הוא פצימא. (שם יח) דרש רב יהודה ביר' אילעי בית שנפחת וסיכך על גביו כשרה. אמר לפנוי ר' ישמעאל ביר' יוסי ר' פרש כך אמר אבא ארבע אמות פסולה פחות מארבע אמות כשרה. (שם יט) העושה סוכתו כמן צריף או שסמכה לכותל ר' אליעזר פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין. ר' אליעזר סבור סוכה דמות אוהל אנו צריכין וחכמים סבורים שפועי אוהלים כאוהלים דומים. הלכה בוא ולמוד (שם) שאביי בא ומצאו לרב יוסף שישן בכילת חתנים בסוכה אמר לו כמי סבור ר' אמור לו כר' אליעזר. שאמר כל מקום שאין לה גג אינו אוהל ותניח חכמי' ותעשה כר' אליעזר אמר לו חיצונה איכא שנינו ר' אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין אמר לו ותניח משנה ותעשה כחיצונה. אמר לו משנה כיחיד הוא דתניא העושה סוכתו כמן צריף או שסמכה לכותל ר' נתן אומר ר' אליעזר פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין שמענו מוז' שלרב יוסף שכילת חתנים מותר לישב בה בסוכה מה מעם כיון שאין לה גג וחכמים מכשירין שמענו מוז' שלרב יוסף שכילת חתנים מותר לישן בה בסוכה מה מעם כיון שאין לה גג אינו אוהל ואינו נראה סוכה בתוך סוכה. ולמדנו כילה שיש לה גג פסולה לישן בה בסוכה ואפילו למי שיאמר סוכה דירת קבע אנו צריכין באין אוהלי עראי ומבטלין אוהלי קבע. ואע"פ שחלוק רב יהודה שאמר אין באין אוהלי ארעאי ומבטלין אוהלי קבע. דתנן (שם כ) אמר רב יהודה נוהגין היינו ישנים תחת המימות בפני הזקנים שנינו סתם שלא כר' יהודה הישן תחת המימה בסוכה לא יצא ידי חובתו ופירש ישמאל במימה הגבוהה עשרה למדנו שבאין אוהלי עראי ומבטלין אוהלי קבע. (שם) ת"ר מהצלת של חשיפא ושל גמי גדולה מסככין בה קמנה אין מסככין בה ר' ישמעאל ב"ר יוסי אומר משום אביו אחד זה ואחד זה מסככין בה וכך היה ר' דוסה אומר כדבריו תני אמר חנניא כשירדתי לגולה מצאתי זקן אחד ואמר לי מסככין כבורי'א אמרתי לא אין. וכשבאת אצל ר' יהושע אחי אבא הורה לדברי' והוא שאין לה קיר והיכן שאין לו קיר מתחלתו לסוכך עשוי ומסככין בו. ואסור להסתפק מעצי סוכה כל שבעה. (שם ט) דאמר רב ששת משום ר' עקיבה מניין לעצי סוכה שאסורין בהנייה כל שבעה ת"ל חג הסוכות תעשה לך ותני ר' יהודה בן בתירה אומר מניין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה ת"ל חג הסוכות תעשה לך חג לה'. וסוכה לה'. ולא עצים לבדן שאסור להסתפק מהן כל שבעה אלא אפילו תלה בהן ועיטרה בכלים נאים ליפותה אסור להסתפק מהן כל שבעה. (שם מו) ת"ר העושה סוכה לעצמו אומר שחחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. נכנס לישב בה אומר אשר קידשנו במצותיו וציונו לישב בסוכה. היתה עשויה ועומדת אם יכול לחדש בה כגון למאטה או לפרוש לתוכה גרים וכסותות מברך שהחיינו. ואם אינו יכול לחדש בה דבר מברך שתים

אחת על סוכה ואחת זמן. ועכשו שאמר רב אישי אני הוא רב כהנא שמסדרו על הכוס הילכך זמן בין העושה סוכה לעצמו בין העושה לולב לעצמו אינו צריך לברך שאפשר לו שיאמר על הכוס. (שם כז) ר' אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לוכל בסוכה אחת ביום ואחת בלילה. והכמים אומרים אין לדבר קיצבה חוץ מן לילי יו"ט הראשון בלבד שר' אליעזר מקרא כתוב בסוכות תשבו שבעת ימים תשבו כען תדורו מה דירא אחת ביום ואחת בלילה אף ישיבת סוכת אחת ביום ואחת בלילה. והכמים מה מעמן אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בו יוצדק נאמר חמשה עשר בחג הסוכות ונאמר חמשה עשר בחג המצות מה להלן יום טוב ראשון חובה מיכאן ואילך רשות מניין שכתב בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה לדורות והלכה כחכמים. (שם) ר' אליעזר אומר כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון שלחג בלולבו של חבירו דכתב ולקחתם לכם משלכם כך אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בסוכתו של חבירו שנאמר כל האזרח בישראל ישבו בסכת. בסכת כתיב מלמד שכל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת והלכה כחכמים. והלכה שעה שאדם נכנס לסוכה חייב לברך. ואפילו נכנס ויוצא בה עשרה פעמים ביום צריך לברך אשר קידשנו במצותיו וציונו לישב בסוכה מניין מתפילין דתני (שם מז) תפילין כל זמן שמניחן צריך לברך עליהן דבר' והכמים אומרים אינו מברך אלא שחרית בלבד. ואסור לאדם שיקבע סעודתו חוץ לסוכה דתנינן (שם כח) אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה. הלכה אכילת עראי אבל אכילת קבע בסוכה. וכמה אכילת עראי אמר אביי כשיעור שימעות חכם וילך לישיבה. והללו שבעת ימים חייב אדם לעשות סוכה וקבעו (שם כח) דת'ר כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע וביתו עראי כיצד יש לו כלים נאים מעלן לסוכה יש לו מצעות מעלן לסוכה אוכל ושותה בסוכה ומטייל בסוכה. והלכה (שם מז) אומר זמן בשמיני של חג ואין אומר זמן בשביעי של פסח ששמיני רגל בפני עצמו הוא לענין פזר קשב. פיס בפני עצמו. זמן בפני עצמו. רגל בפני עצמו. קרבן בפני עצמו. שיר בפני עצמו. ברכה בפני עצמו. (שם נו) ת'ר הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה וחייבין בלילה. הולכי דרכים בלילה פטורין מן הסוכה ביום. הולכי לדבר מצוה פטורין מן הסוכה בין ביום בין בלילה. ותנו רבנן וגו' שומרי גנות ופרדות פטורין בין ביום בין בלילה ויעשו שם סוכה וישבו אביי אמר תשבו כעין תדורו רבא אמר פרצה קורא לגנב. רב התיר לו לרב אחא בר דלא לישן בכילה בסוכה מפני יתושין. רבא התיר לו לרב אחא בר דאדא לישן בכילה בסוכה משום סרחה דגודגסא. רבא למעמו שאמר המצמער פטור מן הסוכה. מעשה והביאו לו לרבין יוחנן בן זכאי למעום את התכשיל ולרבין גמליאל שתי כתבות ודלי של מים אמר העלום לסוכה. תני לא מפני שהלכה כן אלא שרצו להחמיר על עצמן. (שם כט) ת'ר היה אוכל בסוכה וירדו עליו גשמים וירד ואכל חוץ לסוכה אין מטרחיין אותו לעלות עד שיוגמור סעודתו היה ישן בסוכה וירדו גשמי' וירד חוץ לסוכה וישן אין מטרחיין אותו לעלות עד שיאור ויעלה עמוד השחר.

ולאחר שיצאו שבעה ימים לאחר שיגמור סעודתו בסוכה מוציא כליו מן יום טוב אחרון ואם אין לו מקום להניח כליו אלא בסוכה פוסל סוכתו ומניח בה (שם מח) דתנו רבנן שבעה כיצד גמר מלאכל לא יתיר את סוכתו אבל מוריד הוא את הכלים מן המנחה ולמעלה בשביל כבוד יום טוב האחרון ואמרו חכמים אין לו כלים ומהו אין לו כלים כמה נשתמש אלא אין לו מקום להוריד כליו מהו רב חייא בר אשי אמר פוחת בה ארבעה. ר' יהושע בן לוי אמר מדליק בה את הנר ואינן חלוקין לבני מערבא שאין להם ספק שמערב יום טוב שלמו שבעה ימי סוכה לאחר שגמר סעודתו ובסוכה פוחת בה ארבעה. לבבליים שיש להם ספק שמיני ספק שביעי וצריך לוכל סעודתו בסוכה ויום טוב הוא ואינו יכול לפחות בה ארבעה כיצד יעשה מדליק בה הנר סוכה קמנה שנפסלה בנר. סוכה גדולה כמה נפסלה שמכניס בה כלים של תשמיש מאכל. שאמר רבא כלים של תשמישי מאכל חוץ לסוכה וכלים של תשמישי משתה בסוכה. והלכה שמיני ספק שביעי (שם כה) יושבין בסוכה ואין מברכין לישב בסוכה. והלכה כרבא שאמר (שם כו) שלחי מצוה פטורין מן הסוכה.

ז הלכות לולב

(סוכה כט) לולב הגזול והיבש פסול מפני שהיא מצוה באה בעבירה שכתב והבאתם גזול את הפסח ואת החולה הארצה וגו' ובין לפני ייאוש ובין לאחר ייאוש לפני ייאוש בידו של גזול לאחר ייאוש מפני שהיא מצוה הבאה בעבירה. אבל הקהו לאחר קנאו יוצא בו בין ביום טוב ראשון בין ביום טוב שני. ומפני מה סוכה גזולה מכשירין חכמים. דתנו רבנן (שם לא) סוכה גזולה והמסכך ברשות הרבים ר' אליעזר פוסל וחכמים מכשירין. אמרו חכמים כיצד אם גזל ממנו קרקע מקום סוכה וסיכך בעצים מן שלו כסבורין חכמים קרקע אינה נגזלת. אם גזל עצים וסיכך בהן קנאן בשינוי מעשה. (שם ל) אם כן אף לולב יקנה אותו בשינוי ומעשהו כנבורין חכמים לולב אינו וצריך אגד דתני לולב בין אגוד בין שאינו ואגודו כשר ואם תמצא לומר לולב צריך אגד שינוי החזור לברייתו אין שמו שינוי אם כן אף גזל עצי סוכה גומר שינוי החזור לבריתו אין שמו שינוי אלא עצים שלסוכה זהו מעטן מפני שקניין בשינוי השם מתחלה עצים סתם נקרא ועכשיו סכך נקרא. אף לולב בתחלה הדרס נקרא ולבסוף הושענא. (שם לא) והלכה גזל עצים וסיכך בהם אין לו אלא דמי עצים בלבד. ומניין ששינוי השם ושינוי מעשה קנאו גולן דתנינן (ביק צג) הגזול עצים ועשאן כלים צמר ועשאו בגדים משלם כשעת הגזילה גזל פרה מעוברת וילדה ורחל מעונת וגוזה משלם דמי פרה עוברת לילד ודמי רחל מעונה ליגזו. גזל פרה ועוברת אצלו וילדה ורחל נמענה אצלו וגוזה משלם כשעת הגזילה. זה הכלל כל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה. (שם סז) אמר רב חסדא אמר ר' יוחנן מניין לשינוי מעשה שקנאו שנאמר והשיב

ש'א נפטר ר' עקיבה נולד רבינו הקדוש. כפות תמרים מה זה אין לו אלא לב אחד וזקוף כלפי מעלה כך ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים. (מנח' כז) תני ארבעה מינים שבלולב שנים מהן עושין פירות ושנים מהם אין עושין פירות העושה פירות זקוקין לשאין עושה פירות. ושאי' עושה פירות זקוקים לעושין פירות. העושין פירות אילו תלמידי חכמים שיהו מבקשים רחמים על בעלי בתים שינצלו מן כל מיני פורענות (חולין צב) כי דשלחו מתמן יבעו רחמים אתכלי'א על עלי'א שאילולי עלי'א לא מתקימין איתכלי'א. ושאי' עושין פירות זקוקין לעושין פירות אלו בעלי בתים שהן זקוקין לעשות נחת רוח לחכמים. (שם לד) ר' ישמעאל אומר פרי עץ הדר כפות תמרים אחד וענף עץ עבות שלשה וערכי נחל שתיים אפילו שנים קטומין ואחד שאינו קטום. ר' טרפון אומר אפילו שלשה קטומין ר' עקיבה אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדם אחד וערבה אחת. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון וסייע שמואל למעמו שאמר שמואל למוכרי הדם הזילו ומכרו ואם לאו אני דורש להם כר' טרפון וידרוש להם כר' עקיבה שלשה וקטומין מצויין אחד ואינו קטום אינו מצוי. (סוכה לד) ר' אליעזר אומר יכול יהא אתרוג עמהם באגודה אמרתה וכי נאמר פרי עץ הדר וכפות והלא לא נאמר אלא כפות ומניין שמעכבין זה את זה ת"ל ולקחתם שתהא לקיחה תמה. ואם חסר אחת מארבעת מינין אילו לא יצא ידי חובתו דתנינו ארבעת מינים שבלולב מעכבין זה את זה אמר רב חני בר רבא לא שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין אין לו מעכבין שכולם מצוה אחת הן שכתוב ולקחתם שתהא לקיחה תמה לכל אחד ואחד צריך לקיחה. יש לו אין מעכבין שמא תאמר עד שמגביהין לכולם זה עם זה אינו יוצא אלא שאם הגביה כל אחד ואחד לבדו מותר. שהלכה לולב אינו צריך אגד. (שם לו) תנו רבנן אתרוג תפוח סרוח כבוש שלוק לשילבין או מנומר פסול אתרוג כדור פסול ויש אומרים אף התיום אתרוג הכוסר ר' עקיבה פסול וחכמים מכשירין והלכה כחכמים. (שם) עלה חזוית על רובו ניטלה פיטמתו ניקב נקלף נסדק חסר כל שהוא פסול עלה חזוית על מיעומו ניטל עוקצו ניקב לא חסר כשר. עלה חזוית על רובו אמר רב חסדא לא שנו אלא במקום אחד אבל בשנים או בשלשה מקומות נעשה כמנומר ופסול. אמר רבא ועל חוטמו אפילו כל שהוא פסול. ניטלה פיטמתו תני ר' יצחק בן אליעזר ניטלה בוכנתו (שם לו) ניקב תני עולא בן חנינא ניקב נקב מפולש במה שהוא שאינו מפולש בכאיסר כיצד נקב מפולש כדי שיראה נקב משני צדדים וכמה שיעור איסר בדינר קמן. נקלף אמר רבא אתרוג שנקלף כאחינאי אדום כשר. והלא שנינו נקלף פסול אל תתמה כן בכולה כן במקצתה. (שם עב) גידלו בדפוס ועשאו כמן בריה אחרת פסול אמר רבא לא שנו אלא כמן בריה אחרת אבל כבריתו כשר. ניקב וחסר כל שהוא פסול אינו והלא אמר ר' חנינא מטביל בה ויוצא בה ושנינו ניקב וחסר כל שהוא וכשרו אל תתמה משנה ביום טוב ראשון שלתורה של ר' חנינא בשאר ימים של מצוות זקנים ובשאר ימים מותר. ואיתמר אתרוג

שנקבדו עכברים אמר רב אין זה הדר. נקבדו עכברים מאוס הוא. (סוכה
 מו) איתמר הפריש שבעה אתרוגין לשבעת הימים ולא התנה אמר רב כל
 כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה מיד. ור' אסי אמר כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה
 למחר והלכה כרב אסי. (ביצה ל) ומפני מה סוכה שאסור להסתפק מהן עד מוצאי
 יום טוב האחרון אמרו אתרוג כיון שביום שחייב בלילה אינו חייב כל יום ויום מצוה
 בפני עצמו הוא ומותר אבל סוכה כיון שחייב בין ביום ובין בלילה כולם כיום אחד
 ארוך דומה. (סוכה מו) אמר רב זירא אתרוג שבירך עליו ביום ראשון ולא התנה
 עליו אע"פ שפסלה אסור לאוכלה כל שבעה ובבבל שיש להן שני ימים כיצד עושים
 אמר אביי אתרוג שמיני ספק שביעי אסורה תשיעי ספק שמיני מותרת. אממר
 אמר אפילו תשיעי ספק שמיני אסורה ומרימר אמר אפילו שמיני ספק שביעי
 מותרת. כבבל עושים כמרימר רב ששא בריה דרב אידי עושה כאביי והלכה כאביי
 (שם מו) ת"ד העושה לולב לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.
 נטלו לצאת בו אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב. (שם לו) ומוליך
 ומביא ומעלה ומוריד אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מוליך ומביא למי שהרוחות
 שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו. (שם) אמרו הדם במחובר מותר
 להריח בו. אתרוג במחובר אסור להריח בו. מה מעם הדם שלריח עשוי עם תתיר
 לו להריח בו אינו בא לקוצו. אתרוג שלאכילה עשוי אם תתיר לו להריח בו
 בא לקוצו. (שם) ואמר רבא הדם שלמצוה אסור להריח בו אתרוג שלמצוה מותר
 להריח בו מה מעם הדם של ריח כשמקצה מן ריח מקצה הוא אתרוג שלאכילה הוא
 וכשמקצהו מן אכילה מקצהו. (שם) ואמר רבא לולב בימין ואתרוג בשמאל מה
 מעם הלילו שלשה מצות וזו מצוה אחת אמר לו ר' ירמיה לרב זריקא מה מעם
 מברכין על נטילת לולב ועל הללו אין מברכין אמר לו הואיל וגבוה מכולם אמר
 לו ויגביה הדם ויברך עליו אמר לו כך אני אומר לך הואיל ובמינו גבוה. (שם
 כט) לולב שלשה מפחים כדי לנענע בו כשר (שם לו) והיכן היו מנעניען ובהורדו
 לה' תחלה וסוף ובאנא ה' הושיענא דברי בית הלל בית שמי אומרים אף באנא
 ה' הצליחנא. (שם מא) ותני אמר ר' אליעזר ביר' צדוק כך היו מנהגן שלאנשי
 ירושלים אדם בא לבית הכנסת ולולבו בידו קורא קריאת שמע לולבו בידו מתפלל
 ולולבו בידו קורא את ההלל ולולבו בידו עומד ומתרגם לולבו בידו עומד לקרות
 בתורה ולישא את כפיו מניחו על גבי קרקע לבקר חולים ולנחם אבלים לולבו בידו
 נכנס לבית המדרש משגרו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו ללמדך כמה היו זהורים
 במצות. יום טוב הראשון שלחג שחל להיות בשבת מערב שבת כל העם מוליכין
 את לולביהם לבית הכנסת למחר כל אחד ואחד מכיר את שלו ונוטל ומברך מפני
 שאמרו אין אדם יוצא ביום טוב הראשון שלחג בלולבו שלחבירו. ושאר כל
 ימות החג יוצא אדם ידי חובתו בלולב שלחבירו. (סוכה מא) ת"ד ולקחתם שתהא
 לקיחה לכל אחד ואחד. לכם משלכם להוציא את השאול ואת הגזול מכן אמרו
 אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון שלחג בלולב שלחבירו אלא אם

כן נתנו לו במתנה. מעשה ברבן גמליאל ור' יהושע ור' אליעזר בן עזריה ור'
 עקיבה שהיו באים בספינה ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל שלקחו באלף זוז
 נמלו רבן גמליאל ויצא בו ונתנו במתנה לר' יהושע נמלו ר' יהושע ויצא בו ידי
 חובתו ונתנו במתנה לר' אליעזר בן עזריה נמלו ר' אליעזר בן עזריה ויצא בו ונתנו
 במתנה לר' עקיבה נמלו ר' עקיבה ויצא בו והחזירוהו לרבן גמליאל. למה הוא
 אומר החזירוהו כך משמיעינו מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה כרבא דאמר רבא
 אתרוג זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירוהו נמול ויצא בו החזירוהו יצא לא
 החזירוהו לא יצא. אמר מר שלקחו באלף זוז ללמדך כמה היו זחורים במצוות. (שם
 לט) אמר רב יהודה אמר שמואל כל המצוות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן.
 אמר רב חסדא חוץ ממבילה מה טעם מפני שעדיין לא טבל. תניא נמי הכי (פסחי'
 ז) טבל ועלה בעלייתו אומר אשר קידשנו במצותיו וציוונו על המבילה. כשעושה
 מעקה מברך אשר קידשנו על עשיית מעקה. וכשמניח מזוזה מברך אשר קידשנו
 לקבוע מזוזה. ומצוה להניחה בתחילת שלישי העלוין. והלכה בראש השנה וביום
 הכיפורים ובשאר ימים טובים שלכל השנה כיון שאמר ככתוב בתורתך ואומר
 במוספין יום פלוני הזה לא הטריחוהו חכמים לומר פסוקים. (תענית כח) אמר ר'
 יוחנן משום ר' שמעון בן יהוذاק בשמונה עשר פעמים בשנה יחיד גומר בהן את
 ההלל כל יום ויום ובפסח לא נגמור אלא יום טוב הראשון כלבד אלא חג מפני
 שחלוקין קרבנותיו. ויחיד שאמרנו גומר אתההלל אילו הן שמונת ימי החג ושמונת
 ימי חנוכה ויום טוב הראשון שלפסח ויום טוב שלעצרת. (ערכין ט) ומפני מה
 בחג נגמור בו את ההלל ובפסח לא אלא יום טוב הראשון כלבד. אלא חג מפני
 שחלוקין קרבנותיו. ויחיד שאמר גומר את ההלל לא יחיד ממש אלא אפילו עשרת
 אלפים יחיד קורא אותם ועכשיו שאמר אין קורין ציבור אלא לכל ישראל יחיד
 שמתודה שלא בעשרה בימים שהציבור קורין בהם את ההלל כגון ראש חודש
 וחולו שלמועד קורא את ההלל ומברך בסוף בעשרה שהרי אין קורין ציבור אלא
 לכל ישראל. (שם ב) ר' יהודה אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון שלחג
 האחרון מזכיר גבורות גשמים והראשון אינו מזכיר ביום טוב ראשון שלפסח ראשון
 מזכיר ואחרון אינו מזכיר וכיון שפסק מלהזכיר גבורות גשמים פסק מלשאול בכרכת
 השנים (שם) ת"ר בשלשה במרחשון שואלין גשמים רבן גמליאל אומר בשבעה
 בו. אמר ר' אליעזר הלכה כרבן גמליאל. (שם) תנייא חנניא אומר ובגולה עד
 ששים בתקופה והלכה כחנניא יום ששים מחלוקת רב אמר יום ששים כלפני ששים
 ושמואל אמר יום ששים בלאחר ששים אמר רב פפא הלכה יום ששים בלאחר ששים.
 בר שחזר לשאורו וכתב ספר תורה הרי הוא בישראל משומד לכל דבריו ומותר

לקרות בו. והוא שחזר לשאורו מחמת אנסו וראתו.

(מנחות לח) תפילין מזובעות הלכה למשה מסיני. שין שלתפילין הלכה למשה
 מסיני. אמר ר' יעקב אמר ר' יוחנן קשר שלתפילין הלכה למשה מסיני. ב' רצונות
 שחורות הלכה למשה מסיני. (שם לו) מספר בין תפילין של יד לתפילין שבראש

חזור ומברך שתיים על תפילין שליד אומר אשר קדשנו במצותיו וציונו להניח תפילין על תפילין של ראש אומר אשר קדשנו במצותיו וציונו במצות תפילין. (שם ל"ה) שיעור רצועות תפילין שליד כדי שתגיע לאצבעו צרדה. ואיזהו צרדה זו אמצעית. (שם ל"ד) החליף פרשיות שלתפילין זו לזו בין החיצונית לאמצעיות בין אמצעיות לחיצונית בין האמצעיות זו לזו בין החיצונית זו לזו פסולות. תפילין שנפסקו חומין שלהן מה שהיו כשרות אמר רב נחמן שתיים כשרות שלש פסולות (שם ל"ב) והלכה מזוה צריכה שרמוט תפילין אין צריכין שרמוט. ואילו ואילו נכתבין שלא מן הכתב. מה טעם שהוא למד. (שם ל"ב) מזוה שתלאה במקל פסולה ושאינה משורמטת פסולה. (יזמא י"א) מזוה נהגת באנשים ובנשים בגדולים ובקמנים. מלית שיש לה תכלת ונקרע רובה וחזר ותפרה אינו יוצא בה ידי חובתו שהרי לא נראה אותו חוט שלתפר בשעה שהמיל את התכלת מה תקנתו מתירן וחזור וממילין. (שם) ת"ר בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי עירות ואחד שערי מדינות ואחד שערי חצירות ורפת ולולין ומתבין ואוצרות יין ואוצרות שמן כולן חייבין בזוה. יכול שאני מרבה אף בית שער אכסררה ומרפסת ת"ל ביתך מה ביתך העשוי לדירה אף כל העשוי לדירה יצאו אילו שאין עשויין לדירה יכול שאני מרבה אף בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית המבילה ת"ל ביתך מה ביתך העשוי ולכבוד (לדירה) אף דירה העשוי לכבוד. יצאו אלו שאינן עשויין לכבוד יכול שאני מרבה אף שערי מקדש לשכות ועזרות ת"ל ביתך מה ביתך שהוא חול אף כל שהוא חול. יצאו אילו שהן קודש. ובתי כניסיות ובתי מדרשות נקראו קדש שנאמר והשמתי את מקדשיכם.

ח הלכות חלה

(חלה פ"א) אילו דברים חייבין בחלה החמין והשעורין והכסמין ושיכולת שועל והשיפון. ושיעור עיסה שחייבת בחלה ארבעים ושלוש בעים וחומש ביצה. ומי שלש ואפה חצי חצי (מקוג) (מקב) הסל מצרפין לחלה. (פסחים מח) דתני ר' אליעזר אומר הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה. ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר. ועיסה מן התורה אינה חייבת בחלה עד שתהא רבעים ועוד חסר מזה אינה חייבת. ומי שלש עשרין כביוזן בכלי אחד אינו מפריש אלא חלה אחת ובאו חכמים ותיקנו עין מובה אחת מעשרין וארבע למוכר בשוק אחת מארבעים ושמונה. כמה דברים אמורים בחלת ארץ ישראל דחכמים בא"י וכמי שסובר שחלת ארץ ישראל בזמן הזה שלחכמים אבל חלת שלחוץ לארץ כשל תורה שהיכן שלש אפילו כמה סאין בעיסה אחת אינו מפריש אלא חלה אחת. ואשה כשתקח תרומה מעיסה צריכה לברך אשר קדשנו במצותיו וציונו להפריש חלה. ולאחר שתשליך בתנור תפריש אחרת בלא ברכה ותאמר זו היא ומשעה שאמרה זו היא חלה אסורה.

ומי שמעוה ולא הפריש לא חלה ולא תרומה נוטל פת אחת ואוכלה כהן קמן הפריש תרומה ולא הפריש חלה נוטל פת ואוכלה אפילו כהן גדול ואינו חושש. אמר שמואל. (בכורות כז) אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא במי שמוטאה יוצא עליו מגופו. במה דברים אמורים באכילה אבל בנגיעה לא. משהוא אומר ואינו אסורה [בנגיעה]. אמר ראבינא הילכך גידה קוצה לה חלה ואוכלת כהן קמן או מי שטבל לקרויו. ותרומה בזמן הזה נהגין בארץ וחלה בארץ ישראל אין מפרישין אלא אחת ושורפין אתה.

(יבמות פז) בת כהן שנשאת לישראל לא תאכל בתרומה מת ולה ממנו כן לא תאכל בתרומה. נשאת ללוי תאכל במעשר מת ולה ממנו כן תאכל בתרומה. מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה מת בנה מלוי לא תאכל במעשר. מת בנה מישראל חזרת לבית אביה על זו נאמר ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל. בת ישראל שנשאת ולכהן אוכלת בז(ל)תרומה מת בעלה אינה אוכלת ואם יש לה ממנו זרע אוכלת משום זרעה. (גדה מד) שנאמר ויליד ביתוקרי ביה הם יאכלו בלחמו. וודיי מת בעלה והניחה מעוברת אינה אוכלת ליד מאכיל עובר אינו מאכיל נשאת לישראל אע"פ שיש לה כן מכהן אינה אוכלת בתרומה. מת בעלה ישראל ולה ממנו כן אינו אוכלת ודאי מת בנה מישראל חזרת ואוכלת בשביל בנה מכהן אלמנת כהן שמת בעלה ואין לה בנים ממנו ויש לה בנות אע"פ שהלכו הבנות ונשאו לישראל כיון שהיא יושבת ברשותו אוכלת בתרומה ובנותיה אינן אוכלות מפני שנשאו לישראל ואע"פ שמתו בעליהן ויש להם בנים אינן אוכלות ואמס כל זמן שהיא בבית בעלה אוכלת.

(שם ק) כהנים חייבין להפריש חלה ואוכלין אותה עומר הווה ארבעים ושלוש בצים וחומש ביצה ובין לחלה ובין למצה סאה מאה וארבעים וארבע בצים. עשרין וארבע מתנות כהונה נתנו לאהרן ולבניו בכלל ופרט וברית מלח. וכל המקיימין כאילו קיים כלל ופרט וברית מלח. וכל העובר כאילו עבר בכלל ופרט וברית מלח. ואילו הן עשר במקדש ארבע בירושלים עשר בגבולין עשר במקדש חמאת בהמה וחמאת העוף ואשם ודאי ואשם תלוי וזבחי שלמי ציבור ולוג שמן של מצורע. ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות. ארבע בירושלים הבכורה והביכורים והמורם ואיל נזיר ועורות קדשים. עשר בגבולין תרומה ותרומת מעשר וחלה וראשית הגז והמתנות פדיון הבן ופדיון פטר חמור ושדה אחוזה ושדה חרמים וגזל הגר.

מ הלכות בכורות

(בכורות מז) בכור עד שהוא כן שלשים יום אינו מתחייב אביו בפדיונו שכתב ופדויו מבן חודש תפדה (מנחות לז) ותני רמי בר חמא בתוך. שנאמר אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור בהמה המטאה תפדה. שומע אני אפילו נטרף

בתוך שלשים ת"ל אך חלק (מכילתא בא) ואם יש עשר בכורות מעשר נשים בתולות חייב לפדותן לכל אחד ואחד כה' סלעי'. וכמה ה' סלעי' שכתב בערך כסף חמשה שקלי' וגו' שהיוין עשרין וארבעה כספין חסר שתות הוסיף עליהן חומש שלהן שכל מי שצריך לפדות צריך להוסיף חומש עליהן. שכתב ואם המקדיש יגאל וגו' כמה הוא חומש שלו שתות. מלבד כל חמשה כספים הוסיף עליהם אחד שהיוין כולן עשרים וארבעה כספים ומחצה שתות (פסחים קכא) וכשהוא פודה חייב לברך שתיים אשר קדשנו במצותיו וציונו על פדיון הבן ושהחיינו וקיימו וגו' (בכור' מט) וכהן סומא מותר לפדות את הבכור שכתב בכהנים והיו קודש בהוייתן יהו (שם כא) לזיה שילדה בנה פטור מחמש סלעים שכתב כל פטר רחם בישראל. בישראל ולא בלוייה. ואע"פ שגנתעברה מישראל בפטר רחם תלה רחמנא. (חולין קלב) שאמר רבא אמר לו מרימר הלכה כרב והלכה כרב חסדא שאמרו המזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור מלשלם. הלכה כעולא שכשבא עולא אמר תנו מתנות לכהונות כסבור ונתן לכהן ואפילו לכהונות. הלכה כרב אדה בר אהבה שאמר לזיה שילדה בנה פטור מחמש סלעים. (בכורות מז) כהן שמת והניח בכור חלל מת האב בתוך שלשים חייב אותו הבן לפדות את עצמו מת האב לאחר שלשים יום אינו חייב אותו הבן לפדות את עצמו שהרי זכה אביו בפדיונו. (שם מט) ומי שפדה את בנו בתוך שלשים יום הרי זה אינו פדוי פדאו בתוך שלשים ומת הבן בתוך שלשים אע"פ שנתן לכהן יחזיר חמש סלעים. מת לאחר שלשים אע"פ שלא נתן יתן. (קדושין כט) ומי שלא פדאו אביו והגדיל חייב לפדות את עצמו (בכורות נא) ומי שכתב לכהן שהוא חייב לו חמש סלעים חייב ליתן לו אבל בנו אינו פדוי ועד שיאמר לו היא לך זה בפדיון בני. (שם) ומי שנתן פדיון בנו לארבעה לחמשה כהנים בנו פדוי. ואפילו נתן לכהן אחד לארבעה או לחמשה פעמים בנו פדוי. (שם כא) ובכור בהמה מטמאה פודהו בשה. שנאמר ופטר חמור תפדה בשה. ובכור שאין בו מום) אסור לגרום לו מום דתני (שם לד) כל מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא יהיה בו מניין שלא יגרום לו על ידי אחרים שלא יביא דבלה ובצק ויניח על גבי אוזן גדי שיבוא הכלב ויטלנה ת"ל כל מום. אמר מום ואמר כל מום. (ביצה כו) ובכור שנפל בו מום ביום טוב אסור לשוחמו עד למחר ואין רואין ביום טוב. (שם לא) כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכור עצמו. (שם לה) ובנו ובתו נאמנים להעד על הבכור אבל אשתו לא. ישראל שלקח בכור מכהן נאמן על טומו. (בכורות יא) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח ישראל שנפלו לו פטרי חמורות מבית אבי אמו כהן פורן ופדיונו לישראל וכהנים ולזים פטורין מן הפדיון ומפדיון הבן ומפדיון פטר חמור. וחייבין בבכור בהמה טהורה (שם יג) דתנינן כהנים ולזים לא נפטרו מבכור בהמה טהורה אלא מפדיון (הבן) ומפדיון פטר חמור מה טעם בפטר חמור תלה הכתוב ובין פדאו בשה או בעז או כרחל מותר. (שם יב) דתנינן אין פורים לא בעגל לא בחיה לא כטרפה ולא בשחושא ולא בכלאים ולא ככזי ולא בכלים. (שם ג) הלוקח בהמה מחבירו ואינו יודע אם בכירה אם לא

בכירה וילדה רב אמר בכור ודאי ושמואל אמר בכור ספק ור' יוחנן אמר חולין
 ודאי והלכה כר' יוחנן. (תמורה ח) חלבו של בכור מוכרין אותו לגוים מה טעם
 פסולי המוקדשין כצבי וכאיל כתב בהן. ומן התורה מותרין לגוים אבל חכמי' שעשו
 מעלה במוקדשין בשרו הראוי לאכילה. תנא כשם שהוא סבור חלבו שאינו ראוי
 לאכילה העמידוהו על התורה ומותר למוכרו לגוים. (חולין קלא) הלכה כרב שמספיק
 אם עם לויים נקראו לויים אם לא נקראו. הלכתה דומה לכהן ודומה לישראל דומה
 לכהן שאין נומלין ממנו ממונות ודומה לישראל שאין נותנין לו מתנות. במה דברי'
 אמורים במי ששוחט לביתו אבל קובע לו מקום למכור נומלין ממנו מתנות. ואפי'
 כהן נוטל ממנו מתנות כמעשה שלאושפיוזכן שלר' מבלא כהן היה ועני היה אמר
 לו לך והשתתף עם טבח ישראל מתוך שתתירוהו מן המתנות משתף (לך) עמו
 הלך וחיבו רב נחמן אמר לו והלא רב מבלא פטרני אמר לו אם תפריש מוטב ואם
 לאו אני מוציא ר' מבלא מאזוניך. הלך ר' מבלא אצלו אמר לו מפני מה עשה ר'
 כך אמר לו כשבא ר' אחא בר חיננא אמר ר' יהושע בן לוי וכל זקני דרום אמרו
 כהן טבח עד שתים שלש שבתות פטור. מכאן ואילך חייב. אמר לו ויעשה לו
 כר' אחא בר חיננא אמר לו במה דברים אמורי' במי שלא קבע לו מקום מתחלתו אבל
 זה כיון שקבע לו מקום מתחלה חייב. ואם נותן דמי מתנות פטור. ומי שהוא שוחט
 בעיר שאין בה כהן נוטל דמי מתנות ומשגרן למקום שיש כהן דתני מקום שנהגו
 למלוג בעגלים לא יפשוט את הזרוע הפשיט את הראש לא יפשיט את הלחי
 ואם אין שם כהן מעלה אותו בדמים מפני הפסד כהן מה טעם נתינה כתוב בהן
 שכתב ונתן לכהן וגו' ואם יש אשה כוהנת אוכלת מתנות שכשבא עולא אמר
 תנו מתנות לכהנות כסבור עולא ונתן לכהן ואפילו לכהנת. חלת יום טוב אם יש
 כהן קמן שלא ראה קרי או איש שמטבל אופה אותה ולא ישליך תרומה בתנור
 אוכלין אותה ומותר. אבל ודאי אם אין שם כהן קמן ולא מי שמטבל אופה ומניחה
 עד לאחר יום טוב ומשליכה בתנור. ואם אופה אחת קמנה כל שהוא ומניחה עד
 לאחר יום טוב ומניחה בתנור ואופה אחרת ונותנה לכהן כל שהוא ומותר אבל
 להשליך בתנור ביום טוב אסור שאין שורפין קדשים ביום טוב. ובמקום שיש
 עגל או גדי או מלה שנשחט אמו ביומו ונתערב דוא עם אחרים ואין ידוע אי זה
 מהן וצריך לשחוט מהם יכניסם למקום . . . וכל שפורש מן רוב פורש.
 ובשנותיין שנים לא ישחטם עד למחר. ואין הלכה כר' שמעון בן יוחי שאמר
 גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה מעשה בכהן שהיה גיורת
 נושאה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד. אמר לו רב נחמן מה טעם עשיתה
 כך אמר לו שאמר ר' יעקב בר אידי אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כר' שמעון בן
 יוחי. אמר לו לך וגרשה ואם לאו אני מוציא ר' יעקב מאזוניך. אין חללה הוזה
 אלא מאיסור כהונה בלבד. ומהו כהן גדול שנשא אלמנה ומת שלא תאמר זו
 אלמנה היא ולכהן הדיוט מותרת. אלא משעה שהלך כהן גדול עליה עשאה
 חללה ואסורה לכהן הדיוט שנשא גרושה וחלוצה עשעם חללה ובניה ובנותיה

חללין הן. והלכה אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות דעריית של חייבי כריתות ואין ממזר אלא ממי שאסורו אסור ערוה וענוש כרת. גוי ועבד שבאו על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש בין באונס בין ברצון אבל אם הילד זכר הוא בן ישראל כשר וכשר על בת כוהנת. לא יחא אלא גר. שהלכה גר כשר לכוהנת ואם נקבה היא ללוי ולישראל מותרת ולכהן אסורה שאמרנו אפילו למי שיאמר גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר. פגום לכהונה מקל וחומר ומה אלמנה לכהן גדול שאין אסורה שוה בכל בנה פגום. זו שאסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום. ואם תאמר ומה אלמנה לכהן גדול שכן היא עצמה מתחללת אף כן כיון שבעלוה גוי ועבד פסלוה מן הכהונה שאמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל מניין גוי ועבד שבאו בכוהנית לוי וישראלית שפסלוה מן הכהונה שנאמר ובת כהן כי תהיה אלמנה וזרע אין לה. מי שיש לו אלמנות וגירושין בה יצא גוי ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה. ממזר שנשוא שפחה הולד עבד. שיחררו נמצא הבן בן חורין. (גימין מא) מי שחציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושה אותו בן חורין. וכותב שמר על חציו דמיו. אין כותבין גמ חירות לשני עבדים בכתב אחד אלא כל אחד ואחד בפני עצמו. ועבד שכתב לו רבו גמ חירות כשר. וקודם שיתן לו אמר לו בפני שנים והתנה עמו עד שימות אותו האיש רבו הוא שיהא משוחרר אפילו כשימות רבו אינו משוחרר. ואם אמר לו לכשימות רבו שיהא משוחרר מה מעם שהיה גמ אחר מיתה. והלכה אין גמ לאחר מיתה. ואם באותו שעה אמר לו מעכשיו אתה משוחרר בהנאה שתשעבדני כל ימי חי הוה משוחרר מעכשיו לחייבו במצות. ולישא בת ישראל. אין משיאין אותו עד שימות רבו שמא ימות קודם לרבו ולא יתקיים תנאו. (גזיר סב) עבד שנשבע שלא אעשה מלאכה בכל דבר שמשועבד לרבו אינו צריך הפרה כל עיקר. ואם נשבע שלא אעשה דברים אחרים אינו יכול רבו להפר לו כשאמר הכתוב אב ובעל אדון לא מצינו.

(שם) לקח שפחה ובה עליה ונתעברה ממנו ואחר כך שיחררה והמבילה לשם חרות ואחר כך ילדה אותו הבן גר הוא ואינו צריך מבילה שאיפשר לו במבילת אמו ולעניין ירושה אינו יורשו שלא נקרא בנו מה מעם אבקש זרע שנזרע בקדושה ואין. (שם) וכן מי שנשוא הגויה (שלא) המבילה לשום גירות ואחר כך ילדה אותו הבן גר הוא ואין צריך מבילה. (יבמו' עה) דאמר רבא נתגירה מעוברת בנה אינו צריך מבילה ולעניין גחלה אינו יורשו שאינו בנו ואם נקבה היא בין מן השפחה בין הנכרית כשרה לישראל ולכהן אסורה. הלוקח עבד מן הגוי ולא קבל עליו למול. מגלגל עמו כל שנים עשר חודש ואם אינו מקבל עליו מותר לו למוכרו לגוים. והמוכר את עבדו בחוצה לארץ כופין את רבו שני ומוציאו לחירות אבל אין כופין את בנו אחריו להוציאו לחירות. (שם) שבעה גוים שהשלימו קודם כיבוש הארץ מותרין לבוא בקהל ויש חכמים שחלוקין שאומרים אם מתגיירין אין נכנסין לקהל. ושבעה גוים כל מקום שידועין באיסורן הן ולא נאמר כבר עלה סנחריב ובלבל את העולם

שאמרו (שם עם) בימי ר' ביקשו להתיר את הנתינים ולא יכלו. ואע"פ שהן מתגירין הרי הן בלא תחתן בס. שאמרנו (שם עו) חזר אמר רבא בגייתן איין להן חתנות זנות היא. נתגירו יש להן חתנות ואסור להתחתן בהן ואם תתמה ברחב שנתגירה ובנסה יהושע כפרנית היתה ולא משכעה גוים. גבעונים הרי הן וכן ממזרים פיתן ויין מותר וכל מצוות שחייב ממזר גם הן חייבין ואסור לישא מהן ולהשיאן ולהעד ולדון בשרים ולעניין חליצה פסולין.

ומי שעבר ונשא אשה מחייבי לוויין וילד אותו בכור נוטל פי שנים דכתיב כי תהינה לאיש שתי נשים וגו' וכי יש אהובה בפני המקום אלא אהובה בנשואיה ומהו כשר לכשר. שנראה שנראה בנשואיה בחייבי לוויין ומהן אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין. ולא מחייבי לוויין בלבד שנוטל פי שנים אלא אפילו מחייבי כריתות דערייות הן נוטל פי שנים דתנינן מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אישת אחיו מן הייבום. ובנו לכל דבר חוץ ממה שיש לו מן השפחה ומן הנכרית מכל מקום להביא מי אמר רב יהודה להביא ממזר ובנו לכל דבר למה לירשו ולממא לו לעולם לא יוכל לבכר שכיון שתופש בהן קדושין אע"פ שיש איסור לא יוכל לבכר. גבעונים נתינים וכנענים אחד הם ואין מקבלין מהן גר שנאמר ויתנם יהושע ביום ההוא חומבי עצים ושאבי מים. ואמרו חכמים (יבמות עט) בימי ר' בקשו להתיר את הנתינים ואע"פ שאמרו חכמים (ידים פ"ד) בו ביום עמד יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש ואמר מה אני לבוא בקהל והתירוהו ולמדנו כיון שהגלה אותן סנהריב נתפורו ונתערבו בגוים אחרים ויש לומר כל שפורש מן הרוב פורש. ומקבלין גרים מעמון. והלילו כותים ונתינים כיון שקבעוין וידועין מקומן אין להם תקנה ואין מקבלין גרים מהן. ואם תתמה מה מעם יהודה גר עמוני שהתירוהו לבוא בקהל ומה מעם (שם עו) מנימין גר המצרי שלא נכנס עד שלשה דורות מפני שמצינו במצרים שבשעה שפוזרן נבוכדנצר קבע להן המקום זמן להחזירן שנאמר ושכתי את שבות מצרים והשבתם אתם ארץ פתרום.

• הלכות ריבית

(ב"מ) איזהו נשך ואיזהו תרביית נשך המלוה סלע בחמשה דינר סאתים חמים בשלש מפני שהוא נשך. תרביית המרבה בפירות כיצד לקח ממנו חמים כדינר זהוב הכור וכן השער עמדו חמים בשלשים דינר אמר לו תן חמיי שאני מוכרן ולוקח אני בהן יין אמר לו הרי חיטיך עשויות עלי בשלשים דינר והרי לך אצלי יין ויין אין לו. ומי שהלוה את חברו דינר ולאחר כך הוקירו אסור ליטול ממנו דינר שהלכה זהב פרי הוא שהיה סאה בסאה כמה דברים אמורים במקום שלוה אין לו דינר אבל יש לו דינר ומותר שנעשה כאומר לו הלויני עד שיבוא בני עד שאמצא מפתח ואפילו יש לו דינר אחד לוה עליו כמה דינר ומותר שאמרו חכמי

מיסת יין אין לו מיסת שמן אין לו הא יש לו לווה עליו כמה כיסין ולא מי שיש לו
 שלווה דינר ופורע דינר שמותר אלא אפילו ישנו בעיר שמצויין בו דינר שאם
 בקש ליקח דינר ופורע מותר (ב"מ עב) דאמר רב הונא לויין על שער שבשוק
 ופרשו חכמים מהוא לויין על שער שבשוק סאה בסאה וכשאמרנו שהיכן
 שאין לו דינר או שאין מצוי בשוק אסור ללוו בו במה דברים אמורים במי
 שלווה ממנו דינר ופירש לו אבל לווה ממנו סתם מותר שהלכה לויין סתם ופורעין
 סתם כללו של דבר כיון שהלכה זהב הוא פרי כל שנעשה סאה בסאה נעשה
 בדינר והלכה (שם עד) הלווה חבית של יין או סאה של חומין בשעת הלואה בעשרה
 דינר ובשעת פירעון בדינר אם עשאה דמים ואמר לו מלוה ללוה חבית זו שאני
 מלוה לך עומדת בעשרה דינר עכשיו אני נותן ונושא בכך עשרה דינר נוטל עשרה
 דינר ואם לא עשאה דמים אסור שזה הוא סאה בסאה שאמרו חכמים (שם) אסור
 ללוות בשעת הלואה בדינר ועמדה בעשרה דינר ואמר לו לווה למלוה הלויני חבית
 זו ואם עומדת בסאה בדינר לוקח אני לך במאה דינר אין לו למלוה אלא דינר שזה
 הוא סאה בסאה ואע"פ שקנו מלוה בדיבורו שהרי אמרו חכמים קנין לריבית אינו
 מועיל ולא עוד שאף עדים עוברים בלא תעשה ואם אמר לו לווה למלוה עד שיבוא
 בני או עד שאמצא המפתח ועמדה במאה דינר נוטל מלוה מאה דינר שהרי אין
 הלכה כהלל שאוסר דתנינן (שם עה) לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חמין ואני
 אתן לך בגורן אלא אומר לו הלויני עד שיבוא בני או עד שאמצא המפתח הלל אוסר
 ואע"פ שחלוק הלל הלכה כחכמים. או אין לו ללוה וכשעה שלווה ממנו יש בשוק
 ליקח לו נוטל מלוה במאה דינר כיון שהלכה כרב הונא שאמר לויים על שער
 שבשוק זו היא עד שיבוא בני. עלתה הלכה שסאה בסאה היכן שלא יצא שער
 בשוק. (שם ע) מעות של יתומים מותר להלוותן בקרוב לשכר ורחוק להפסד.
 ואסור להלוותו בריבית (שם עב) המוציא שטר על חבירו שכתב בו ריבית אינו
 גובה לא את הקרן ולא את הריבית והלכה כחכמים ומי שמשא ומתן שלו בריבית
 שריבית של משא ומתן בריבית של הלואה דומה. ומי שעבר ולקח מחבירו נשך
 ותרבית בית דין מוציאין מן המלוה ונותנין ללוה דאמר ר' אליעזר (שם סא) רבית
 קצוצה יוצא בדינין אבל ריבית אינו יוצא בדינין. וכיצד אבק ריבית שהיהין לו
 דקלים ואוכל פירותיהם או בית ויושב בו ואם מנכה לו מותר ואם לאו מוציאין
 אותו מן בית שיושב בו. (שם סז) ריבית של תורה ומה היא הלואה יוצאה בדינין
 אבק ריבית של חכמים אינו יוצא בדינין. (שם סב) הניח להם אביהם מעות של
 ריבית אע"פ שהן יודעין שהן של ריבית אינן חייבין להחזיר אבל אם הניח להן אביהם
 פרה ומלית שלהן לוכל עליהן מטה להסב עליה וכל דבר המסוים חייבין להחזיר
 מפני כבוד אביהן. מפני שכשרואים אותם אומר אולי שלקח אביהם בריבית ומתבזה
 אביהם. ומה הפירוש בין אילו למעות מעות אינם בעיניהם אילו הן בעיניהן. והלכה
 כר' יצחק שאמר מי שיש לו סאה לווה עליו כמה כורים וכשאמר אסור ללות
 סאה בסאה שטא ויקירו חמיו או יזולו וגמצאין באין לדי ריבית במה דברים

אמורים בשאין לו כל עיקר אבל אם יש לו אפילו סאה לווה עליה כמה כורים . והלכה (שם מה) המלוה את חברו כור חמין אם קצין לו דמים נותן לו דמי חמין לא קצין לו דמים הזילו נוטל לו חמין הוקירו נותן לו דמיהן . (שם סב) יש דברים שמתרין ואסורין משום הערמת ריבית . כיצד אמר לו הלויני מנה אמר לו מנה אין לי חמין במנה יש לי שאני נותן לך ואני חוזר ולקחו ממנו בעשרים וארבע סלע מותר . אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן מפני הערמת ריבית (שם מז) אמר לו מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימין מה שנה תחילתה מסופה אמר ר' יוחנן מה שאירש מאבא היום מכור לך מפני כבוד אביו מה שתעלה מצודתי היום מכור לך מפני כדי חייו . (שם סד) ההולך לחלוב את עזיו או לגזו את רחליו ולרדות כוורתו מצאו חכירי ואמר לו מה שעזיו חולבות מכור לך מה שרחלות גוזזות מכור לך מה שכורתי רודה מכור לך מותר . אבל אם אמר לו מה שעזיו חולבות כך וכך מכור לך מה שרחלי גוזזות כך וכך משכורתי רודה כך וכך מכור לך אסור . והלכה עיסקא זה אם המלוה נוטל חצי שכר נוטל שני שלישי בהפסד . אם מלוה ניטר שלישי בשכר נוטל מחצה בהפסד . (ב"מ עה) אמרו גררדעים עיסקא זה מחצה מלוה ומחצה פיקדון מה מעם עשו חכמים דבר שניחה לו למלוה ונוח לו ללוה . נוח לו למלוה שאם תאמר נעשה כולי עיסקא הלואה אסור לו למלוה ליטול ריוח שנראה כריבית ואם תאמר נעשה לכולו עסקא פקדון אם נאנס או נגנב אין לו להשתלם מלוה ולא כלום הילכך עשו חכמים חציו מלוה וחציו פקדון . חציו מלוה שאם נאנס נפרע מחצה וחציו פקדון שאם יש בו הנאה נאמר פקדון ברשות רבו עומד וכמי שעסק בו הוא דומה וכשמגיע לו הנאה אינו נראה לו כריבית . נוח לו ללוה שאם תאמר יהא כולו הלואה נעשה כולו ברשותו ואם נאנס חייב לשלם ואם תאמר יהא כולו פיקדון ברשות רבו עומד וכל ריוח שיבוא לו ממנו אסור ליהנות ממנו הילכך עשו בו חכמים מחצה הלואה שבשעיה שהוא מורה בשל עצמו הוא מורה . ושל מלוה מאליו נשבח ועשו חכמים מחצה פיקדון שאם נאנס ברשות רבו נאנס ולוה אינו משלם אלא מחצה וכשמשלם אם הפסיד עיסקא אינו נוטל לזה אלא שלישי בהפסד ואם ריוח נוטל מחצה מן ריוח שביניהם הווה לשכר עמלו ולמוזנו ואינו נראה כריבית . ואם נתן לו דבר ואמר לו זה יהיה לשכר מורחק וטול מחצה בשכר ובהפסד נוטל שהרי לקח שכר עמלו ומוזנו . (שם סט) ומי שלוח מעות מן הגוי כריבית אסור לבן ישראל להיות ערב מפני שבדיניהם של גוים גוי אחר ערב הולך ונמצא שישראל מלוה וכשם שהקשינו ווכדתריין (שם עא) דרב ששת מעמידה לחיצונה אל תקח מאתו נשך ותרבית ממנו אין אתה נוטל אבל אתה נעשה לו ערב . ואמרנו ממי אם תאמר מישראל (ב"מ עה) והא תנינן אילו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה והעדים והערב אלא מגוי שבדינהן של גוים גוי אחר ערב הולך נמצא ישראל הוא שמלוה כריבית . (ב"ב קעג) אמר רב ששת שקיבל עליו לדון כדני ישראל אבל לא קבל עליו אסור ובמקום שאין נותן גוי אלא בערב יקבל ערב

נכיסא] (ריש הכיס) והלווה יקבל הריבית. אם יתן בו משכנ וערב לא יקבל ריבית ובמקו' שמבקשי ישראל ללות מן ישראל ואמר לו לגוי קח וכתוב בשמך והלוים בריבית שהוא מכוסה מבשר ודם הקב"ה שהוא גלוי לפניו נפרע ממנו שאמר רבא (ב"מ עה) למה נכתבה פרשת יציאת מצרים אצל ריבית ואצל ציצית ואצל משקלות אמר הקב"ה אני שהבחנתי במצרים בין מיפה של בכור לבין מיפה שאינה של בכור אני עתיד ליפרע ממי שתולה מעותיו לגוי ומלוה אותן בריבית לישראל. וממי שמוטמן משקלותיו במלח וממי שתולה קלא אילן בכגדו ואומר זו היא תכלת. (שם עא) ת"ר מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי אבל לא מדעת ישראל כיצד ישראל שלוה מעות מן ישראל בריבית ובקש להחזירן לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך כדרך שאת מעלה לו אסור ואם העמידו אצל הגוי מותר ואמרנו כיצד כגון שנמל לגוי ונתן גוי בידו כמה דברים אמורים במעות גוי שכיון שהעמידו אצלו מותר אבל מעות של ישראל לומר לגוי הלוים לי בריבית ולא הוצרכה זו שריבית מיישראל הוא נוטל לזה אלא אפילו הלוה לגוי וליטול ריבית ממנו במקום שיש ישראל שהוא צריך ללוות ממנו אסור שכתב אם כסף תלוה את עמי עמי וגוי עמי ודאי אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכה לגוי בריבית לישראל שלא בריבית (שם סג) אמר רב נחמן כללנו של ריבית כל המתן לו אסור. ומי שהלוה מעות לחבירו ונטל ממנו בית כמשכון ונתן לו שכר הבית בפחות אסור שהוזה בריבית שכך אמרו חכמים (שם סד) המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא ריבית. אמר רב יוסף בר מנימי אמר רב נחמן אע"פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלווה ודר בחצרו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר מהא משמיעני שנינו אותה המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא ריבית או משם הייתי אומר בשכירה העומדת לשכירה ואדם העשוי לשכור אבל חצר שאינה עומדת לשכירה ואדם שאינו עשוי לשכור אמור לאו כך משמיענו (שם עה) תני ר' שמעון בן יוחי אומר מניין לנושא בו חבירו מנה ואינו רגיל ליתן לו שלום שאסור להקדים לו שלום שנאמר כל אשר ישך. אפילו דיבור אסור. ומי שנתן מעות לגוי ופסק עמו והוקירו או הזילו אינו נוטל אלא מעות שהיתה ריבית וריבית של גוי אסורה. רב כהנא נתן מעות על פשתן לבסוף הוקיר פישתן מכרוהו לו בעליו בא לפני רב אמר לו מה אקח מעות אמר לו בשעה שמכרו אותו אמרו פשתן זה של כהנה לך וקח ואם לאו אל תקח אמר לו למה לא יהא אלא שגזלו כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה אמרו שם אמנה היתה ולא משכו רב כהנא לפשתן ורב למעמו שאמר עושים אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים.

יא הלכות ממונות

(ב"מ קה) מי שנמל מעות בעסקא מחבירו ומת או שלקח ממנו מעות לעשות בהן כלים וישני לעסקא בעינו ומת וידוע שעסקא זה באותן מעות אע"פ שנפלו נכסים לפני יתומים חוזר עסקא לרבו ובא וגמלו (שם קד) דאמר רב אידי בר אבין אמ מת נעשה ממלמלין אצל בניו. רבא אמר לכך קוראין אותו עסקא שאם מת לא יעשה ממלמלין אצל בניו. והלכתה כרבא ודיי אינו לעסק בעינו נשתנא מעסקא לעיסקא נשבע וגובה מחצה ממלמלין דאמר רבא (ב"ב ע) הלכה שטר כים היוצא על חיתומים נשבע גובה מחצה ואפילו ממלמלין שאם תעלה על דעתך שטרקעי הוא אומר עד כן לא שמענו שבעל חוב גובה מטרקעין אלא רבא כמעמו הוא (כבוד) וכדיו שלא יעשה ממלמלין אצל בניו.

(שם קעג) המלוה את חבירו על ידי ערב אם יש נכסים ללוה נפרעין מן הלוה אם אין נכסים ללוה נפרעין מן הערב. אבל המלוה את חבירו על ידי ערב קבלן בין יש נכסים ללוה בין אין נכסים ללוה נפרעין מן הקבלן. וכיצד ערב וכיצד קבלן (שם קעד) אמר רב הונא הלויהו ואני ערב הלויהו ואני פורע הלויהו ואני חייב הלויהו ואני נותן ולך כולן לשון ערבית הן. תן לו ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב תן לו ואני נותן כולן לשון קבלנית הן. ואף מי שאמר ממי שארצה אפרע קבלן דומה (שם קעג) המלוה את חבירו על ידי ערב לא יתבע ערב תחלה. מעשה כדיון אחד שהוריד מלוה לנכסי לוח קודם שיתבעו מלוה ללוה העלהו רב הנן בריה דרב ייבא אמר רבא לא בא מעשה בדבר הזה אלא רב הנן בריה דרב ייבא שאדם גדול הוא כסבור נכסוהו דבר איניש אינון ערבא ביה. ותנינן המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב. והלכה הוא שלא יתבע ערב תחלה. (שם קעד) מעשה בערב שליתומים שפרעו למלוה קודם שיתבעו יתומים רב פפא אמר פריעת בעל חוב מצוה רב הונא בריה דרב יהושע אמר אימור צרוות של מעות התפיסו. מה יש ביניהם שחייב מודה או שנידוהו ומת בנידויו שלחו משם הלכה כרב הונא בריה דרב יהושע. מתיבי שטר חוב היוצא מתחת ידי ערב הרי זה אינו גובה בו ואם כתב בו בעל חוב כבר התקבלתי ממך הרי זה גובה. הנה לרב הונא בריה דרב יהושע ודיי תיובתיה אלא לרב פפא מה נאמר תהיה תשובתו שונה כך של כך מרח וכתב לו התקבלתי. ויש אומרים אפילו למי שאמר שאין חוששין לצרוות כיון שיודע שמו דינו אחר ערב הולך אילו לא התפיסו צרוות לא היה לו ערבית וכן היה רב שמעון בן גמליאל אומר ערב לאישה בכתובתה היה בעלה מגרשה ידונה הנייה שטא יעשה קנוניה על נכסיו שלוח ויחזיר את אשתו. (שם קמ) איתמר ערב של כתובה דברי הכל אינו משתעבד קבלן של בעל חוב דברי הכל משתעבד ערב של בעל חוב וקבלן של כתובה פליגין יש אומרי' אם יש לו נכסים משתעבד אם אין לו נכסים אינו משתעבד. ויש אומרים אף על פי שאין לו

נכסים משתעבד. והלכה כולן משתעבדין חוץ מערב של כתובה שאע"פ שיש לו נכסים לבעל חוב אינו משתעבד מה מעם מצוה בעולם הוא שעשה. (שם) ואם אב ערב של כתובת בנו ובנו הוא אע"פ שאין לו נכסים לבנו משתעבד מה מעם אב אצל בנו משעבד עצמו כשאמרנו משה בר איצרי ערב של כתובת כלתו היה. רב הונא בנו תלמיד חכם היה ועני היה ואמר אביי אין אדם שיועצו לרב הונא ויגרש את אשתו ותגבה כתובתה מן אביו ואחר כך יחזרה. אמר רבא וכי מגרש מה הוזה ידירנה הגייה תנינן והלכה עומדת שקבלן הוא. (שם קעו) אמר רב ערב של ב"ד אינו צריך קניין של כל העולם צריך קניין נהרדעים אומרים אף ערב של בית דין צריך קניין והלכה כנהרדעים. אמר רב שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומים פרענו נאמנים תנו מנה לפלוני ואמרו יתומים פרענוהו אין נאמנים. כיצד תנו מנה כיון שחתך אביהם את הדבר יש לומר שפרעו היכן שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומים כיון שלא חתך דבריו יש לומר שלא פרעו אלא כך הוא אומר שכיב מרע שאמר לפלוני מנה בידי ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנין. מה מעם כיון שלא חתך דבריו כסבור נזכר היא; תנו מנה לפלוני ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתי אינן נאמנים אילולי לא היה זוכר יפה לא היה פוסק דבריו. (ב"ב קעה) בקש רבא שכיב מרע שתבעוהו והודה צריך לומר אתם עירי או אינו צריך. אדם משטה בשעת מיתה או אין אדם משטה בשעת מיתה צריך לומר כתובו או אינו צריך. חזר ופירשה אין אדם משטה בשעת מיתה ודברי שכיב (ומרע) ככתובין וכמסורין דומין בין מתנתו בין הודייתו כמה דברים אמורים בפני מלוה. יתומים שהוציאוהו שטר חוב על אחרים ואמרו להם ליתומים פרוע הוא נשבעים שפרוע הוא שכיין שהלכה כרב פפא שמי שמוציא שטר על חבירו ואמר לו שטר פרוע הוא נאמר למלוה הישבע עכשיו שאינו למלוה נשבע לזה ואם רצה לזוה נשבעין יתומים שבועת יורשים ונוטלין. (שבועות' מא) יתומים שאמרו שמענו מאבינו שהיה נושא בראובן מנה אפילו שבועה על ראובן אין עד שיצוה אימור שלא להשיבע את בניו. ומי שיש לו הלואה או פיקדון אצל אדם ויש לו בת ויש לה בעל וצוה לאותו מלוה או לאותו פקדון לבתו ומת הוא ומתה בתו אע"פ שלא הגיע לידה מחיים יורשו בעל לאותו ממון דתנינן האומר תנו גט לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה. (ב"ב קלח) תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ועלתה הלכה שדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דומין. ומי שכותב בשטר מתנה נתתי לפלוני בני או לבתי או לאשתי כל שיש לי ושהיה לי לא קנו אלא מה שהיה לו באותה שעה שכתב לו אבל לאחר שטר מתנה קנה בית או עבד או מטלטלין לא קנו שהרי הלכה אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. (ב"ב קכה) ואשה שירשה ממון מבית אביה מאליה בלא * * * בה או יש לה ממון אצל אדם הלואה או פקדון או שטר ומתה אינו יורשה בעל מה מעם שמחוסרין גביה. ואינו דומה לראשונה שראשונה אמרו חכמים דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דומין אבל זה ראוי היא ואין הבעל נוטל בראוי כבמחזק.

(ב"ב קעה) המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים גובה מנכסים בני חורין. והמוכר בעדים גובה מנכסים משועבדים ומה בין מוכר בעדים למלוה בעדים מוכר שיש לו קול למכירה גובה מנכסים משועבדים. מלוה הואיל ואין לה קול גובה מנכסים בני חורין. משועבדין שממושכנין או שמכורין יבא מלוה ראשון ומורף ולוקח הראשון ומורף וכיצד יבוא לוקח ראשון ומורף כגון שיש בעל חוב שקדם לו ובא ומרף והולך לו ומורף שאחריו בני חורין שאין משעבדין לאדם שאמרנו בעולם שיש לו מעות ללוקח יכול לסלקו לבעל חוב מכאן (כתובות צא) שמעשה באחד שהיו נושין בו אלף זה והיו לו שתי חציר' הלך ומכרן כל אחת בחמש מאות זה וזו נובא בעל חוב ומרף אחת מהן והלך למרופה אחרת אמר לו אחרת לוקח זו שלקחת באלף זה מוטב ואם לא קח אלף זה והסתלק ממנה כסבור רמי בר חמא לומר משנינו היא זו אם אמרו יתומים הרי אנו מעלין על נכסי אבינו יפה דינר אין שומעין להן למדנו שסבור רמי בר חנינא שאינו יכול לוקח לסלקו לבעל חוב במעות. אמר לו רבא מי דומה שם יש להן הפסד ליתומים כן מה הפסד יש אלף זה נתן אלף זה לוקח. למדנו שסבור רבא כשיש לו מעות ללוקח יכול לסלקו לבעל חוב והלכה כרבא. שאמרנו בעולם מטלמלין לבעל חוב אין משתעבד מזו ששנינו (שם פד) מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים ר' מרפון אומר נתנו לכושל שבהן ומהו כושל בעל חוב ומפני מה קראו כושל שאינו גובה אלא בראייה ר' עקיבה אומר אין רחמים בדין אלא נתנו ולירושין. למדנו שמטלמלין לבעל חוב אין משתעבד והלכה כר' עקיבה שאמר דנין דיינין כר' מרפון והחזירו ר' שמעון בן לקיש למעשה שעשו. ואמרנו של בית גשיא תכשר שפחה של יתומים מסימתא היה יושב ר' אבהו ור' חנינא פפא ור' יצחק נפחא ויושב ר' אבא עמהם אמר להם יפה עשיתם אמר להם ר' אבא מפני שהם של בית גשיא אתם מחניפים להן דנו דיינין כר' מרפון והחזירו ריש לקיש למעשה שעשו ואמר תפס בעל חוב לאחר מיתה לא עשה כלום דאמר רב נתמן הוא שתפס מחיים. והלכה בין בעל חוב בין אשה אין גובין מיתומים מן העבדים אבל מלוה כשישנו בחיי בעל חוב גובה ממנו מן העבדים שהרי יש לו לוקח אפילו מטלת מעל כתפו אשה כיון שאפילו ממנו כשמגרשה אינה נוטלת אלא מן קרקעו אינה גובה מן העבדים והלכה הניזקין שמין להן בעידית ובעל חוב כבינוני' וכתובת אשה בזיבורית. ותני אמר ר' שמעון מפני מה אמרו הניזקין שמין להן בעידית מפני הניזקין הגזלנין והחמסנין. כדי שיאמר אדם למה אני גוזל ולמה אני חומס למחר בית דין יורדין לנכסין ונוטלין שדה שלי וסומכין על מה שכתוב בתורה מיטב שדה ומיטב כרמו ישרם. ומפני מה אמר בעל חוב כבינונית שלא יראה אדם שדה נאה לחבירו או דירה לחבירו ויאמר אקפיץ ואלוינו כדי שאגבנו בחובי אם כן היא בזיבורית אם כן געלת דלת בפני לוי. ומפני מה אמרו כתובת אשה בזיבורית יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להגשא וכשאמרו ניזקין בעידית ובעל חוב כבינונית וכתובת אשה בזיבורית כמה דברים אמורים ממנו כשהוא חי

אבל מן היתומים בזיבויות דתנינן (שם קי) אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבויות. (שם פח) והלכה הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה ויתומים שאמרו גדולים ואינו צריך לומר קטנים בין לשבועה בין לזיבויות. יתומים שסמכו אצל בעל הבית או שמינה להם אביהם איפורופוס חייב לעשר פירותיהם. ורמינהו אתם ולא שותפין אותם ולא אריסין אותם ולא איפורופוסים אתם ולא התורם את שאינו שלו. אמר רב חסדא אל תתמה כן להאכיל כן להניח. והלא שנינו (גיטין נב) איפורופוס תורמין ומעשרין להאכיל אבל לא להניח ומוכרין להם בהמה עבדין ושפחות להאכיל אבל לא להניח ועושיין להן סוכה ולולב וציצית וכל דבר שיש לו קיצבה להביא שופר ולוקחין להם ספר תורה ותפילין ומוזות וכל דבר שיש לו קיצבה להביא מגילה ואין פוסקין עליהן צדקה ואין מפרין עליהם שבויים וכל דבר שאין לו קיצבה להביא תנחומי אבלים. ואין איפורופוס רשאי לזון לחוב ולזכות בנכסי יתומים. לזכות למה לאו לחוב על מנת לזכות בנכסי יתומים. ואין איפורופין רשאי למכור ברחוק ולגאול בקרוב ברע ולגאול ביפה פעמים שאינה מיפה. ואין איפורופין רשאי למכור שדה ולקח עבדים אבל מוכרין עבדים ולוקחין שדות רבן שמעון בן גמליאל אומר אף למכור ועבדים ולקח שדה שמא פעמים משתדית. ואין איפורופין רשאי להוציא עבדים לחירות אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותם לחירות ר' אומר גותן הוא דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו. וצריכין לחשיב עליהן באחרונה דברי ר' רבן שמעון בן גמליאל אומר אף אין צריכין לחשב עמהן. ואין עושיין איפורופין נשים ועבדים וקטנים ואם מינו אבי היתומים הרשות בידו (שם) מעשה באיפורופוס שהיה בשכונתו של ר' מאיר שהיה מוכר שדות ולוקח עבדים ולא הניחו ר' מאיר הראו לו בחלום אנו להרום ואתה לבנות אע"פ כן לא השגיח אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין. מעשה ביתומים שהיו סמוכים אצל אלמנה אחת היתה לה פרה ומכרתה באו קרובים לפני רב נחמן אמר לו מפני מה מכרה אמרה להן יתומים שסמכו אצל בעל הבית וגו' תנינן אמר לו והלא היקר אמור ברשות לוקח היקר. והלא לא ניתנו לה מעות אמר להן אם כן זו היא של רב נהילאי בר אידי דאמר רב נהילאי בר אידי אמר שמאל יתומים הרי הן כהקדש שאין נקנין אלא בכסף (שם) משכו פירות מן היתומים והוקירו זו היא של ר' נהילאי בר אידי שאמר הזילו לא יהא כח הדיוט חמור מן ההקדש. המשיכו להן פירות ליתומים הוקירו לא יהא כח הדיוט חמור מן ההקדש הזילו זו היא של רב נהילאי בר אידי אמר להן רב ששאל בריה דרב אידי בזו רעה היא להן שמצטרכין למעות ואין נותנין להן. אמר רב אשי אני ורב כהנא חתמנו על שטר אמו של זעירא יתום שמכרה למס בלא הכרזה שאומרים גהרדעים למס למזונות ולקבורה נמכור בלא הכרזה (שם) עמרם צבע איפורופוס של יתומים היה באו קרובים לפני רב נחמן אמרו לו והלא הוא לובש ומכסה ממון יתומים אמר להן כדי שישמעו דבריו אמרו לו הוא אוכל ושותה ואין לו אמור מציאה מצא אמרו לו והלא

הוא מפסיד אמר להן הביאו לי עדים סלקו דאמר רב הונא חכרין בשם רב איפומרופוס שמפסיד מסלקין אותו וכן הלכה. ועוד כשמטנין אליהם אפומרופוס ליתומים לזכות להן כששנינו (שם יא) זכין לאדם שלא בפניו ואין חכין לו ואלא בפניו במה דברים אמורים בקמנים אבל בגדולים מתוך שהן זכין לעצמן אף לחוב מחייבין אותם. שטר חוב שכתב בו עדית גובה מן העדית ואפילו מן היתומים כגון שכתב בשטר שלא יהא פרעון אלא כזה שתי לקוחות שלקחו שתי שדות כבת אחת ובא בעל חוב לגבות רצה משניהם גובה מאחד מהם גובה ואין ללוקח אחר על חבירו כלום. במה דברים אמורים שמכרו שניהם כבינונית אבל אחד מכר עדית ואחד מכר בינונית מבינונית משתלם מעדית לא. דתנינו (שם) הנוקין שמין להם בעדית ובעל חוב כבינונית וכתובת אישה כזיבורית ולא אמרנו אלא שלא השאיר בינונית אחרת אבל שייר כמותה אמרים לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו (קדושין מב) אמר רב נחמן אמר שמואל האחים שחלקו הרי הן כלקוחות פחות משתות נקנה מקח יותר משתות במל מקח שתות קונה ומחזיר הונאה וזו שאמרת פחות משתות נקנה מקח לא אמרנו אלא ביתומים עצמן שחלקו זה עם זה אבל שליח זה ושליח זה שחלקו יכול לומר לתקן שלחתיך ושלא לענות. ואף ביתומים עצמן לא אמרנו אלא שלא שמוהו בבית דין אבל שמוהו בבית דין לאו דתנינן שום הדיינין שפחתו שתות או הותיר שתות מברן במל במה דברים אמורים בממלטלין אבל בקרקעות אין הונאה לקרקעות. אבל במידה כל שהוא חוזר דאמר רבא כל דבר שנמדה ושכמשקל ושכמנין אפילו פחות מכרי הנאה חוזר. (ב"ב ק) אתמר יתומים אמרים אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביחו על היתומים להביא ראיה מה מעם שדה כיון שליפות עומדת כמי שנגבת דומה ויתומים יביאו ראיה ויטלו ואם הביא יתומים ראיה שהם השיבחו גסתלקים בדמים מש' שמוה כמה הוא שוה וגסתלקים במעות דאמר רב נחמן שלשה שמין להם את השבה ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט ובעל חוב ליתומים ובעל חוב ללקוחות. בכור לפשוט שכמקום שהשיבחו פשוט לאחר מיתת אביו שב בכור לשבחו ומסלקו במעות ובעל חוב ליתומים זו שאמר. ובעל חוב ללקוחות שבמקום שהשיבחו לקוחות יבוא בעל חוב וטורף שמין לשדה ומסלקו במעות. קניין ככלי מגין שקונים מושלף איש געלו ונתן לרעהו ואע"פ שאינו שוה בגד שוה פרוטה. אבל בפירות אין הווה קנין אבל היכן שהורה בפני עדים שיש לפלוני אצלי כן וכן אם אמר לעדים אתם עידי יכול לומר משמה אני כך ואע"פ שאמר להם אתם עידי אם נמלכין בו כותבין שטר עליו ואם לא כותבין יקנו מידו אע"פ שלא נמלכו בו כותבין שטר עליו שסוף קניין לכתיבה ואם לא נמלכו בו ולא קנו ממנו ולא בבית דין מעיד מלוה על פה הווה לכתוב עליו שטר להשתעבד נכסיו לטורפין מלוה ואין כותבין עד שנמלכין בו או עד שקונם ממנו שהשטר יש לו קול בשביל כך טורף לקוחות שמוכרין אחריו כל דאי אינו קונה שהיתה אסמכתא ואסמכתא אינו קונה ואם כתב לו מעכשיו קונה. (ב"ב קח) יש גוחלין ומנחילין. גוחלין ולא מנחילין.

מנחילין ולא נוחלין. לא נוחלין ולא מנחילין. ואילו נוחלין ומנחילין האב את הבנים. והבנים את האב. והאחים בין האב נוחלין ומנחילין. האישי את אמו. האישי את אשתו. ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין. האשה את בנה האשה את בעלה. ואחי האב מנחילין ולא נוחלין והאחים מן האם לא נוחלין ולא מנחילין. ואחד הבן ואחד הבת בנחלה עומדת לנו שלא כמר בר רב אשי שאמר אחד הבן ואחד הבת בנחלה אחד בנכסי אב ואחד בנכסי אם בן קודם לבת. והלכה כרב ושמואל שאומרים אין הלכה כר' זכריה בן הקצב שאמר אחד הבן ואחד הבת שוים בנכסי האם אלא כחכמים שאומרים בין בנכסי האב בין בנכסי האם בן קודם לבת. (שם קכב) והבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם והבנות נזונות מנכסי האב ואינן נזונות מנכסי האם. (שם קמז) סדר נחלות כך הוא בן קודם לבת כל יוצאי ירכו של בן קודמים לבת הבת קודמת לאחים כל יוצאי ירכה של בת קודמים לאחים. האחים קודמים לאחי האם כל יוצאי ירכן של אחים קודמין לאחי האם. זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי ירכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי ירכו שלו ולא יוצאי ירכו של בנו ובני אחים קודמין לבני אחיות בנחלה (שם קמב) אמר רב בריה דרב יוסף משמי דרבא בכור שנולד לאחר מיתת האב אינו נוטל פי שנים נבקש יכיר ואין וכיצד אתה מוצא כגון שהיה לו שתיים נשים או שלש נשים מעוברות ומת וקדמה אחת מהן וילדה לעינין חמש סלעים חייב שפטר רחם תלה הכתוב אבל לעינין חלק בכורה אינו נוטל פי שנים (שם) ותנוק בן יום נוחל ומנחיל למאי הלכתא אמר רב בריה דרב יוסף לומר שטמעיט בחלק בכורה כיצד אתה מוצא כגון שראובן יש לו בנים שנים גדולים אחד בכור ואחד פשוט ואחר כך היה לו בן ומת ראובן ביומו ואחר שמת כשהיה אותו הבן בן יום אחד מת לא תאמר נכסי ראובן אילו חולקין שני בניו גדולים בכור נוטל שני שלישי ופשוט נוטל שלישי אלא חולקין לנכסים בארבעה חלקים נוטל בכור מחצה ופשוט רביע ורביע של מת חולקין אותו בכור ופשוט בשוה במה דברים אמורים בן יום אחד אבל עובר לאו שכתוב וילדו לו ילוד אין שאין ילוד לא. (שם) ובן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעיט בחלק בכורה מה מעט וילדו לו נבקש כיצד אתה מוצא כגון שהיה לו בכור ופשוט והיתה אשתו מעוברת כשמת והניח מאה וחמשים זוז אותו בן שנולד לאחר המיתה אינו ממעיט בחלק בכורה כיצד נוטל בכור מאה וחמשים זוז שהניח אביו נוטל חמשים זוז חלק בכורה שלו ומאה זוז שנותרין חולקין אותו בשלשה חלקין בכור נוטל שלשים ושלוש ושני שתותים פשוט נוטל שלשים ושלוש ושני שתותים וזו היא בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעיט בחלק בכורה. (שם) ובמקום שמת בכור בחיי אביו והניח בנים אותם בנים נוטלין חלק בכורה של אביהם עם אחי אביהם שכך מצינו בבנות צלפחד שנמלו חלק בכורה של אחי אביהם דתנינן בנות צלפחד ונמלו שלשה (חולקין) וחלקים בנחלה חלק אביהן שהיו מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה בכור ונטל שני חלקים.

(בכורות נא) ובמקום שמת פשוט בחיי אביו והניח בכור ובנים ובאו לירש בנכסי אבי אביהן. אין לו לבכור בן פשוט ליטול חלק בכורה בנכסי אבי אביו. דתנינן אינו נוטל בראוי כבמחוק ואמרנו עליה להביא אבי אביו שאינו נוטל בכור אבל בכור שמת בחיי אביו והניח בכור ופשוטים ובאו לירש בנכסי אבי אביהם שנוטלין חלק בכורה של אביהן מנכסי אבי אביהן אף נוטל בכור זה חלק בכורה שלו עם אחיו בנכסי אבי אביו שהרי מצינו בכנות צלפחד שנמלו כך. ותני אם היה אביו בכור אף הוא הבכור נוטל פי שנים בנכסי אבי אביו והלכה אין הבכור נוטל בראוי כבמחוק. וכיצד ראוי ומחוק יעקב ראוי לירש את יצחק מת יצחק והחזיק יעקב בנכסיו היה יעקב מחוק מת יעקב נוטל ראובן פי שנים בהן מת יעקב בחיי יצחק ואחריו מת יצחק שלא נתחוק יעקב בנכסי יצחק אינו נוטל פי שנים ראובן בהן. וכן הבעל בנכסי אשתו שאם מת אבי אשתו או קרוביה קודם שתמות היא ונוטלין לה נכסים של בית אביה ואחר כך מתה היא בעלה יורשה בתה היא קודם שיפלו לה נכסים של בית אביה נעשה בעל ראוי ואינו יורשה. וזו היא מעשה של אלעזר בן אהרן נחלה הראוי לו וירשה פינחס בנו שמתה אמו בחיי מורישתה בנה נוטל בראוי כבמחוק. (ב"ב קכה) והלכה אין הבכור נוטל פי שנים במלוה. שכתוב בכל אשר ימצא לו ומלוה ביד אחרים הוא ואם יש לו לאב הלואה אצל בכור כיון שתפשוט נוטל פי שנים ואם קדמו יתומים ותפשו קודם חלוקה שיעור מה שתפשו בכור אין מוציאין מהן ואין נותנין לבכור פי שנים בהם; והלכה יש לבכור קודם חלוקה ואם חלק עם אחיו בדבר אחד מן כל נכסים ונטל חלק כאחד מהן ולא טיחה בחלק בכורה ואחר כך באו לחלוק שאר נכסים אין לו חלק בכורה בכלום מה מעם שהרי ויתר. ומאיכן נלמד שהרי הלכה כרבי שאמר יש לבכור קודם וחלוקה ושמענו ממנה שיש לבכור בשבח שישבחו נכסים מאליהן לאחר מיתת אביהם ובכל אילו לשונות שחלוקין ר' וחכמים הלכה כר' ואע"פ שאמר רב פפא אין הבכור נוטל פי שנים במלוה ויבם שחלק עם אחיו נוטל חלק אחיו המת בכור שחלק עם אחיו נוטל חלק שהגיע לו בגורל וחלק אחיו המת ויכן שהגיע לו בגורל ואפילו ממקום אחר שלא על המצר שמקרא כתוב והיה הבכור אשר תלד להוייה הקשתי ולא לדבר אחר. (שם) והלכה יכול האב לפטור את בנו פשוט כמתנה כל שהיא שנאמר והיה ביום הנחיל את בניו התורה נתנה לאב להנחיל לכל מי שירצה אבל לבכור אינו יכול לפוטרו מחלק בכורה שנאמר לא יוכל לבקר. (ב"ב קב) ותנינן האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה. ותנינן (שם) המחליק נכסיו על פי וריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה לכל את הבכור שאפילו אינו נותן לו אלא כפשוט משווא דבריו קיימין והוא שלא אמר בלשון ירושה שהרי שונה ואם אמר מש' ירושה לא אמר כלום. אבל אם אמר בלשון מתנה יפה הוא. המחליק לשון מתנה היא. (שם קלח) ת"ר שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בכורי בראוי לו נוטלין ונוטל בכורות ואם אמר בבכורתו יד הבכור לעליונה רצה נוטלין רצה נוטל בכורתו. הכותב

כל נכסיו במתנה לאחרים קנו. ואפילו יש לו בנים מתנתו קיימת דתנינן (שם קלג) הכותב נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי והוא שאמר להם בלשון מתנה והוא שבארי הוא אבל שכב אם שייר מתנתו מתנה. אינמי מתנת שכב מרע במקצת צריכה קניין הוכן שנותן מקצת נכסיו לאחר ואשתו אצל יורשיו כאחד דומה מתנת שכב מרע ומצוה אחת היא. שכב מרע שכתב כל נכסיו לאחר ולא שייר כלום ומת מתנתו קיימת. ואם עמד חוזר בו ואם עד שהוא שכב מרע חוזר וכתבן לאחר אחרון קנה ראשון לא קנה. דאמר שמואל (שם) בין לעצמו בין לאחר לא קנה. ואם שייר וקנאו מידו אם עמד אינו חוזר בו ואם לא קנו מידו יכול לחזור בו שאמרו חכמים (שם קנא) הלכה מתנות שכב מרע במקצת צריכה קניין ואם אמר בשעה שהוא מצוה מחמת מיתה הוא מצוה או שאמר ווי אוי לי לאותו האיש שהוא מת אם מת בין שייר בין לא שייר בין קנו בין לא קנו מידו מתנתו קיימת ואם עמד אע"פ שקנו מידו ואע"פ ששייר יכול לחזור בו. כמעשה (שם קנא) באחותו של רב דימי בר יוסף שהיה לו קרן פרדס כל שעה שהיתה חולה היתה כותבת לו וכשהיתה עומדת היתה חוזרת בה. פעם אחת חלתה שלחה לו בוא וקנה לאבא שלחה לו בוא וקנה כל כך שאתה רוצה הלך שייר וקנה ממנה לסוף עמדה וחזרה בה באת לפני רב גחמן שלח לו ולא בא אמר מה אבוא הרי שיירה וקנו ממנה שלח לו אם לא תבוא אבך בקוץ שאינו מוציא דם בא לפניו אמר לעדים מה היתה אומרת אמר לו היתה אומרת אוי לה לאותה אישה שהיא מתה. אמר אם כן מצוה מחמת מיתה היא ומצוה מחמה מיתה יכול לחזור בו. שכב מרע שאמר פרעו לפלוני מן מה שאניח בשטר שיש לי והניח נכסים ומעות אם רוצים לעשות יתומים ויורשין להגבותו מן מטלטלין מגבין לו גותנין לו מעות ומסלקין אותו. שכב מרע שכתב במתנת בריא אם עמד אינו יכול לחזור. ואלא זו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכב מרע שאינו קונה אלא לאחר המיתה זה שכתב בה מהיום ולאחר המיתה. שכב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים לא עשה כלום אלא ואם כן שייר כל שהוא ולא קרקע כל שהוא אלא שייר כל שהוא. הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשה אלא איפורפא הא שייר כל שהוא ומת מתנתו קיימת ואע"פ שלא קנו מידו שמצוה מחמת מיתה אינו צריך מיתה והוא שמת. ואם לא מת אע"פ שקנו ממנו ועמד חוזר בכל מה שעשה. הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע או מטלטלין בפניו ושתקה איבדה כתובתה ואם צווחה הרי צווחה. המכרת נכסיה מבעלה קודם שישאנה כל נכסיה לא עשת כלום ואם שיירה כל שהוא יפה עשתה. עבד עבדים עדות קרקע תינוק אישה ושטר סימן. (ב"ב קכז) שלח לו ר' אבא לר' יוסף בר חמא עבדי גנתה והוא אומר לא גנבתי מה מיבו אצלך אתה מכרתו לו אתה נתתו לו במתנה רצונך השבע וטול הרי זה נשבע וגמול ואינו יכול לחזור בו מה משמיענו שנינו (סנהדרין כד) אתה אומר לי נאמן עלי אבא נאמן עלי אבין נאמן עלי ג' רועי בקר ר' מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמי' אומרים אינו יכול לחזור בו כך משמיענו באתין לך מחלוקת והלכה כחכמים.

(ב"ב קכח) שלח לו ר' אבא לרב יוסף בר חמא הלכה בעל חוב גובה מן העבדים ורב נחמן אמר אין גובין והלכה אין גובין כמה דברים אמורים לאחר המיתה אבל סמנו כשהוא חי גובה מן העבדים. ואשה אפילו ממנה אינה גובה מן העבדים (שם) שלח לו ר' אבא לרב יוסף בר חמא הלכה שלישי בשני כשר ורבא אמר אפילו שלישי בראשון מר בר רב אשי ואכשר באבי אביו ואין הלכה כמר בר רב אשי (סנהדרין כח) הלכה כל מקום שיש אבות לבנים או בנים לאבות כגון ראובן ואחר להעיד לבן שמעון או שמעון ואחר להעיד לבן ראובן או בן ראובן ואחר להעיד לשמעון. או בן שמעון ואחר להעיד לראובן. ואינו צורך לומר ראובן ושמעון להעיד לשמעון. ואין צורך לומר ראובן ושמעון להעיד לאחד מבניהם. כל אילו פסולין לכל עידות שבתורה אבל בן ראובן ואחר להעיד לשמעון למטון פסול לקידושין צריכה גט ואין צורך לומר בן ראובן ושמעון להעיד לאחר שאצל קידושין צריכה גט. תפוש תלמוד בידך כל מקום שיש אחים ראשון בראשון ושני בראשון וראשון בשני ושני בשני מן התורה (פסול) שלישי בראשון משל חכמי (פסול) שלישי בשני כשר אפילו משל חכמים. (סנהדרין כז) ואילו הן הקרובין אחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו ובעל אביו ובעל אחות אמו ובעל אמו וחמיו ואגיסו הם ובניהם וחתניהם וחרגו לבדו זו משנת ר' עקיבה. משנה הראשונה דודו ובן דודו כל הראוי לו לירושה וכל הקרוב לו באותה השעה. היה קרוב ונתרחק כשר ר' יהודה אומר אפילו מתה בתו ויש לו בנים ממנה הרי זה קרוב. האוהב והשונא אי זו אוהב זה שושבינו השונא כל שלא דבר עמו שלשת ימים באיבה. ואין הלכה כר' יהודה שאמר לא נחשדו ישראל על כך. קיום שמורות בקרובין כשר. דתנינן (כתוב"כח) נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא זה כתב ידו של רבי זה כתב ידו של אחי מה מעם כיון שקיים שמורות משל חכמים הוא שם עידות מעולה הוא וקרוב על צורה הוא מעיד. ותלמיד חכם שיודע לו עדות לעם הארץ לפני דיין שהוא קטן ממנו וקשה לו לילך אצל הדיין להעד לא ילך כמה דברים אמורים במטון אבל באיסור ילך ויעיד. (ב"ב קכח) שלח לו ר' אבא לרב יוסף בר חמא היה יודע לו בעידות קרקע עד שלא נסתמה ונסתמה פסול. ושמואל אמר כשר איפשר שמכוין מיצרנה אבל בגד לאו. ורב ששת אמר אפילו בגד אפשר שמכוין מדת ארכו ומדת רוחבו אבל עשת לאו. ורב פפא אמר אפילו עשת. אפשר שמכוין משקלותיו. מיתבי היה יודע לו בעידות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פיקה ונתחרש פתח ונסתמא שפוי ונשתמה פסול עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו פקח ונתחרש וחזר ונתפקח פתח ונסתמא וחזר ונתפתח שפוי ונשתמה וחזר ונשתנה כשר. זה הכלל כל שתחלתו וסופו בכשרות כשר. תחלתו וסופו פסול פסול. תיובתא. (ב"ב קנט) ועדים שהעידו עדות ושנים שהעידו עליהם שהם כשרים אפילו כל ישראל מעידין עליהם שהם פסולין עדותן קיימת. מה מעם היו שנים ושנים העמיד ישראל על חזקתן. (סנהדרין כז) משומד לוכל נבלות לתאיבון דברי הכל פסול לעדות להכעיס אבני אמר פסול

רבא אמר כשר והלכה כאב"י. ביעל קגם סימן. (ב"מ כב) יאוש שלא מדעת
 אב"י אמר אינו יאוש רבא אמר הרי זה יאוש. (סנהדרין כז) עד חמש אב"י
 אמר למפרע הוא נפסל רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל. (ערובין טו)
 לחי העומד מאליו אב"י אמר הוי לחי רבא אמר אינו לחי. (קדושין נא)
 קדושין שאין מסורין לביאה אב"י אמר הווין קידושין רבא אמר לא הווין
 קדושין. וכיצד קדושין שלא נמסרו לביאה כגון שהיה אחת כלכלה של תאנים
 או פירות או דבר אחר ווישבת אשה ובתה או אישה ואחותה ואמר הרי אתן
 מקודשת לי בכלכלה זו וקבלתה אחת מהן סתם נעשו קידושין שלא נמסרו לביאה
 וצריכות גט ממנו שתיהן ואסור בשתייהן ואסור בקרובותיהן. (גיטין לד) גדול בר
 בר רעילאי שלח לה גט לאשתו הלך שליח ומצאו שהיא אורגת אמר לה קחי
 גפוך אמרה לו לך השעיה בא ואמר לו ברוך הטוב אמר אב"י ברוך הטוב אינו בטול
 הגט. רבא אמר ברוך הטוב וביטל הגט. אב"י אמר גלוי הדעת בגט לא כלום.
 רבא אמר גלוי הדעת בגט כלום הוא. משומד זה שאמרנו והלכה כאב"י בכלום.
 (ב"ב קכח) שלח לו רב אבא לרב יוסף בר חמא האומר על בן בין הבנים נאמן
 ור' יוחנן אמר אינו נאמן. מהוא אומר אמר אב"י כך הוא אומר האומר על בן בין
 הבנים יירש כל נכסי נאמן בר' יוחנן בן ברוקה ור' יוחנן אמר אינו נאמן כחכמים.
 בשלא החזיק בו שבנו הוא אמר רבא אם כן נאמן ואינו נאמן דבריו קיימין אין
 דבריו קיימין הוא צריך אלא אמר רבא כך הוא אומר האומר על בן בין הבנים בכור
 הוא נאמן בר' יהודה ור' יוחנן אמר אינו נאמן כחכמים. והלכה כששלח לו ר' אבא
 לרב יוסף בר חמא בין כשתירץ רבא ובין כשתירץ אב"י הלכה עומדת לנו בר'
 יוחנן בן ברוקה ועומדת לנו הלכה בר' יהודה ושתיהן הלכות הן. (שם) שלח
 לו ר' אבא לרב יוסף בר חמא האומר תישול אשתי כאחד מבניו אמר רבא בנכסים
 שנפלו לו עכשיו ובבנים שנולדו לו מיכן. דרש מר זוטרא הלכה בכל אלו
 שמועות כששלח ר' אבא לרב יוסף בר חמא. (ב"מ קד) אמר רבא מי שקיבל
 עיסקא מחבירו והפסיד ולא הודיעו והלך והטריח ושלם אינו יכול לומר מול
 עמי הפסד שמתחלה שיאמר לו לכך מרתתה ושלמתו כדי שלא יקראוך מפסיד
 עסקי. ואמר רבא שנים שעשו שותפות והשביחו ואמר אחד לחבירו ונחלוק אמר לו
 חבירו נשביח יותר דין הוא שמעכב עליו. ואם אמר לו תן לי מחצה רואה ומחצה
 קרן יכול לומר לו כולי עסקא כאחד משועבד ואם אמר לו תן לי מחצה ריוח
 ומחצה קרן ומחצה שלך אם יגיע לך חסרון אמול עמך יכול לומר לו מזל
 שנים גורם. (ב"מ קד) ואמר רבא חד עיסקא ושני שמרות הפסידו של מלוה
 שני עסקים ושטר אחד הפסידו של לווה. כיצד כגון שנתן לו אלה זוז בסחורה
 וכתב עליו שני שמרות כל אחד ואחד בחמש מאות זוז והלך ולקח חמישין
 בחמשה מאות ושעורים בחמש מאות חטים השביחו מאתים זוז שעורים
 הפסידו מאתים זוז הפסידו למלוה שאילו שטר אחד היה בא שבח ועומד במקום
 הפסד עכשיו אומר לו ללוה הלילו ב' שמרות מול מחצה שבח ומול שני

שלישי בהפסד שכך אמרו חכמים אם מחצה בשכר שני שלישי בהפסד ונמצא שנוטל מאה כספים בשכר של חמים ונוטל מאה ושלושים ושליש בהפסד של שעורים. שני עסקים ושטר אחד הפסידו של לזה כגון שנתן אלף זוז בעסקא בשתי פנים וכתב בהן שטר אחד עסק אחד של חמש מאות השביח מאתים זוז ועסק אחד של חמש מאות הפסיד מאתים זוז הפסידו של לזה שיאמר לו מלוה זה כולו סחורה אחת היא שהרי בשטר אחד כתב ויבא ריוח ויעמוד במקום אהפסד. (מכות ה) על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יומת המת. וכי מאחר שבשנים מתקיימת עדות שלשה שכתב המקום למה תצא ממנה שאם יבוא שלשה ויאמרו פלוני הרג את הנפש ונמצאו זוממין לא תאמר שעלתה עדות בשנים ונהרוג שנים ונניח אחד אלא נהרגם לכולם עגש הכתוב לנמפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה ולהקיש שלשה לשנים מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עידותן אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עידותן במילה. והלכה קרוב או גזלן פסולין בין לעידות בין לדון. (סנהדרין כה) ומי שקיבל עליו לקרוב או לגזלן בין לעידות בין לדון יפה הוא ואם בקש לחזור אינו יכול. במה דברים אמורים שדנו דין של תורה או של חכמים אבל וודי דנו דין ההגמיין ומה שעלה על דעתם לא כלום. (שם ו) פשרה כיצד כגון שנים שיש ביניהם דברים של ממון והיו בני אדם ביניהם לעשות להם פשרה ובקשו ממי שיש לו ממון אצל חברו בכל לשונות של בקשה ועזב מן ממונו דבר או שעזב כולו והחיל וקנה מידו שכן וכן ממון היה לך ועזבתי ואם לא קנו מידו יכול לחזור בו שהרי הלכה שפשרה צריכה קניין. (שם ז) עד זומם הלכה למפרע הוא נפסל כגון שחתם על השטר בניסן ויצא שטר לב"ד בתשרי והזום כל עדייות שחעיד מניסן ועד תשרי פסולין. והלכה שלח נעשה עד ואין עד נעשה דיין. (קדושין כו) נכסין שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ובחליפין שכתב בכסף יקנו וכתב בספר וחתום והעד עדים. וגומר עד שיהיה כסף ושטר אם כתב יקנו לבסוף כשאמרתה עכשיו שכתב יקנו בתחלה מכסף שקנה ושטר לראיה בעולם. אמר רבא ובמקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב את השטר. ומי שנתן מעות דמי קרקע בפני עדים קנה בכסף ואינו צריך קניין ולא שטר ואינו יכול לחזור בו מוכר ואם אמר לוקח אבקש לכתוב שטר ואמר להן מוכר לעדים כתבו לו שטר אם רוצה לוקח קונה בכסף ואם רוצה בשטר אם רוצה קונה בכסף שאם בקש מוכר לחזור בו אומר לו לוקח אני משעה שנתתי לך מעות קניתי ואם רצה בשטר קונה שאם ביקש לוקח לחזור בו כל זמן שלא כתב שטר יכול לחזור בו כזו של רב אידי בר אבין כשהיה מוכר שדה אומר לו אם ארצה בכסף אקנה או ארצה בשטר אקנה. כיצד מי שבקש לתן מתנה לחבירו שדה ובקש לחקנותן לו בשטר או שיש לו שדה ובקש למוכרה מפני רעתה כותב לו על הגייר ועל החרס שדי מבורה לך שדי נתונה לך הרי זו מכורה ונתונה ונתן לו שטר בפני עדי מסירה וקונה לשדה כל מקום שהוא ואינו צריך חזקה ולא כסף ולא חליפין

אבל מוכר שדיהו שלא מפני דעתה אם כתב לו בשמך בלשון מתנה שדי קנוייה לך שדי נתונה לך קונה לו בשמך ואע"פ שלא נתן לו מעות אבל כתב לך בלשון מכר שדי מכורה לך אינו קונה בשמך עד שיתן דמים. (ב"ב נב) בחזקה כיצד שאמר לחבירו בפני עדים נתונה לך שדי במתנה ולך וקנה אותה בחזקה אם שדה היא מים על מנת ליפותה ולא מחמת דגים או שאחוז בה מים הרי זו חזקה. ואם אמר לו חזק וקנה ונתן לו מפתח כיון שמסר לו מפתח קנה ואינו צריך לא שמר ולא חליפין. ובחליפין כיון שקנו מידו קנה שדה כל מקום שהיא. שהלכה מתנת בריא בקרקעות צריכה קניין. ואינו צריך לא שמר ולא כסף ולא חזקה. (קדושין כו) וכל נכסים בין שיש להן אחריות בין שאין להם אחריות נקנין בחליפין בין במתנה בין במכר חוץ מן מטבע שאינו נקנה אלא במשיכה דתנינן נכסים שאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה שכתוב או קנה דבר הנקנה מיד ליד. ובמקום שאין לפניו למשכס יקנם לו על גב קרקע כששנינו נכסים שיש להם אחריות נקנין עם נכסים שאין להם אחריות בכסף ובשמך ובחזקה שכתוב ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנים עם ערים מצודות. ומי שיש לו מלוה או פקדון במקום אחד ומבקש לשגר לשלח להביאן כיצד יעשה (ב"ק קו) כדרב יהודה אמר שמואל שאמר אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומים ור' יוחנן אמר אם היו עדים חתומין עליו משלחין והלכה כשמואל שאמר אין משלחין אלא כיצד יעשה כזו של ר' אבא שהיו מופקדין לו מעות בית רב יוסף בר חמא אמר לו לרב ספרא כשתבוא הביאום לי בא ואמר להן כך אמר לי ר' אבא אמר לו רבא בנו לרב ספרא כתב לך ר' אבא נתקבלתי אמר לו לאו אמר לו ויכתוב לך נתקבלתי בוא ומוטל חזר ואמר אפילו נתקבלתי לאו שמא בין כך ובין כך ימות ר' אבא אמר ויפלו מעות לפני יתומים ונתקבלתי של ר' אבא לא כלום אלא מה תקנה לך ויקנם לך במתנה על גב קרקע כששנינו נכסים שאין להם אחריות נקנים עם נכסים שיש להם אחריות וכוף אתה וכתוב לנו נתקבלתי כזו של רב ספא (שם) היה נושה שנים עשר אלפים זו בעולם והקנם לרב שמואל בר אחא על גב פתח ביתו וכשבא יצא לפניו עד לתוך. (ב"ק קו) אומרים נהרדעים אין כותבין הרשאה על ממלמלין אמר לו רב אשי לאמימר מה טעם אמר לו משאמר ר' יוחנן גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אינן צריכין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו. ויש אומרים נהרדעים אין כותבין הרשאה על ממלמלין שכפר הוא והוא שכפר שגראה לשקר אבל לא כפר כותבין. כל הרשאה דלא כתב בה זיל דון וזכי ואפיק לנפשך אין בה ממש מה טעם שהוא אומר לו אתה לא בעל דברים שלי אתה. אמר אבבי ואם כתב בה למחצה לשליש ולרביע מתוך שיוורד למחצה יורד לכולו. אמר אמימר ואם תפשו אין מציאין טמנו רב אשי אמר מתוך שכתב לו כל דמיתענת מן דינא עלי שלח עשאו ויש אומרים שותף עשאו למה שאם תפשו מחצה. וכך אמרו

חכמים בשם מר רב יהודאי ראש ישיבה שמי שמרשה חבירו ולאחר שיתן לו
 הרשאה נמלך ומבקש לבטלה ומרשה אחר יש לו רשות שהלכה ששליח עשאו ומי
 שמרשה חבירו ומתירא שמא יקח אומ' לו באותו השעה שמרשה אותו בפני עדים
 שאני עושה אותך שליח להביא לי מעות כן וכן שיש לי עם פלוני. (ב"ב מ)
 והלכה מודעא בפני שנים ואין צריך לומר כתובו והודאה בפני שנים וצריך שיאמר
 להם כתובו מחאה ערערה בשנים ואינו צריך שיאמר להם כתובו קניין ואינו צריך
 לומר להם כתובו קיום שמרות בשלשה. (כתובת יט) מודע היו הדברים ועל תניי
 היו הדברים נאמנים ואע"פ שכתב שמר והלילו על פה נאמנים. מודע כדמר בר רב
 אשי שאמר הישיני לפשיעה על תנאי כדבעא מניה רבא מרב נחמן על תנאי היו
 הדברים מחוא ואמר לו הישיני שהרי אין כותבין תנאי בשמך שמא אין מתקיים
 תנאו. (עירובין כא) ומי שמוסר מודעא במודעו אע"פ שאמר לעדים בשעה שהוא
 מוסר מודעא שאם אבטל מודעי לא יבטלו לא אמר כלום אם מבטל מודעיו אותו
 שעה ממנו אע"פ שאמר בזמן מודעא אם אבטל מודעי לא יבטלו במילין. (ב"ב
 קעא) שמר שנתאחד ולא כתבוהו בזמנו ומבקשין לכותבו כותבין בו זמן שמר זה
 היה קודם לכן ואנחנו אחרנוהו. (שם קסא) אמר ר' יצחק בן יוסף אמר ר' יוחנן כל
 המחקיין כולן צריך שיכתוב דין קיומיהן וצריך שיחזיר מענייני של שמר בשיטה
 אחרונה מה מעם (שם קסב) אמר רב עמרם לפי שאין למדין משיטה אחרונה אמר
 לו רב נחמן לרב עמרם זו מניין דתני הרחיק את העדים שמה אחת מן הכתב כשר
 שתי שמיין פסול מפני מה שתי שמים פסול שכותב מי שהוא רוצה בשיטה אחת
 גמי כותב מי שהוא רוצה אלא כך מלמדינו אין למדין משיטה אחרונה ושתי שמיין
 שאמרו הן ואורין. (שם קסו) מעשה בשמך אחד שהיה כתוב בו שתי מאה נחמד
 זוזא שלח לו רב שרביא לאביי שית מאה פשיטי וחד זוזא או שית מאה סלעים
 וחד זוז או שית מאה סל זוזים וזו. שלח לו בפרומות אין לספיקה שפרומות אין
 כותבין אותו בשמך מעלין אותם במעות וכותבין אותן אבל יש לומר שש מאות
 זוז וזו ויש לומר שש מאות סלעים וזו יד בעל השמך לתחתונה (שם קסז) אמר
 אביי משלשה ועד עשרה לא יכתוב אדם בסוף שיטה מפני שבאין לזייף ואם
 כתב יחזיר עניינו שנים ושלשה פעמים אי אפשר שלא יהיה באמצע שיטה
 מעשה בשמך שהיה כתוב בו תלתא בפרדיסא הלך ולקח לרגלו ב' ועשאו ופרדיסא
 בא לפניו אביי אמר לא כתבתי לו ופרדיסא ראה אביי וו שהיה לו מקום הרבה
 אמר לו מפני מה מקומו רחב הרבה כפתו והודה. (שם) שוב מעשה בשמך שהיה
 כתוב בו מנת ראובן ושמעון אחי היה להם אח שהיה שמו אחי הלך וכתב וו
 ועשאו ואחי בא לפני אביי אמר לו לא כתבתי לך כך ראהו אביי אמר לו מה
 מעם דחוק וו כל כך כפתו והודה. אמר אביי מי שמבקש לראות כתב לא
 יראה בסוף מגלה שמא ימצא אדם וילך ויכתוב מלמעלה משהוא רוצה ואמר מר
 הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין. (שם) מעשה בשמך
 אחד שבא לפני רבא שהיה התום עליו רבא ורבא אחא בר אדא אמר לו רבא

ודי זה חתימות ידי הוא אבל אני קודם רב אחא בר אדא אינו כותב כפתו והודה אמר לו הנח שלי זייפתה לא של רב אחא בר אדא כיצד כיונתה אמר לו הנחתי ידי על זרניק ויש אומרים על המצר. מעשה בשוכר אחד שהיה כותב עליו רב ירמיה בר אבא באתה אותה אשה לפניו אמר לא אני הייתי אמר לה הין אף אני אמרתי להם שאינה היא ואמר לי זקנה ובגד קולה אמר אביי אע"פ שכתב אם לא יניד ונשא עווגו ואמרו חכמים (שם קסח) כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומניד חכם אין דרכו לדרקק. (שם) שוב מעשה שהיה חתום עליו בר רב חנן באתה אותה אשה לפניו אמרה לו לא אני הייתי אמר לה הין את הייתה אמר אביי אע"פ שאמרו חכמים אין דרכו לדרקק היכן שדרקק דקרק. (שם) ואמר אביי תלמיד חכם שהלך לקדש אשה יוליך עם הארץ עמו כדי שלא יחליפו לו. (שם קסח) כותבין שטר למלוה והמלוה נותן שכר ודאי לא נצרכה שנתן לו בסחורה. כותבין שטר ללוקח ואע"פ שאין המוכר עמו. אין כותבין למוכר עד שיהא הלוקח עמו והלוקח נותן שכר ודאי לא נצרכה במוכר שדהו מפני רעתה. אין כותבין שמרי ארוסין ונשואין אלא מדעת שניהם והחתן נותן שכר ודאי לא נצרכה שנוח לו שלא תבור. ואין כותבין שטר קבלנות אלא מדעת שניהם והמקבל נותן שכר פשיטה לא צריכה ראפילו בכיורה דניחא ליה דליתעבד פי' שלא תבור. אין כותבין שמרי בירוין אלא מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר מה הוא שמרי בירוין כן הוא פירושו שמרי מענות. רב ירמיה אמר זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. רבן שמעון בן גמליאל אומר לשניהם כותבין לזה בעצמו ולזה בעצמו. מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו אומר לו אם לא נתתי לך מיכן ועד יום פלוני תן לו שטרותיו הגיע זמן ולא נתן לו ר' יהודה אומר לא יתן ר' יוסי אומר יתן. במה הן חלוקין ר' יהודה סבור הסכמה אינו קונה ר' יוסי אומר קונה. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון אמר רב הלכה כר' יוסי. מי שנמחק שטר חוב מעמיד עליו עדים ובא לבית דין והן עושין לו קיום איש פלוני בן איש פלוני נמחק שטרו ביום פלוני ופלוני ופלוני עידיו. תנו רבנן איזה הוא קיומו כמותב אני פלוני ופלוני בן איש פלוני בן איש פלוני בן איש פלוני הביא שטר מחוק לפנינו וביום פלוני ופלוני ופלוני עדיי והווקקנו לעידותן של עדים ונמצאת מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה ואם לאו צריך להביא ראיה. נקרע פסול נתקרע כשר. נמחק או נמשמש אם היה רשומו נכר כשר. כיצד נקרע כיצד נתקרע. אמר רב יהודה נקרע קרע שלבית דין נתקרע קרע שאינו שלבית דין והיכי דמי קרע של בית דין אמר ר' יהודה מקום העדים וזמן ומקום התורף. אביי אמר שקרוע שתי וערב. (שם) ת"ר מי שבא ואמר אבד שטר חובי אע"פ שבאו עדים ואמרו אנחנו כתבנו וחתמנו ונתנו לו אין כותבין לו את השטר כמה דברים אמורים בשמרי הלואה אבל בשמרי מקח וממכר כותבין חוץ מן האחריות שבו. רבן שמעון בן גמליאל אומ. אף בשמרי מקח וממכר ואין כותבין וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר דגותן מתנה לחבירו בשטר והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכמים אומרים מתנתו

קיימת. אמר מר חוץ מן האחריות שבו. כיצד כתב אמר רב נחמן שמר זה לא לגבות בו לא מקרקעי ולא מבני חורי אלא כדי שתעמוד שדה בידו והוא שכתב לו כן. אבל לא כתב בו שמר מעולה ואינו כתוב בו אחריות גובה. אמר ר' אפרם זאת אומרת אחריות מעות סופר הוא רב אשי אמר לעולם אחריות אינה מעות סופר ומהו חוץ מן האחריות שבו שאין כתב לו אחריות. (ב"ב קסט) מעשה באשה אחת שאמרה לו לאחד לך וקח לי שדה הלך ולקח לה שלא באחריות בא לפני רב נחמן אמר לו אתה לתקן עשאוך שליח ולא לעוות לך אתה וקח שלא באחריות ואחר כך מכור עליה באחריות. תנינן תמן (שביעית פ"י) שמרי חובה מוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין. (ב"ב קעב) אמר להן רבא בר רב שילא לאילו שכתבין שמרות כשתכתבו הקנאה אם אתם יודעין זמנה מוטב ואם לאו כתבן עכשיו. אמר להן רב לסופרו וכן אמר להן רב הונא לסופרו כשתכתבו בשילו כתבו בשילו ואע"פ שמסרו לכם דברים בהיני כשתכתבו בהיני כתבו בהיני ואע"פ שמסרו לכם דברים בשילו מה מעם מפני שנראה כשקר. (שם קעב) אמר רבא מי שאוחז שמר בן מאה ואמר עשואם לי שנים בני חמישים אין משגיחין אותו מה מעם עשו חכמי מה מעם דבר שנוח לו ללוה ונוח לו למלוה נוח לו למלוה שיפגם שמרו ונוח לו ללוה כדי שיכוף לפורעו. ומי שאוחז שני שמרות בחמישים חמישים ואמר עשום לי אחד במאה אין משגיחין בו מה מעם עשו חכמים דבר שנוח לו ללוה ונוח לו למלוה נוח לו ללוה כדי שלא יכוף לפורעו ונוח לו למלוה כדי שלא יפגם שמרו. אמר רב אשי הילכך מי שאוחז שמר במאה ואמר עשורו לי אחד בחמישים אין משגיחין בו מה מעם שנומר שמא פרעו ואמר תן לי שמרי ואמר לך הלך וכתב לי שובר במאה ומוציא זה שבחמישים וגובה ואומר לו זה שחזורתה ולויתת ממני עכשיו. שנים שהיו בעיר שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחד יוסף בן שמעון אינן יכולין להוציא שמר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהם שמר חוב נמצא לאחד בין שמרותיו שמרו של יוסף בן שמעון פרוע שניהן פרועים וכיצד יעשוו ישלישו ואם היו משולשין יכתוב סימן ואם היו בכסימן יכתוב כהן ואם היו שניהם כהנים יכתוב דורות. (שם קלח) ת"ר שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני ושלש מאות לפלוני וחמש מאות לפלוני אין אומרים כל הקודם בשמר זכה לפיכך יצא עליו שמר חוב גובה מן האחרון אין בהן גובה משלפניו ושלפני פניו. (שם) ת"ר שכב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני וזו לפלוני אשתי בראוי לה נוטלתן ונוטלתן כתובתה ואם אמר בכתיבתה ידה על העליונה רוצה נוטלתן רוצה נוטלתן כתובתה. (שם) ת"ר שכב מרע שאמר תנו בעל חוב בראוי לו נוטלין ונוטל את חובו ואם אמר בחובו אין לו אלא חובו ת"ר שכב מרע שאמר יש לי מאתים זוז אצל פלוני אין כותבין אלא אם כן הביא ראיה לפיכך כשהוא גובה אינו צריך להביא ראיה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים כותבין אע"פ שלא הביא ראיה לפיכך כשהוא גובה צריך להביא ראיה. אמר רב נחמן אמר לי הונא תנא ר' מאיר אומר אין כותבין וחכמים אומרים כותבין ואף ר' מאיר לא אמר אלא משום שחוששין לבית דין מועין. אמר

רב דימי מנהרדעא הלכה אין חוששין לבית דין מועין ומהוא כותבין ואע"פ שלא הביא
 ראייה ולא נומר שמא כשילך לבית דין לגבות טוען ואין מדקדקין אחר ראייה ואע"פ
 אלא נומר שבדאי מדקדקין שבית דין אחר בית דין אחר מדקדקין בית דין אחר עדים
 (מדקדקין) אבל כאן שעדים היו ולא בכית דין נומר כשיצא שמר זה לפני בית דין
 לגבות בו ודאי בעדים אין סומכין ועד שמדקדקין אחר ראייה אין מנכין בו. (שם קע"ג)
 מכר לו אחת משרותיו ושכחו עדים אי זה מהן נוטל פחותה שבהן שיד בעל השמר
 לתחתונה. (ב"ב קיד) קניין מאמתי הוא חוזר רבא אמר כל זמן שיושבין רב יוסף
 אמר כל זמן שעסקין באותו עניין והלכה כרב יוסף. והלכה (שם עו) אותיות
 נקנית במסירה כרב שמי שנותן שמר לחבירו במתנה כיון שנתן לו בפני עדים
 קנה ואע"פ שלא קנו ממנו שהלכה כר' אליעזר בגימין שאמר עידי מסירה כרתי.
 והלכה בהמה גסה ובהמה דקה נקנית במשיכה (קדושין כז) שמצאן שמואל לתלמידי
 רב אמר להן מה אמר רב בבהמה גסה אמרו לו במשיכה אמר להן והלא אני במשיכה
 שניני אף הוא במסירה דרש וחזר בו מו. וחכמים אמרים זה וזה במשיכה ור'
 שמעון אומר זה וזה בהגבהא והלכה כחכמים. (ב"מ קא) השוכר בית מחבירו
 אם השוכר מבקש להוציאו לשוכר שמבקש הבית צריך להודיעו שלשים יום
 קודם לכן ואם היה מבקש שוכר לצאת יודיעו שלשים יום קודם שיצא כמה
 דברים אמורים בימות החמה ישצריך להודיע שלשים יום אבל בימות הגשמים אינו
 יכול להוציאו ואם נכנס יום אחד מימות הגשמים משלשים יום שהודיעו אינו יכול
 להוציאו עד הפסח. וימות הגשמים שאמר מן החג עד הפסח כמה דברים אמורים
 שמבקש משכיר להשכירו לאחר אבל נפל ביתו ומבקש לישב בו הוא מוציאו
 אפילו בימות הגשמים ואע"פ שלא הודיעו שלשים יום שאומר לו אין את עורך ממני
 ואם מבקש לבנו נראה אם היה יכול להודיעו אומר לו הייתי צריך להודיעני ואם
 לא אומר לו אין את יפה ממני. ת"ר המשכיר בית לחבירו המשכיר חייב להעמיד
 לו דלתות ולפתוח לו חלונות ולחוק לו תקרא ולסמוך לו קורא שוכר חייב לעשות
 לו סולם ולעשות לו מעקה ולהטות את גגו. בקשו מרב ששת מוזה על מי מוזה על
 מי האמר רב ששת מוזה חובת הדר הוא אלא מקום מוזה על מי אמר להם רב
 ששת שניתם אותה כל דבר שאינו מעשה אומן השוכר עושה אף כאן אפשר
 שיעשה בשפופרת של קנה מהו מקום מוזה מקום שעושין לה מלכנא דקורקסא.
 (שם קב) ת"ר המשכיר בית לחבירו על השוכר להביא ראייה מוזה וכשהו יוצא
 לא יטלנה בידו. מעשה באחד שנמלה בידו ויצא וקבר אשתו ושני בניו. מעשה
 לסתור אמר רב ששת על תחלתה. (שם עג) ובמקום שמשכן ראובן לשמעון
 בית והלך ראובן ומכרו לאחר לא עשה כלום ומסלק שמעון ללוקח עד שני
 משכנתו ואחר כך תיבעו לראובן במעות כזו של רב מרי בר רחל שמשכן לו
 בית הלך ומכרו לרבא המתין מרי בר רחל שנה והעלה לו שכר בית אמר לו
 זה שלא הבאתי עד עכשיו שסתם משכון עכשיו יקח רבי אמר לו אני אם
 הייתי יורד שמשוכנת אצלך לא הייתי יורד כל עיקר עכשיו אני עושה לך

בריניהם שעד שמסלקין אותך במעות לא ימלו שכר בית. ובמקום שממשכין
 ראוּבן לשמעון בית לשנה או לשנים ונולד אונס שאינו מצוי באותה העיר וחרבה
 העיר אינו יכול שמעון לתובעו לראובן במעות של משכון עד שיתם שני משכונתו
 וצריך לקנות לו כל שנה כשם שאמרו חכמים (גיטין עג) דרב פפא ורב הונא
 בריה דרב יהושע לקחו שמשמין על נהר מלכא סבא שכרו מלחים וקבלו עליהם
 כל אונס שיהיה לסוף נסכר נהר מלכא אמר להן שכרו חמורים והולכיכם שהרי
 קבלתם כל אונס שיהיה באו לפני רבא אמר להן ומי ששכר שכורים לעשות
 מלאכה שפיר שכיר שנה שכיר חדש שכיר שבת שכיר יום ונולד אונס שאינו אונס
 שאינו מצוי בעיר הפסד הוא כזו שאמר רבא מי ששכר שכורים לדלות בדלי ונפסק נהר
 או אינו רגיל שפוסק הפסד. אף כאן הפסד שכיר הוא. (ב"מ עז) ואמר רבא מי
 ששכר פועלין ושלמה מלאכתן בחצי היום אם יש מלאכה שכמותה או קמנה ממנה
 מספקין אם קשה ממנה אינו מספקין. (שם לט) אמר רב הונא אין מורדין לא
 קמן לנכסי שבוי ולא קרוב לנכסי קמן ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קמן לא
 קמן לנכסי שבוי מפני שמפסיד ולא קרוב לנכסי קמן ולא קרוב מחמת
 קרוב לנכסי קמן כיון שאינו יודע קמן למחות באים להחזיק בנכסיו. ובין
 אחי האב ובין אחי האם בין בשדות בין בכתים בין שיש שמורות בין שאין שמורות
 אין מורדין. (יבמות לו) אמר רבא הלכה כר' שמעון בין באילו שלש אחת החולץ
 למעוברת והפילה. שצריכה חליצה אחרת כיון שצריכה חליצה אחרת אילו מתיבם
 קודם לחלוץ לה חליצה אחרונה מותרת לכהונה שנודע הדבר שחליצה ראשונה לא
 היא חליצה. אחרת שאמר קניין פירות לאו קנייני הגוף דומה ואם מכר הבן בחיי
 אביו ממכרו ממכר. ואחרת שאמר נבקש ירושה בתחלה וירושה בסוף ומתנה באמצע.
 (ב"מ לט) מעשה בזקנה אחת שהיו לה שלש בנות ונשכית היא ואחת מבנותיה
 אותן שתי בנות מיתה אחת מהן והניחה תינוק אמר אביו כיצד נעשה נוריד תינוק
 שמא לא מתה זקנה ואין מורדין קמן בנכסי שבוי נוריד בתה אחרת שמא מתה זקנה
 ואין מורדין קרוב בנכסי קמן. אלא אמר אביו מחצה נוריד ומחצה אחר נוריד קמן ונעשה
 לו איפורופוס. רבא אמר מתוך שנעמיד איפורופוס במחצה נעמיד בכלו. לסוף
 שמעו שמתה זקנה שליש נוריד לאחותה ושלש לקמן ואותו נוריד אחותה בשתות
 ואותו שתות נוריד קמן ונעמוד לו איפורופוס. רבא אמר מתוך שנעמיד בשתות
 אף נעמיד בשתות. (שבועות מב) אילו דברים שאין נשבעים עליהם העבדים
 והקרקעות והשמרות וההקדישות יש בהן תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה.
 שומר חנם אינו נשבע נושאי שכר אינו משלם שומר חנם אינו נשבע מניין דתנו
 דבגן כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים כלל לשמור פרט וגנב מבית האיש חזר וכלל
 כלל ופרט וכלל ואין את דן ואלא כעין הפרט. מה פרט מפורש דבר המטלטל וגופו
 ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים
 שהוקשו לקרקעות יצאו שמורות שאע"פ שהן מטלטלין אין גופן ממון. הקדש
 רעהו כתב ר' מאיר אומר יש דברים שהם כקרקע ואינן כקרקע ואינן חכמים מודים

לו. כיצד אמר לו עשר נפנים מעונות מסרתי לך והלא אומר אינן אלא חמש ר' מאיר מחייב וחכמים אומרים כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. מכלל שר' מאיר סבור אינו כקרקע. אמר ר' יוסי בר חנינא בענבין העומדות ליבצר חלוקין ר' מאיר סבור כבצורות דומין וחכמים סבורין אין דומין כבצורות. (שם יג) אין נשבעין אלא על דבר שבמשקל ושבמנין אמר רבא לעולם אינו חייב עד שימענו בדבר שבמידה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמידה ושבמשקל ושבמנין.

(ב"מ צד) ארבעה שומרים הם שומר חנם. והשוואל. נושא שכר. והשוכר. שומר חנם נשבע על הכל. והשוואל משלם את הכל. נושא שכר והשוכר נשבעין על השכר ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבדה ואת הגנב. שומר חנם שכתב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגו'. שואל דכתיב וכי ישאל איש מעם רעהו וגו' ותנו רבנן פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם והשנייה בשומר שכר ושלשית בשואל. הנח שלישית בשואל שבתחלה כתב וכי ישאל איש מעם רעהו אלא ראשונה בשומר חנם ושנייה בשומר שכר. נומר אפסא מסתבר שנייה בשומר שכר שהרי חייב בו גניבה ואבידה על דרבה ראשונה בשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל כמוען מענת גנב אפילו כן קרן בלא שבועה עודף מיכפל בשבועה תדע שהרי שואל כל הגייה שלו ואפילו שכן אינו משלם אלא קרן. ושומר חנם שמשלם תשלומי כפל כמוען מענת גנב מניין (ב"ק סג) דתנו רבנן היכן פקדוני אמר לו אבד משיביעך אני ואמר אמן. העדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם. לטמרא מאי דמוען טענת גנב שמשלם תשלומי כפל מוען מענת אבד לא משלם תשלומי כפל ואף מוען מענת גנב בשבועה אין שלא בשבועה לאו. מניין דת"ד אם ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר. או אינו אלא כמוען טענת גנב הכתוב מדבר ומאי משמע שזה ואם לא ימצא הגנב כמוען טענת גנב הוא אמר רבא ואם לא ימצא כמה שמען אלא הוא גנבו משלם שנים. וממה שבשבועה משלם תשלומי כפל דתני ונקרב בעל הבית אל האלהים לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו לא לדון נאמר כן אם לא שלח ידו ונאמר להלן בשומר שכר ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו מה להלן בשבועה אף כן לשבועה. (ב"מ צח) השואל את הפרה ושלחה ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה חייב. או שאמר לו השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנך ביד עבדך ביד שלוחך או שאמר לו המשאיל הרי אני משלח ביד בני ביד עבדי או ביד שלוחי. או ביד בנך ביד עבדך או ביד שלוחך אמר לו השואל שלח שלחה ומתה חייב וכן בשעה שהוא מחזירה אפילו (שם צו) נאנסה משלם חוץ ממתה מחמת מלאכה בשלא שינה בה דבר כל עקב שאינו משלם. (שם צו) אמר לו רב. עוליש לרבא האומר לעבדו צא והשאל עם פרתו מהוא. תבעי למי שיאמר שלוחו של אדם כמותו כמה דברים אמורים בכל התורה כולה אבל עבד לאו או שמא למי שיאמר אין שלוחו של אדם כמותו ידי עבד כרבו דומה ומסתברא

יד עבד כיד רבו דומה. (שם צו) אמר רבא מי ששואל דבר מחבירו ומבקש שיפמור יאמר לו השקיני מים כשתבוא שתהיה שאלה כבעלים אם היה סקה אומר לו משוך בתחלה ואחר כך אשקך.

(שם) שוב מעשה באחד ששאל דלי מחבירו ונפחת בא לפני רב פפא אמר לו לך והבא עדים שלא שניתה בו ופמור אתה שלא להניחו בכילה שאלתו. (שם צו) ואם אין עדים כיצד משלם בוא ושמע שמעשה באחד ששאל קרום מחבירו ונשבר בא לפני רב אמר לו לך ושלם לו קרום אמר לו רב כהנא ורב אסי כך הוא הדין שתק (שם) והלכה כרב כהנא ורב אסי שמחזיר לו שבור ושמין לו במה היה שוה דמיו בתחלה ומשלם לו. (ב"מ צד) נושא שכר והשוכר נשבעין על השבר ועל השבוייה ועל המתה. ומשלמין את האבידה ואת הגנב. נושא שכר מניין שכתב כי יתן איש אל רעהו חמור או שור וגו' ואם גנב יגנב מעמו ישלם לבעליו. אבידה מניין דתנו אם גנב יגנב אין לי אלא גניבה אבידה מניין ת"ל יגנב. הנח למי שיאמר דברי תורה כלשון בני אדם אלא למי שיאמר דברה תורה כלשון בני אדם מניין אמרי במערבא קל וחומר מה גניבה שקריבה לאונס חייב אבידה שקריבה לפשיעה לא כל שכן.

(שם פג) מעשה באחד שהיה מעביר חבית של יין במדינה לחבירו נשברה בזיון של מדינה בא לפני רבא אמר לו בזיון רבים מצויין לך והבא עדים שלא שניתה בה ופמור אתה אמר לו רב יוסף בנו כמי כאסי אמר לו הין וסבורין אנו כמותו (שם) מינשה באחד שנתן מעות לחבירו ליקח לו יין בשכר בא ואמר לו מכרתי לך ארבע מאות קנקנים יין והחמיצו בא לפני רבא אמר לו ארבע מאות קנקנים שהחמיצין יש להן קול לך והביא עדים שכזמן שלקחתם יין היו ופמור אתה. אמר לו רב יוסי כמי כאסי אמר לו הין וסבורין אנו כמותו. (שם) התקין ר' חייא בר יוסף בסיכרא הלילו שנושאין שכר ונשברה חבית של יין לשלם מחצה מה מעם שחבית גדולה לישא אותה אחד וקמנה לשאותה שנים דומה לאונס ואינו דומה לאונס. דומה לאונס שמי שאין בו כח הרבה אינו יכול ליטלה ואינו דומה לאונס שמי יש בו כח הרבה יכול ליטלה ואם נתקל ונשבר פושע הוא והלכך משלם מחצה ומשלמין את האבידה ואת הגנב. (שם פב) אתמר שומר אבידה רבא אמר כשומר חנם רב יוסף אמר כשומר שכר והלכה כרב יוסף. (ב"ק נז) ואף מי שמועז שנפסל עליו לסמים מזויין נשבע זה שומר שכר ופמור מלשלם בגניבה. ואם אמר הרי אני משלם ואיני נשבע ונמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר כסבורין ר' יהודה הוא שאמר שומר כנושא שכר דומה ומשהוא אומר הרי אני משלם ואיני נשבע מכלל שאם הוצא פומר עצמו בשבועה. וכיצד יכול לפמור עצמו במועז מענת לסמים מזויין שהורג שכל כך אין משתעבד אדם עצמו. נושא שכר אינו משלם. ת"ר כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט. וכל בהמה לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל ואין את דן אלא בעין הפרט מה פרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממין וכו' הקדש רעהו כתב לשמור לא לאבד לשמור לא לקרוע לשמור לא לחלק לעניים

שמשעה שכאן לידו בתורת שמירה באו לידו. אם מת או נשבר או נשבה מתחייב בשבועה או בתורת אבד קרע חלק לעניים באו לידו ולסוף אמר לו השמר כס ומת או נשבר או נשבה פטור. וכן לשמר דשומר חנם אינו רואה. (ב"מ פג) איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת יהוה תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה ופטור. (ב"ק קו) ולקח בעליו ולא ישלם. כיון שקבלו הבעלים שבועה שוב אין משלמין ממון ויש אומרים ההוא לכל הגשבעים שבתורה הוא שבא שגשבעין ולא משלמין. ואם נגב יגנב אי אפשר לו בשבועה אלא משלם. ותני אם נגוב אין לי אלא גניבה אבידה מניין ת"ל יגנב. (ב"מ צד) ואם מען זה ואמר שטען לסמים מזויין היה נשבע ופטור ואם מרף ימרף (ב"ק יא) יביאהו עד. יביא עד שנמרפה באונס ופטור. אבא שאול אומר יביא ראיה לבית דין אל רעהו ולא של הקדש ושל הקדש שומר חנם אינו מתחייב שבועה. (ב"מ נז) ורמינהו בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו או נתרמה התרומה נשבעין לגיזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין תחתיהם. נמצאו או שהחזירו הגנבים אילו ואילו שוקלין ואין עולין להן לשנה הבאה. אמר שמואל אמר כן בנושא שכר אנו עוסקין ומהו נשבעין והלא נגנבו או שאבדו הוא שונה ונושא שכר בגניבה ואבידה חייב לשלם. נהי דשלומי אינו משלם שכרו מהוא שיפסד אמר רבא נגנבו בליסמים מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים שגשבעו ופטור וזו שאמרנו (שבועות ט) הודה בקצת הטענה ישבע על השאר היכן שהודה מקצת ממון הטענה אבל מענו חמין והודה לו בשעורין פטור. דאמר רב ענן אמר שמואל מענו חמין וקדם והודה לו בשעורין רואים כמערים חייב. אם כמתכוין ומודה פטור. ואמר רב ענן אמר שמואל מענו שתי מחמין והודה לו באחת מהן חייב לכשירצה. והלכה מענו כלים וקרקעות הודה לו בכלים פטור הודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות או הודה בקרקעות או במקצת הקרקעות פטור. מענו בחמין והודו לו בשעורין רבן גמליאל מחייב והלכה כרבן גמליאל. והלכה כרב פפא שאמר כלי ופרומה הודה בכלי וכפר בפרומה פטור. כרב שאמר כפירת מענה שתי כסף וכיון שזה אינו כופר בשני שתותין פטור. הודה בפרומה וכפר בכלי חייב שהרי כופר שני שתותין וכשמואל שאמר מענו חמין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב. (ב"מ יז) אמר רבא בר בר חנה אר' יוחנן מנא לי בידי והלא אומר אין לך בידי אלא כלום והעדים מעידין אותו שיש לו חוזר ואמר פרעתי החזק כפרן על אותו ממון. והוא שכפר בבית דין כזו של בתי בריה דר' מוריאנס כתב איסמלית שלמילת לכלתו נרכסא כתובתה באו ותבעתי אמר לה לא היה דברים מעולם באו עדים והעידו שנפנינו כתב לה אמר אין כתבתי לה ופרעתי לה. בא לפני ר' חייא אמר לו החזקתה כפרן על אותו ממון. (ב"ב לג) מנא לי בידך והלא אומר איני יודע מתוך שאינו יכול להשביע משלם. (ב"מ ג) מנא לי בידך והלא אומר אין לך בידי ולא כלום והעדים מעידין אותו על חמשים משבעין אותו אף על השאר שלא תהא הודיית פיו גדולה מהודיית עדים מקל וחומר. (שם) מנא לי בידך אין לך

בידי אלא חמשים והילך חייב ורב ששת והילך פמור וכולם משבוע' היסת אין נפטרין מנה לי בידך אין לך בידי פמור (שבועות מ. ב"מ ה) אמר רב נחמן משביעין אותו שבועות הסית מהו שבועת הסית שהטילו חכמים עליו שבועה ומה בין שבועה של תורה לשבועה של חכמים יש ביניהן להפוך שבועה של תורה לא להפוך שבועה של חכמים נהפוך אם אמר ישבע מלוה וימול נהפך שבועה עליו. ומאי שנה מן אותו אדם (סנהדרין כט) שהטמין לו עדים לחבירו בכילה ואמר לו מנה לי בידך אמר לו הין אמר לו עירין ושנין יהיו עליך עדים אמר לו לאו ואמר כיון שאמר לו לאו ולא כלום ופמור שיכול לומר לו משמה אני כך אף שם מהוא פמור לשלם אבל שבועה מכן מחייבין אתו ולעניין הוצאת ממון ממנו אם אמר להן אתם עידי מוציאין אתו ממנו ממון אלא לאו (שם כט) כשאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן וצריך שיאמר להן אתם עידי. ובמקום שראוהו שנים או שלשה בני אדם שהיה אחוז מעות או שלקח מקח ואמרו לו הללו מעות של מי ואמר להן שלקחתי מן פלוני או שנושה בי פלוני ואבקש שאלך ואפרעו ובא אותו אדם ותבעו אם מביא עדים אחרים שמעידין אותו בקניין מוטב מוציאין ממנו ואם על פי ראשונים ואם לאו אין מוציאין מפני שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו ולא זה לברו שאין חוששין לו אלא אפילו באו ומצאו אותו שהוא מנה מעות מידו לידו אין חוששין לדבר עד שיאמר אתם עידי אמור היה נושא בו מתחלה ועכשיו פרעו או שאמר לו לך בחר לי מעות אילו או ששגרו בשליחות ואמר לו לך והבא לפלוני מעות אילו עד שיאמרו העדים בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זו.

(שבועות לב) מנה לי בידך והלא אמר אין לך בידי ועד אחד מעידו שיש לו מן התורה נשבע לזה שבועה של תורה ואינו משלם (שם ט) שכתב לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת. לכל עון ולכל חטאת הוא שאינו קם אבל קם הוא לשבועה. דאמר מר כל מקום ששנים מחייבין ממון אחד מחייבו שבועה. ותנינן נמי כל הנשבעין שבתורה נשבעים ולא משלמין. (סנהדרין כט) מעשה באחד שהיו קורין אותו קברשו אמר להן מי נושה בי אלא פלוני ופלוני תבעוהו בדין לפני רב נחמן אמר להן אדם עשוי שלא להשביע את עצמו.

שוב מעשה באחד שהיה קורין אותו עקברא שכיב על דיגרי בשעת מיתתו אמר פלוני ופלוני נושים בי תבעום ולוירשים) בדין לפני ר' ישמעאל בר יוסי אמר להן כשאמרנו אדם עשוי שלא להשביע את עצמו מחיים אבל לאחר מיתה לאו פרעו מחצה מחצה אחר תבעום לפני ר' חייא אמר להן כשם שאדם עשוי שלא להשביע ואת עצמו כך אדם עשוי שלא להשביע את בניו אמר לו נחזיר אמר להן כבר הורה זקן. הודה בפני שנים קנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין הודה בפני שלשה ולא קנו מידו מהוא רב אמר כותבין ורב. אסי אמר אין כותבין מעשה היה וחש לזו שלרב אסי. אמר רב אדא בר אבהו הודייה זו פעמים נכתוב פעמים לא נכתוב כיצד קבוצים ויושבין לא נכתוב קיבצם הוא נכתוב רבא אמר

קיבעם הוא לא נכתוב עד שיאמר הווי עלי דייגין. מור בר רב אשי אמר אפילו אמר להן הוי עלי דייגין אין כותבין עד שיקבעו מקום ויזמנוהו לדין. (סנהדרין כט) מטלמלין אמרנו קנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין. מקרקעות ולא קנו מידו מהו אמיר אמר אין כותבין מר זוטרא אמר כותבין וחלכה כותבין.

(כ"מ א) במקום ששנים אוהזין במלית זה אומר כולה שלי זה אומר כולה שלי. אע"פ שבדין צריבין לחלוק תיקנו חכמים שבועה שאין חולקין אלא בשבועה עד שנשבעים שניהם דאמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד תוקף במליתו של חברו ואומר שלי היא וכיצד נשבעים כל אחד ואחד נשבע שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחצי ולא נאמר שחשוד על ממון חשוד בשבועה.

(סנהדרין ל) אמר רב יהודה עידיות המכחישות זו את זו בכדיקות כשרה בדיני ממונות פסולה. ואמרין נהרדעים אפילו אחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן כשרה כר' שמעון בן אלעזר. דתני אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמי ובית הלל על שני כיתי עדים שאמרו אחת מאתים ואחת אומר מנה שיש בכלל מאתים מנה. על מה נחלקו על כת אחת שבית שמי אומר נחלקה עדותן אין כן מנה בית הלל אומר יש בכלל מנה מאתים. (כתובת כ) אמר רבא שני עדים ששכח אחד מהן עדותו מזכיר לו חברו ומעיד אבל בעל דבר לאו ואם בעל דבר חכם הוא או אדם כשר מותר. (שבועות לח) ת"ר שבועת הדייגין אף היא בלשונה נאמרה אומרים לו הוי יודע שכל העולם כולו נודעו בשעה שאמר הקב"ה לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. (שם כט) וכל עבירות שבתורה נאמר בהן נקה וכן נאמר לא ינקה וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכן ממנו וממשפחתו שנאמר אל תתן את פך לחמאי את בשרך ואין בשרו אלא קרובו שנאמר ומבשרך לא תתעלם וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו ומכל העולם שנאמר אלה וכהש וגו'. וכתב אהריו על כן תאבל הארץ. וכל עבירות שבתורה תולין לו עד שנים שלשה דורות וכן נפרעין ממנו מיד שנאמר הוצאתיה נאם ה'. הוצאתיה לאלתר. ובאה אל בית הגנב זה הגונב דעת הבריות שאין לו ממון אצל חברו ומוענו ומשביעו ואל בית הנשבע בשמי לשקר כמשמעו ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו דברים שאין אש ומים מכלים אותם שבועות שקר מכלה אותן. אם אמר איני נשבע פוטרין מיד הרי אני נשבע העומדים זה לזה אומרים סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האל וגו'. וכשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעתינו ועל דעת בית דין וכן מצינו כשהשביע משה את ישראל אמר להם דעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעתי ועל דעת המקום שנאמר כי את אשר ישכם פה עמכם היום. אין לי אלא דורות העומדי' על הר סיני דורות הבאים וגרים שעתידין להתגייר מניין תלמוד לומר ואת אשר אינכם פה אין לי אלא מצוות שנצטוו על הר סיני מצוות שעתידות להתחדש

כגון מקרא מגלה מניין ת"ל קיימו וקבלו היהודים עליהם קיימו מה שקבלו כבר (שבועות לו) אמר ר' אלעזר לאו שבועה הין שבועה לאו שבועה מניין דכתיב לא אוסיף לקלל את האדמה וכתב כי מי נח זאת לי. הין שבועה מנהו אם תאמר משכתב אין כאל ישורון ההוא לאו הוא אלא סבר הוא מדלאו שבועה אף הין שבועה. אמר רבא הוא שאמר לאו לאו הוא שאמר הין הין. דכתב לא אוסיף לקלל עוד וכתב ולא יהיה עוד מכול על הארץ. (שם לח) אמר רבא דין שהשביע בתפלין נעשה כמי שמעוה בדבר משנה וחזור. והלכה כרבא ואין הלכה כרב פפא. הלכה כרבא שאין אחוז דבר. ואין הלכה כרב פפא שהרי אחוז הפץ בידו. ובמקום שלא ראו עידותן זה עם זה או שהלווה בפני אחד והורה לו בפני אחד או שהלווה בפני אחד בכת אחת ולא היו עדים שיעידו זה עם זה חלוקין בדבר זה (סנהדרין ל) ר' יהושע בן קרחה וחכמים דתני אין עידותן מצטרפת אלא עד שיראו שניהם כאחד ר' יהושע בן קרחה אומר אפילו זה אחד זה ואין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהם כאחד ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה היום וכשיבוא חבירו למחר שומעין דבריו. הלכה כמי שומעין דבריו בוא ושמע (שם) שאומרים נהרדעים בין הודייה אחר הודיה בין הלואה אחר הלואה מצטרפין וכל שכן בבית דין שמצטרפין כר' נתן כיון שבעיקר עידות מצטרפין כר' יהושע בן קרחה וכל שכן בסופה ומצטרפין עידותן כר' נתן. (ב"ק קיג) אמר ר' אסי אמר ר' שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין תאיה בה ר' יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין קבל ממנו ר' יוסי בן חנינה כגון שהוא היה חולה או שהיו עדים חולים או שהיו עדים מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא. אמר רב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין. אמר מר עוקבה לדידי מפרשא מניה דשמואל כגון שפתחנו כדינו ושלחנו לו ולא בא אבל לא פתחנו כדינו מה יכול לומר אני לבית דין הגדול אלך. אלא אמר רבינא כגון שאחוז אגרת מבית דין הגדול. אמר רב מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ור' יוחנן אמר אין מקיימין אמר לו רב ששת לרב יוסף בר אבא ויש אומרים לרב יוסף בר אבא אסביר לך טעם ר' יוחנן מקרא כתוב והועד כבעליו אמרה תורה יבוא בעל השור ויעמוד על שורו. אמר רבא הלכה מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין. (שם קיב) ואפילו עמד וצוהו אם אמר תנו לי זמן אביא עדים ואכחיש את השטר נותנין לו ואם לא הביא בזמנו נמתין לו שיני וחמשי ושיני לא בא נכתוב עליו אגרת נידוי ומנדין אותו תשעים יום. שלשים ימים ראשונים לא נרד לנכסין שנאמר שמא אינו מוציא ללוות והוא טורח ומוכר שלשים אחרונים לא נרד לנכסיו שמא לוקח עצמו טורח מכן והילך ודאי נכתוב הדרבה על נכסיו כמה דברים אמורים כמי שמשמיט עצמו שאומר אבוא אבל אמר לא אבוא מיד נכתוב הדרבה על נכסיו כמה דברים אמורים בקרקעות אבל במטלטלין לאו שמא שומטין ואוכלן או שמא יבוא עדים ויכחיש את שטרו ונבקש לו ואין. וכשנכתוב הדרבה

נודיעו והוא שמקורב אבל מרוחק לאו ואם יש קרובין או שיארות שהולכין ובאין נמתין וגשהא אתו עד שנים עשר חודש כמעשה ברבינא שיהא למדא רב אחא בר סמא שנים עשר חודש עד שהלך שליח ובא לעילם ולא היא מרא דאחא בר סמא אדם אלמא היה שכיון שהיתה הדרכה מנעת לירו לא היה אפשר להוציאה ממנו אלא כן כגון שילך שליח בשלשי בשבת ויבוא ברביעי בשבת ויעמוד בבית דין בחמישי. ואמר רבא שליח של בית דין נאמן בשנים במה דברים אמורים לגדותו אבל לאגרת נידוי לאו מפני שמתון שמחסרו שניבקש ליתן שכר. ואמר רבא נותנין זמן על פי אשה ועל פי שכינה ולא אמרו אלא שאינו בעיר אבל ישנו בעיר אמור מצאו ואמר לו ואמר ולא אמרנו אלא שלא חלף על בית דין אבל חלף על פתח בית דין אמור מצאו ולא אמרו אלא שבא ביומו אבל לא בא ביומו אמור מעה.

(שם קיג) אמר רב חסדא קובעין זמן שיני וחמישי ושיני זמן וזמן ואחר זמן ועד למחר לא נכתוב אגרת נידוי. (שם) אמר רב אין נותנין זמן לא בימי ניסן ולא בימי תשרי ולא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים. אבל מניסן לאחור ומתשרי ולאחור נותנין מערב שבת לאחור שבת ולא מפני שטריד לשבת. אמר רב נחמן לא נתן זמן לבני כלה בימי ישיבה ולא לבני הגל כרגל כשהיו באין לפני רב נחמן אומר להם לכם קבצונו ועכשיו שייש רמאין נחושי. (שבעות מו) אמר רב נחמן מי שאחוז קרודם ואמר אלך ואפסוק דקל של פלוני וגמצא קמוע מושלך לא נאמר זה עשה מה מעם אדם עשוי לגזום ולא לעשות. (ב"ק קיג) הכריז רבא ויש אומרים אמר רב הונא דסלקין לעילא ודנתחין לתחתא ישראל שיודע לו עידות לגוי על ישראל חברו והולך ומעיד עליו בבית דין של גוים כיון שגוים מוציאין ממון על פי עד אחד מנדין אותו במה דברים אמורים במגיסתא אבל בי דאיד אף הם כל עד אחד לשבעה מטילין. מעשה באחד שהפקיד נזמים לחבירו אמר לו איני יודע היכן הנחתים בא לפני רב נחמן אמר לו כל לא ידעתי היכן הנחתי פשיעה היא ולך ושלם לו לא היה רוצה לשלם היגבה רב נחמן לחצירו ממנו לסוף נמצאו נזמים והיקרו (ב"מ לה) אמר רב נחמן חוזרין נזמין לבעליהן וחוזרות חצר לבעליה כסבור רב נחמן השום חוזר והלכה השום חוזר לעולם. (ב"ק מז) ומי שאמר לחבירו הכנים לי זה לחצר ונגנב אינו חייב לשלם עד שיקבל עליו שמירה שהלכה כר' שאמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור (ב"מ לו) ושומר שמסר לשומר ונגנב או שאבד הראשון חייב ואם יש עדים ששימרו שני אם אבדה ונאנסה השיני אינו חייב. (שם פ) ומי שנתן כלי לחבירו בשכר וגמר מלאכתו ואחוזו על שכרו נעשה כשומר שכר אם נגנב או אבד חייב לשלם ואם אמר לו קח בגדך ואחר כך תן לי שכרי אינו חייב לשלם. (שם מב) מעשה באחד שהפקיד אצל חברו מעות הניחם בצרף של אורבנין ונגנבו בא לפני רב יוסף אמר לו אע"פ שלעינין גנב שמירה היא כיון שלעינין אש פשיעה ונעשה תחלתו כפשיעה וסופו כאונס וכל שתחלתו כפשיעה

וסופו באונם חייב. (שבועות מה) ומי שמפקדין אצלו דבר שלא בשטר מתוך שיכול לומר לא היה דברים מעולם מתוך שהחזרתיו לך יכול לומר נאנס (ב"מ ה) והלכה הכופר בפקדון גזלן הוא ומתחייב באונסיו. (ב"ק סה שבועות לו) ומי שהפקיד דבר אצל חברו וכפרו או שגזלו ונשבע לו ולבסוף הודה לו חייב לשלם קרן וחומש לבעלים ואשם למזבח ועכשיו שאין לא חומש ולא אשם אינו משלם אלא קרן. (ב"ק צד) ומי שגזל ועשה תשובה צריך להחל אצל גזלן מפני תקנת חכמים. ומי שלא החל אע"פ שמשגר לו מה שגזל אין מתכפר לו עד שיגיע בידו של גזול. ואם עשה גזול שליח שלווחו של אדם כמותו. אבל מלוה שעשה שליח להביא מעות מלוה ונאנסו מעות ביד שליח אין נפטר לוה אלא כיצד יעשה כזו של ר' אבא (שם ק) שהיה לו מעות בית רב יוסף בר חמא אמר לו לרב ספרא כולה שמועה. והלכה (ב"מ צד) מתנה שומר חנם להיות פטור מן השבועה ומתנה השואל מהיות פטור מלשלם. ונושא שכר והשוכר מלהיות פטורין מלהשבע ומשלם. נתבקשה לחכמים לענין חיוב מהו מא' ושמי' דתני מתנה שומר חנם להיות חייב בשואל מהו לא בדברים אמר שמואל לאו בשקנו מידו. ור' יוחנן אמר אפילו תאמר בשלא קנו מידו באותה הנייה שמאמינו על נכסיו גומר ומשעבד עצמו. והלכה כר' יוחנן. (שם מג) השולח יד בפקדון הלכה כבית הלל שאומר' כשעת הוצאה ואמר רבא הלכה כבית הלל. (שם וב"ק סה) ואמר רבא מי שגזל חבית יין מחבירו מתחלה בשעה שגזלה היתה שווה זוז לאחר מכאן שווה ארבעה שתאה או שברה משלם ארבעה מה מעם כיון שאם היתה חוזרת כשהיא לבעליה ואותה שעה שהוא שותה או כשהוא שוכרה כאותה שעה שגזל. ותנינן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה. ואם נשברה מאיליה משלם זוז מה מעם עכשיו לא עשה בה דבר ועל מי אתה מחייבו על אותה שעה שגזל אותה שעה לא היתה שווה אלא זוז ואצל שולח יד בפקדון מחלוקת בית שמי ובית הלל שמי אומרים שולח יד בפקדון גזלן הוא וילקה בחסרו ויותר כזה שאמרנו ובית הלל סוברין כשעת הוצאה הוא שמשלם ואע"פ שהיקר לבסוף והלכה כבית הלל. רב הונא אקלע לבי איכוני בא לפני רב יהודה אמר לו הרי שלך לפניך ואם מחמת כלום מעשה בא לידך אמר לו ישראל שאנסוהו גוים והראה ממון חברו בא לידי והייתיו אמר לו לך והחזר (ב"ק קיז) דתני ישראל שאנסוהו גוים והראה ממון חברו פטור ואם נשא ונתן ביד חייב. אמר רבא ואם הראה מעצמו כמי שנמל ונתן דומה. מעשה באחד שאנסוהו על יין שלרב מארי ורב פינחס בנו רב חסא בא לפני רב אשי ופטרו אמרו לו חכמים זה כמי שנשא ונתן ביד דומה. אמר להם שם שהראה להם מעצמו אבל הכא כיון שאנסוהו מתחלה הוא גרם לו. מעשה במצודה שהיו מנציץ עליה שנים הלך אחד מהם ומסרה לסרדייט של מלך אמר אבבי יכול לומר ודי מסרתי ושלי מסרתי אמר רבא וכל כלמנו נגדיהו עד שיביא אותה ויעמדו בדין. (שם) מעשה באחד שהראה על תבן של חברו אמר לו רב לא תראה אמר לו אראה ואראה עמד רב כהנה ושמש קועו קרא עליו רב בניך עולפו שכבו בראש כל

חוצות מה התוא הזה כיון שנפל במכמר אין מרחמין עליו כך ממונם של ישראל כיון שנפל ביד גוים אין מרחמין עליו. (שם) מעשה באחד שהפקידו אצלו כוס של כסף ונגנב כלילה בא לפני רב אשי ופטרו אמרו לו חכמים לרב אשי זה מציל עצמו בממון חבירו הוא. אמר רב אשי נראה אם אדם שהוא רגיל לשתות ככוס של כסף עליו באו לסמים ואם לאו על כוס באו. (שם ק"ז) שוב מעשה באחד שהפקידו אצלו ארנקי של פדיון שבויים באו לסמים ולקחום כלילה בא לפני רבא ופטרו אמר לו אביי זה מציל עצמו בממון חבירו הוא אמר לו אין לך פדיון שבויים גדול מזה. (שם) מעשה באחד שהיה מעלה יין קודם שיעלו בני אדם דחפו אחד והשליכו בנהר בא לפני רבא ופטרו אמר לו אביי זה מציל עצמו בממון חבירו הוא רבא למעמו שאמר רבא רודף אחר חבירו ושבר נרדף את הכלים בין של רודף בין של כל אדם פטור. מה מעם מחייב בנפשו הוא ונרדף ששבר את הכלים של רודף פטור של כל אדם חייב של רודף פטור לא יהא ממונו חביב מגופו של כל אדם חייב אין אדם מציל עצמו בממון חבירו. ורודף שהיה רודף אחר רודף אחד להציל ושבר את הכלים בין של רודף בין של נרדף ובין של כל אדם פטור ולא מן הדין אלא אם אין אתה אומר כן אין לך אדם שמציל את חבירו מיד הרודף. (שם ק"ד) איתמר המכיר את כליו או ספריו ביד אחר אם יצא לו שם גניבה בעיר ישבע הלא כמה הוציא ויטול ואם לאו לא הכל הימנו שואני אומר מוכרן לאחר ולקחן זה ממנו. (שם קמ"ז) וסבור רב לא עשו בה תקנת השוק והלא רב הונא תלמידו של רב היה וחנון בישא גנב מלית אתא לפני רב הונא ואמר לו התיר עביטך אמרו שונה חנן בישא שכיין שאין להשתלם ממנו כמי שלא הוכר הגנב דומה. אמר רבא ואם היה גנב מפורסם לא עשו בו תקנת השוק והלא חנן בישא מפורסם היה ואמר לו רב הונא לאותו האיש לך והתר לו עביטך. אמר נהי שמפורסם בעבירה היה כגניבה לא היה מפורסם. (ב"ק קמ"ז) גנב ופרע בחובו גנב ופרע בהקיפו לא עשו בו תקנת השוק מה מעם שנאמר לו לא על דעת זה שנתן לך נתתה לו מעות. אבימי בר נאזו חמיו של רבינא היה בא אחד הלוחו ארבעה מעות גנב מלית ונתן לו חזר והלוחו ארבעה מעות בא לפני רבינא אמר לו ארבעה ראשונים גנב ופרע בחובו היה אין את צריך ליתן לו אחרונים ודאי האמינו לך ותן לו וקה מליתך ממנו. מקשה רב כהן שמא ראשונים אגודי אגיד ליה מלית בהם האחרונים האמינו בדרך שהאמינו מתחילה נתגלגל הדבר והגיע לפני רבא ואמר הלכה כרב כהן.

(שם נ"ז ב"מ לא) אמר ר' אלעזר כל השומרים שהחזירו שלא מדעת הבעלים חייבין חוץ משומר אבידה שריכתה בו התורה השבות הרבה שנאמר השב תשיבם לאחיק אפילו לגנתו ולחורבתו למקום שהיא משתמרת הרי זה פטור שאם אתה אומר חייב כל מי שהוא מוצא אבידה אינו מחזיר אבידה לבעליה. ותנינן נמי (גיטין מח) המוציא מציאה לא ישבע מפני תקון העולם. מהו תקנת השוק שמי שלקח דבר מן גנב מפורסם ובה בעליו ומצאו נוטלו ממנו ואין נתן לו דמים שאומרים לו

ללוקח אתה הפסדתה עצמך שלא הייתה למכור מן אדם המפורסם בעבירות אבל וודי לקח מן אדם שאינו מפורסם בגניבה יבואו בעליו ויתנו ללוקח דמיו ואחר כך יקח (ב"ק קטז) וזה הוא תקנת השוק שאם אמרת כל שילך לו דבר ויבוא וימצא אותו אצל אדם יקח אותו בלא דמים אין אדם מוכר מחבירו כלום שיאמר עכשיו יבוא בעליו ויקח אותו. (גדרים לא. ב"ב פז) אמר שמואל הנוטל כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב והוא שדמיו מועטין.

מעשה באחד שהביא דלעת לפי נהרא באו ומכרו אותן ממנו כל אחד נפל בלא דמים עמד והקדישן באו לפני רב כהנא אמר להן אין מקדש דבר שאינו שלו במה דברים אמורים שאין דמיו מועטין ברשות עומד ומקדשין.

(ב"ב צח) אמר רבא מי שנתן חבית יין לחבירו למוכרה והחמיצה במחצתה או שלישה דין הוא שיקבל ממנו שיאמר לו אתה יודע שכך הוא שיוצאה ממני. במה דברים אמורים שלא שינה בה ושלא נקבה מול שמרים או שלא נקבה מול רוח דרומית אבל שינה בה לאו ובמה דברים אמורים שלא היתה יוצאה ממנו אבל היתה יוצאה ממנו לאו. (שם צח) ואמר רבא מי שלקח יין מחבירו על דעת להחליטו למקום שהוא יקר לעשות בו ריוח ועד שילך היזל דין הוא שיקבל ממנו מפני שיכול לומר לו אתה יודע שעל דעת ריוח קיבלתיה. הוצרכה להן חומץ מהו אמר לו רב הלל לרב אשי כשהיינו בי רב כהנא אמר לנו חומץ לאו כמי כר' חייא בר יוסף שאמר יין במזל בעליו עומד. ויש אומרים אמר לו רב הלל לרב אשי כשהיינו בי רב כהנא אמר לנו אפילו חומץ כמי כר' יוסי בן חנינא בדתנינן המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו ואם ידוע שיינו מחמץ הרי זה מקח טעות אמר ר' יוסי בן חנינא לא שאנו אלא בקנקנין של לוקח שיכול לומר לו מוכר שקנקנין שלך הפסיד אבל קנקנין של מוכר אומר לו הרי יינך והרי קנקנך אומר בקנקנין של מוכר נמי אומר לו הרי יינך אומר והרי הייתה צריך למוכרו כן במה אנו עסוקין שמבקשו למקפא לקדירה והעמדנוהא שמבקשו למקפא וכו' יוסי בן חנינא ופליגא דר' חייא בר יוסף שאמר ר' חייא בר יוסף יין במזל בעליו עומד שנאמר ואף כי היין כוגד וגו'. תני ישראל וגוי שבאו לפניך לדין אם אתה יכול לזכרו בדין ישראל וזכו ואמור לו כך דינינו בדין של אומות העולם וזכו ואמור לו כך דינכם. תני ר' פינחס בן יאיר אומר במקום שיש חלול השם אין אבידתו אסורה. אמר שמואל ומעותו סותרת. שמואל לקח ספל של כסף בכלל של נחושת מגוי אחד בארבעה כספים והבליע לו זה. רב כהנא לקח עשרים ומאה חביות של יין בכלל מאה מגוי ואמר לו ראה שעליך אני סומך. חזקת בתים בורות שיחין ומערות מוחצאות ושוככות בית חבדים בית השלחים ועבדים כל שהוא עושה פירות תדיר חזקתן שלוש שנים מיום ליום שדה בית הבעל חזקתה שלוש שנים ואינה מיום ליום. (ב"ב לג) מעשה היה בנהרדעא באחד שאמר לחבירו מה את עושה (בשרדה) בבית הזה אמר לו ממך לקחתיו ואכלתיו שני חזקה אמר לו בשיכני פנימיים הייתי בא לפני רב נחמן

אמר לו בריד אכילתך. אמר לו רבא כך הוא הדין המוציא מחבירו ומי רבא על רבא ורמי רב נחמן על רב נחמן (שם ל) שמעשה באחד שאמר לחבירו כל נכסים של בית סיסין ממוריך לך היתה שדה אחת שהיתה נקראת של בית סיסין אמר לו זו אינה של בית סיסין. בא לפני רב נחמן העמידה ביד לוקח אמר לו כך הוא הדין המוציא מחבירו עליו הראיה. קשיא רבא על רבא וקשיא רב נחמן על רב נחמן רבא על רבא לא תתמה שם מוכר עומד בנכסיו כן לוקח עומד בנכסיו רב נחמן על רב נחמן לא תתמה שם כיון שאמר לו דבית סיסין ונקראת דבית סיסין עליו להביא ראיה שאינה של בית סיסין כן לא יהא אלא שאחזו שמר לא נומר קיים שמרך ורוד לנכסים. שוב מעשה היה במחוזא באחד שאמר לחבירו מה אתה מבקש בבית זה אמר לו ממך לקחתיו ואכלתיו שני חזקה אמר לו בשכנים חיצונים הייתי. אמר לו והלא יש לי עדים שכל שנה הייתה בא לכן שלשים יום. אמר לו שלשים יום בשוקי הייתי מריד אמר רבא אדם עשוי שכל שלשים יום מרוד בשוקו. שוב מעשה באחד שאמר לחבירו מה אתה מבקש בשדה זו אמר לו מפלוני לקחתיה שלקחה ממך אמר לו ואין אתה מודה ששדה זו שלי הוא ואתה לא לקחתה לא בעל דברים שלי אתה אמר רבא דין הוא אומר. שוב מעשה באחד שאמר לחבירו מה אתה מבקש בשדה זו אמר לו מפלוני לקחתיה ואכלתיה שני חזקה אמר לו והלא יש לי עדים שבאתה אצלי אמר ואמרתה לי מכרה לו וקח דיני אמר רבא דין הוא אומר לו אדם עשוי למכור דינו. שוב מעשה באחד שאמר לחבירו מה אתה מבקש בשדה זו אמר לו מפלוני לקחתיה ואכלתי שני חזקה אמר לו והלא אני אחזו שמר שלקחתיה מארבע שנים אמר לו כסבור אתה שני חזקה שלש אני אומר הרבה אני אומר אמר רבא אדם עשוי שקורא לשנים הרבה שני חזקה והוא שאכלה קודם חזקה של זה לשמרו של זה אבל אכלה שיש אין לך מחאה גדולה מזו (שם לא) זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי זה הביא עדים שהוא של אבותיו וזה הביא עדים שאכלה שני חזקה אמר לו אביי מה לי לשקר במקום עדים לא נאמר חזר ואמר לו אין ורדי של אבותיך היא ולקחתיה ממנו וזה שאמרת של אבותי מפני שאנו סומך עליה כשל אבותי. מוען חוזר מוען או אינו חוזר מוען (חוזר מוען) עולא אמר מוען חוזר ומוען נהרדעים אומרים אין מוען חוזר מוען ומודה עולא היכן שאמר לו של אבותי ולא של אבותיך שאינו מוען וחוזר ומוען. או שהיה עומד בבית דין ולא טען ויצא לחוץ וחזר ובא לבית דין וטען שאינו מוען חוזר ומוען מה טעם מענות למדוהו ומודין נהרדעים היכן שאמר לו של אבותי שלקחום מאבותיך שמוען חוזר ומוען והיכן שסיפר דברים בחוץ ולא טען וחזר ובא לבית דין שמוען חוזר ומוען מה טעם אדם עשוי שאינו מגלה מענותיו אלא בבית דין. אמר אמימר הני נהרדעי אני וסבור אני שמוען חוזר ומוען והלכה מוען וחוזר ומוען. זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי זה הביא עדים שהוא של אבותיו ואכלה שני חזקה וזה הביא עדים שאכלה שני חזקה. אמר רב נחמן העמיד אכילות לעומת אכילות

והעמיד נכסים בחזקת אבות אמר לו רבא זו עידות מכחשת היא נהי דאתכחש באכילות באבות לא נתכחש. נאמר במחלוקת של רב הונא ורב חסדא חלוקין דאיתמר שתי כתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה. ורב חסדא אצל עדים זוממין מה לי דרב נחמן כרב הונא ורבא כרב חסדא על דעת רב חסדא אין מחלוקת כשחלוקין על דעת רב הונא רב נחמן כרב הונא ורבא לא אמר רב הונא אלא לעידות אחרת אבל לאותה עידות לאו חזר והביא עדים שהיא של אבותיו. אמר רב נחמן אנו הורדנוהו ואנו העלינוהו ולוילות של בית דין לא נחוש. (שם לב) שוב מעשה באחד שאמר לחבירו מה אתה מבקש בשדה זו אמר לו ממך לקחתיה וזהו שטר אמר לו שטר שקר הוא. לחש לרבא אין שטר זף הוא אבל שטר כשר היה לי והלך ואמרתי אקח כל שהוא בידי אמר רבא מה לי לשקר אם בקש אמר שטר כשר הוא. אמר רב יוסף על מי אתה סומך על שטר שטר חרש בעולם הוא. שוב מעשה באחד שאמר לחבירו תן לי מאה וזו שיש לי עליך וזה שטר אמר לו שטר זף הוא לחשו לרבא ודאי שטר זף הוא אבל שטר כשר היה לי והלך ואמרתי איחזו כל שהוא בידי אמר רבא למה לו לשקר אם בקש אמר שטר כשר הוא אמר לו רב יוסף על מי אתה סומך על שטר זה חרש בעולם הוא. (שם לב) מעשה בערב אחד שאמר לו ללוה תן לי מאה מעות שפרעתי למלוה עליך וזה הוא שטר אמר לו פרעתיך אמר לו חזרתה ולויתים ממנו שלחה רב אידי בר אבון לפני אביי שלחה מהוא אמר אביי מה תצטרך לו לא הוא שאמר הלכה כרבא בקרקע הלכה כר' יוסף במעות והוא שאמר לו חזרתה ולויתים ממני אבל אמר לו החזרתים לך מחמת שהיו רעים ישנו לשעבודו של שטר. (שם לג) שוב מעשה באחד שאמר לחבירו מה אתה מבקש בשדה זו אמר לו ממך לקחתיה ואכלתיה שני חזקה הביא עדים שאכלה שני חזקה אמר רב נחמן חזרת שדה וחזרין פירות. אמר רב זביד ואם מוען ואמר לפירות ירדתי נאמן (שם) לא כך אמר רב יהודה מי שהוא אחוז במגל ותובלייא בידו ואמר אלך ואגזור דקלו של פלוני שלקחתי נאמן שאין אדם חצוף לגזור דקל שאינו שלו. אם כן אף קרקע קרקע נאמר לו הראה שטרך. אם כן אף בפירות נאמר לו הראה שטרך שטר לפירות אין עושין.

(שם לד) מעשה בספינה אחד שהיו מנציץ בו שנים זה אומר שלי וזה אומר שלי היא בא אחד לבית דין אמר תפשו אותו עד שאלך ואביא ראייה נתפוש או לא נתפוש רב הונא אמר נתפוש רב יהודה אמר לא נתפוש הלך ולא מצא עדים אמר הוציאנוהו כל שקשה נוציא אי לא נוציא רב יהודה אומר לא נוציא רב פפא אמר נוציא והלכה לא נתפוש והיכן שתפוש לא נוציא. זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותיו אמר רב נחמן כל שקשה נוצח ומה שנה משני [ושמרתו] הוציאין זה אחר זה ביום אחד (שם לה) שרב אמר יחלוקו ושמואל שאמר שורא דדיינין יש אין לעמוד על דבר כן יש לעמוד על דבר. ומה שנה

מן המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה שזה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו שם לזה יש לו שום ממון ולזה יש לו שום ממון אבל כאן אם של זה אינו של זה אם של זה אינו של זה.

(שם) אומרים נהרדעים אם בא אחד מן השוק והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו תני ר' חייא גזלן של רבים אין שמו גזלן רב אשי אמר לעולם שמו גזלן ומהו אין שמו גזלן שלא ניתן לחישובן. (ב"ב לו) מעשה בעזים שאכלו שעורים בנהרדעא בא בעל השעורים ומען הרבה אמר שמואל יכול למעון עד כדי דמיהן והאמר ר' שמעון בן לקיש לגדרות אין להם חוקה שונים עזים שמסורין לרועה והרי יש ערב ובקר בנהרדעא ישמעאלים מצוים ומן יד ליד משליטין. (שם לח) אמר רבא הלכה אין מחזיקין בנכסי בורה ומחאה שלא בפניו הרי זה מחאה שתים אל תתמה כן בכורה מפני כרגא וכן בכורה מפני הריגה.

(שם לה) אמר רב יהודה אמר רב ישראל הבא מחמת הגוי הרי הוא כגוי מה גוי אין לו חוקה אלא בשמך אף ישראל הבא מחמת גוי אין לו חוקה אלא בשמך. אמר רבא ואם מען ואמר לו גוי שלקחתי ממנו נאמן עכשיו ואמר גוי אינו נאמן אומר ישראל נאמן אלא אם אמר לפני מכירה ממך נאמן שאם בקש אמר לו אני לקחתי ממך. (שם לט) גידול בר מניומי היתה לו אותה מחאה מצאן לרב הונא ולחייא בר רב ולרב חלקיה בר טובי ומחה לפניהם לשנה הבאה חזר ומחה בפניהם אמרו לו אין אתה צריך כך. אמר רב נחמן כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אינו צריך. אמר רבא הלכה צריך למחות בסוף כל שלש ושלוש תני בר קפרא עירער וחזר ועירער וחזר ועירער אם מחמת מענה ראשונה עירער הוי מחאה ואם לאו אינה מחאה אמר רבא אמר רב נחמן מחאה בפני שנים ואינו צריך לומר כתובו (שם ט) מעשה של פרדם מעשה באחד שמשכן פרדם אצל חבירו לעשר שנים כשאכלה שני חוקה אמר לו אם תמכנה לי מוטב ואם לאו אכבוש שמרי ואומר לקוחה בידי (ב"מ עב) חזר והקנה לבנו וחזר ומכרה לו כמלוה בשמך דומה ומורף או כמלוה על פה דומה ואינו מורף. (ב"ב ט) אמר רב יהודה מתנה ממונה אין מגבין בה כיצד מתנה ממונה אמר רב יוסף שאמר להם היטמנו וכתבו לו ויש אומרים אמר רב יוסף לא תשבו בשווקים וברחובות ותכתבו לו מה יש ביניהם יש ביניהם סתם. נתבקשה להם סתם מהו רבינא אמר לא נחוש רב אשי אמר נחוש והלכה נחוש. (שם מב) האומנין והאריסין והאיסטרופין אין להם חוקה אין לאיש חוקה בנכסי אשתו ולא לאשה בנכסי בעלה לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב (שם נב) במה דברים אמורים כמחזיק אבל כנותן מתנה והאחיז שחלקו והמחזיק בנכסי הגר נעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זה חוקה. איזו חוקה שאין עמה חוקה כגון מוכר אומר לא מכרתי ולוקח אומר לקחתי אבל חוקה שיש עמה חוקה כגון נותן מתנה והאחיז שחלקו והמחזיק בנכסי הגר נעל ופרץ וגדר כל שהוא הרי זה חוקה. תני רב שרביא בקידושין של בית לוי נעל וגדר ופרץ כל שהוא בפניו הרי זה חוקה בפניו אין שלא בפניו לאו אמר רבא בפניו אינו צריך לומר לו לך חזק וקנה שלא בפניו צריך לומר לו

לך חזק וקנה. (שם מב) אבוא דשמואל ולוי תאני שותף אין לו חזקה וכל שכנ אומן שאין לו. שמואל תאני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש לו חזקה. וסייע שמואל למעמו דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ונעשין שומרי שכר זה לזה. אמר רב יהודה מי שהחזיק ביני אחים וביני שותפי' חצוף הוא ואין מסלקין אותו ורב נחמן אמר מסלקין אותו ואם בשבוי' דין של בר מוצרא אין מסלקין אותו ונהרדעי' אומרים אפילו בשביל דין שלבר מיצרה מסלקין אותו משם שנאמר עשה הישר והטוב וגו'. אמר לו אלך ואמכור ואמר לו לך מכור צריך לקנות ממנו או אינו צריך. רבינא אמר אינו צריך לקנות ממנו נהרדעים אומרים צריך לקנות ממנו והלכה צריך לקנות ממנו. והלכה עכשיו שאמר צריך לקנות ממנו היקר וזל ברשותו עומד. (ב"מ קו) מעשה בשטר שהיה כתוב בו שנים סתם מלוה אומר שלוש לזה אומר שנים מי נאמן רב יהודה אומר קרקע בחזקת בעליה רב כהנה אומר פירות בחזקת אוכליהן והלא עומדת לנו כרב נחמן שאמר קרקע בחזקת בעליה שם אינו דבר העשוי לגלות כן דבר העשוי לגלות ולהטריח שתי פעמים בדין. מלוה אומר חמש ולוה אומר שלוש אמר לו הוצא שטרך אמר להן הלך אמר רב יהודה מלוה נאמן שאם בקש אמר לקוחה הוא בידי אמר לו רב סנייא לרב אשי רב זביד ורב עזרא אין סוברין לזו שלרב יהודה מה מעם שטר כיון שלגבוי עומד זהיר בו וכבשום כסבור אוכלה שתי שנים יתירות אמר לו רבינא לרב אשי אלא מעתה הללו משכנות של סורא שכותבין כך במשלם שנייא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף במקום שבקשו לשטר משכון ואמר לקוחה היא בידי היא נאמן אמר לו תיקנו חכמים שנותן מכס וחופר הפירה שדה שאין לה מכס וחפירה מהוא אומר לו היה צריך למחות ואם לאו מיחה הוא שהפסיד עצמו.

(שם) אריס אומר למחצה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש חורתיו מי נאמן רב יהודה אמר בעל הבית רב נחמן אמר הכל כמנהג המדינה כסבורין אינן חלוקין כן במקום שלוקח אריס מחצה כאן במקום שלוקח אריס שלישי. אמר להן רב מארי ברה דבת שמואל כך אמר אביי אפילו במקום שלוקח אריס מחצה חולק רב יהודה שאם בקש אמר שכירי ולקיתי הוא. (שם) יתומים אומרים אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביח כסבור רב חנא לומר על בעל חוב להבי' ראייה מה מעם שדה בחזקת יתומים עומת ובעל חוב יביא ראייה ויקח. אמר ליה ההוא סבא כך אמר ר' יוחנן על היתומים להביא ראייה מה מעם שדה כיון שלגבייה עומדת כמי שגבוייה דומה ויתומים יביאו ראייה וישלו. הביאו יתומים ראייה שהם השביחו סבר ר' חננא לומר בשדה נסלקים ולא היא ברמים נסלקים. דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא שלשה שמין להן את השבח ומעלין להן ברמים ואילו הן בכור לפשוט ובעל חוב ליתומים ובעל חוב ללקוחות. בעל חוב ללקוחות כגון שעשאה היפתקי שאמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזו. (שם קמז) הבית והעליה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאכנים רואים אילו אכנים הראויות להשתבר היה אחד מכיר מקצת אכניו נוטלין ועולות לו מן החשבון. (שם קיז) מעשה בשנים שהיו

דיורין אחד למעלה ואחד למטה היה יורד נמים (ידיו) עליון והולכין ומזיקין את
 התחתון מי מתקן רב חייא בר אבא העליון מתקן ר' אלעא אמר ר' חייא בר יוסף
 תחתון מתקן וכן הלכה. (שם) הבית והעליה של שנים שנפלו אומר בעל העליה
 לבעל הבית לבנות ואינו רוצה הרי בעל העליה בונה הבית ויושב בתוכו עד
 שיתן לו את יציאותיו ר' יהודה אומר אף זה דר בתוך של חבריו צריך להעלות
 לו שכר אלא בעל העליה בונה את הבית והעליה ומקרה ויושב בתוכה עד
 שיתן לו את יציאותיו. אמר רב אחא בר אדא משמי דעולא תחתון שבא לשנות
 בגויל שומעין לו בגזית אין שומעין לו בקפיסין שומעין לו בלבנים אין שומעין
 לו בא לסכך בארזים שומעין לו בשקמים אין שומעין לו לרבות בחלונות אין
 שומעין לו למעט בחלונות שומעין לו להגביה ולמעט אין שומעין לו עליון
 שבא לשנות בגזית שומעין לו בגביל אין שומעין לו בלבנים שומעין לו
 בקפיסין אין שומעין לו בא לסכך בשקמים שומעין לו בארזים אין שומעין לו
 לרבות בחלונות שומעין לו למעט אין שומעין לו להגביה אין שומעין לו
 למעט שומעין לו אין לו לא לזה ולא לזה מהוא תני אין לו לא לזה ולא לזה
 אין לו לבעל הבית בקרקע כלום. (שם ק"ח) תנו רבנן החצב שמסר לסתת
 הסתת חייב הסתת שמסר לחמר החמר חייב החמר שמסר לכתף הכתף חייב הכתף
 שמסר לבניי הבניי חייב הבניי שמסר לארדיכל ארדיכל חייב. העלוס על גבי
 דומוס ונפלו כולם חייבין. והא תני אחרון חייב וכולן פטורין אל תתמה כאן
 בשכירות כאן בקבלנות. (שם ס"א) אמר רב מרי ברה דבת שמואל בשם אביי מי
 שמוכר דבר לחבירו צריך לכתוב לו לא שיירתי ממכר שלפני כלום. (שם ס"ג) אמר
 רב דימי מנהרדעא מי שמוכר בית לחבירו צריך לכתוב לו קני לך מארעות תחומא עד
 רום רקיעא מה מעם בסתם אינו קונה עומקא ורומא היהנא עומקא ורומא לקנות עומקא
 ורומא היהנא ארעות תחומא ועד רום רקיעא לקנות בור וחדות ומחילות. (שם ס"ד)
 לא את הבור ולא את החדות אע"פ שכתב לו עומקא ורומא יושב רבינא והיה
 תמיה זו היא בור וזו היא חדות אמר לו רבא תוספאה לרבינא תני אחד הבור ואחד
 החדות בקרקע אלא שהבור בחפירה והחדות בבניין. וצריך ליקח לו דרך דברי ר'
 עקיבה וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך ומודה ר' עקיבה בזמן שאמר לו
 חוץ מאילו שאינו צריך ליקח לו דרך. מכרן לאחר ר' עקיבה אומר אינו צריך
 ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך ליקח לו דרך. (שם ס"ה) איתמר רב הונא אמר
 רב הלכה כדברי חכמים ושמואל אמר הלכה כר' עקיבה אמר לו רב ירמיה בר אבא
 לרב הונא והלא פעמים הרבה אמרתי לפני רב הלכה כר' עקיבה ולא אמר לי כלום.
 אמר לו כיצד אתה שונה אמר לו אפכה אמר לו בשביל כך לא אמר לך כלום.
 אמר לו רבינא לרב אשי נומר סייעו למעטן דאמר רב נחמן אמר שמואל האחים
 שחלקו נלקוחות הן אין להם לא דלת זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא
 סולמות זה על זה ולא אמת אמים זה על זה והודרו בהם שחלכות קבועות הן
 ורב אמר יש להן והלכה כרב. אמר לו רב נחמן לרב הונא הלכה כמותינו או

הלכה כמותכם אמר לו הלכה כמותכם שמקורבין אתם לבית ראש גולה שמצויין דינין. (שם סה) המוכר את הבית מכר את הדלת אבל לא מכר את המפתח מכר את המכתשת הקבועה אבל לא את המיטלטלת מכר את האצטרוביל אבל לא את הקלת מכר את התנור מכר את הכירים ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין. (שם סה) תנו רבנן המוכר את הבית מכר את הדלת ואת הגג ואת המנעול אבל לא את המפתח מכר את המכתשת החקוקה אבל לא את הקבועה לא את התנור ולא את הכירים ולא את הריחים. ר' אליעזר אומר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורים באנו לתנא ראשון בין כך ובין כך לא מכר ולא את הבורו ולא את הדות ולא את היציע (שם עא) במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולו מה שנה מוכר ומה שנה מתנה פירש נר' יהודה בן נקומה לפני רבי זה פירש וזה לא פירש זה זה לא פירש וזה פירש הוא אלא שזה היה לו לפירש וזה היה לו לפירש. (שם קד) המוכר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך כבית כור עפר אני מוכר לך. הין חסר הין יתר אני מוכר לך אפילו פחות רובע במאה או הותר רובע בסאה הגיעו יתר בסאה מיכן יעשה חשבון ולמדנו אף בהין חסר בהין יתר דומה. (שם קו) איתמר רב הונא אמר שתות כפחות משתות כסכור פחות משתות ושתות הגיעו ויתר משתות ינכה. (שם) מותיכי פחת שתות או חותיר שתות הרי הוא כשום הדיינין והגיעו והא שום הדיינין דשתות ביתר על שתות הוא ואמר לך רב הונא ולמעמד הא הגיעו קתני אלא כשום הדיינין ולא כשום הדיינין וכשום הדיינין לשתות ולא כשתות הדיינין שאילו שם כמל מקה וכן הגיעו. (שם) רב פפא לקח שדה מאדם אמר לו כמה הוא אמר לו עשרים סאה מרדה ומצא ששה עשר סאין בא לפני אביי אמר לו רציתיה וקיבלתה אמר לו והלא פחות שתות תנינן. אמר לו כמה דברים אמורים בשאינו מכיר בה רבי מכיר בה והלא עשרים אמר לי השווה בעשרים אמר לך.

(שם) תני ר' יוסי אומר האחין שחלקו כיון שעלו גורל לאחד מהם קנו כולם מה מעם אמר ר' אלעזר כתחלתה של ארץ ישראל מה להלן בגורל אף כאן בגורל או מה להלן קליפי אורים ותומים וכל ישראל אף כאן קליפי אורים ותומים וכל ישראל אלא אמר רב אשי לאו באותה הנאה שחין שומעין זה לזה גומרין ומקנין זה לזה.

איתמר שני אחים שחלקו וכו' אחד מהן להם אח ממדינת דים רב אמר במלה מחלוקת ושמואל אמר מקמצין אמר לו רבא לרב נחמן לרב דאמר במלה מחלוקת אלא מעתה שלשה וירדו שנים וחלקו ולא היה אחד לחלוק עמהם בתכל מחלוקת. אמר לו שם על דעת שלשה וירדו כן לא על דעת שלשה וירדו. אמר לו רב פפא לאביי שמואל אמר מקמצין ועמד הדין והא רב ושמואל שאמרים שניהם כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה אמר לו שם עשו חכמים דבר שונה לו למוכר ונח

לו ללוקח. (שם קז) אתמר שלשה אחים שחלקו ובא בעל חוב ושל אביהם ונטל חלקו של אחד מהן רב אמר מחלוקת במלה ושמואל אמר ויתר רוב אסי אמר נוטל רביעי בקרקע ורביעי במעות רב אמר במלה מחלוקת כסבור האחיז שחלקו לקוחות הויין וכילוקח שלא באחריות ודמו] רב אשי מסופקת לו או יורשין הויי או לקוחות הויין הילכך נוטל רביעי בקרקע ורביעי במעות. אמר רב פפא הלכה ככל אילו שמועות מקמצין אמימר אמר במלה מחלוקת והלכה במלה מחלוקת. (שם) תנו רבנן שלשה שירדו לשום אחד אומר במנה ושנים אומרים במאתים במל יחיד במיעוטו אחד אומר במנה במל יחיד במיעוטו אחד אומר במנה ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים תידון במנה ר' אליעזר בר צדוק אומר תידון בתשעים אחרים אומרים עושין שום ביניהן ומשלשין אמר רב הונא הלכה כאחרים. אמר רב אשי מעמן של אחרים אין אנו יודעין הלכה נקבוע כמותן. (שם כט) ראמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא לקחו שפחה אחד נשתמש בה שנה ראשונה שלישית וחמישית ואחד נשתמש בה שנית רביעית וששית בא עירער ומערער בה בא לפני רבא אמר להם מה אעשה לכם שלא החזקתם כשם שמחזיקין בני אדם ואם כתבו שטר יש לו קול. הפורץ גדר בפני כהמת חבירו כיצד אם נאמר בכותל בארי אף בדיני אדם היא חייב אלא בכותל רעוע. הכופף קומתו של חבירו לפני הדליקה כיצד אם נאמר שמגעת לו ברוח מצויה אף בדיני אדם היא חייב אלא ברוח שאינה מצויה רב אשי אמר בטמון איתמר מפני שעשאו ממון באש.

והשובר עידי שקר כיצד אם נאמר לעצמו ממון צריך לשלם אלא לחבירו. והיודע עידות לחבירו ואינו מעיד לו כמה אנו עסקין אם נאמר בשנים וודי של תורה היא אם לא יגיד ונשא עונו אלא באחד. (שם עג) (המולט) והמוכר את הספינה מכר את התורן ואת הנס ואת העוגין ואת כל המנהגין אותה אבל לא מכר את העבדי ולא את המרצפין ולא את האנתיקי ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין (שם) תנו רבנן המוכר את הספינה מכר את האסקלה ואת באר המים אשר בתוכה דברי ר' ר' נתן אומר המוכר את הספינה מכר את הבוצית סומכוס אומר מכר את הדוגית. אמר רבא בוצית ודוגית חד היא מהוא ר' נתן בבלי הוא וקרי לה בוצית כשם שאומרין בני אדם ביצתא דמישון. סומכוס שבארץ ישראל הוא קרי לה דוגית דכתיב ואחריתכן בסירות דונה.

(ב"ב פג) המוכר את הראש בבהמה גסה לא מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הקנה לא מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה אבל בבהמה דקה מכר את הראש מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר הקנה מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה. ארבעה מידות במוכרין מכר לו חמין יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו רעות ונמצאות יפות מוכר יכול לחזור בו רעות ונמצאו רעות יפות ונמצאו יפות אין אחד מהן יכול לחזור בו. שחמתית ונמצאת לבנה לבנה ונמצאת שחמתית

יין וגמצא חומץ חומץ וגמצא יין שניהם יכולין לחזור בהם נומר מתניתין ר' היא ולא חכמי' דתני יין וחומץ מין אחד הן רבי אומר שני מינין הן אפילו תאמר חכמים עד כן לא פליגי רבנן עליו של רבי אלא לענין מעשר וכדר' אלעא אבל כן יש רוצה ביין ואינו רוצה בחומץ יש רוצה בחומץ ואינו רוצה ביין. המוכר יין ושמן לחבירו והוקירו או שהוזלו עד שלא נתמלת המידה למוכר משנתמלת המידה ללוקח היה סרסור ביניהם נשארה החבית נשברה לסרסור וחייב להמיק לו שלש טיפין הרכינה ומצת הרי היא של לוקח החנווני חייב להמיק לו שלש טיפין ר' יהודה אומר בערב שבת עם השיכה פטור מפני שחנווני טרוד. השולח בנו אצל חנווני ומרד לו באיסר שמן ונתן לו את האיסר שבר את הצלוחית ואיבד את האיסר החנווני חייב ר' יהודה פומר שעל מנת כן שלחו ומודין חכמים לר' יהודה בזמן שהצלוחית ביד התניוק ומרד החנווני בתוכה שחנווני פטור. (שם פח) א"ר לוי קשה עונשין של מידות יותר משל עריות שזה נאמר בהן אל וזה נאמר בהן אלה אומר אל קשה הוא ואלה קשה ממנו ומה משמע שזה אל קשה הוא שכתב ואת אילי הארץ לקח. אף אצל עריות כתוב אלה אותן למעט מידות נכרית ומה עודפס אותם של עריות אפשר להם בתשובה אילו אי אפשר להם בתשובה עד שיחזיר. ואמר ר' לוי קשה גזל הדיוט (הדיוט) מגזל גבוה שזה הקדים חטא למעילה וזה הקדים מעילה לחטא. (שם פט) ת"ר מנין שאין מוחקין במקום שגודשין ואין גודשין במקום שמוחקין ת"ל איפה שלימה וצדק. מנין שאם אמר הריני מחוק במקום שגודשין לפחות לו מן הדמים או הריני גודש במקום שמוחקין לחוסף לו על הדמים שאין שומעין לו ת"ל וצדק. ת"ר מנין שאין מעיינין במקום שמכריעין ואין מכריעין במקום שמעיינין? ת"ל אבן שלמה ומנין שאם אמר הריני מעיין במקום שמכריעין לפחות לו מן הדמים או הריני מכריע במקום שמעיינין לחוסף לו על הדמים שאין שומעין לו ת"ל וצדק.

(שם) ת"ר ואבן שלמה וצדקן יהיה לך מלמד שמעמידן אגרדמים למידות ואין מעמידן אגרדמים לשערים של בית נשיא העמידו אגרדמום בין למדות בין לשערים אמר לו שמואל לקינא צא ודרוש להם אגרדמום למידות ואין אגרדמין לשערים יצא ודרש להם אגרדמום בין למידות בין לשערים אמר לו מה שמך קינא תצא לו קרן בעינו. תנו רבנן היה מבקש ממנו ליטרא היה שוקל לו ליטרא חצי ליטרא שוקל לו חצי ליטרא רביעי ליטרא נותן לו רביעי ליטרא מהוא משמעיענו שעד כאן מתקנין משקלות. ת"ר היה מבקש ממנו עשר ליטרין לא יאמר לו שקול לי אחת אחת והכריעה אלא שוקל לו כולן בבת אחת והכריע אחד לכולן. ת"ר נפש מאזנים תלויה באויר שלשה טפחים גבוהה מן הארץ שלשה טפחים קנה ומתני שלה שנים עשר וטפחים) ושל צמרים ושל זבגין תלויה באויר שלשה טפחים גבוהה מן הארץ שני טפחים וקנח ומתני שלה תשעה ושל חנווני ושל בעלי בתים תלויה באויר טפח גבוהה מן הארץ טפח קנה ומתני שלה ששה ושל מורמוני ושל זהב תלויה באויר שלשה אצבעות

נבחה מן הארץ שלש אצבעות קנה. ומתני שלח אינו ידע כמה אלא ראשונה
אמר רב ספי דגרומני.

(כ"ב פט) ת"ר אין עושין מחק צידו אחד קצו וצידו אחר רחק ולא ימחוק
בבת אחת מפני שיפה למוכר וקשה ללוקח ואלא ימחוק מעט מעט מפני שרע
ללוקח ועל כולם אמר ר' יוחנן בן זכאי אי לי אם אומר אי לי אם לא אומר
אם אומר שמא ילמדון הרמין אם לא אומר יאמרו הרמאים אין תלמידי חכם בקיאי
במעשי דינו אמר אם לא אומר אמר רב שמואל בר יצחק אמר וממקרא זה
אמר כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בס' וגו' (שם) ת"ר לא תעשו עול במשפט
במדה ובמשקל ובמשורה מדה זו מדידת קרקע שלא ימדוד לאחד בימות החמה
ולאחד בימות הגשמים. משקל שלא יטמין משקלותיו במלח. משורה שלא
ירתיח. והלא דברים קל וחומר להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין
ולוג וחצי לוג ורביעית לוג וחצי תומן ועוקלא].

(שם) ת"ר לא יעשה אדם מדה חסירה ויתירה בתוך ביתו ואפילו עביט
של מימי רגלים. אבל עושה תרקב וחצי תרקב וקב וחצי קב ורובע וחצי רובע
ותומן וחצי תומן ועוקלא וכמה הוא עוקלא אחד מחמשה ברובע ובמדת הלח
הוא עושה הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית ושמינית
ואחד משמונה ובשמינית] וזה הוא קורמוב. (שם) אמר רב יהודה אמר רב אסור
לאדם שישהא מדה חסרה ויתירה בתוך ביתו ואפילו יחדה לעביט של מימי רגלים
שטאוסה ואין באין למוד בה ואע"פ שכן פעמים שמקרינ ומודדין בה ואסור. תני
ר' יוסי בר יהודה אומר מה תלמוד לומר והין צדק והלא הין בכלל איסה הוא אלא
שיהא הין שלך צדק ולא שלך צדק.

יב הלכות נשים

(תוספת' יבמות פ"ח) לא יבטל אדם מפריה ורביה אע"פ שיש לו בנים. אסור
לו לעמוד בלא אשה ואע"פ שיש בנים לו מותר למכור ספר תורה ולשא אשה
בת בנים (יבמות סד) ומי שנשא אשה ושהה עמו עשר שנים ולא ילדה חייב
לגרשה ולתת לה כתובתה ולישא אשה אחרת (כתובות עז) ואין כופין לאיש
לגרש את אשתו אלא לפסולות כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן
הדיוט ומוכי שחין ובעל פוליס ומקמין וצורף גחוישת והבורסי ומי שנשא ושהה
עמה עשר שנים ולא ילדה ואמרה רוצה אני שיגרשני שמא זכיתי ליבנות ממנה
ורוצה אני לנשא אחר שלעת זקנותי לא אפיל ואצטרך כופין אותו להוציא
אותה (שם מז) והאוטר איני זן ואיני מפרנס כופין אותו להוציא אותה ונותן
כתובתה והשאר כל איש שאינו רוצה לגרש את אשתו אין כופין אותו.
(שם נו) ובמקום שנכנסה לחופה ולא גבעלה או שהוא לא יכול ושהה עמו

כמה שנים ולא יכול לבעול והרשות בידה שאם רוצה יושבת אצלו ואם רוצה תצא. ואם כשעה שתצא תובעת כתובתה ואע"פ שיכול לבעול אחרת שאומרת לו ממני לא נותר דבר שהרי מסרתי לך עצמי. ובמקום שבעל ואינה מתעברת (יבמות סה) והוא אומר ממנה שאין הוויין בנים והיא אומרת ממנו שאינו יורה כחן אמר רב אמי דברים שבינו לבינה היא נאמנת. נתבקשה להן אמר לה המתני לי עד שאבדוק עצמי מהו נומר אומרת היא אני איני מקבלת צרה עליהן לי כתובתי ופוטריני או שמא נאמר לה איש זה על דעת בנים נשאך אם אתה רוצה הוי אצלו ואם לאו צאי בלי כתובה. בוא ושמע שמעשה באחד שאמר להם אלך אשך ואבדוק עצמי. אמר ר' אמי אף בוו יוציא ויתן כתובה שאני אומר כל הגושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה. (שם) רבא אמר ונושא אדם כמה נשים על אשתו והוא שיכול לעשות כמוונותיהן אבל אינו יכול לאו. והלכה כרבא. ומהוא ספוקא שלשה שארה כסותה ועונתה ומי שמונע בחמשה פעמים משלשה דברים יוציא ויתן כתובה. ומי שקידש אשה ומתה אין הבעל יורשה דתני (כתובות פט) ר' חייא בר אמי משמיה דעילה אשתו ארוסה לא אונן ולא ממטא לה וכן היא לא אוננת ולא ממטא לו. מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה מה טעם ירושת הבעל מהיכן נלמדה משכתוב את נחלתו לשאירו. ואמר מר שארו זו אשתו ואצל ארוסה עד אין שאר בשר ולענין מומאה אם כהן הוא אינו ממטא לה. דכתיב בכהנים כי אם לשאירו הקרוב אליו ותניא שארו זו אשתו. וכשאמרתה שאינו יורשה כתובתה נוציא ממנו ונתן להם לירשין שלה לאו שאבקש לכשתנשאי מלי משכתוב לך. ואין ודאי מת הוא גובה כתובתה. והלכה גובה מנה לאלמנה מאתים לבתולה אבל תוספת לאו שהרי (כתובות שם) הלכה כר' אליעזר בן עזריהו שאמר מן הגשוואין גובה את הכל מן הארוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה. ובמקום שקידש וכתב לה כתובה ונתן לה תוספת מעות וכלים וקודם שנכנסה לחופה חזר בו מחזרת לו כל מי שנתן לה שהרי הלכה כר' אליעזר בן עזריהו שאמר לא כתב לה אלא על מנת שהוא כונסה והרי לא כנסה. ובמקום שכתב לה בכתובתה או שטרות כשאר כתובות ולא קנו מן הבעל אינה נוטלת כלום ואם קנו מן הבעל כיון שקבל עליו אחריות נוטלת דתניא (ב"מ קד) מקום שנהגו לכתוב כתובה מלוה גובה לכפול גובה מחצה. ובמקום שהכניסה היא משלה מאה כספים וכתבה שהכנסתי מאתים וכן שהכניס מאה וכתב שהכניס מאתים זהו שבח וזהו לכפול ואמרנו נהרבילי מגבין שלישי מרימר מגבה שבח. אמר ליה רבינא למרימר והתניא לכפול גובה מחצה ואמרנו זו שקנו ממנו וזו שלא קנו ממנו קנו ממנו נוטלת הכל לא קנו ממנו אינה נוטלת אלא שהכניס הוא או שהכניסה היא. רבינא משביח ונתן לכתו אמרו לו נקנה מן רבי אמר להן לקנות אין לכפול אם לקנות אין לקנות ולמדנו מי שכל מי שקנין ממנו אין משתעבר ואם מגרשה כל דבר שנמל ממנו בין מעות ובין בגדים סורעה אפילו מלית שעל וכתפסו דבר שלא נמל ואם יש לו קרקעו נוטל ואם לאו אינו נוטל

(יבמות סו) מעשה באשה אחת שהכניסה לבעלה אסמלית של מילת בכתובתה כשמת גמלוהו יתומיו ופרסו אותו על המת אמר רבא אמר רב נחמן הלכה לו נגאי בריה דרב יוסף בריה דרבא לרב כהנא והאמר רבא אמר רב נחמן הלכה כר' יהודה מי לא מודה רב יהודה שמחסיין גבייה ברשותו עומד. (שם סז) אמר רב יהודה הכניסה לו שני כלים כאלף זוז ושבתו על שני אלפים אחד גמולתו בכתובתה ואחד נתן את דמיו וגמולתו משום שבח בית אביה (הכבר). אמר רבי יהודה פעם אחת מהו שתאמר במה דברים אמורים בשיש ליטול בכתובתה אבל ליתן דמיו וליטול לאו כך משמיענו. (כתובות צו) אמר ר' אליעזר אלמנה שתפסה מטלטלין במזונותיה מה שתפסה תפסה ואין יכולין היתומים להוציא ממנה והיא שתפסה מחיים של בעל אבל לאחר המיתה לא עשה כלום. וזו שאמרנו שתפסה מטלטלין מה שתפסה תפסה ואין יכולין להוציא ממנה היא שתפסה למזונות אבל לכתובה לאו אפילו תפסה מחיים ולא כלום מה טעם מפני שלא ניתנה כתובה ליגבות מחיים שמא שהתפסה בעלה דאמר מור התפיסה בעלה מטלטלין מקצת כתובה ומת ויש לו קרקעות כל זמן שאינה מבקשת תשלומת כתובתה יש לה מזונות ולא נאמר שסילקה במה שהתפיסה אלא נומר כיון שנותר לה מקצת כתובתה כמי שיש לה כל כתובתה דומה דאמר מר (שם צח) ההיא מעשה באשה אחת שהתפיסה (בעלה) כוס של כסף בכתובתה באת לתבוע מזונות באת לפני רבא אמר להם רבא ליתומים לכו תנו לה מזונות שאין אדם שחש לזו של ר' שמעון שאמר מקצת הכסף ככל הכסף אלא חכמים שאומרים כיון שנותר מקצת כתובתה ככל כתובתה דומה ויש לה מזונות פירשו חכמים מהו שתפסה כוס שהתפסה בעלה (שם נד) אמר רב יהודה התובעת כתובתה בבית דין אין לה מזונות תניי כתובתה הכתובים בכתובה בכתובה דומין (שם מט) והאומר אל יזוני בניי ובנותי אם אמר בחייו כופין אותו וזן אותם עד שיהו בניי שש שנים ואם יש לו שדה (שם סח) ואמר לאחר המיתה אל יזוני בנותי לא הכל ממנו שנעשו תנאי כתובה בנן נוקבין דיהוויין ליה מני יהוויין יתבן בביתי ומתגון מנכסי עד דיתנסבן לגברין. והאומר אל יתפרנסו בנותי ומנכסי עשור נכסים שומעין לו שהפרנסה אינה מתנאי כתובה. (גידה נח) יכולה אשה תאמר לבעלה איני נזונת ואיני עושה מה מעם תיקנו לה חכמים מזונותיה תחת מעשה ידיה ואם אמרה איני נזונת ואיני עושה הרשות בידה. (שם מו) הבעל חייב במזונות אשתו ובפרקונה ובקבורתה אחת כתובת גרושה ואחת כתובת אלמנה אינו גובה אלא מן הזיכוריות וכתובת אשה ומזונות האשה אלמנה והבנות ועשור נכסי הבנות מן קרקע לא מן מטלטלי (כתוב' סט) דאמר רבא הילכתא מן מקרקעי לא מן מטלטלי בין לכתובה בין למזונות ובין לפרנסה. (כתובות פו) אמר אמימר הלכה מי שיש לו כתובת אשה ובעל חוב ומת והניח קרקע והניח מעות לבעל (חובו) נסלקו במעות לאשה נסלקה בקרקע מה מעם זה על דעת כך ירד וזה על דעת כך ירד. ואם אין מעות אלא שעור לגבות אחד מהן לבעל חוב נתן לאשה לא נתן לה יותר משהאיש רוצה לישא

אשה רוצה לנישא. ואם הניח קרקע ולא הניח מעות גובה בעל חוב מן היתומין בין מלוה בשטר בין מלוה על פה. ואם לא הניח אלא ממלטלין אינו גובה מה מעם המלוה מעות על דעת קרקע מלוה על דעת ממלטלין אינו מלוה וכתובת אשה תקנת חכמים היא מן קרקע תיקנו לה חכמים. ובעל חוב כשלוה חייב גובה ממנו אפילו ממלת שעל כתיפו מן היתומין מן הקרקעות גובה מן ממלטלין אינו גובה. כתובת אשה אפילו ממנו כשמגרשה אינו גובה אלא מקרקעות שאמרנו (קדושין סח) שנים שבאו ממדינת הים ואשה עמהם וחבילה עמהם זה אומר וזה אומר זה עבדי וזה אשתי וזו חבילתי והאשה אומרת אילו שני עבדים שלי וחבילתי ואמר גובה כתובתה מן החבילה והקשינו עליה חבילה ממלטלין היא ופרשנו זו ר' מאיר היא שאמר ממלטלין משועבדין לכתובה ואם תעלה על דעתך שכתובת אשה כבעל חוב נעשותו כל שטמנו נגבה אפילו ממלת שעל כתיפו למה הקשינו חבילה ממלטלין הוא ולמדנו כשמגבין כתובה אפילו מחיים מקרקעות נגבה מן ממלטלין לא נגבה. ואם יש תכשימין שכתב לה בכתובתה כגון קמליות נזמין ומבעות וכל שכמותן וישנן בעיניהן בין ישנן עמה בין ישנן עמו נגבה ממנו ונתן לה. (ב"ב מט) לקח מן האישה וחזר ולקח מן האישה ומקחו בטל לקח מן האישה וחזר ולקח מן האישה מקחו קיים. אמר רבא בר רב הונא באותן שלש שדות אחת שכתב לה בכתובתה ואחת שייחד לה בכתובתה ואחת שהכניס לה שום משלו. (שם ג) אבל בנכסי מלוג אע"פ שלקח מן האישה וחזר ולקח מן האישה מקחו בטל וודאי מכרה היא לבעלה והלך בעלה ומכר או שמכרו שניהם בבת אחת ממכרו ממכר. והאשה שמכרת בנכסי מלוג בחיי בעלה ואמרה דלאחר מיתת הבעל כשימות הבעל ממכרה ממכר. ובמקום שמכר הבעל בנכסי אשתו ומת אשה מוציאה מיד הלוקחות (יבמות סו) מכרו שניהם בפרנסה וזהו מעשה היה לפני רבן שמעון בן גמליאל ואמר אם מתה אשה הבעל מוציא מיד הלוקחות כמה דברים אמורים שקנו מן הבעל תחלה שיכולה אשה שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אבל קנו מאשה תחלה ואחר כך קנו מן הבעל ממכרו ממכר. מי שיצא למדינת הים והניח את אשתו והיו לו קרקעות וממלטלין ועבדים ומת ולא הניח זרע ועמדה אשתו ומכרה מן העבדים או שחררה או מכרה מאותן קרקעות או נתנה מתנה מאותן עבדים ומן הקרקעות ומן הממלטלין לא עשה כלום שכך אמרו חכמים אין האישה יורשת בעלה וכיון שהיא אינה יורשת באין יורשין ומחזירין כל מה שעשתה ואם אין יורשין צריכין לבדוק שהרי אמרו חכמים נחלה משמשת והולכת עד ראובן ויאמר עד יעקב אמר אבוי למדין שאין השבט כלה. ואם אכלה מנכסי בעלה יפה עשתה ואין מן הדין להחזיר להם ליורשין מזונות שאכלה. ואדם שנתן לאשתו ישפחה במתנה ואינה כתובה בכתובה ואין שומה עליו עם כתובתה מה שתלך אותה ישפחה של אשה הוא דאמר רב המוכר שדה לאשתו קנת הבעל אוכל פירות ובמתנה קנת ואין הבעל אוכל פירות ואם יודעת מלאכה לעשות אם מזונותיה של בעל מעשה ידיה לבעל ואם לאו לאשה. (גדרים פח) ומי

שמת והניח אשה ובנות קמנות והניח שפחה ותשמישי הבית ולא הניח קרקעות והיתה אשתו ניוזנת מנכסי בעלה ולאחר מכן נשאת לאיש והניחה בנותיה אין לה לבנות כתובתה אלא מקרקעות והרי אין לבעלה קרקע ומן נכסים אילו שהניח אין לה כתובה ומוזנות שאכלה יפה הן ואינה מחורת . (ב"מ לט) ומי שמת והניח בנים גדולים וקמנים והניח נכסים השביחו גדולים את הנכסים אע"פ שהוציאו יציאה משלהם כל שבת שהשביחו הרי הוא לאמצע במה דברי אמורים שהשביחו נכסים מחמת נכסי אבל מעצמן לעצמן הוא . ואם אמרו גדולים בבית דין והעמידו עדים שטמון זה שהניח אבינו אנו עושין ומשביחין בו כל שבת שמשביחין באותן נכסים שלהם הוא התנינן אם אמרו ראו מה שהניח אבא הרי אנו עושין ואוכלין השביחו לעצמן וכל דבר שיכולין אחים קמנים לעשות בו כל דבר שמשביחין הרי הוא לאמצע דאמר ר' חנניה אפילו לא הניח להם אביהן אלא אודיני מהוא אודיני מדלא השכר באמצע ואמרנו עליה שונה אודיני דלשמור נשוי שאפילו קמנים לשמר בה ולמדנו שכל מקום שיודעין קמנים לעשות בו דבר אע"פ שאומרים גדולים ראו שמשביחין בו אין אנו נותנין להם אלא כאחיהם קמנים . תלמיד חכם שהניח אביו מעות לו ולאחיו ועשה בהם עסק במעות של אמצע אע"פ שלא אמר ראו מה שהניח אבא כל שבת שהשביחו לעצמו הוא ואין לאחיו בו דבר מה מעם שאמרנו רב ספרא הניח אביו מעות עשה בהן משא ומתן והשביחו תבעוהו אחיו בדין לפני רב ספרא אמר להם רב ספרא תלמיד חכם הוא ואין מניח תלמודו וטורח לאחרים ואין לכם שתקחו טמנו שבת שהשביח אלא ראש כיס . האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע אשה מה מלאכתה אמר ר' ירמיה באשה יורשת שמת אביה והניח בנות והיא גדולה שבאחיות והשביחה בנכסיו כל שהשביחה לאמצע הוא . ודאי מהו שתאמר אשה אין דרכה ליטרח שכתב כל כבודה בת מלך פנימה וכל שבת וריוח שלה הוא כך משמיענו שלא . ואם אמרה ראו מה שהניח בעלי הרי אני עושה ואוכלת השביחה לעצמה ודאי מהוא שתאמר אשה כיון שחשוב לה דבר שאומרת היא מורחת לפני יתומים נאמר שמחלה כך משמיענו שאינה מוחלת . מי שמת והניח טמון ולא ציוה ויש לו בנים ובנות ניוזנות הבנות מנכסיו שהניח וכשנשאות נוטלות עשור נכסים והן שמחו בזמן שנשאו או בזמן שכברו ואם זנין איתם אחיהן כשהן בוגרות אע"פ שלא מיהו נוטלות עשור נכסים מה מעם שאמ' בשביל בושא לא מיהו ואם נשאו ולא מיהו אין להם עשור נכסים שאמ' היה לו (כתובות פז) והלכה הבת ניוזנות מן האחים ומעשה ידיה לעצמה . והלכה הבת בעישור נכסים . (שם סח) בגרה אינה צריכה למחות נשאת אינה צריכה למחות בגרה ונשאת צריכה למחות ואם לא מחתה צריכה הפסיד' שבמקו' שניזונות מנכסי האב יש לה עשור נכסים עד שתבגור ואם מיחתה קודם שתבגור אע"פ שלא בגרה יש לה עשור נכסים וכשנזונות מן הקרקעות אבל לא מן ממלטין דאמר רבא הלכה מקרקעי ולא מן ממלטלי בין למזונות ובין לפרנסה . מזונות מזונות האשה והבנות פרנסה פרנסת הבעל וזה היא עשור נכסים .

יג הילכות קידושים

(קדושין א) האשה נקנת בשלשה דרכים וקונה את עצמה בשני דרכים נקנת בכסף ובשטר ובביאה בכסף בית שמי אומרים כדינר ובשווה דינר ובית הלל אומרים בפרומה ובשוה פרומה והלכה כבית הלל. (שם ב) וכמה היא פרומה אחד משמונה באסר האימלקי שש מעי כסף דינר מעה שני פונדיונין פונדיון שני אסרין אסר שני מסימסין מסימס שני קונטרניקון קונטרנוק שני פרומות נמצאת פרומה אחד משמונה לאיסר האימלקי רבן שמעון בן גמליאל אומר פרומה שאמר אחד מששה לאיסר האימלקי שלשה הדרסין למעה שני הניצין להדרים שמינין להניין שתי פרומות לשמין.

(שם ט) בשטר כיעד כתב לה על הנייר או על החרס ואע"פ שאין בו שוה פרומה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת.

בביאה מניין אמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן מקרא כתוב והיא בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל על ידי בעילה. (שם י) ומי שמקדש בביאה צריכין שיהו עדים רואים. וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל ניהא בגט שכתוב ונתן לה ספר כריתות אלא במיתת הבעל מניין היא אסרה והיא התידה. והרי עריות שאסרן ולא התיירן אבל מקרא כתיב פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה. רב שישא בריה דרב אידי נומר מאן אחר יבם. אמר רב אשי זאת ועוד זאת שיבם אינו קורא אותו אחר ועוד כתוב מקרא אחר כי ימות האיש האחרון מקיש מיתה לגירושין מה גירושין מותרת וגומרת אף מיתה מותרת וגומרת. (שם ח) אמר ר' אלעזר האומר לאשה התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים מה מעם משאמר לה מנה ונתן לה דינר אומר לה כרב הונא שאמר רב הונא אמר רבי כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דומה. (שם ח) אמר רבא אמר רב נחמן האומר לאשה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליהם דברי הכל אינה מקודשת מה מעם ומנהו אין כן משכון אין כן. מעשה בבני ר' חונה בר אבון שלקחו שפחה בפרומות ולא חיה עמהם והניחו עשת במשכון לסוף הוקר באו לפני ר' חייה אמר לחם פרומות אין כן עשת אין כן. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו לאור או לים או לכל דבר האבד אינה מקודשת.

(קידושין נו) המקדש בערלה ובכלאי הכרם ובשור הגסקל ובעגלה ערופה ובצפרי מצורע ובפטר חמור ובבשר בחלב ובחולין שנשחטו בעזרה ובחמץ בפסח ובין נסך ובפרש עיגולי דבילה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת. המקדש בתרומות ובמעשרות ובמתנות ובמי חמאת ובאפר חמאת הרי זו מקודשת. (שם ח) ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה תנם לאביך ולאמך אינה מקודשת על מנת שיקבלם הרי זו מקודשת. תניא אידך האומר לאשה התקדשי לי במנה תנם לפלוני אינו מקודשת על מנת שיקבלם לי הרי זו מקודשת.

תנו רבנן האומר לאשה התקדשי לי בככר תנחו לכלב אינה מקודשת ואם היה הכלב שלה הרי זו מקודשת. (שם ט) מעשה באחד שהיה מוכר ענקים באת אשה אחת אמרה לו תן לי אחת אמר לה התקדשי לי אמרה לו נתן נתן אמר רב נחמן כל נתן נתן אין הווייתן קדושין. שוב מעשה באחד שהיה שותה יין באת אשה אחת אמרה לו השקיני כוס אמר לה התקדשי לי אמרה לו השקיני משקה אמר רב חמא כל השקיני משקה אינן קדושין. שוב מעשה באחד שהיה מקושש תמרין באת אשה אחת אמרה לו השלך לי מעט אמר לה תתקדשי לי אמרה לו השלך השלכה אמר רב זביד כל השלך אינן קדושין. (שם יג) מעשה באחת שהיתה מוכרת קוצות בא אחד וחמף אחד ממנה אמרה לו תנחו לי אמר לה קחי והרי את מקודשת לי בו. אמר רב נחמן יכולה היא לומר לקחתי ושל עצמי לקחתי. אותביה רבא לרב נחמן קידשה בגזל בחמס ובנגיבה או שחמף סלע מידה וקידשה בו הרי זו מקודשת. שם בששידך. שבמקום ששידך וחמף סלע מניורה וקידשה בו הרי זו מקודש אבל לא שידך לאו. והוא שחמף סלע שלה אבל חמף מעולם והביא לה אינן קדושין.

(שם ב) שמעשה באחת שהיתה רוחצת רגליה בעביט בא אחד וחמף זו מחבירו והשליכו לך אמר לה הרי לך ומקודשת את לי בו. בא לפני רבא אמר לו אין אדם שחש לזו של ר' שמעון שאמר סתם גזל ייאוש בעלים הוא ורב ור' יוחנן עמדו בשמה שהמקדש בגזל אינה מקודשת. (שם נא) ותנינן מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות ליקט אחד כלכלה של תאנים ושלחן שית ושביעית הית ואמר להם הרי כולכן מקודשת לי בכלכלה הזו וקבלה אחת מהן על ידי כולן אמרו חכמים אין האחיות מקודשות. (שם נב) ואמר רב שמענו ממשנה זו ארבע ואוחזו רב לידו שלש שמענו ממנה קידשה בגזל אינה מקודשת ואפילו גזל שלה ממה שהוא שונה ושלחן הית ושביעית הית והן של שביעית שהן של הבקר אבל שאר שני שבוע לאו. ושמענו ממנה המקדש בפירות שביעית מקודשת ושמענו ממנה שהאשה נעשת שליח לחברתה לקבל קידושיה ואפילו במקום שנעשת לה צרה אותה אחרת קדושין שאין מסורין לביאה מסופקת לו או כאביי או כרבא. (יבמות מז) ובמקום שנתקדשה (בעידות) פסולי מדרש חכמים ואין בין פסולי עידות של תורה לפסולי עידות דרבנן אלא לגט אשה בלבד אלא לכל עידות שבתורה שוים באחד ופסולין.

(קדושין סה) אמר רב יהודה אמר שמואל המקדש בעד אחד אין חוששין לקדושיו. ואפילו שניהן מודים לו (שם מג) אמר רב נחמן אמר שמואל האומר לשנים צאו וקדשו לי את האשה הן הן שלוחיו והן הן עדיי וכן בדיני ממונות אמר לשנים שלו מנה זה ותנו לפלוני הן הן שלוחיו והן הן עדיי. וכן האומר כתבו גט ותנו לאשתי הן הן שלוחיו והן הן עדיי. (שם נ) האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה פלוני והלך אותו שליח ולא החזיר שליחותו נאסר בקרובותיה של אותה אשה שוראי חזקת שליח עשה שליחותו ואם אמר לו אשה סתם והלך

ולא החזיר לו שליחותו נאסר בכל הנשים שבעולם עד שיחזיר שליחותו אצלו
 ומתור בגזירת. (שם נח) האומר לחבירו צא וקדש לי את האשה והלך וקידש
 לעצמו מקודשת לשיני והמקדש במלוה אינה מקודשת. בפיקדון הרי זו מקודשת
 ואין קידושין תופסין בחייבי כריתות ובחייבי מיתות בית דין. (שם י) כותי
 שקדש חוששין לקידושו. מעשה היה והצריכוהו גם מור רב שמואל ומור רב
 יהודאי. וכן ישראל משומד שקידש חוששין לקידושו אבל בר משומד שנולד
 מגויה שקידש אין קידושין מה מעם משומד שחזר בו אם קדש קידושו קידושין
 בין משומד שנולד מגויה שכתב בנים זרים ילדו אם מקדש אין קידושין קידושין
 משאנו אמרים לא זו משם עד שעשאום גוים גמורין במה דברים אמורים בניהם
 אבל הם לאו. (שם סג) האומר קדשתי את בתי ואיני יודע למי קדשתייה בא
 אחד ואמר אני קדשתייה נאמן אף לכנוס כנסה ובא אחר ואמר אני קדשתייה לא
 הכל ממנו לאוסרה עליו. אוטרת נקדשתי ואיני יודע למי נתקדשתי בא אחד
 ואמר אני קדשתייה אינו נאמן לכנוס מפני שהיא מחפה עליו. (שם סד) אמר רב
 הונה מניין לאב שנאמן לאסר את בתו מן התורה שנאמר ואמר אבי הנערה אל
 הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה את בתי אסרה אביה. ועד שלא תבגור אביה
 זכאי לקדשה וליטול כסף כדתנינן (בתובות מו) האב זכאי בבתי בקדושיה בכסף
 בשטר ובביאה זכאי במציאתה וכמעשה ידיה ובהפרת נדריה ומקבל את גיטה והיא
 שלא נשאת שעדיין ברשותו עומדת אבל נשאת כיון שנשאת אין לאביה בה
 רשות. ואע"פ שמקטנותה ועד שתבגור ברשות אביה עומדת אינה מקודשת אלא
 עד שתגדיל דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד
 שתגדיל ותאמר בפלוגי אני רוצה. וכשהוא משיאה צריך ליתן לה דבר ממנו
 כדי שיקפצו וישיאוהו. דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מפני מה תיקנו
 כתובת בנין דכרין כדי שיקפוץ אדם ויתן לבתו כבנו והוא שיעשה מדעתו אבל
 לעשותו לאו. (שם עט) ובמקום שקידשה אביה לאחד וקידשה היא עצמה לאחד
 ובזמן שקדשה לא היינו יודעים או נערה היא או בוגרת היא ועכשיו באה לפנינו
 והיא בוגרת פליגין בה רב ושמואל דאיתמר קידשה אביה בדרך וקידשה היא
 עצמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר בוגרת לפנינו ושמואל אמר חוששין אנו
 לקידושי שניהם והלכה כרב ואין חוששין לקדושי אביה. ובוגרת בין ישנו לאביה
 בין אינו קידושיה הוויין קידושין. ובמקום שקידשה היא עצמה בלא דעת אביה
 ועדיין היא נערה אינן קידושין וכל שכן קטנה. מעשה באחד שקדש בהדס אחד
 בשוק שלח ר' אחא בר הונא חמיו של ר' יוסף לר' יוסף שלח לו הלקוהו משל
 רב והצריכו גם משל שמואל שרב מלקה על מי שמקדש בביאה ולמי שמקדש
 בשוק ולמי שמקדש בלא שידוכין ולמי שמכמל גם ולמי שמוסר גם מודעא על
 הגט ועל מי שמצער שליח בן דין ולמי שמשאה גידו של חכמים עליו יותר
 משלשים יום וחתן הדר בבית חמיו. נהרדעים אמרים ככולן אינו מלקה רב חוץ ממי
 שמקדש בביאה ואע"פ ששידך משום פריצות והא (קידושין יב) מעשה באחד

שעבר על פתח בית חמיו והלקחו רב ששת רב אדם חשוב היה מחמתו. והנושא
אשה צריך לקדשה בתחלה ולברך ברכת אירוסין מה מברך (כתובות ז) אשר
קדשנו במצותיו וציונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות
על ידי חופה וקידושין בר' מקדש יש'. ומקדש ואחר כך מברך על העריות מה
מעם שעדיין לא קנאה. כיצד יברך ואסר לנו את הארוסות אלא יקדש בתחלה
ואחר כך יברך ומה שנת מכל מצוות כולן שמברך עליהן עובר לעשייתן אמרו
זו לשבילה דומה טבילה מעמה מה מובל ואחר כך מברך שעדיין לא מבל אף כן
שמקדש לא קנאה. ובין מבלה קודם קידוש ובין לאחר קידוש ולאחר שמברך
ברכת אירוסין גותן לה כתובתה ועד שמקדיש ומוסר לחופה אינו מברך ברכת
חתנים. וברכת חתנים בעשרה (כתובות ז) דאמר רב נחמן אמר לי הונא תנא
מניין לברכת חתנים שהוא בעשרה שנאמר ויקח בעו עשרה אנשים מקני העיר
וחתן מצטרף מן המניין דאמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן מברכין ברכת חתנים בעשרה
כל שבעה וחתנים מן המנין ברכת אבלים בעשרה ואין אבלים מן המניין ובין
קודם שישא ובין לאחר שישא מברך שהשמחה במעונו. תניא איך מברכין
ברכת חתנים בבית חתנים כל שבעה אמר ר' יהודה והוא שבאו פנים חדשות.
ברכת חתנים מהו שמברך בתחלה בורא פרי הגפן ובורא עצי בשמים (שם
ח) וברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהכל ברא לכבודו. ויוצר האדם. ברוך
אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו
והתקין לו ממנה בניין עדי עד ברוך אתה ה' יוצר האדם. שוש תשיש עקרה
בקיובוני בניה לתוכה בשמחה ברוך אתה ה' משמח ציון בכניה שמח תשמח רעים
ואהובים כשמחך יצורך בנן ערן מקדם ברוך אתה ה' משמח חתן וכלה. ברוך
אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה גילה ורגן אהבה
אחווה שלום וריעות מהרה אלהינו ישמע מערי יהודה ומהוצות ירושלים קול ששון וקול
שמחה קול מצהלות חופת חתנים ממשחה ונערים מנגינתם ברוך אתה ה' משמח
חתן וכלה. רב אמי נודמן לבית שמחתו של ר' שמעון ביר' ובירך כולן. רב אשי נודמן
לבית רב כהנא יום ראשון בירך כולן למחר אמר ליה אם יש פנים חדשות נברך את
כולן ואם לאו נברך השמחה ואשר ברא. משבעה ועד שלשים יום אם יש פנים חדשות
מברך אשר ברא ואם לאו מברך שהשמח' כמעונו מכן והלך אם אמר להם מחמת שמחה
מברך שהשמח' אם לא אמר להם מחמת שמחה אינו מברך וכשאומ' להם מחמת שמחה
עד מתי אמר רב פפי בשם רבא עד י"ב חודש ומתחלה מאמתי אמר רב פפא
משכותשין שעורים בעילי. ושארנו בעולם אסור לאדם שישחא את אשתו שעה
אחת בלא כתובה ר' מאיר הוא ומכאן ששינינו ר' מאיר אומר כל הפוחת לכתולה
מטאמים ולאמנה מטנה הרי זו בעילת זנות והלכה כמותו דאמר מר אחתו של ר'
אמי בר פפא נשאת לרב אויא לסוף כתובה בא לפני רב יוסף אמר לו כך
אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' מאיר אבל חכמים אומרים משהא אדם

את אשתו שתים או שלוש שנים בלא כתובה אמר לו אביי והאמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר' מאיר בגזירותיו אמר לו אם כן לך כתוב לה. והלכה גוי כשר לעידות אישה במסיה לפי תומו דתנינן ובגוי אם היה מתכוין אין עידותו עדות הא אין מתכוין עידותו עידות. הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי אישה אישה מפי אישה עבד מפי עבד מפי שפחה. (יבמות כה) גולן לדבריהם כשר לעידות אישה גולן של תורה פסול לעידות אישה. ואישה שמת בעלה או שהוציאה בגט אסר לה להינשא בתוך שלשה חדשים שמא מעוברת מראשון ובשנשאת לשיני ויולדת אינו ידוע אם מראשון הוא אם משיני הוא בין מן האירוסין בין מן הנשואין בין להתארס בין לישא דתנינן וכל שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים אחד בתולות ואחד אלמנות אחד בעולות אחד גרושות אחד ארוסות ואחד נשואות. ותני ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר כך שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כולן צריכות להמתין שלשה חדשים וכן היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהו לה שלשה חדשים משעת מיתת הבעל ולא משעת חליצת יבם לפי שאין העובר ניכר אלא עד שלשה חדשים. והלכה חליצת יבם ארוסה וגרושה ואלמנה כולן צריכות להמתין שלשה חדשים. חוץ מן יום שנתגרשה בו וחוץ מיום שנתארסה בו. וגר גירות שנתגיירו ועבד ושפחה שנשתחררו צריכין להמתין שלשה חדשים. ובמקום שקידש בתוך שלשה חדשים וברח ולא נתן גט ובא לאחר מיכן אין מוציא אותה ממנו. ואם מעוברת או מיניקה אסור להנשא ימי מניקתה. ובמקום שעבר וקידש או שנשא אין מוציאין ממנו בגט. (שם לו) דתנו רבנן לא ישא אדם מעוברת חבירו ומניקת חבירו ואם נשא עליו הכתוב אומר אל תסג גבול עולם ובשרי גבול עולם. הנושא מעוברת חבירו ומניקת חבירו יוציא ולא יחזיר עולמית דברי ר' מאיר וחכמים אומרים יוציא וכשיגיע זמנו לכנוס יכנס והלכה כחכמים אמר רבא וכדברי חכמים יוציא בגט. וכמה מניקתה עשרים וארבעה חדש חוץ מיום שנולדה בו וחוץ מיום שנתארסה בו. והלכה מת מותר גמלתו אסור ואפילו נתנה בנה למניקה אסור. (כתובות ס) ת"ר הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיה לה כעס עם בעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה היא חולה או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה חבוש בבית האסורין והפלת לאחר מיתת בעלה או שהיתה עקרה וזקינה אילנית וקטנה ושאינה ראויה לבעל כולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר' מאיר ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר' מאיר בגזירותיו והנושא את האישה חייב בשארה כסותה ועונתה שנא' ואם אחרת יקח לו וגו'. (שם מז) ות"ר שארה אילו מזונותיה וכן הוא אומר ואשר אכלו שאר עמי. כסותה כמשמעו. עונתה זו עונה האמורה בתורה. ר' אליעזר בן יעקב אומר שארה זו עונתה וכן הוא אומר איש איש אל כל שאר בשרו וגו'. כסותה כמשמעו. עונתה אילו מזונותיה וכן הוא אומר ויענך וירעיבך. (שם מח) ר' אליעזר בן יעקב אומר שארה לפי שארה תן לה כסותה שלא תתן של ילדה לזקינה ושל זקינה

לילדה. כסותה עונתה לפי כסותה תן עונתה שלא תתן לה חדשים בימות החמה ושחקים בימות הגשמים. תני רב יוסף שארה שלא ינהג בה מנהג פרסיים שמשמשיין מטותיהן בלבבושהן מסייע לר' הונא דאמר ר' הונא האומר אי איפשר אלא אני בבגדי והיא בכנדה יוציא ויתן כתובה. (כתובות נט) ואילו מלאכות שהאשה עושה לבעלה מוחנת ואופה ומכבסת ומבשלת ומניקה את בנה ומצעת את המטה ועושה בצמר. הכניסה לו שפחה אחת לא מוחנת ולא אופה ואינה מכבסת שתים אינה מבשלת ואינה מניקה את בנה שלש אינה מצעת את המטה ארבע יושבת בקנתרא. ר' אליעזר אומר אפילו הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בצמר שהכמלה מביאה לידי זימה. מוחנת תעלה על דעתך אלא אמור מוחנת ואם תבקש אמור ברחיים של יד משנה אינה כר' חייא דתני ר' חייא אין אשה אלא ליופי אין אשה לבנים. (שם נט) תני ר' חייא אין אשה אלא תכשיטיה אשה. ומניקה את בנה (שם ס) ת"ד יונק תינוק והולך עד עשרים וארבע חודש מכן והילך כיונק שקין דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומר יונק והולך אפילו ארבע וחמש שנים פרש אין מחזירין אותו. אמר רב יוסף הלכה כר' יהושע. והלכה היא אומרת אני אניק את בני והוא אומר אתניהו למניקה לה שומעין בעל אומר לה הניקי את בנה והיא אומרת לו אתניהו למניקה נניח אמו אצל נשים אחרות ונחזיר לתינוק על אותן נשים כולן אם יודע אמו כופין אמו ומניקתו במה דברים אמורים בתוך שלשה חדשים אבל לאחר שלשה חדשים ודאי מכירה ואין צריך בדיקה וכופין את אמו ומניקתו.

והלכה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש להן כתובה פירות ומזונות ובליות ואחד אלמנה ואחד אלינות אם הכיר בהן יש להן כתובה ואם לאו אין להן כתובה ואלא אילנות מה מעם לא ששנאה מעם אלא שיוור שיירה. והלכה כר' יהודה שאמר אחת זו ואחת זו הכיר בה יש לה כתובה ואם לאו אין לה כתובה. (יבמו' פה) ת"ר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממורת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין יש להן כתובה ופירות ומזונות ובליות ויש להן קידושין וצריכות ממנו גט והיא פסולה וכניה פסולין וכופין אותו להוציא. ושניות מדברי סופרים אין להן כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בליות ויש לו קידושין בה וצריכה ממנו גט והיא כשרה ובניה כשרין וכופין אותו להוציא. אמר ר' שמעון בן אליעזר מפני מה אמרו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש להן כתובה מפני שהוא כשר והיא פסולה וכל שהוא כשר והיא פסולה קנסו אותו בכתובה. ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרין אין להן כתובה מפני שהוא כשר והיא פסולה וכל שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותה בכתובה. רבי אומר הלילו דברי תורה ואין דברי תורה צריכין חיזוק והלילו דברי סופרין ודברי סופרין צריכין חיזוק. דבר אחר זה הוא מרגילה וזה הוא וזו היא מרגילתו לעבירה. (גדרים צ) אמר ר' ספא בודק לנו רבא אשת כהן שנאנסה יש לה כתובה או אין לה כתובה כיון שאונס (אצל יש' כרצון דומה יפה האי אבל אצל כהן לאו) ולגבי כהן כרצון לגבי ישראל דומה אין

לה כתובה או שמא יכולה שתאמר לו אני ראויה ואותו האישי שנסחפ' שדחו ואמרנו לו
 משנתינו היא האומרת ממאה אני [לך] יש לה כתובה כמה אנו עסוקין אם נאמר
 באשת ישראל ושזנתה במאי אי באונס משרה שריא להו וברצון כלום יש להן
 כתובה אלא לאו באשת כהן ובאונס והוא שזנה שיש להן כתובה. ואילו יוצאות
 שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית ואי זו היא דת משה מאכלתו שאינו
 מעושר ומשמשתו נדה ואינה קוצה לה חלה ונודרת ואינה מקיימת ואי זו היא דת
 יהודית יוצאה וראשה פרוע וטווה בשוק ומדברת עם כל אדם אבא שאול אומר
 אף המקללת יולדיו בפניו ד' מרפון אומר אף הקולנית ואי זו היא הקולנית כל
 שהיא מדברת בתוך ביתה ושכיניה שומעים קולה. וכולי צריכות התראה ועדים
 בבית דין. נשאת לראשון ושהת עמה עשר שנים ולא ילדה תצא ותטול מה
 מעם כיון שהוא מצווה על פריה ורביה והיא אינה מצווה נומר הוא שלא זכה
 להבנות ממנה. גירשה ראשון מותרת להנשא למי שאין לו בנים ולשהות עמו
 עשר שנים ואם לא היו לה בנים תצא ותטול כתובה לשלישי לא תנשא אלא
 למי שיש לו בנים ואם נשאת למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה לאלתר ואם
 אומר לה ראשון ושיני החזירי לנו הכתובה ששלמנו לך שנשואיך נשואי מעות
 הן אינה מחזרת להם כלום יכולה היא שתאמר להם עד עכשיו לא לקיתי ואם
 נשאת לשלישי ולא היו לה בנים ונשאת לרביעי והיו לה בנים וחזרה על השלישי
 ואמרה לו שלם לי כתובתי שהרי נשאתי לרביעי והיה לי בנים אינו משלם לה
 כלום יכול הוא שיאמר לה עד עכשיו לא נתרפית. ובמקום שנתעברה והפילה
 בתוך עשר שנים מונה משעה שהפילה ובמקום שנתעברה והפילה ונתעברה והפילה
 (ונתעברה והפילה) החזקה לנפלים ויוצאה לאלתר ואינה צריכה לשהות עמו עשר
 שנים וכשהחזקה לו שנאמר לא זכה לבנות ממנה אבל כתובה יש לה. (יבמות
 סח) ובמקום שיש לו בנים מאחרת והיא אין לה ואמרה שהיתי עם זה עשר שנים
 ואבקש שאצא ואנשא לאחר שיהיו לי בנים תצא בלא כתובה מה מעם והיא
 אינה מצווה על פריה ורביה והיא באה מחמת מענה והיא דאמרה אלא אבקש ואנא
 חוטרא לידי ומרא לקבורה. מענתה מענה ומנכה לה כתובתה והוא ששהת עשר
 שנים או שהפילה וחזרה והפילה. ובמקום שאומר הוא הפילה בתוך עשר שנים
 או לא שווה עמו עשר שנים מתחלה תצא שלא בכתובה והיא אומרת לא הפלתי
 בתוך עשר שנים והכבר שהיתי עמו עשר שנים אמר ר' אמי היא נאמנת מה מעם
 אע"פ שיש לומר עיניה נתנה באחר אם ישנה שלא הפילה מחמת עצמה בעקרות
 שחוששין לה אחרים ואין נושאין אותה. הוא אומר שנים הפילה והיא אומרת
 שלשה הפלתי אמר ר' יצחק בן אלעזר מעשה היה ואמרו נאמנת ואע"פ שיש
 לומר עיניה נתנה באחר אילו לא הפילה שלשה לא היתה מחזקת עצמה בנפלים
 שחוששין לה אחרים ואין נושאין אותה. (שם) ובמקום שלא שהת עשר שנים
 ואין לה בנים היא אומרת ממנו הוא שאינו יורה כחץ והוא אומר ממנה הוא א"ר אמי
 דברים שבינו לבינה היא נאמנת מה מעם היא מכרת ביורה כחץ והוא אינו מכיר

ביותר כחץ ואלא הא שנינו שמים בינו לביניך יעשו דבר בקשה. אינה נאמנת לא בשביל שאינה נאמנת אלא מפני שאמרו חכמים צריך לעשות כן. כמה דברים אמורים במקום שאינה באה מחמת מענה אלא באה מחמת מענה תצא ותיטול כתובה וכן הלכה. (שם) ובמקום שיש לו בנים ממנה ורוצה לישא עליה אשה אחרת יש לו רשות דאמר רבא נושא אדם כמה נשים על אשתו והוא שיכול לעמוד בסיפוקן ואם מעכבת עליו לא הכל ממנה ואם אמרה גרשני ותן לי כתובתי נעשה מורת ותנינן (כתובות כג) המורת על בעלה פוחתין לה מכתובתה ששה דינר בשבת ר' יהודה אומר שבעה טרפייקין ונ"א טרפעיקין. (שם סד) ואם תפשה מכתובת' דבר אין מוציאין ממנה ואם לא תפשה אין נותנין לה ומשהין לה שנים עשר חדש וחוזר ונותנין לה גיטה ושנים עשר חודש אילו אין לה מזונות מבעל. וזה תלמוד היום בבית דין הגדול בשתי ישיבות כך הן פוסקין במורדות שאע"פ שהיא תפשה דבר מכתובתה מוציאין ממנה ונותנין לבעל ונותנין לה גט מיד כמה דברים אמורי שכתב לה בעל אבל דבר שהביאה מבית אביה בין שתפשה בין אינה תפשה כל דבר שישנו בעינו שלה הוא ונותנין לה.

ובמקום שהכניסה לו קרקעות חוזרין לה ואם יש להן פירות לקרקעות כל פירות התלושין באותה שעה שהוא נותן לה גט כגון חמין וקצורין ותרמין וגזרין כל התלוש לבעל הוא וכל המחובר לקרקע שעדיין לא נתלש שאע"פ שלאחד מיכן סופו להתלש כיון שבאותה שעה שהוא נותן לה גט אינן תלושין שלה הן דתנינן (שם עט) ר' שמעון אומר מקום שייפה כוחו בכניסתה הורע כוחו ביציאתה מקום שהורע כוחו בכניסתה ייפה כוחו ביציאתה. פירות המחוברין לקרקע בכניסתה שלו וביציאתה שלה והתלושין מן הקרקע בכניסתה שלה וביציאתה שלו והלכה כר' שמעון. ובמקום שהכניסה לו בהמה או עבדים וילדה בהמה ואותן עבדים ולדות הויין לבעל וולדות ובהמה ועבדים עצמן חוזרין לה ואע"פ שחלקו חנניא וחכמים בולדי עבדים ושפחות דתנו רבנן ולד בהמת מלוג לבעל ולד שפחת מלוג לאשה. חנניא אומר עשו ולד שפחת מלוג כולד בהמת מלוג והלכה כחנניא שאמר אף ולד שפחת מלוג לבעל הווה דאמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנניא. ובמקום שמתה אותה שפחה ועבדיה שהכניסה לו ויש להן וולדות נעמיד מן אותן וולדות אחד אחד במקום אמו ונותן לה משהוא שאנו אמרים בשלמה חנניא אינו חושש למיתה אלא תנא ראשון אם חושש למיתה אפילו בהמת מלוג של אשה יהיה אם אינו חושש למיתה אפילו וולד בהמת מלוג יהיה של בעל. אמר רב משרשייא לעולם חושש למיתה ושונה וולד בהמת מלוג זהו מעמא שהוה לבעל שאם מתה אמו הרי יש עורה ואין הקרן כלה ובחשש חלוקין דמר אמר חוששין למיתה ומור אמר אין חוששין למיתה אבל במקום שבוראי מתה בהמה או שפחה ואם יש לה ולדות נעמיד מן אותן ולדות שלהן אחד אחד במקום אמו ונתן לה והשאר לקחו בעל. ותנן נפלו עבדים ושפחות זקנים ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. רבן שמעון בן גמליאל אומר לא תמכור מפני שהן

כבוד בית אביה בזקנים הן שחלוקין שאינן בני לידה שאם מתה כלתה הקרן אבל ילדים שהן בני לידה דברי הכל לא ימכרו שכיון שמולדין אם מתים וגרם לה דבר לצאת מבעל נעמיד מן אותן וולדות שלהן אחד אחד במקום אמו והשאר הרי הן לבעל.

ובמקום שהכניסה לו זהב וכסף ובגדים וכלים לתשמיש כל דבר שישנו בעינו נומלתו ואם בלו אותן בגדים או שנמכרו ואכלום אין לה להוציא מן הבעל. ובמקום שהכניסה לו מעות וישנן בעיניהן או שעושיין בהם משא ומתן וידוע שאותן מעות של משא ומתן מן אותן מעות שהכניסה לו נומלת לאותו משא ומתן ורואה שיש בו הרי לבעל הוא ואם אכלום כולו ולא נותר ממנו כלום באותו שעה שיוציא אין לה ליטול מן הבעל כלום והוא שלא כתבן עליו אבל כתבן עליו בכתובתה עשאתו עליו צאן ברזל ומשלם לה מקרקע כמה דברים אמורים בזמן שהיא יוצאה אבל בזמן שהיא מוציאה כשיש לו בין יש לו קרקע בין אין לו קרקע נותן לה כל שכתוב בכתובתה בין שכתב לה הוא בין שהביאה מכית אביה וקבל עליו. ואם אמר הבעל תשבע שלא גזלה מן ממוני כלום אין לו רשות לבעל להשביעה כלל. (שם פז) דת"ד אבא שמואל בן אבא מרים אומר בין בלא נדר בין בלא שבועה בין נקי נדר בין נקי שבועה בין מנכסאי בין מנכסיא אלין בין הוא ובין יורשין אין משביעין אותה אבל מה אעשה שאמרו חכמים הבא לפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה. ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כאבא שמואל בן אבא מרים. (שם פו) ותנינן המושיב את אשתו חנונית או שמינה איפורופוס הרי זה משביעה כל זמן שרצה שאין לך אישה שלא נעשת איפורופיאה אפילו שעה אחת בחיי בעלה על פלכה ועל עיסתה ותני אמרו לו לר' אליעזר אין אדם דר עם נחש בכפיפה ור' אליעזר וחכמים אומרים הרי הלכ' כרבנן וישונה בסופה ר' שמעון אימר בזמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה ואם אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה. ואמרנו זו של ר' שמעון עלאי זה הוא שונה ונדחה כולן. (שם פח) אמר רב פפא זו של ר' שמעון להוציא משל ר' אליעזר וחכמים שר' שמעון סבור אע"פ שהושיבה חנונית ומינה איפורופא בעל כל עיקר אינו משביעה משאמר ר' שמעון יורשין משביעין אותה ואין היורשין משביעין אותה במקום שנפלה אצל יורשין הוא שמשביעין אותה אבל בעל אע"פ שהושיבה חנונית ומינה איפורופיאה אינו יכול להשביעה כל עיקר ואע"פ שחכמים ור' שמעון הרי הן יחיד ורבים ויש לומר שהלכה כרבים אלא משהיא עומדת לנו דר' שמעון כאבא שמואל בן אבא מרים. אמר שמואל הלכה כאבא שמואל בן אבא מרים ובא אף רב פפא שאחרון הוא ותירץ לזו של ר' שמעון ועלתה שמונה כולה בשל פפא ולמדנו שהלכה כר' שמעון שבעל אינו יכול להשביע את אשתו אלא יורשים שלו אחר מיתתו וסתם לנו תנא במתניתין. (שבועות מח) ואילו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאיפורופון והאישה הנושא בתוך הבית ובן הבית. בעל אינו יכול לומר את אשתו השבעי לי שלא גזלת דבר מממני ולא מצאנו

שבועה אצל אשה לבעלה אלא אצל פוגמת כתובתה. דתנינן (כתובות פז) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה עד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסין משועבדין ומנכסי יתומין והנפרעת שלא בפניו לא תיפרע אלא בשבועה. הפוגמת כתובתה כיצד היתה כתובתה מאתים אמר לה התקבלת כתובתך והיא אומרת לא נתקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה עד אחד מעידה שהיא פרועה כיצד אמר לה התקבלת כתובתה והיא אומרת לא נתקבלתי לא תפרע אלא בשבועה. מנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו ליתומין והיא נפרעת מן היתומין לא תפרע אלא בשבועה. שלא בפניו כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה. ר' שמעון אומר כל זמן שהיא תובעת כתובתה הזורשין משיביעין אותה ואם אינה תובעת כתובתה אין הזורשין משיביעין אותה. (שם) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה סבר ראמי בר חמא לומר שבועה של תורה כגון שמענה כמאתים והוא מודה במקצת המענה וכל המודה במקצת המענה ישבע אמר רבא שתי תשובות בדבר אחד שכל הנשבעים שבתורה נשבעין ולא משלמין וזו נשבעת ונומלת ועוד אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות וכתובה גובה. אלא אמר רבא שבועה משל חכמים. מה מעם הפרוע מדקדק הנפרע אינו מדקדק המילו חכמים שבועה עליו כדי שידקדק. וכן בעד אחד מעידה שהיא פרועה. כסבור ראמי בר חמא לומר שבועה משל תורה היא והשיב רבא תשובה זו ותרץ ששבועה משל חכמים כדי להפסיק דעתו של בעל הבית. ומי שמת והניח נכסין דין הוא שתשב אשתו בביתו וניזונת מן אותן נכסין שהניח ויושבת בביתו כל ימי מוגר אלמנותה כדתנינן (שם נב) לא כתב לה תהוי יתבה בביתו ומתזנה מנכסי כל ימי מיגר אלמנותה בביתו חייב שהוא תניי בין דין. (שם צו) ומעשה ידיו דין הוא שימלו יתומים וכשניזונות מן קרקע לא מן ממלטלין ואם תפשה ממלטלין כבר תפשה. (שם צו) דאמר ר' אליעזר אלמנה שתפשה ממלטלין במוזנותיה מה שתפשה תפשה ואין יכולין יתומים להוציא והיא שתפשה מהי הבעל אבל תפשה לאחר מיתה לא הכל ממנה. (שם נא) שאמר רבא הלכה מקרקעיי ולא מן ממלטליי. (ב"ב קמא) מעשה באחד שאמר לאשתו נכסי לזה שאת מעוברת אמר רב הונא היה מזכה לעובר והמזכה לעובר לא קנה והלכה המזכה ולעובר לא קנה לכשתלד קנה. (שם קמג) שוב מעשה באחד שאמר להם נכסי שלי לאשתי ולבניי אמר ר' יוסף קנת אשתו מחצה ואמר רב יוסף מניין נומר דתני ר' אומר זהה לאהרן ולבניו לאהרן מחצה ולבניו מחצה. והלכה קנת מחצה.

(שם) שוב מעשה באחד ששילח פיסקי שיראין לביתו אמר ר' אמי הראוי לבנים לבנים הראוי לבנות לבנות והוא שאין לו כלות אבל יש לו כלות אינו מניח כלותיו ונותן לבנותיו והן שבנותיו נשואין אבל אין בנותיו ונשואין אינו מניח בנותיו ומשגר לכלותיו הילכך אדומים לבנותיו ולבנים לבניו והשאר גוונים שלובשין אנשים לבניו ושלובשים נשים לבנותיו. (שם) שוב מעשה באחד

שאמר יינתנו נכסי לבניי היה לו בן ובן הבן קורין בני אדם לבן הבן בן ואינו מסליק לבן הבן אין שמא אין קורין לבן הבן בן ולסלקו לבן הבן מירושה הוא בא ר' הביכה אמר עשוי אדם לקרות לבן הבן בן מר רב אשי אומר אין עשוי אדם לקרות לבן הבן בן. תניא כמותו של מור בר רב אשי המודר הנייה מן הבנים מותר בבני הבנים. (ב"ב קנא) אמו של זוטרא בר טוביה מנסיה כתבה נכסיה לרב זוטרא בר טוביה אמרה בשביל שאבקש להנשא לרב זביד לסוף נשאת (לאחר) ונתגרשה א"ר ביבי בר אבוי על דעת נישואין הן והכבר נשאת מקשה בה רב הונא מניה דר' יהושע בשביל שבאין מביית עלי אומר דברים גדולות אפילו למי שיאמר מברחת כשאני משירת אניה יכולה להזור בה כמה דברים אמורים בזמן שלא פירשה אבל זו גלתה על דעתה בשביל שזינה רב זביד הוא. (שם) אמו של ראמי בר המא כתבה נכסיה מהבקר לר' אמי בר המא לערב כתבתן לרב עוקבה בר המא הלך ראמי בר המא לפני רב ששת והעמידו בנכסין הלך רב עוקבא בר המא לפני ר' נחמן והעמידו בנכסין הלך רב נחמן לפני רב ששת אמר לו מה הוא זה אמר לו שהורה בה אמר לו והכבר מיתה אמר לו כך אמר שמואל כל שאילו עומר חוזר חוזר במתנתו אמר לו שמא דברים אילו לעצמו אבל לאהר לאו אמר לו בפירוש אמר שמואל בין לעצמו ובין לאהרים. (שם) אמו של רב טובי בר רב מתנה כתבה נכסיה ובבקר לרב טובי בר רב מתנה בר רב חדכי בר רב מתנה בכה לפני אמר לה עכשיו אומר זה תלמיד הכם וזה אינו תלמיד הכם חזרה וכתבן לרב אחא דאבות דרב מתנה לקמיה דרב נחמן אמר לו כך אמר שמואל כל שאילו עומר חוזר במתנתו. (שם קנג) מעשה באחת שכתבה נכסיה כולן וקנו ממנה באת לפני רב הונא אמר לה מה אעשה לך שלא היקנית כמו שמקנין בני אדם. (שם) מעשה בפקדון דהוה כתיב ביה כד קציר ורמי בערשיה ולא הוה כתיב ביה ונמינו מרעיהו ומתוך חוליו נפטר לבית עולמו אמר רבא הרי קברו מוכיח עליו. זו שאמרנו אין שמר לאחר המיתה במתנת שכיב מרע כשיאמר כתבו ותנו אם אמר כתבו ותנו אם אמר שמא לא גמר להקנותו אלא בשמר ואין שמר לאחר מיתה אבל ודאי כל עידיות שמעידין לפני שכיב מרע וכל פקדונות שמצוה שכיב מרע ככתובין וכמסורין דומין. ושכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחד וחזר וכתב מהן לאחר אחרון קונה ראשון אינו קונה דתני כולן לראשון ומקצתן לשני שני קנה ראשון לא קנה ואמרנו לא בשמת לא בשעמד כך הוא נסברת מה שהוא שונה סופה מקצתן לראשון וכולן לשני ראשון קנה שני לא קנה אם תאמר שעמד ראשון קנה ששייר שני לא קנה שלא שייר אם אמרת שמת שניהם קנו אמר לו ר' מר לרב אשי ויהיה בשעמד אם תאמר חזרה במקצת הויה חזרה בשביל כך שקנה ראשון לא קנה אם אמרת חזרה בעבור במקצת לא הויה חזרה תחלתה בשמת סופה בין משמת בין בשעמד. תניא נמי הכי שום היתומין שלשים ויום הקדש ששים יום ומכריון בבקר ובערב בשעת הוצאת פועלין ובשעת הכנסת פועלין אומרים שדה פלונית כסימניה ובמצריה כך היא יפה ובכך הוא שומה כל

הרוצה ליקח יבוא ויקח על מנת לאשה בכתובתה ולבעל חוב את חובו שיש שרוצה באשה ויש שרוצה בבעל חוב. יש שרוצה באשה שנומלת על יד ויש שרוצה בבעל חוב שנומל בזה. ת"ד שום היתומין שלשים יום שום הקדש שלשים יום דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר שום היתומין שלשים יום ושל הקדש שלשים יום וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה שלשים יום. אמר רב חסדא הלכה שום היתומין שלשים יום. וישב ר' חייא בר אבון אומרה לשמועה זו אמר לו רב נחמן בר יצחק שלשים יום אתה אומר או שלשים יום אמר לו שלשים של יתומים או של הקדש אמר לו של יתומים כר' מאיר או כר' יהודה אמר לו כר' מאיר והלא ר' מאיר שלשים אמר לו כך אמר רב חסדא אגרופוס טובים בלעתי ממנו של רב בימי עליה של שמועה זו בא להכריז רצופין שלשים יום] בשני יתומים או בחמישי שלשים יום] ואע"פ שאתה חושב לימים של הכרזה אינן אלא שמנה כיון שמשך הרב שומעים בני אדם. אמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומין אם כן רבית אוכלת בהן ור' יצחק אמר או רבית שיש בו בשטר או לכתובת אשה מפני מזונות ורב אסי מה מעם התקינו חכמים מעשה ידה תחת מזונותיה ואיך פעמים שאינה מסופקת לה. מרימר הגבה כתובה לגרושה מנכסי יתומים אמר לו רבינא למרימר והאמר ר' יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומים אלא אם כן היתה רבית אוכלת בהן ור' יוחנן אמר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה מפני מזונות ואפילו ר' יוחנן לא אמר אלא באלמנה שהיא מפסדת מזונות אבל גרושה לאו. אמר לו אני אותה של ר' יוחנן משום חינה מתנינן לה. אמר רב נחמן מתחלה לא הייתי נזקק לנכסי יתומים כיון ששמעתי לזו של ר' שאמר חונה חכרין בשם רב יתומים שאכלו ממון שאינה להן ילכו אחר אביהם מכאן והילך את נזקק מתחלה. מהוא מעם לאו ר' ספא אמר פריעת בעל חוב מצוה ויתומין אינן בני מצוה ורב הונא בריה דרב יהושע אמר צרות התפיסו מה ביניהן יש ביניהן שחייב מודה או שנידוהו ומת בנידויו. שלחו מיתם נידוהו ומת בנידויו הלכה כר' הונא בריה דרב הונא. תנינן שום היתומין שלשים יום הקדש שלשים יום ומכריון כבקר ובערב במה אנו עסקין אם נאמר בבעל חוב וגו' כלום שומע ואלא ודאי בבעל חוב ישראל הגח לר' הונא בריה דר' יהושע שמעמדה בשחייב מודה אלא לרב ספא קשיא. אמר לך רב ספא אם אתה מבקש אומר כתובה משם חינה אם אתה רוצה אמור בבעל חוב גוי שקבל עליו בדיני ישראל אז קבל עליו ימתין לו עד שיגדיל שקבל לזו ולא לזו בוא ושמע על מנת ליתן לאשה בכתובתה ולבעל חוב את חובו. הגה לרב הונא בריה דרב יהושע מעמדה כשחייב מודה אלא לרב ספא בשלמא כתובה משום חינה אלא בעל חוב קשיא בבעל חוב שקיבל לזו ולא קבל לזו. רבא אמר משום שובר. אמר לו רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ומי חושש אתה לשובר והא תנינן הנפרעות שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה. (ערכין כב) ואמר ר' אחא שר חבירה מעשה בא לפני רב יצחק גפחא באנמוכיא ואמר לא

שאני אלא כתובת אשה משום חנה אבל בעל חוב לאו ורבא אמר רב נחמן אפילו בעל חוב ואם אתה חושש לשובר אף שם יחוש שם כשאמרנו מעמה כדי שלא יהא כל אחד ואחד נוטל מעותיו של חברו והולך ויושב לו במדינת הים. (שם) אמר רבא הלכה אין נזקקין לנכסי יתומין ואף אמר תנו נזקקין שדה זו ומנה זו נזקקין ואין מעמידין איפורופוס שדה סתם ומנה סתם נזקקין ומעמידין איפורופוס אבל נמצאת שדה שאינה שלו אין נזקקין (ואם) וואין מעמידין איפורופוס אומרי' נהרדעים ככולן נזקקין ומעמידין איפורופוס חוץ מנמצאת שדהו שאינו שלו שלא נחזיק עדים בשקרים. אמר רב אשי הילכך אנו אין נזקקין דאמר רבא הלכה אין נזקקין ואם נזקקין הוא מעמידין איפורופוס שאומרי' נהרדעי' ככולן נזקקין ומעמידין איפורופוס חוץ מנמצאת שדה שאינו שלו שעדים בשקרים לא נחזיק. (ב"ב לב) רבא בר שרשו היה עליו קול שהוא אוכל שדי יתומים אביו אמר לא אמר לי כיצד היה מעשה אמר לו שדה זו שהייתי אחוז במשכון מאבי יתומים והיה לי מעות אחרים אצלו ואמרתי אם אחזירה לשדה זו ואומר שיש לו מעות אחרים אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אלא אוכלה שיעור מעותי שמתוך שאם אבקש אומר לקוחה היא כדי אין את יכול לומר שהרי יש עליך קול שהוא של יתומים לך והחזיר וכשיגדלו יתומים עמוד בדין עמהם. (כתובות ק) אמר רב יהודה אמר שמואל ממלמלין של יתומין שמין אותה ומוכרין אותן לאלתר. ורב חסדא אמר אבימי מוליכין אותן לשוקין ולא פליגין כך שמקורב השוק וכך שמרוחק השוק. ר' כהנא הוה בידו שיכר דר' משרשיא בר חקלאי יתום שיהא אותו עד לרגל אסור אע"פ שיש בו מעות. רבינא ואמי יתום בר אחותו היה לו יין היה מסלקא לשכרא בא לפני רב אשי אמר לו מהוא שאקח עמי והולכנו שאינו עודף משלד קרובו.

(שבועות ל) שבועת עידות נוהגת באנשים ולא בנשים כרחוקים ולא בקרובים כבשרים ולא בפסולים. ואינה נוהגת אלא בראויים להעיד כדתנו רבנן ועמדו שנים האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין כשהוא אומר אשר להם הריב הרי בעלי דינין אומר ומה אני מקיים ועמדו הכתוב מדבר אם נפשך לומר נאמר כן שני ונאמר להלן שני מה להלן עדים אף כאן עדים מהוא אם נפשך לומר וכי תימא ממה שלא כתוב אשר להם הריב כולה בבעלי דינין כתוב נאמר כן שני ונאמר להלן עדים מה כן עדים אף כן עדים. (שם) ת"ר ועמדו שנים האנשים מצוה בנידונים שעמדו אמר ר' יהודה שמעתי שאם רצו להושיב את שניהם מושיבים אי זה הוא האסור שלא יהא אחד עומד ואחד יושב ואחד מדבר ואת אומר לו קצר דברך. אמר רבא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל בעמידה דכתב ועמדו ורב הונא אמר אף בבעלי דינין מחלוקת בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין דברי הכל בעמידה ודיין כיושיבה שנאמר וישב משה לשפוט את העם. אמר רבא בר רב הונא אמר ר' יוחנן תלמיד חכם ועם הארץ שיש להם דין לא יקרום תלמיד חכם וישב שנראה כמו שהוא

סודר דינו והוא שלא פתח בתלמוד אבל פתח אומר במסכתו הוא יושב. סיניגורין בור וגזלן מרומה שלשה תלמידין שלשה בעלין דינין סמרטוט שומע סימן. (שם) ת"ר מניין שלא יעשה סיניגורין לדבריו ת"ל מדבר שקר תרחק. ת"ר מניין לדין שלא ישב תלמוד בור לפניו ת"ל מדבר שקר תרחק. ת"ר מניין לדין שיודע בחבירו שהוא גזלן וכן עד שהוא יודע בחבירו שהוא גזלן מניין שלא יצטרף עמו ת"ל מדבר שקר תרחק. ת"ר מניין לדין שיודע בדין שהוא מרומה שלא יאמר הואיל ועדים מעידים אחתכנו ויהא קולר תלוי בצואר עדים ת"ל מדבר שקר תרחק. (מנהדרין ו) מניין לתלמיד שיושב לפני רבו ורואה זכות לעני והוכה לעשיר מניין שלא ישתוק ת"ל ולא תגורו מפני איש (מדבר שקר תרחק). (שבועות לא) ת"ר מניין לתלמיד שיודע ברבו שהוא מועה שלא יאמר אניה לו עד שיהתכנו ואסתרונו ואבננו משלי כדי שאקרא על שמי ת"ל מדבר שקר תרחק. ת"ר מניין לתלמיד שאמר לו רבו יודע אתה בי שאם נותנין לי כל ממון שבעולם איני מבדא מנה יש לי אצל פלוני ואין לי עליו אלא עד אחד מניין שלא יצטרף עמו ת"ל מדבר שקר תרחק. זה מדבר שקר ותרחק נפקא יוצא זה ודיי שקר הוא נרחמנא אמר לא תענה ברעך עד שקר. אלא כך הוא אומר כגון שאמר לו אני ודאי עד אחד בוא אתה ועמוד שם ולא תאמר דבר שהרי אין את מוצא שקר מפיך ואפילו כן אסור משם שנאמר מדבר שקר תרחק. (שם) ת"ר מניין לשלשה שנושין מנה באחד שלא יהא אחד בעל דין ושנים מעידין כדי שיוציאו מנה אהר והלוקח ת"ל מדבר שקר תרחק. כיצד אם מוציאין שלש נאית עדות שקר היא מלא תענה תצא אלא שמוציאין מנה אחד כגון שאמר ראובן כן אני ודי מנה יש לי אצל פלוני יהודה ולוי הרי אומר שיש לו מנה אצל יהודה או שאין לו ואמר שמנה זה שיש אצל יהודה מחול אצל לוי וכן ראובן אומר כך לא נמצא שכשנכנסין לבית דין כל אחד ואחד על מנה של עצמו מעיד. ולוי היה יודע שיש לו מנה וכשהוא אומר שיש לי מנה אצל יהודה על שעצמו מעיד ושמעון כשבא ומעיד על של עצמו מעיד שהרי החל מנה שלו אצל לוי וכן ראובן. מניין שנושה בחבירו מנה שלא יאמר אמעננו מאתים כדי שיודה במנה ויתחייב לי שבועה ואנבלג עליו שבועה ממקום אחר ת"ל מדבר שקר תרחק. (שם) מניין לנושין בו מנה ומוענין אותו מאתים שלא יאמר אכפרנו לבית דין כדי שלא אתחייב לו שבועה מדבר שקר תרחק מניין לשנים שבאו לפניך בדין אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש אסמלת בת מאה מנה שאין אומרים לו לבוש כמותו או הלבישהו כמותך ת"ל מדבר שקר תרחק. כשהיו באין לפני רבא בר רב חונא היה אומר להן חילצו מעליכ' והיכנסו לבית דין. מניין לדין שלא ישמע דברי בעל דין חבירו קודם שיבוא בעל דין חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק. מניין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדין קודם שיבוא בעל דין חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק. רב כהנא מתני מלא תשא ולא תשיא. (שבועות מה) כל הנשבעים שבתורה נשבעין ולא משלמין מניין ולקח בעליו ולא ישלם מה שעליו. ואילו נשבעים וגומלין השכיר והגזל והנחבל וכשנגדו חשוד על השבועה והחנווני על

פינקסו. השכיר כיצד אמר לו תן לי שכרי שיש לי בידך הוא אומר נתתי והלא אומר לו נמלתי הרי זה נשבע ונוטל ר' יצחודה אומר עד שיהא שם מקצת הוריה יאמר לו תן לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר נתקבלתה מהם דינר זהב. (שם) הנגזל כיצד היו מעידים אותו שנכנס בתוך ביתו ומשכנו שלא ברשות אומר לו תן לי כללי שנמלתי והלא אומר לא נמלתי הרי זה נשבע ונוטל ר' יהודה אומר עד שיהיה שם מקצת הוריה ואמר לו שני כללי נמלתי והוא אומר לא נמלתי אלא אחד. הנחבל כיצד היו מעידין אותו וגו' שכנגדו השודר על השבועה כיצד אחד שבועת נהעידות) ואחד שבועת הפיקדון ואפילו שבועת שוא מזה ואפילו אינו צריך לומר אותן שיש בהן כפירת ממון אלא אפילו אילו דכפירת דברים בעולם הן אינו נאמן היה אחד מהם משחק בקוביא מלוה בריבית מפרח יונים סוחר שביעית שכנגדו נשבעו ונוטל היו שניהם חשודין חזרו שבועה למקומה דברי ר' יוסי ר' מאיר אומר יחלוקו. (שם מז) אמר לו רבא לרב נהמן כיצד תנן אמר לו איני יודע והל' מה וא'ל] אינו יודע (שם מה) אמר לחנוני תן בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן לי את הדינר אמר לו נתתיו לך ונתתי באנפלי ישבע בעל הבית אמר לו תן לי את הפירות אמר לו נתתים לך והולכתים לתוך ביתך ישבע החנוני ר' יהודה אומר כל שהפירות בידו ידו על העליונה. (שבועות מז) החנוני על פינקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב בפינקסו שאת חייב לי כאתים זו אלא אמור לו תן לבניי סאתים חמין ולפועלים סלע מעות והוא אומר נתתי והוא אומר לא נתן לנו הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין. אמר בן ננס כיצד אילו ואילו באים לידי שבועת שוא אלא הוא נוטל שלא בשבועה והן נוטלין בשבועה.

ומי שלוח מעות לחבירו והניח ויצא למדינת הים ויש לו קרקעות ויש עליו שטר פרעו בנו בשבועה מקרקעות דתנינן הנפרעת שלא בפניו אמר רב אחא שר הבריה מעשה בא בפני ר' יצחק נפחא באנמוכי' ואמר לא שנו אלא כתובת אשה מפני חינה אבל בעל חוב לאו ורבא אמר רב נהמן אפילו בעל חוב שלא יהא כל אחד ואחד נוטל מעותיו של חבירו והולך ויושב במדינת הים ונמצאת נועל דלת לפני לוחים. וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה שלא פיקדנו אבא שלא אמר לנו אבא שלא מצאנו שטר בין שטרותיו ששטר זה פרוע. העיר ר' יוחנן בן ברוקה שאפילו נולד בן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע ונוטל רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו פרוע נוטלים שלא בשבועה. (שם מה) אילו נשבעים שלא במענה השותפין והאריסין והאיפוסרופין והאשה הנושא ונותנת בתוך הבית ובן הבית אמר לו מה אתה מוענני ורצוני שתשבע לי חייב חלקו השותפין והאריסין אינו יכול להשביען נתגלגלה לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל והשביעית משמטת השבועה. תני בן בית שאמרו שלא נכנס ויצא רבגליו אלא שמכנים לו פועלין ומוציא פועלין מכנים לו פירות ומוציא לו פירות. (שם מט) אמר רב הונא לכל מגלגלין חוץ משכיר שאין מגלגלין רב הסדא אמר לכל מקילין חוץ משכיר שאין מקילין מה ביניהם יש ביניהם לפתוח

לו. (קדושין כז) זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות וישבע עליהן. אמר עולא מניין שגלגול שבועה מן התורה שנאמר ואמרה האישה אמן אמן. אמן לאלה אמן לשבועה אמן שלא מעיתי ארוסה ונשואה ושומרת יבם וכנוסה ומצינו לאיסור לממן מניין דתני דבי ר' ישמעאל קל וחומר ומה שומה שלא ניתן לתבוע בעד אחד מגלגלין. ממון שניתן ליתבע בעד אחד אינו דין שגלגלין ומצינו ודאי ספק מניין תני ר' שמעון בן יוחי אומר נאמר שבועה בפנים ונאמר שבועה בחוץ מה שבועה האמור בפנים עשה בה ספק כודאי אף שבועה האמור בחוץ עשה בה ספק כודאי. וכן יתומים לא יפרעו אלא בשבועה יתומים ממי אם נאמר מלוה עכשיו אם היה אביהן גומל בלא שבועה הן גומלין בשבועה. אמר וכן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה. ורב ושמואל שאומרים שניהם לא שאנו אלא שמת מלוה בחיי לווה אבל מת לווה בחיי מלוה כבר נתחייב לוח לבני (לווה) ומלוהו שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו. חזרו ושלחו בימי ר' אליעזר אמר מה מיבה של שבועה זו אלא יורשין נשבעין בשבועת יורשין וגומלין חזרו ושלחו בימי ר' אמי אמר כל כך הם אם מצינו לה מעם לא שלחנו להם אמר ר' אמי הואיל ובאת לדינו נאמר בדבר עמד בדין ומת. כבר נתחייב מלוה לבני לווה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו לא עמד בדין ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין וגומלין.

(שבועות מח) מעשה באחד שמת והניח ערב באו בני מלוה תובעין לערב כסבור רב ספא למיטר אף זו שלא נוסף עליה הוא. אמר לו רב הונה בריה דר' יהושע לרב ספא לא ערב אחר יתומים הולך. (שם מח) שוב מעשה באחד שמת הניח אח בא אותו אח ותיבע בשטר אחיו מן היתומין כסבור ראמי בר חמא לומר אף זו שלא נוסף עליה אמר לו רבא מה לי שלא סקדני אחי אמר ר' חמא עכשיו שלא נאמר הלכה לא כרב ושמואל לא כר' אלעזר דיין שעשה כרב ושמואל עשה דיין שעשה כר' אלעזר עשה. מעשה בדיין שעשה כר' אלעזר היה תלמיד חכם בעירו אמר לו אלך לשיבה ואביא איגרת שאין הלכה כר' אלעזר בא לפני ר' חמא אמר לו דיין שעשה כר' אלעזר עשה. אמר רב ספא בשם רבא הלכה המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרוע בעדים אם אמר לו אלא בעדים צריך לפרוע בעדים פרעתך לפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים נאמן. (שם מא) מעשה באחד שאמר לחבירו לא תפרע לי אלא בפני ראובן ושמעון הלך ופרעו בפני שנים אחרים בעדים אמר לו בעדים פרעו אמר לכך אמר לו בפני ראובן ושמעון כדי שלא ידחהו.

(שם) שוב מעשה באחד שאמר לחבירו אל תפרע לי אלא בפני שנים ששונין הילכות הלך ופרעו בינו לבינו אמר לא היו דברים מעולם בא לפני רב נחמן אמר לו אין ודאי קבלתי מטננו שאומר יהיה סקדון אצלו עד שיודמנו שנים ששונים הלכה ומקיים תנאו. אמר לו כיון שאתה מודה שנתן לך פרעון מעולה הוא לך והביאם שהרי אני ורב ששת ששונין הילכות וספרא וספרי ותוספת וכוליה תלמוד.

(שבועות מא) שוב מעשה באחד שאמר לחבירו תן לי מאה זו שהלוייתך אמר לא היה דברים מעולם באו עדים והעידו בו שהלווה ופורעו. אמר אביי מה נעשה להם הם אומרים הלווה והן אומרים פרעו. רבא אמר כל האומר לא לוייתי כאומר לא פרעתי דומה.

(שם) שוב מעשה באחד שאמר לחבירו פרע לי מאה זו שיש לי עמך אמר לו לא פרעתיך מאה קבין אפצין שהיו בששה ששה באו עדים והעידו בו שבארבעה ארבעה היו כסבור רב ששית לומר כל דבר שאינו מומל וגו' אמר לו רבא כל זלות שער וזכרים בני אדם. (שם מב) שוב מעשה באחד שאמר לחבירו פורעיני מאה זו שהלוייתך וזה הוא שמר אמר לו פרעתיך אמר לו אותן אחרים היו רב נחמן אמר ניתרע השמיר [וגו'] ולרב פפא מה שנה מאותה שאמר לחבירו פרע לי מאה זו שיש לי אצלך וזה הוא שמר אמר לו על שמר נתתה לי ובאת וישבת על האיצימבה וקיבלתה ממני ואמר לי אותן אחרים היו ואמר רב נתרע השמיר. מי דומה שם כיון שאומר לו על שור נתתה לי ומשור נמלתה יש לומר שאחרים היו כן נתרע השמיר מה היתה עליה רב פפא אמר לא נתרע השמיר ר' ששא בריה דר' אדה אמר נתרע השמיר. והלכה נתרע השמיר. (שם) שוב מעשה באחד שאמר לחבירו נאמן אתה עלי כשנים האמינו כשלשה לא האמינו מקשה רב הונה בריה דר' יהושע אומר שנאמר כך לעניין אומדנא שכל זמן שמרוכין יודעין באומדנא יתיר אבל לעניין עידות שנים כמאה ומאה כשנים וודי אמר לו בשלשה והלך ופרעו בארבעה כיון שירד לעידות ירד וזה שאמר שמואל מי שהלוה לחבירו אלף זה ונתן לו עליהן יד של מנל אבד יד של מנל אבד אלף זה ואין הלכה כמותו. אבל הלכה כמתניתין דתנינן (שם מג) המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון אומר לו סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה והלא אומר לא כי אלא סלע הלוייתי וסלע היה שווה פמור. סלע הלוייתך עליו ושקל היה [שוה] והלא אומר לא אלא סלע הלוייתי עליו ושלשה דינרים היה שוה חייב. סלע הלוייתי עליו ושתים היה שוה והלא אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו ושלשה דינרים היה שוה ושתים היה שוה והלא אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו וחמישה דינרים היה שוה חייב. מי הוא הנשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפיקדון ואמרנו על אי זו אם נאמר על סופה מאי אירא שמא ישבע בשבועה תצא לי ששבועה אצל מלוה היא שזהה מודה במקצת מענה. אמר שמואל על רישא וכן אמר ר' חייא בר רב ארישא וכן אמר ר' יוחנן על רישא. מהו רישא סוף רישא סלע הלוייתך עליו שקל היה שוה והלא אומר לא כי אלא סלע הלוייתי עליו ושלשה דינר היה שוה שמן התורה שבוע אצל לזה היא ונמלוהא חכמים מלוה ונתנוה על מלוה שמא ישבע זה ויוציא הלא את הפיקדון. (שם מא) אמר רב פפא מי שיש לו שמר על חבירו ואמר לו פרוע הוא לא הכל ממנו ואם אמר הישבע לי נשבע לו ואם תלמיד חכם הוא או ירא שמים הוא אין משביעין אותו אמר רב יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות

משלשים יום כסבור רבא בר חנא לומר דברים אילו במלוא בשמר שאין עשוי למרוח ולכתוב שמר פחות משלשים יום אמר לו אבל במלוא על פה לאו אמר לו רב כך אמר חביבי אחד מלוא בשמר אחד על פה. תניא נמי הכי המלוא את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום אחד מלוא בשמר ואחד מלוא על פה.

(ב"ב ה) אמר ר' שמעון בן לקיש הקובע זמן לחבירו ואמרו לו פרעתך בתוך זמני אינו נאמן ולוואי שיפרע בזמנו. אביי ורבא שאומרים שניהם אדם עשוי שיפרע בתוך זמנו מה מעם שיודמנו לו מעות וכסבור אלך ואפרעו שכיביע זמנו לא יבוא למרוד אותו. אמר רב פפא שלשה אחין ואחד מצטרף עמהם הרי אילו שלשה עידיות והם עדות אחת. מעשה בשמר אחד שהיו חותמין עליו שנים ומת אחד מהן בא אחיו של זה ואחר עמו להעיד על כתב ידו של מת כסבור רבינא לומר לא זו היא מתנית' שלשה אחים ואחד מצטרף עמהן אמרו לו רב אשי מי דומה שם אינו יוצא חסר רביע ממון על פי אחים כן יוצא רביע חסר ממון על פי אחים.

יד הילכות גימין

(גימין כז) מי שעשה שליח לכתוב גט לאשתו והלך וכתב וקודם שיגיע גט לידה חזר בו ואמר לשליח לא תתן לה שאינו מבקש לגרשה ובמלו בפני עדים ולאחר שבמלו הלך שליח ונתנו לה והלכה ונתקדשה לאחר אותו גט אינו גט שכיון שבימלו מבוטל. (גימין לב) דתנינן השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששילח אחריו שליח אמר לו גט שנתתי לך בטל הרי הוא בטל וקדושה שנתקדשה אינן קידושין שכיון שגט אינו גט נעשת אשת איש והלכה שאין קידושין תופשין באשת איש. ואם אדם וקדשהו קידושין בעולם קידשה ולא כנסה אינה צריכה גט ממנו ומותרת לבעלה והראשון. ואם כנסה אסורה לבעלה ראשון שכיון שלרצונה נעשת בעילת זנות ואסורה לו.

דתנו רבנן והיא לא תפשה אסורה וכשם שאסורה לבעלה ראשון כך אסורה לבעלה אחרון דתנינן (סוטה כז) כשם שהיא אסורה לבעל כך אסורה לבעל. ויוצא מן בעלה (האחרון) והראשון כגט ומותרת בעולם ומן בעלה אחרון אינה צריכה גט שזנות היא שזינתה ואין תופסין בה קידושין. ואם הגיע גט לידה אינה יכול לבעלו והרי הוא גט. (גימין סד) ובמקום שנתן גט לשליח ואין אנו יודעין אם נתנו אם לאו ועכשיו אבד הגט ושליח אומר נתתיו לה והיא אומרת לא נתנו לי אם כהן הוא אסורה היא ולעולם אינה מותרת עד שיזויה גט בידה או שיש עירי מסירה שנתנו לה. (שם כט) השולח גט ביד שליח ונודמנה לו דרך אחרת או שחלה עושה שליח בכית דין ומשלחו וצריך שיאמר להם בפני נכתב וכפני נתם

אבל אם שליח ראשון עד שלא הגיע הגט לידה במל הגט ושליח הגט צריך שיתננו לאשה או לשלוחה בפני עדים אחרים ויאמר להם בפני נכתב ובפני נחתם שהלכה כר' אליעזר שאמר עידי מסירה כרתי. והעדים נעשים שלוחים אמרו חכמים מי ששלח גט לאשתי ואותו הגט נמצא שאינו כתוב יפה אם ישנו לסופר ולעדים ראשונים כותבין גט אחר וחותמין ונותנים ואם אינן חוזרין אצל הבעל ואומר לסופר כתוב ולעדים חותמין. ואדם שאמר לבית דין כתבו לה גט לאשתו ואחד מן אותן עדים סופר הוא אין כותבין ואין נותנין לה גט עד שיאמר להם תנו חוץ מן המפרש והיוצא לקולר והיוצא בשייאר א והמסכן שבשאומוין לעדים כתבו גט לאשתו אע"פ שלא אמר תנו כותבין ונותנין מה מעם שנאמר אילו שהן מרודין לא אמרו תנו אבל כל העולם כולו שאין אנוס עד שיאמרו לעדים תנו גט שנאמר שמא רצה לצחק בה. דתנינן (שם סו) הכריא שאמר כתבו גט ותנו לאשתי גומר שמא רצה לצחק בה.

(שם) ומעשה בכריא שאמר כתבו גט ותנו לאשתי ועלה לראש הגג ונפל אמר ר' יהושע בן לוי אמרו חכמים אם מעצמו נפל הרי זה גט אם הרוח דחפו אינו גט. ואמרנו מעשה לסתור חסורי מיחסרא וכך הוא שונה אם הוכיח סופו על תחלתו הרי זה גט ומעשה גמי בכריא שאמר כתבו גט לאשתו ועלה וגו'. (שם עב) ולעולם אינו גט עד שיאמר הוא בעצמו לסופר כתוב ולעדים חתמו.

(שם עה) כהן מסכן ומתירא שמת יתן גט לאשתו ותאסר עליו כיצד יעשה יתנה ויאמר לה או לשליח שמוליד גט אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט והשליח יעשה שליח. ומי שאינו יודע לקרות שומר אינו כשר לחתום ואם סופר של בית דין הוא קורא לפניו כיון שמומחה סומך עליו וחותם (שם יט) ואם אינו יודע לחתום או אדם שיודע לקרות ואינו יודע לחתום על הגט מטרמין לו אות אות על מגלה וחותם. כדי שלא תשבנה בנות ישראל עגונות ואלו על השומר אם אינו יודע לחתום אע"פ שיודע לקרות אין מקרעין לו בסבין.

ומי שכותב גט יפסיק מגלה שיעור גט ואחר כך יכתוב בו ואם פסק לאחר שנכתב נפסל (שם כא) דכת' וכתב לה מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר וכתיבהו קציצה ונתינה. (שם פב) והלכה ריח הגט פוסל בכהונה דכתיב ואשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה כיצד כנון שאמר לה (סוטה כז) הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני כמעשה זה אינו גט ונפסל בכהונה אצל ישראל אע"פ שלא הגיע גט לידה גט פסול הוא ודבריו במלין ומותרת לחזור אצל כהן וכשיגיע גט לידה אסורה לחזור לו וזה הוא ריח הגט שפוסל בכהונה ולעולם לא תתיר עד שיגיע גט לידה מעולם. אבל כהן שכתב גט לאשתו כל זמן שלא הגיע גט לידה יכול לבטלו ומותר לו להחזירה ואינה נפסלת ואין בה משום ריח הגט פוסל בכהונה (שם

לג) גם שכתבו בין בבית דין בין שלא בבית דין אם ביטלו במל' (שם יז) גם אשה וגם שחרור כתובין ביום וחותמין ביום כתובין כלילה וחותמין כלילה כשר. כתובין כלילה וחותמין ביום כשר. אבל כתובין ביום וחותמין כלילה פסול. (שם י) ועידי הגט צריכין לחתום זה בפני זה. וגם חליצה בין נכתב ביום ונחתם כלילה כשר. שלרצאה בעולם הוא. (שם לב) וגם שביטלו חוזר ומגרש בו.

(גיטין פו) הלכה כר' אליעזר שאמר עידי מסירה כרתי דתנינן ר' אלעזר אומר אע"פ שאין עדים עליו אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדין שאין העידים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם. (שם ד) ומדה ר' אליעזר כמויפה מתוכו שהוא פסול. (שם פא) המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי מן הנשואין צריכה ממנו גט שיני מן האירוסין אינה צריכה ממנו גט שיני מפני שאין לכו גם בה.

(שם פח) גם המעושה בישראל כשר. ובגוי' פסול. ואם חובטין אותו גוים על פי ישראל ואומרי לו עשה מה שישראל אומר לך כשר. אבל חליצה המעושת עד שיאמר רוצה אני. (שם כב) הכל כשרין לכתוב את הגט אפילו חרש שומה וקטן והוא שהגדול עומד על גביהן. (שם כג) הכל כשרין להביא את הגט חוץ מחרש שומה וקטן וסומה ונכרי. (שם) אין העבד נעשה שליח לקבל גט וקדושין לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקדושין. אבל נעשה שליח לקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו לחבירו. האישה נעשת שליח לקבל גט של חברתה ולהוליך גט לחברתה וכן לענין קידושין והוא ישיש שני עדים. ואשה שקיבלה גיטה בעידי מסירה והלכו עדים למדינת הים או מתו ויצא שמה בעיר שהיא מגורשת ולאחר מכן עבד הגט (שם פט) ויצא שמה בעיר לא נסמך שכיין שמוחזקת באשת איש אם יש עידי מסירה או שיצא גט מתחת ידה מותרת ואם לאו אסורה. (שם סד) ואם ישנו לבעל ואמר גרשתיה נאמן. זו שאמרנו (שם כח) אין חוששין לשיני יוסף בן שמעון במקום שלא הוחזקו. ובמקום שמצא גימי נשים ואינו לבעל שאמר תנו אותו לאשה שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהן שלא יאמר זה הוא גט של איש זה ושל אשה זו שנפלה ממנה שנתגרשה בו מקום שהשירות מצויות והוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת לא יחזור שנומר שגט זה אינו של איש שהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת ואינה מתגרשת שיש לומר שזה אינה שלו. השירות מצויות ולא הוחזקו זו שהיא של רבא (שם כז) במעשה של גט שנמצא בבית דינו של רב הונא והיה כתוב ביה שיווי עיד שעל רבים נהרא. אמר רב הונא חיישינו לשתי שיירות. אמר לו רב חסדא לרבא צא ועיין בה של ערב מבקשה רב הונא מטך יצא ומצא דתני כל מעשה בית דין יחזיר. ופירש רבא דיחזיר ואמר עליה והא בית דין של רב הונא במקום שהשיירות מצויות דומה ופירש רבא דיחזיר והלכה כרבא. (שם יח) המגרש את אשתו והלכה וינתה מותרת לחזור לבעלה מה מעם והיתה לאיש אחר הכתוב אומר וכן הרי לא היתה הויה. ואם כשכיל זנות לא

ברשותו זינתה. (שם) פנוי הבא על הפנויה ולא כנסה והלכה ונשאת לאחר ומת או גרשה מותרת להינשא לראשון מה מעם לא יכל בעלה הראשון אמרה תורה זה אינו בעל. (קידושין סו) אמר לו עד אחד זנתה אשתו אינו נאמן ואם מאמינו כשנים והוציאה פיו יבנה כתובתה שאצל הדין אין דבר בערוה פחות משני עדים ולאחר שיוצא אסור לו להחזירה שעשאה עליו חתיכה של איסור. והלכה אין דבר בערוה פחות משני עדים ועד שיהו רואים כמכחול בשפופרת. וזו שאמרו חכמים הנטען לאשת איש והרבה לעו שלה בקול שאינו פוסק ויש עדים בדבר מכואר זה לעיניין הוצאה מן נטען שבמקום שהוציאה בעלה בקול שאינו פוסק ובדבר מכואר. ולעיניין הוצאה מבעלה ראשון אין מוציאין אותה בבית דין עד שיהו שני עדים רואים כמכחול בשפופרת. וכיצד קול שאינו פוסק אמר אביי אמרה לי אמנקתי רצוני בני עיר יום ומחצה והוא שאין לו אויבים אבל יש לו אויבים לא נחוש. וכיצד דבר מכואר כדתניא הוכל הוציא ואשה חוגרת כסינר אמר רבי הואיל ומכואר הדבר תצא ומי שרואה בחבירו דבר איסור ואינו יכול להפרישו יצרף עד אחר עמו ואחר כך יעיד. ואם לאו הוא לבדו לא יעיד. והלכה מלקין על הייחוד ואין אוסרין על הייחוד כמה דברים אמורים בפנויה אבל באשת איש לאו שאם אתה אומר כן נמצאתה מוציאה לעו על בניה. אמר רב יוסף פתח פתוח ברשות הרבים אין בו משום יחוד.

(יבמות לו) לא ישא אדם מעוברת חבירו ומנקת חבירו ואם נשא יוצא ולא יחזיר עולמית דברי ר' מאיר וחכמים אומרים יוציא וכשיגיע זמנו לכנסו יכנס והלכה כחכמים לא תאמר הלכה כר' מאיר בגזירותיו אלא משהוצרכה לנו אצל מעוברת חבירו ומינקת חבירו שנשאת לכהן מהו מכלל שבמקום שנשאת לישראל ודאי שהלכה כחכמים שאם תעלה על דעתינו שהלכה כר' מאיר למה נתבקשה לנו כהן תצא לו אף בישראל אמר רב מאיר תצא ולא יחזיר עולמית. אלא לא כך משמענו שהלכה כחכמים שאומרים יוציא וכשיגיע זמנו לכנסו יכנס. וכרבא אמר רב נחמן דאמר לדברי חכמים יוציא בגט. הילכך אשת ישראל יוציא בגט וכשיגיע זמנו לכנסו יכנס. אשת כהן כיון שאם יצאת בגט נאסרה עליו לעולם וכשנתבקשה לך הלכה כר' מאיר בגזירותיו כאן בקנס הוא והלכה כר' מאיר בגזירותיו ולא בקנס. והלכה ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה דתני בר תחליפה בר מערבא קומי ר' אבהו אשה מזנה בניה כשרים רוב הבעילות אחר הבעל. (קדושין פא) אמר רב יהודה אמר רב לא ישנו אלא בפרוצין אפילו עשרה לאו ומעשה היה והוציאוה עשרה במיטה אמר ר' יוסף תדע לך שהולכין בעשרה וגונבין קורה ואין כנספין זה מזה. (שמוות פ"ב) תנו רב המגדש את אשתו לא ישא עמה כמבי ולא בחצר ואם היה מבוי של שניהם הופך פתחו לצד אחר. ואם היתה חצר של שניהם מפנים זה מפני זה. ומי מפנה אשה מפנה מפני איש. כמה דברים אמורים מן הנשואין אבל לא מן האירוסין ובכוננת אע"פ שלא נשאו וכן החולץ ליבמתו הרי זה לא יפנה מפני שאין לבו גס בה. אמר ר' סימי בר חייא

נבעלה לכהמה כשרה לכהונה. תנו רבנן כהן לא ישא את ואנוסתו חבירו ומפותת חבירו ואם נשא ר' אליעזר בן יעקב אומר הוולד חלל וחכמים אומרים הוולד כשר והלכה כחכמים. ת"ר אחותו ארוסה ר' מאיר ור' יהודה אמרי' מיטמא לה ור' יוסי ור' שמעון אומרים אין מטמא אנוסה ומפותת דברי הכל אל יטמא לה ומוכת עץ אין מטמא לה דברי ר' שמעון שהיה ר' שמעון אומר הראויה לכהן גדול מיטמא לה. ושאינה ראויה לכהן גדול אין מיטמא לה. בוגרת מטמא לה דברי כל אדם. וכל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה ובפרקנה ואם מתה יורשה ואם מת הוא גובה כתובתה ואם יש לו אה או חולץ או מיבם. תופש גמ'. (יבמות קז) ביום פלוני בכך וכך לירח פלוני בשתא פלוני אנה פלוני בר פלוני דמן קרתא פלוני וכל שום אחרון וחניכה דאית לי ולאבתי ולאתריי ולאטרא דאבתי מודה אגא דשרית ושבקית ופטרית ותרכיית יתיכי אנת פלונית בת פלונית דמן קרתא פלוני וכל שום אחרון וחניכה דאית לכי ולאבתיך ולאטריך דאבתיך דיתהווייתין אינתי מן קדמת דנן וכדן תרכיית יתיכי דיתהוויין רשאה ושלמאה בנפשיך למחך להתנסבא לכל גבר דיתצביין ואנש לא ימחא בידיכי מן שמי מן שם אינתי מן יומא דנן עד עולם ודין דיהוי לך מיני ספר תירכין וגמ פטורין ואיגרת שיבךקן כדת משה וישראל. (גימין פה) ומאן דכתב גימא לא יכתוב ודין ולא ואיגרת דלא למקרי איגרת בעלמא הוא ולא ודין דלא למקרי דין ולא ידביק אות באות חדה בחברתה ולא ימחוק ולא יתלי ואילין ווי דמאריך וו בתראה דוכדן וו מציעא דורוכות וו דשבךקן וו דתרכין ומנדיי כתבין תרתין מלין מן עשר עשר אתין דיתהוויין דיתצביין ובני ארעא ישראל מוסיפין דיתהווייתין ולא נכתוב להתנסבא.

מו הילכות יולדת והלכות נידה

אשה כי תזרע וילדה זכר ואישה שילדה זכר ונקבה יושבת ארבעה עשר ימי מומאה של נקבה וימי טהרה של נקבה ישישים ושש. ואישה שילדה אחד ולאחר כמה ימים ילדה אחד יושבת ימי מומאה וימי טהרה לשני. ואישה שהפילה שיליה בעולם אע"פ שאין בו וולד נאמר אין אפשר לשיליה בלא וולד וזה נימוח ויושבת ימי מומאה של נקבה וימי טהרה של זכר. כדתנינן המפלת סנדל או שיליה תשב לזכר ולנקבה. ובמקום שילדה ולא השליכה שיליה ולאחר כמה ימים הפילה שיליה לא נאמר שיליה של אותה וולד נימוח וזו שיליה וולד אחר בה ונימוח. ותשב ימי מומאה מתחלה אלא נומר שיליה זו של אותו וולד ראשון הוא ונשתהא אחריו דאמר מור (נידה כז) מעשה ותלו את הולד עשרים ושלושה יום והוא שתולים בן קימה שהוא חי שנומר קרע שיליה ויצא אבל כנסל אין

תולין אם ישנה ששיליה זו של אותו נפל היתה עמה הייתה באה אלא שיליה של אותו נפל נימוח ושיליה זו נפל אחר היה בה ונמוח וצריכה לישב ימי מומאה (שם לו) ואשה ששפעה דם מתוך שבעה של זכר לאחר שבעה מתוך של נקבה לאחר ארבעה עשר שלא הפסיק בין דם ממא למחור או מתוך שלשים ושלושה של זכר או מתוך שלשים וששה של נקבה לאחר שלשים וששה שלא הפסיק בין דם מחור לממא אסורה עד שתפסוק ותשב שבעה נקיים וטובלת ואחר כך תהא מותרת מה מעם שכל נשים של זמן זה ספק זבות הן וגדה של תורה אין לנו ויולדת יולדת בזוב היא. וכיון שיולדת בזוב הן הלכה כל יולדת בזוב עד שתפסוק שבעה נקיים אסורה שהרי זבה היא אבל ודאי פסקה שבעה נקיים טובלת ומותרת. ואם ראתה דם בימי מחורה כולו דם מחור הוא עד ארבעים לזכר ושמונים לנקבה. ואשה שלא ראתה בתוך ימי לידתה עולים לה לספרות זיבתה. והמפלת ליום ארבעים אינה חוששת לוולד ליום ארבעים ואחת חוששת לוולד ותשב לזכר ולנקבה. (שם כט) ואשה שהפילה ואין ידוע אותו נפל אם זכר הוא או אם נקבה היא יושבת ארבעה עשר להחמיר. (שם סג) וחייב אדם לפרוש מאשתו סמוך לווסתה וכמה אמר רבא עונא וכמה היא עונה או יום או לילה רגילה שראתה בסוף לילה עבר היום ולא ראתה מותרת וכן בסוף יום ותחלת הלילה.

(יומא ו) וכל חיבי מבילות מבילתן ביום נידה ויולדת מבילתן בלילה. (נידה סז) ואפילו כשטובלת בשמיני לא תמבול אלא בלילה משום סרך בתה. ר' יהודה ביום בתיא משם צינא. רבא במחזא מפני אכולאי וכשהיא טובלת צריכה לעיין בעצמה שמא ממונפת בדבר והוזה הציצה בין גופה למים. וצריכה להשליך מסרוק בראשה סמך למבילתה קודם מבילה. (שם סח) דשלה ראובן באיגרתיה אשה לא תחוף בערב שבת ותמבול במוצאי שבת ותמה על עצמך האיך אשה חופפת ביום ומבילת בלילה. והא כבר אנו צריכין סמוך לחפיפה מבילה. ואם ודאי נזדמנה מבילה בערב שבת בשביל השיר שעד חופפת מביום של ערב שבת ומבילת בלילה ואפילו נזדמן חמישי וערב שבת שני ימים טובים שאין אפשר לחוף בהן זמן מבילה ליל שבת חופפת מרביעי בשבת ומבילת בלילי שבת מפני שמבילה בזמנה מצוה וכשהיא מגדלת שערה לא תקשרים לראשי ציציות שפעמים שני קשרין על נימה אחת והוזה הציצה. (שם סז) דאמר רבא בר רב הונא נימא אחת קשורה חוצצת. וכשהיא טובלת לא תכרך על שערה דבר כדתנין (שבת נז) לא תצא אשה לא בחומי צמר ולא בחומי פשתן לא ברצועות שבראשה לא תמביל בהם עד שתרפס. וחומי שער אין חוצצין. (נידה סז) אמר מרימר בשם רבא אשה לא תחוף אלא בחמים ואפילו בחמי חמה לאו מפני שהן צנונין מסריך שיער ואין עולין בהם מים. ולא תמבול אלא במים חיים. (פסחים קט) ובמקום שיש בו ארבעים סאה. דתני ורחץ במים במי מקוה כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה על רום שלש מכן שיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה. (ת"כ פ' שמיני ט) ומקוה שנפלו בו שלשת

לוגין שאובין פסולה ואם המשיכו לחוץ ונפלו למקוה אין פוסל. (תמורה יב) שכשבא רב דימי אמר שאובה שהמשיכה טהורה ומצטרפת לארבעים סאה דתני ר' אליעזר בן יעקב אומר (אין) גג שיש בו עשרים ואחת סאה מי גשמים ממלא בכתף תשעה עשר סאה ופותקן למקוה והן טהורין שהשאובה מטהרת ברבייא ובחמשכא ואם המשיכן על ידי צינור פסולין דתני (ב"ק סז) צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה. (גידה סו) וכשמובלת צריכה לבדוק עצמה בקמטין דאמר רבא אשה מדיחה קמטיה בשעת מבילה וצריכה להרחיק עצמה מן הנמור דאמר ר' שמואל בר רב יצחק אשה לא תמבול בנמור (פסחים ז) וכשתמבול ותעלה צריכה לברך אשר קידשנו במצותיו וצינונו על המבילה. וכל ימי טומאתה אסור לה לאכול על שולחן בעלה דתנינן (שבת יא) כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה. (כתובות סא) ואמר ר' יצחק בר חנינה אמר ר' הונא כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה גידה עושה לבעלה חוץ ממויגות כוס והצעת המטה והרחצת לו פניו ידיו ורגליו. אמר רבא הצעת המטה בפניו אסור שלא בפניו מותר. אמר שמואל כשמסקה אותו אשתו בימי נדתה משנה לו נותנת הכוס על פי חבית רבא נותנת על הכר. רב פפא על שרופוף. ואם קבוע לה זמן שרואה בו ואמרה לא ראיתי או שאמרה כזה ראיתי ואיכדתי (מחילמא) (כתובות עב) ואמר רב כהנא בר חנינא אמר שמואל מניין לנידה שסופרת לעצמה שנאמר וספרה לה לדעתה. ובמקום שהוחזקה גידה בשכינותיה כגון שהיתה לכושה אותן בגדים שהיתה לכושה בנידתה ואמרה טהורה אני אינה נאמנת ואסורה. אמרה מטאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני (שם כב) אם נותנת אמת לדבריה נאמנת. ושפחה חיבת שתאחזו ימי נידה לבעלה דתני (כריתות ז) בלידה בני ישראל אין לי אלא בני ישראל הגיורת והשפחה והמשוחררת מניין ת"ל אשה (כריתות טז) איתמר אשה שיש לה ווסת והגיע שעת ווסתה ולא בדקה ולבסוף ובדקה אמר רב בדקה מצאתה ודם) טמא (ומא דם) טהור טהור שמואל אמר אפילו בדקה ומצאה טהור טמא שאורח בזמנו בא. והלכה כרב שעומדת לנו כל מקום שחלוקין רב ושמואל באיסורין ולא נפסקה הלכה כרב וכל שחלוקין רב ושמואל בדינין הלכה כשמואל. (חולין י) גידה שחפפה ומבילה ונמצא עליה דבר חוצץ אפילו עוסקת באותו המין כל היום כולו לא עלתה לה מבילה עד שתאמר ברור לי שלא היה עלי קודם לבן. (גידה סז) ואפילו טבעת בידה חוצץ בצריכה למבול מתחלתה שכל דבר שחוצץ במבילה חוצץ כגד ובעבד משוחרר ובנידה. (שם יב) ואשה שאין לה ווסת אסורה לשמש דתני אשה שאין לה ווסת אסורה לשמש ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא יחזיר עולמית דברי ר' מאיר ר' חנינא בן אנמיגנוס אומר משמשת בשני עדים והם עיותיה ותיקניה משום אבא חנן אמרו אוי לו אסורה לשמש שמקלקלתו אין לה כתובה דמיכין שאינו ראוייה לביאה אין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בליות. תני כתובה בכתובה דומין ויוצא ולא יחזיר עולמית ודיי לא נצרכה שהתקנה מהוא שתאמר יחזירה כך

משמיעינו פעמים שמוציאה והולכת וגשאת ומתקנה ואומר אילו הייתי יודע שכן אם היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה ונמצא גם במל ובניה ממזרין. משם אבא חנן אמרו אוי לו לבעלה יש אומרים לר' מאיר הוא אומר שצריך ליתן לה ויש אומרים לר' חנינה בן אנמיגנוס הוא אומר לו שמקלקלתו. פירוש אוי לו לבעלה שלכו נוקפו שמבקש כל שעה לפרש ממנה ומתירה.

(פסחים קיג) ובמקום שהפילה דמות נחש שגלגל עינו דומה לאדם הווה לידה ונותנין לה ימי טומאה וימי טהרה. (גידה כד) דתני המפלת דמות נחש (טהורה) וזורת חנניה (אומר) ואמרו טהורה לידה הלך ר' יוסי הגלילי וספר דברים לפני רבן גמליאל שלח לו לר' יהושע פנהג בן אחיך ובוא ובהליכתך יצאת כלת חנניה לקראתו. אמרה לו המפלת דמות נחש מהו אמר לה טהורה אמרה לו והלא חמותי משמך אמרה לי טמאה. מאיזו טעם הואיל וגלגל עיניו דומה לשל אדם ומתוך דברים נזכר הלכה שלח לו לרבן גמליאל מפי הורה חנניה (שם יט) חמשה דמים טמאים באשה. הארום והשחור וכקרבן כרכום וכמימי אדמה וכמימי מזג.

הקורח קרחה בראשו והמקף פאת ראשו והמשחית פאת זקנו. תנו רבנן פאת ראשו סוף ראשו ואיזה הוא סוף ראשו זה המשוה צדעיו בתער הלך הלך כגון שגילה צדעיו בתער והשוה אותו לאחורי אזניו ולפדחתו. תנו רבנן פאת זקנם סוף זקנו ואי זה הוא סוף זקנו זה שיכולת של זקן חייב על הראש שתים אחת מכאן ואחת מכאן. היכן מראה רב ששת בפרקי הראש ועל הזקן שתים מכאן ושתיים מכאן ואחת באמצע זה השחתת שיכולת הזקן היכן מראה רב ששת בפרקי הזקן. יש לחיים יש בראש ושתי השחתות ככל לחי ולחי אחת מלמעלה ואחת מלמטה ואחת באמצע זה השחתת שיכולת הזקן ואע"פ שניקף אינו עולה כלום.

והאשה שהקיפה או שנקפה פטורה דכתיב לא תקיפו פאת ראשיכם ולא תשחת את פאת זקניך. כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה ונשים הואיל ואינן בהשחתה שהרי אין להן זקן אף בהקפה אינן. המקף את הקטן אע"פ שקטן אינן בן חיוב אפילו שכן מי שמקיפו חייב. דאיתמר המקיף את הקטן רב הונא אמר חייב. רב אדא בר אבהו פטור. אמר לו רב אדה בר אהווה לרב הונא אתה אומר המקיף את הקטן חייב אלא מעתה בניך שיוצאין כשהן מגולחין מי מגלחן אמר לו אמן מקפת להן. אמר רב מיקל אדם את כל גופו בתער. מתיבי המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה. כשאמר רב בשאר אברים אבל בית השחי ובית הערוה לא. ושאר אברים מותר. והא תני העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים כשאמר רב במספריים כי תנאי היא בתער והלא רב בתער אמר. אימור כעין תער אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה ומיהו לוקה מלקות משל חכמים.

יו הילכות עריות

איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו וגו' (יבמות) אילו הן עריות של תורה אמו ואשת אביו ואחותו בין מן האב ובין מן האם. בתו ובתו ובת בנו בת אשתו בת בתה בת בנה. חמותו ואם חמותו ואם חמיו ואחות אביו ואחות אמו בין מן האב בין מן האם. ואשת אחי האב מן האב וכלתו ואשת אחיו בין מן האב בין מן האם. וכמאחר שכתובה בת אשתו בת בתה בת בנה ובת בתו ובת בתו למה כתב זו היא בת אשתו שהוצרך הכתוב במקום שאנס אישה שאילו בתה מעולם לא כדתני' (שם צו) אנס אישה מותר לישא בתה אנס אישה אסור לישא בתה. למטרא שבתה שממנו אסורה לו ובתו מאנסתו מניין שאסור לו בת בתך או בת בנך אמר הכתוב אמר ר' יצחק בר אבדימי (סנהדרין עו) באה הגה הגה באה זימה זימה. חמותו ואם חמותו ואם חמיו מניין כתוב כן ואיש אשר יקח את אישה ואת אמה זימה היא וכתב שארה הגה זימה היא נאמר למטה זימה נאמר למעלה זימה מה להלן שלשה דורות אף כאן שלשה דורות. ואשת אחיו בין מן האב בין מן (האב) (האם) אף כאן חזר ושנה בה הכתוב. (יבמות נה) ואחות אשתו בין מן האב בין מן האם שלמדים מאשת אה דבר שעל קידושין מדבר שעל ידי קידושין וקרובי עצמו מקרובי עצמו וכל אילו עריות קרובין שלהן דעל ידי קידושין הא מן האירוסין בין מן הנשואין בין לחיי איסור בין לאחר מיתת איסור באסורו עומדין חוץ מן אחות אישה שלאחר מיתת אחותה מותרת. ואשת אח מן האב שאין לה בנים ממנה שלאחר מיתת האב מותרת ליבם. ומניין שאין קידושין תופשין באחיות ובעריות. (קידושין סו) אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ומטין בה בשם ר' ינאי ורב אחא בריה דרבא ומטי בה בשם ר' יוסי הגלילי הלכה והיתה לאיש אחר לאחר תהא בה הויה לקרובים לא תהא בה הויה. ונעלה אמר ר' יונה ואם תאמר רב הונא בשם דר' יהושע כי כל אשר יעשה מכל התועבת האלה הוקשו כל העריות כולן זו לזו וגדה אע"פ שעם עריות כתובה ויש לומר גלמדה מעריות גלא המקום שתופשין בה קידושין דאמר ר' חזקיה כתוב ותחי גדתה עליו אפילו בשעת גדתה תהא בהויה. אם כן שאר עריות שהקשתה הקשים לגדה קל וחומר להחמיר נקשה. (יבמות מט) ממזר מנין שמעירות הויה ממזר דכתב לא יקח איש את אשת אביו. וכתב לא יבוא ממזר בסהל ה' והוקשו כל העריות לאשת אב כר' יונה לא יגלה כנף אביו שכתב המקום למה כיד רב ענן אמר שמואל דאמר בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר לעמוד עליה בלא יתר וגדה אע"פ שעם עריות כתובה שיש לומר גלמדה מעריות ויהיה הוולד ממזר כיון שתופשין בה קידושין אין הוולד ממזר. מה מעם לא יקח ולא יבוא ממזר כל מקום שאין ליקוחין הולד ממזר וגידה כיון שיש לה ליקוחין אין הוולד ממזר ודאי שניות של אילו עריות

כגון אם אמו ואם אביו אע"פ שאסורין לו תופסין בהם קידושין וצריכה גט. ואם הוליד חולד כשר. ואפילו פנויה שזינתה וילדה ואינו יודע אם מאותן קרובין שלה שאסורין לה זינתה נעשה חולד. ממזר. אם מאותן קרובים שלה שמתרין לה נעשה הוולד כשר. זה נעשה שתוקי ואסור לבוא בקהל ואם שואלין את אמו ואמר לכשר נבעלתי מותר לבוא בקהל. ואישה איש שזינתה לרצונה אסורה על בעלה שכתוב ועד אין בה והיא לא נתפשה ובין שזינתה מישראל ובין זינתה מגוי ובין שזינתה מעבד אסורה לבעלה. ולענין עבד אם מישראל זינתה בין באונס בין ברצון הוי ממזר אם מגוי ועבד אינו ממזר והוולד כשר. ואם באונס זינתה אם מישראל הוולד ממזר אם מגוי ועבד הוולד כשר ולבעלה מותרת לו מה מעם והיא לא נתפשה אסורה הא אם נתפשה מותרת. ואם אישה כהן היא אפילו באונס אסורה לבעלה מה מעם נעשת זונה וזונה אסורה לכהן ולענין ממזרות אישה ישראל מישראל אחר בין באונס בין ברצון הוולד ממזר ואם מן חייבי כריתות הוולד ממזר דתנינן כל מקום שיש קידושין ואין עברה הוולד חולך אחר הזכר ואי זו זו כוונת ולויה וישראלית שנשא לכהן וללוי ולישראל. וכל מקום שיש קידושין ויש עבירה הוולד חולך אחר הפגום שבשניהם. ואי זו זו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. ממזר ונתינה לישראל. בת ישראל לממזר ולנתי. (קידושין סז) כל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש קידושין על אחרים הוולד ממזר. ואיזה זה זה הבא על העריות האמורות בתורה כל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמותו ואי זה זה וולד שפחה ונכרית. וחייבי כריתות שאין תופשין בהם קידושין מניין אמר ר' יונה ואם תאמר רב הונא בריה דרב יהושע כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה הוקשו כל העריו' כולן לאחות אישה מה אחות ואישה אין תופשין בה קידושין אף כל העריות אין תופשין בה קידושין ומן אחות חלוצה אין הויה ממזר דתנינן החולץ את יבמתו ונשא אחיו את אחותה חולצת ולא מתיבמת אבל המגרש את אישתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתיבמת. (יבמות מא) אבל המגרש את אישתו ונשא אחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה. ואמר ר' שמעון בן לקיש כך שנה רבי אחות גרושה אסורה מדברי תורה ואחות חלוצה מדברי סופרים וכל וולד שהווי לבת ישראל מן פסולין אחר פסולין חולכין חוץ מוולד ישראל מן גוי ועבד שהוולד כשר מה מעם אחריה חולך כיעד פסולי אילו וולדות שיהיו מן בת ישראל. (שם סח) כך תני בן תשע שנים ויום אחד. גר עמוני מואבי מצרי אדומי הלל ממזר נתין כותי וגוי שבאו על בת כהן על בת לוי על בת ישראל פסולה מן הכהונה וזרעה אפילו מקהל ה' דכתיב לא יבוא עמוני ומואבי. אע"פ שמתגיירין שכתוב בהן עד עולם ובנותיהן כשמתגיירין מותרות להינשא מישראל מיד ובאין בקהל ה' וכשנשואין לישראל והוויין להן בנים ובנות מותרין בינותיהן להנשא לכהנים ולהשיא בניהם בבנות כהנים מה מעם עמוני ומואבי אמר המקום עמונית ומואבית לאו. אבל מצרי ואדומי כשמתגיירין שני דורות אסורין לבוא בקהל בין בנים בין בנות מכאן וחילד

מותרות דכתיב בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה' ולענינין
 הנשא לכהונה עד ארבעה עשר דורות. כותי ונתין כשמתגירין אין עושין יין נסך
 כששנינו ברשות ישראל ונגע בו אבל כששנינו ברשותו אסור ואע"פ שמתגירין
 אין באין בקהל עד עולם. וחלל פסול מן הכהונה לעולם הוא וזרעו וכשישא בתו בן
 ישראל כל שיוולד לו בין בנים בין בנות מותרות לכהונה דכתיב למשפחותם לבית
 אבתם. וגוי ועבד שבאו על הכהונה על הלוייה ועל ישראלית אע"פ שזרעם כשר
 הוא כיון שעברו עבירה אע"פ שפגויות הן אותה ביאה פסולה היא ופוסלתן מן
 התרומה ומן הכהונה וישראל שעבר בפגויה כהנת ולויה וישראלית מותרת לכהונה
 ולתרומה (שם סא) דתני ר' אליעזר אומר פנוי הבא על הפגויה שלא לשום אישות
 עשאה זונה ופסולה מן הכהונה ולתרומה. ואמר רב עמרם אין הלכה כר' אליעזר
 שאין חל' זונה לכהונה ולתרומה אלא כשחייא יושבת תחת בעלה ושומרת יבם
 שזינתה מישראל אע"פ שיבם שלה כהן הוא לא תאמר כאשת איש דומה ואסורה
 אלא פגויה היא ומותרת לו דכתיב ואמרה האשה אמן אמן (סוטה יח) ותנינן למה
 היא אומרת אמן אמן. אמן לאלה אמן לשבועה אמן עם איש זה אמן עם איש
 אחר אמן שלא נטמאתי ואם נטמתי יבואו בי אמן שלא שמיטי ארוסה ונשואה
 ושומרת יבם וכנוסה. אמר רב המנוא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ואומרין
 במערבא אין הלכה כרב המנוא אלא מותרת ליבמה. (יבמות פא) דתנינן הסרים
 שחלץ ליבמתו לא פסלה בא עליה פסלה והוא שבא עליה שפסלה שהרי משתמשת
 באשת איש אבל בעלוח אחרים לא פסלה. והלא קשה מתניתן אמן שלא שמיטי
 שומרת יבם וכנוסה. אומר אותה ר' עקיבה הוא שאמר אין קדושין תופשין בחייבי
 לאוין ואין הלכה כמותו אלא שומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה למדנו שפגויה
 היא ואין הלכה כר' אליעזר. ואם זינתה מגוי או מחלל או ממזור או מנתין פסולה
 מן הכהונה היא וזרעה. (שם סא) ואשה שגירשה בעלה ונשאת לאחר ומת או
 גרשה וחזר בעלה ראשון והחזירה והוליד ממנה בת אותה הכת מותרת לכהן.
 (שם יא) דכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה מביתו לשוב לקחתה וגו'
 כי תועבת היא מהוא היא היא תועבה ואין בניה תועבין. וצרת חלוצה מותרת
 לכהן דתנינן (שם מג) ארבעה מאחים נשואים ארבע נשים ומתו אם רצה הגדול
 שבהם ליבם את כולם הרשות בידו וכן מי שהיה נשואי שתי נשים ומת ביאתה
 וחליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. (שם מד) היתה אחת כשרה ואחת פסולה
 אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מיבם מיבם לכשרה. (יבמות מד) ואמר רב
 יוסף כך שנה רבי לא ישפך אדם מי בורו ואחרים צריכין (לכ)הן. למדנו שצרת
 חלוצה מותרת לכהן. ומי שחלץ ליבמתו ואחר כך כנסה או שכנסה אחיו והוליד
 ממנה וולד אותו וולד כשר הוא. דאיתמר (יבמות י) החולץ ליבמתו ואחר כך
 קידשה אמר ר' שמעון בן לקיש הוא אין חייב על החלוצה כרת והאחים חייבין
 על החלוצה כרת ובין הוא ובין אחים חייבין על הצרה כרת ר' יוחנן אמר בין הוא
 ובין אחים אינן חייבין לא על החלוצה כרת ולא על הצרה כרת והלכה כר' יוחנן.

ואתמר נמי (שם יא) הבא על יבמתו וחזר וכא הוא או אחד מן האחים על צרתה פליגין בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת מי שאמר בעשה כר' יוחנן מי שאמר בכרת כר' שמעון בן לקיש ועומדת לנו שכל מקום שחלוקין רב אחא ורבינא בכל התורה כולה הלכה כמי שמיקל והילכך הולד כשר, והלכה החולץ למעוברת והפילה צריכה חליצה מן האחים. (שם לה) דאיתמר החולץ למעוברת והפילה ר' יוחנן אמר אינה צריכה חליצה מן האחים ר' שמעון בן לקיש אמר צריכה חליצה מן האחים והלכה כר' שמעון בן לקיש. שעומדת לנו כל מקום שחלוקין ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש הלכה כר' יוחנן חוץ משלוש אילו שהלכה כר' שמעון אחת זו שאמרנו אחרת דתנינן (שם לו) המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחת, והשווה להם את הכבוד דבריו קיימין אם אמר משם ירושה לא עשה כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין (שם) ואמר ר' שמעון בן לקיש לעולם לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני ירשו שדה פלונית ופלונית שנתתיה להם במתנה ויירשו. אחרת דתנינן (שם) הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן. בן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב. מכר האב מכורין עד שימות; מכר הבן אין ללוקח עליו כלום עד שימות האב. ואיתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח ר' שמעון בן לקיש אומר קנה לוקח. ר' יוחנן סבר קניין פירות כקניין הגוף דומה ר' שמעון בן לקיש סבר קניין פירות לאו כקניין הגוף דומה.

(שם מ) הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו ר' יהודה אומר בין כך ובין כך אם יש שם אב הנכסים של אב, ואין הלכה כר' יהודה אלא אע"פ שיש אב הנכסים של יבם והוא שיבם אבל חולץ לאו. (שם צב) שומרת יבם שנשאת בלא חליצה צריכה גטו מאותה שנשאת לו ומותרת ליבם שזוכר אדונינו לברכה מור רב יהוראי ראש ישיבה היה אומר שומרת יבם שנשאת בלא חליצה אם אין לה בנים תצא מזה ומזה מבעל בגט ומיבם בחליצה ואסורה להן עולמית מפני שמתחלפת באשה שהלך בעלה למדינת הים ונתקדשה ולא נשאת אם היה ויבמהו ישראל נתן לה שני גט ומותרת ליבם שהלכה כשמואל שאמר כעניותינו צריכה גט ולמי שקדשה אסורה לו כדי שלא יהא החוטא נסכר נשאת והיו לה בנים משני אם היה בעלה ישראל חולץ לה יבם ויושבת תחת ואין מוציאין ממנו שכיון שהלך בעלה למדינת הים הולד ממור מזה אם תאמר מזה ומזה נמצאתה מוציא לעז על בניה, ואם היה בעלה כהן ויש לה בנים ואחר כך נודע שיש לה יבם אסור לו לבוא אצלה עד שיחלוץ לה יבם ואם חלץ לה יבם אסורה לבוא לה שחלוצה אסורה לכהן ואם רוצה לישב בלא בעל מפרישין אותה מבעלה וכל זמן שלא חלץ לה אסורה לו ואם לא חלץ ויושבת בלא חליצה ומת יבם מותרת לבעלה, ואם אינה ממתנת אין לה תקנה עד שיחלוץ לה יבם ונוטלת גט מבעל ואחר כך מותרת ומכריזין עליה שבני חיבי לויין הן וכשרים, וכשאמרנו אם היה בעלה כהן ויש לו בנים אפילו חליצה אינה צריכה שכחלץ לה יבם אסורה לו ולא נוציאה ממנו מפני

שלא נוציא לעז על בניה. ואסורה לו שיקרב אליה כל זמן שיבם חי שכל ביאה וביאה שיבוא אצלה עובר בעשה וצריך להפרישו ממנו וכשימות יבם מותר לו לבוא אצלה (שם לח) שומרת יבם שנפל ליה נכסים מודים בית שמי ובית הילל שהיא מוכרת ונותנת מתה מה יעשה בכתובתה ובנכסים הנכנסים והיוצאין עמה בית שמי אומרים יחלוקן יורשי הבעל עם יורשי האב ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסים והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב. כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר ובלבד שתהא כתובה על נכסי בעלה הראשון. (כתובות פ) נתבקש להם שומרת יבם מי קוברת יורשי הבעל קוברין אותה שהרי יורשין כתובתה או שמא יורשי האב קוברין אותה שהרי יורשין נכסים הנכנסים (והנכסים) ונחוצאין עמה. אמר רב עמרם תני שומרת יבם שמתה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה. (שם פא) אמר אביי אף אנו שנינו אותה אלמנה גיונות מנכסי יתומים ומעשה ידיה שלהם ואינן חייבין בקבורתה ואי זו היא אלמנה שיש לה שני יורשין הוי אומר זו שומרת יבם נכסים הנכנסים והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב כתובה בחזקת יורשי הבעל ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה וכתובת שומרת יבם שמתה (יבמות לח) כאביי שתחלתה מן הארוסין וסופה מן הנשואין הכתובה בחזקת יורשי הבעל כבית הלל. ומתנה אם כתב לה בעל וכתבה בכתובתה יורש יבם בפני עצמה ופירות בחייה אינו אוכל עד שמיבם שכיון שהלכה כבית הלל שאומרין נכסיו בחזקתן וכתובה בחזקת יורשי הבעל פירות של כתובה אוכל ופירות הנכסי' והיוצאין עמה אוכלת היא והלכה כאביי שהרי (שם למ) אמר רב פפא כמותו של אביי נסבר (שם מא) ת"ר היבמה שחלצו לה אחים בתוך שלשה חדשים צריכה להמתין שלשה חדשים לאחר שלשה חדשים אינה צריכה להמתין שלשה חדשים הוי אומר שלשה חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת חליצת היבם (שם מב) ומח שנא מגט שרב אומר משעת נתינה ושמואל אומר משעת כתיבה. אמר רבא כן בשביל שיש לוטר קל וחומר לאיסור כרת היתרתה לאיסור נלאון לא כל שכן וכן שאר כל הנשים לא ינשא ולא יתארסו עד שיהו להם שלשה חדשים. הנח ליבמה שכששמרנו אלא שאר כל הנשים למה אמר רב יהודה אמר שמואל מקרא כתוב להיות לך לאלהים ולזרעך אחרך להבחין בין זרעו שלראשון לזרעו שלשני. (שם) מתיב רבא לפיכך גר וגזירת צריכה להמתין שלשה חדשים כן מאבא להבחין יש אף כן להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא נזרע בקדושה רבא אמר גזירה שמא ישא את אחותו מאביו ושמא ייבם את אשת אחיו מאמו ושמא יפסור את יבמתו לשוק ושמא יוציא את אמו לשוק. פירוש' שמא ישא את אחותו מאביו כגון שיש לו לאחרון אשה ויש לו ממנה בת ונשא זו וילדה ספק זה ואומרין זה בן ראשון הוא זה בת אחי אביו ומותרת לו ושמא בן אחרון הוא ונמצא נושא אחותו מאביו. ושמא ייבם את אשת אחיו מאמו שמא יהיה אחים לספק זה מאיש זה אחרון ומתים כלא בנים ואומרין שזה בן אחרון הוא ואילו אחיו מאביו והולך ומיבם ושמא בן ראשון הוא ונמצא מיבם

אשת אחיו מאמו. ועוד שמא בן ראשון ולא בן ייבום הוא ושמא בן אחרון הוא ונמצא פומר את יבמתו לשוק. ושמא יוציא את אמו לשוק שמא ימות איש זה אחרון שנשא אמו של ספק ואינו מניח זרע ויש לו אחים שראויין לייבם ואומר ספק זה בנו הוא ופטורה אמו מן הייבום ושמא בן ראשון הוא וראויה אמו מן הייבום בלא חליצה ובלא ייבום. סימן שלהם שמא בן אחר וקדם הוא ואומרין שזה בן קדם ואחר קדם והוה אסור. (שם ככא) ובמקום שבאו שני עדים או אפילו עד אחד ואמר ראיתי לאיש פלוני שמבע במים שיש להן סוף והמתנתי שיעור כשתצא נפשו ולא עלה לאלתר נתיר אשתו להנשא אבל וודי מים שאין להן סוף אע"פ שאמר שהיתי הרבה ולא עלה לא נתיר אשתו מה מעם שמא גרוהו גלגלים ועלה במקום אחר. כמה דברים אמורים לכתחלה אבל עברה ונשאת אין מוציאין ממנה. ובין בעלה ראשון אדם חשוב ובין אדם שאינו חשוב היכן שעברה ונשאת אין מוציאין אותה. ולכתחלה אין מתירין אותה להנשא. החרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת מן הקמן חליצתה פסולה. קמנה שחלצה תחלוץ משתגדיל. ואם לא חלצה חליצתה כשרה. חלצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהם קרוב או פסול חליצתה פסולה. ר' שמעון ור' יוחנן הסנדלר מכשירין. מעשה שחלצה בינו לבניה בבית האיסורין ובא מעשה לפני ר' עקיבה והכשירו. ומי שנפלה לו יבמה וקידש אחותה שתייהן אסורות לו דתנינן (שם מא) שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משם ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרינו (לה) ולון המתן עד שיעשה מעשה ואמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בתירה ולמדנו שיש זיקה וכיון שיש זיקה שתייהן אסורות. ומוציא לזו שקדש בגט ואשת אחיו בחליצה ששונה בסופה מת היבם מוציא אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. ואם מתה יבמתו קודם שיתן הגט ויחלוץ מותר לו לישא לזו שקדש. דתנינן מתה יבמתו יכנס את אשתו ואם מתה זו שקדש מותר לו לייבם יבמתו. (שנתקדשה) ושנתבקשה. לחכמים מתה ואשתו מהו ביבמתו רב ור' חנינה אומרים מתה אשתו מותר ביבמתו שמואל ורב אסי אומרים שניהם אסור ביבמתו והלכה כרב. ואמרנו אמר רבא מה מעמו של רב היתה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה להתירה הראשון. ועומדת לנו שכל מקום שחלוקים רב ושמואל באיסורן הלכה כרב. ואם תאמר ששונה בן שחלוקין אחרים עמהם ושמענו לר' יוחנן שעומד כמותו של רב. דאמר רב הונא אמר רב שתי אחיות יבמות שנפלו לפני יבם אחד חליץ לראשונה הותרה חליץ לשניה תותרה. מתה ראשונה מותר בשניה. ואינו צריך שיאמר שאם מתה שנייה מותר בראשונה שזו יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה הותרה תחזור להתירה הראשון ואמר וכן אמר ר' יוחנן מתה שניה מותר בראשונה ושמענו מכל אילו שמועות שבמקום שנפלה לו יבמה והניחה וקידש אחותה שתייהן אסורות לו ואם מתה יבמתו מותר לו זו שקדש ואם מתה זו שקדש מותר ביבמתו. (יבמות ב) חמש עשרה נשים פומרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן חליצה וטן הייבום. עד סוף העולם בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בנה חמותו ואם חמיו אחותו ואחות אשתו אשת אחיו

מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו וכולן מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילנות או שמיאנו. ומניין שאילו חמש עשרה נשים פוטרו צרותיהן דתני רב' ואשה אל אחותה לא תקח לצרר לגלות ערותה עליה בחייה שאין ת"ל עליה מה ת"ל עליה לפי שנאמר יבמה יבוא עליה שומע אני אף באחת מכל העריות האמורות בתורה הכתוב מדבר נאמר כאן עליה ונאמר להלן יבוא עליה מה עליה האמור להלן במקום מצוה אף עליה האמור כן במקום מצוה. ואמר הכתוב לא תקח אין לי אלא היא צרתה מניין ת"ל לצרור לא היא ולא צרתה אין לי אלא אחות אישה שאר עריות מניין מה אחות אישה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חמאת ואסורה ליבם אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חמאת ואסורה ליבם וצרתה אסורה מכן אמרו חמש עשרה נשים פוטרו צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם שאני מרבה אף שני עריות האמורות מאילו שיהו צרותיהן אסורות. כאחותה מה אחות מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חמאת ואפשר לינשא לאחים וצרתה אסורה אף [. . . .] היא אסורה ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חמאת ונוכשר לינשא לאחים וצרתה אסורה יצאו שש עריות החמורות ומאילו מה חומרן הואיל ואי אפשר לינשא לאחים שצרותיהן מותרות שאין צרה אלא מאח אזהרה ישמענו עונש מניין ת"ל כי כל איש אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתה הוקשו כל העריות זו לזו. כיצד אם מתו הם צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות האילו נשואה לאחיו ולו אישה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת וכל היכולה למאן ולא מואנה צרתה חולצת ולא מתיבמת. בתו כצד שני אחים ראובן ושמעון ונשא ראובן בתו של שמעון ומת בלא בנים היא פטורה ופוטרת כל צרותיה וכן בתו ובת בנו בת אשתו רחל נשאת לאחד בעולם וילדה בת ומת בעלה והלך ראובן ונשא את רחל ושמעון את בתה שהיא חורגתו של ראובן ומת ונשאת היא לראובן ובתה לשמעון ומת שמעון בלא בנים ונפלה בת אשתו שלראובן לפניו היא פטורה ופוטרת כל צרותיה וכן בתה ובת בנה.

חמות רחל נשאת לאיש וילדה ממנו בת ומת בעלה ונשאת היא לראובן ובתה לשמעון ומת ראובן בלא בנים ונפלה אשתו של ראובן לפני שמעון שהיא פטורה ופוטרת צרותיה וכן אם חמותו ואם חמיו. אחותו רחל נשאת לאיש וילדה ממנו בת ומת בעלה ונשאת היא ליעקב ובתה לבנו של יעקב שיש לו מאשת אחרת והוליד יעקב מרחל בן אחר ומת בנו הגדול שנשא בתה של רחל בלא בנים ונפלה לפני אחיו והיא אחותו מאמו היא פטורה ופוטרת כל צרותיה אחות אמו יעקב שנשא אישה את רחל והוליד ממנה בן ומתה אשתו והלך ונשא את לאה ובנו את רחל אחותה והוליד יעקב מלאה בן ומת בנו הגדול שנשא את רחל בלא בנים ונפלה רחל בן יעקב שהוליד מלאה והיא אחות

אמו היא פומרת ופומרת כל צרותיה. אחות אשתו שני אחים נשואים שתי אחיות ומת אחד מהן בלא בנים היא פמורה ופומרת כל צרותיה. אשת אחיו מאמו שכתב כי ישבו אחים יחדיו ואמר רב יהודה יחדיו המיוחדין בנחלה פרט לאחים מן האם. (יבמות יז) אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים ומת אחד מהם בלא בנים ונולד להם אח ואחזר כך יבם אשתו השיב את אשת אחיו ומת ולו אשה אחרת הראשונה יוצא משם אשת אחיו שלא היה בעולמו והשנייה משום צרתה משום שכתוב כי ישבו אחים יחדיו אחים שהיתה להם ישיבה בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו כשישנה ואי זו היא קטנה שצריכה למאן כל שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה השיאה שלא לדעתה אינה צריכה למאן. אמר רב יהודה ואמרין לה במתניתין בראשונה היו כותבים גמ מיאונים לא רענא ביה לא צבינא ביה ולית אנא בעיא להתנסבא ליה כיון שראו שהורבה הדיבור וכו' להתחלף בגמ. התקינו כך ביום פלוני במתא פלני איך דפלנית בת פלני ועכשיו ביום פלני שהוא כך וכך לירח פלני במתא פלני איך דפלנית בת פלנית אחת לקדמנא לבית דינא וכן אמרת אנא לא נחא לי דאיהו ליה להדין פלן בר פלן ולא רעיאנא ביה ולא צביאנא ביה ולית לבי צבי לאיתנסבא ליה וכדקנא בתר פלני דא ועדיין קטנה היא. וכיון דחזינא כן כתבנא גמ מיאון דנן ויהבנא ליה דתהוי רשאי ושלטיה בנפשה למחך לאיתנסבא לכל גבר. (שם נח) ואי זה היא מיאון כל שאמרה אי אפשרי בפלני בעלי אי אפשרי בקידושין שקדשוני אמא ואחיי הרי זה מיאון. ר' יהודה אמר אפילו היתה יושבת באפרין והיתה מחלכת מבית אביה לבית בעלה ואמרה אי אפשי בפלני בעלי הרי זה בעלי הרי זה מיאון. יתר על כן אמר ר' יוסי אפילו אורחין מסובין בבית בעלה ועומדת ומשקה עליהם ואמרה אי אפשי בפלני בעלי הרי זה מיאון. יותר על כן אמר ר' יוסי ב"ר יהודה אפילו שגרה בעלה אצל חנווני להביא לו חפץ משלה ואמרה אי אפשי בפלני בעלי אין לך מיאון גדול מזה. ר' חנניא בן אנטיגנוס אמר כל תנוקת שאינה יכולה לשמור את קדושיה אינה יכולה למאן. (שם) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנניא בן אנטיגנוס. תני קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת משם ר' יהודה בן בתירה אמרו נשואיה הן הן מיאניה. נתבקשה לחכמים נתקדשה מהוא בוא ושמע רתני שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונתקדשה משם ר' יהודה (בן בתירה) אמר נשואיה הן הן מיאניה והלכה כר' יהודה בן בתירה ואפילו מן הנשואין שיכולה למאן בו. ועד מתי נקראת קטנה עד בת שתיים עשרה שנה ויום אחד ויוצא במיאון והוא שבדקנו אותה אם הביאה שתי שערות הוי נערה לא הביאה שתי שערות עדיין קטנה ויוצא במיאון לא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת משם ר' יהודה בן בתירה אמרו נשואיה הן הן מיאניה. ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בתירה.

(יבמות יב) אי זה היא קטנה מבית אחת עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתיים עשרה ויום אחד ואע"פ שהביאה שתי שערות לא חולצת. ולא מתיבמת קודם הזמן

הזה אינה מתעברת כל עיקר תוך הזמן הזה אם מתעברת היא מתה ועוברת מת.
 והילכך לר' מאיר שאמר שלש נשים משמשות במוך קטנה. ומעוברת. ומניקה.
 קטנה שמא תתעבר ותמות. מעוברת שלא יעשה הוולד סנדל. מניקה שמא
 תגמול את בנה וימות אחר הזמן הזה היא חייה ועוברת חי. ובת אחת שתיים
 עשרה שנה ויום אחד נבדקת לגדרים דתנינן (גידה מה) בת אחת עשרה שנה
 ויום אחד נדריה נבדקין. בת שתיים עשרה ויום אחד נדריה קיימין וכן קמן בן
 שתיים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקין בן שלש עשרה שנה ויום אחד
 נדריו קיימין. קודם הזמן הזה אע"פ שאמרו יודעים אנו לשם מי הקדישנו ולשם
 מי נדרנו אין נדריהן נדרים ואין הקדישן הקדש. לאחר הזמן הזה אע"פ ושארנו
 אין אנו יודעים לשם מי נדרנו ולשם מי הקדשנו נדריהן נדרים והקדישן הקדיש
 ובדקין אותה כל שתיים עשרה שנה וכל שלש עשרה שנה קטנה מבת אחת
 עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתיים עשרה שנה ויום אחד קמן מבן שתיים עשרה
 שנה ויום אחד אם יודעין למי נודרים ולמי מקדישין נדריהן נדרים והקדישן הקדש
 וזה הוא מוסלא סמך לאיש שכתוב בנדרים. (כתובות מז) אבל בקידושין מקבל
 בה אביה קידושין משעה שתצא ממעי אמה ועד שתבגור ומקבל לה גיטה שכתוב
 בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה. ואומר ונתן האישה השוכב עמה לאבי
 הנערה חמשים כסף. ומניין שמציאתה ומעשה ידיה לאביה שנאמר וכי ימכור איש
 את בתו לאימה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה ועד מתי
 נקראת נערה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתיים עשרה שנה ויום
 אחד וששה חדשים והוא שהביאה שתי שערות מכאן והלך הרי היא בוגרת.
 (שם לג) דאמר שמואל אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד. ואם
 הווייה בת עשרים ולא הביא לא חולצת ולא מתיבמת דתנינן (גידה מז) בת עשרים
 שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראייה שהיא בת עשרים והיא אילונית לא
 חולצות ולא מתיבמת ובן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראייה שהוא
 בן עשרים והוא הסרים לא חולץ ולא מיבם. (ב"ב קנו) אמר רב נחמן אמר שמואל
 בודקין לגיטין ולקידושין ולחליצה ולמאונגין ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן
 עשרים. ולגיטין דקאמרינן בודקין בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו דרחמנא
 שדיא קמאיה דתנן בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה לענין גיטא
 לית ליה רשותא לאפוקה עד דהוי בן י"ג שנה ויום אחד ובדקין ליה אי אייתי
 שתי שערות יחייב גיטא ואם לא עד דאייתי שתי שערות. לקידושין היכן שקיבלה
 קידושיה אם הווייה בת שתיים עשרה שנה ויום אחד והביאה שתי שערות הוויין
 קידושין כשרים ואם הווייה בת שתיים עשרה שנה ויום אחד והביאה שתי שערות
 ואין נראין נומות הרי אילו קידושי ספק הן וחיישינו שמא נשרו וצריכין גמ'. ולחליצה
 אע"פ שלעניין ייבום מיבם בן תשע שנים ויום אחד לעניין חליצה לא יחלוץ עד
 שיהא בן שלשה עשרה שנים ויום אחד ובדקין אותה. ולמאונג ממאנת עד שתהא
 בת שתיים עשרה שנה ויום אחד ובדקין אותה אם הביאה שתי שערות אי אפשר

לח במיאון וצריכה גם . ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים במה דברים אמרי' בקרקעות אבל במטלטלין כשם שאמרו חכמים איפיושות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ואם יודעין בטוב מקח וממכר תינוק בן שלוש עשרה שנה ויום אחד ותינוקת בת שתיים עשרה שנה ויום אחד] לעניינן מתנתן אין נבדקין אם יודעין [במיב] במקח וממכר אפילו לעניינן מכירה נבדקין אם יודעין בטוב מקח וממכר והביאו שתי שערות מקחן מקח וממכרן ממכר אפילו בקרקעות ואם לאו עד שיהו בן עשרים כדרב נחמן אמר שמואל שעומדת לנו הלכה כאמימר והלכה כרב נחמן אמר שמואל ושעומדת לנו ככולהון לעניינן מתנתו מתנה להוציא עבדים ולחירות] אם יודע בטוב מקח וממכר והביא שתי שערות מוציא שזה הוא תוך זמן נהי דעבד בקרקע דומה הרי אנו אומרין דכי יודע בטוב מקח וממכר [ואייתי שתי שערות] מקחו מקח וממכרו ממכר אפילו בקרקעות קודם לכן אע"פ שיודע בטוב מקח וממכר אינו מוציא עבדים לחירות ואע"פ דפעושות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין שמא [עבד בקרקע דומה] ואע"פ שיש עבד שדומה למתנה זו מעם אחד הוא שמא בקרקע דומה ועוד קודם לכן עדיין הוא אינו בן חיוב עד שיחייב עבדיו במצוות . (שם קנה) ולמטלטלין אין הווה עדותו עדות בזמן שיהא ממכרו ממכר במטלטלין שאילו מקח מטלטלין פעושות כבן שש כבן שבע כבן שבע כבן שמונה כבן תשע כבן עשר כל אחד ואחד לפי חכמתו ולעניינן עדות אפילו במטלטלין עד שיהא בן שלוש עשר שנה ויום אחד משום שנאמר ועמדו שני האנשים . המקדש שתי נשים בשוה פרוטה או אשה אחת בפחות משוה פרוטה אע"פ ששלח סבלנות לאחר מכן אינה מקודשת שמחמת קידוש הראשון שלח וכן קמן שקדש . (יבמות ק"ב) והלכה קמן שקדש אין קידושיו קידושין ואם נשא אשה והוליד בנים ועדיין לא הגיע לשלש עשרה שנה ויום אחד אין קידושיו קידושין ואין כתובתו כתובה אבל בניו כשרים הן ונקראים על שמו ואם בא להוציא אינו צריך ליתן גט וכשיגיע לשלוש עשרה שנה ויום אחד אע"פ שלא קידש ולא כתב כתובה אחרת ומבקש לגרשה צריכה ממנו גט שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות . (תוספתא פ"א) ת"ר מומטום שקדש קידושיו קידושין תצא ממנה לאוסרה על קרוביו נחקדש קידושיו קידושין תצא ממנה לאוסרה בקרוביו . (תוספתא ביכורים פ"ב) אנדרוגינס יש בו דרכים השוה לאנשים יש בו דרכים שווה לנשים . יש בו דרכים שווה לאנשים ולנשים יש בו שאינו שווה לא לאנשים ולא לנשים . דרכים השוה בהם לאנשים מיממא בלובן כאנשים וגושא אשה אבל לא נושא כאנשים ואינו מתיחד עם הנשים כאנשים ואינו גיוון עם הבנות כאנשים ואינו מיממא למתים כאנשים נעמף ואינו מספר כאנשים ועובר בכל תשחת ובכל תקף כאנשים . דרכים השוה בהן לנשים מיממא באודם כנשים ואינו זוקק ליכוס כנשים ואינו חולק עם האנשים כנשים ואינו מתיחד עם האנשים כנשים ואינו חולק בקדשי מקדש כנשים ופסול לכל עידיות שבתורה כנשים . דרכים השוה בהם לאנשים ולנשים חייבין על נזקין בין נזקין בין מו"ק כאנשים וכנשים והחורגו במזיד נהרג בשוגג נולה לערי מקלט . ואמו יושבת עליו ימי

מומאה וימי מהרה כאנשים וכנשים ומביאה עליו קרבן כאנשים וכנשים ונחל בכל הנחלות שבתורה כאנשים וכנשים וחולק בקדשי הגבול כאנשים וכנשים. דרכים שאינו שוה בהן לא כאנשים ולא כנשים אין חייבין על מומאתו על ביאת מקדש ואין שורפין על מומאתו את התרומה ואין נערך לו כאיש ולא כאשה ואינו נמכר בעבד עברי לא כאיש ולא כאשה. ואם אמר הרי אני נזיר שאין זה לא איש ולא אשה הרי זה נזיר. ר' יוסי אומר אנדרוגינס בריה בפני עצמו הוא ולא הוכרעו בו חכמים אם זכר אם נקבה היא. אבל מוממום אינו כן אלא ספק איש או ספק אשה. פירש מטמא בלובן דלאו לזכר מיטמא עצמו בזכר תלה הכתוב ונושא אבל לא נישא שכיון שיש לו זכרות זכר אני קורא בו. ונעמף באבילות ועובר בכל תשחית ובכל תקיף וחייב בכל המצות שכל חומרין שיש בזכר נמיל עליו. ואינו חולק בקדשי מקדש שכל זכר בכני אהרן כתיב. ואמו יושבת עליו ימי מומאה וימי מהרה שנתן לך לנקבה. ימי מומאה ארבעה עשר וימי מהרה תשלומת שלשים וששה. ונחל בכל הנחלות שבתורה. שבמקום שאין לו לא אה ולא אחות. וחולק בקדשי הגבול בתרומה וחייבין על מומאתו שכתב מזכר עד נקבה ואינו נמכר בעבד עברי דאיש דעבד עברי שבן לידה שכתב אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני ואף אמה עבריה שכתב בה ואם לבנו ייעדנה.

ואנדרוגינסו אינו נושא. ת"ר יש או חולצת או מתיבמות חולצות מתיבמות ולא מתיבמות ולא חולצות לא חולצות ולא מתיבמות. עריות שאמרנו לא חולצות ולא מתיבמו' ומוסף עליהם אשת סרים חמה ואשת אנדרוגינ' ואשת אח מן האם ועבד גר ועבד משוחרר ואילונית לא חולצות ולא מתיבמות. החרשת והאילמת והשוטה מתיבמות ולא חולצות. חרשת ואילמת מה מעם אומר של בית ד' ייני לפי שאינן באמר ואמרה ואף שומה נמי לפי שאין בה דעת הילכך מתיבמות ולא חולצות. ולאחר שמיבם אם רוצה מוציאה בגט דתנינן מתפקח בעל החרשת מה יעשה פקח בעל הפיקחת כונס אם רוצה להוציא איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתיבמות ומה הן איסור מצוה שניות מדברי סופרין ומפני ומזה קורא לה איסור מצוה. מצוה לשמוע דברי סופרין. איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין ומפני מה קורא לה איסור קדושה דכתיב קדושים תהיו. הרי אילו חולצות ולא מתיבמות. העקרה והזקינה ושאר כל הנשים או חולצות או מתיבמות. (יבמות כ) ובמקום שיש שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי נכריות פיקחות ומת הפקח בעל הפקחת אותו חרש לחלוץ אינו יכול לחלוץ כונס ואינו יכול להוציאה לעולם. (שם קיב) דתנינן מתפקח בעל הפקחת מה יעשה חרש בעל הפקחת כונס ואינו מוציאה לעולם. (תוספתא פ"ב) ות"ר יש או חולצין או מייבמין חולצין ולא מייבמין מייבמין ולא חולצין לא חולצין ולא מייבמין. עריות שאמרנו לא חולצין ולא מייבמין. ומוסף עליהם סרים חמה ואנדרוגינס ואח מן האם וגר ועבד משוחרר שבמקום שיש שני אחים שמתגירין זה עם זה או שני אחים משוחררים ונשאו נשים ומת אחד

מהן בלא כנים אשתו פטורה מן החליצה ומן הייבום. היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבריו. ואשת סרים חמה ואשת סרים אנדרווגינים פטורות מן החליצה ומן הייבום מה מעם לפי שאינן בני לידה ואשת אח מן האם שכתב כי ישבו אחים יחדיו ואמר רב יהודה יחדיו המיוחדין בנחלה פרט לאחים מן האם. (יבמות יז) החדש והאלם והשומה מיבמין ולא חולצין כשאמרנו ספיקות חולצין ולא מיבמין שבמקום שקידש ואחת מזשתי אחיות ואין ידוע אי זו מהן קידש ומת ולו אח אחד שחולץ לצרותיהן מספק (שם צז) והאשה שנתערב (ולדיה) (בעלה) בוולד כלתה הגדילו התערבות ונשאו נשים ומתו בני הכלה חולצין ולא מיבמין שספק אשת אחיו ואשת (אחיו) ואחי אביו בני הזקנה או חולצין או מיבמין שספק אשת אחיו ואשת בן אחיו. פצוע דכא וכרות שפכה וסרים אדם והזקן או חולצין או מיבמין. (שם ט) ומי שנפלה לו יבמה וחלץ לה אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו דתנינן החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו אסור באמה ובאם אמה ובאם אביה ובחמותה בזמן שהיא קיימת ובכתה ובכת בתה ובכת בנה והאחים מותרין והיא אסורה באביו ובאבי אביו ובכנו ובכנ בנו ובאחיו ובכנ אחיו ואחותה מותרת בקרוביו ובמקום שמתה קודם שיחלוץ לה או לאחר שחלץ לה מותר לישא אחותה. דתנינן יבמתו שמתה מותר באחותה חלץ לה ומתה מותר באחותה ואסור באמה שהרי הלכה כשמואל (שם יח) שאמר שומרת יבם שמתה אסור באמה ובאם אמה ובאם אביה ובכתה ובכת בתה ובכת בנה ומותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו. ובמקום שיש שני אחים נשואים שתי אחיות ולו יש לה בת מחוץ ולו יש לה בת מבחוץ ובאו שני אחיהם ונשואים ומתו אחים בעלי אחיות בלא כנים זה שנשוא זו מיבם אמה של זו וזה שנשוא בו מיבם אמה של זו. דתנינן (שם כו) היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערה והשניה אסור על זה איסור ערה האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה זהו שאמרו ואחותה שהיא יבמתה או חלוצת או מתייבמות. (שם מא) שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום ר' יהודה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה מעשה חלצו אחים או כנסו יכנס את אשתו מתה היבמה יכנס מת היבם מוציא אשתו בנט ואשת אחיו בחליצה דאמר שמואל (הלכה) כר' יהודה בן בתירה. לומר שחלוקין עליו באח אחד אין הכל חלוק שצריך לגרשה לזו שקדש ממה נפשך אם מיבמה נעשת אותה אחות אשתו ואם חולצה נעשת אותה אחות חלוצתו ואמר ר' שמעון בן לקיש כך שנה רבי אחות גרושה מדברי תורה ואחות חלוצה מדברי סופרים אלא כשאמר שמואל הלכה היכן שיש שנים או שלשה אחים ר' יהודה בן בתירה סבור אומרים לו המתן עד שיעשה מעשה. וחכמים סוברין שמא יישא קודם שיעשה מעשה ונמצא פגע באחות זקוקתו. אף אשת אחיו תאמר לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך היא עמדה לו דאמר רב ארבעה יש להן הפסק ואוחז רב לידו שלש אשת אחי האם מן האם ואשת אחי האם מן האב וכלת בנו וזעירי מוסיף אף אשת אבי אמו ואמר רב נחמן בר יצחק

וסימנך דעילי דרב ומהו אשת אבי אביו. ורב מה מעם אינו חושב זו של זעירי ואין מתחלפת אשת אבי אמו אינו מצוי שילך אצלה. וכלת בנו יש לה הפסק והא כלתו ערוה כלת בנו שנייה. וכן אתה אומר בכנו ובכנ בנו עד סוף כל הדורות אימר כלת בתו. תני ר' חייא שלישיית שבכנו ושכבתו ושכבן אשתו ושכבת אשתו שנייה רביעית שבחמיו ושכחמותו שנייה. אחות אבי אביו מותרת וכנגדה מותרת אשת אחי אבי אביו ואשת אחי האם מן האם אסורה. מותר אדם כאשת בן אחיו ובאשת בן אחותו. (שם יב) והלכה צרת איילוניית מותרת ואפילו הכי בה ואפילו צרת בתו איילוניית ואפילו הכי בה ואי לא הרי הוא שנמצאו איילוניות שני שהיו. כשבא ראובן אמר ר' יוחנן אחת צרת איילוניית ואחת צרת ממאנת ואחת צרת מהויר גרושתו משנשאת כולן מותרות.

איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה כלל וערות אביך וערות אמך פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שהיה בדין הואיל ומותר בבת אחי אביו. ואחי אביו מותר בבתו אם למדתה מן הדין שהוא אסור באשת אחי אביו ואחי אביו מותר יהא אסור באשתו והואיל ומותר באשת חורגו וחורגו מותר באשתו. אם למדתה מן הדין שהוא אסור בבתו. אם אמרתה בן הבאתה עריות מן הדין לכך נאמר איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה. כלל. ערות אביך וערות אמך פרט. כלל ופרט אין אתה דן אלא מה שבפרט. (יבמות ט) אמר ר' יהודה אמר רב וכן תני ר' חייא ככולן קורא אני עליהם האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתיבמת. בתו מאנוסתו ראובן ושמעון אנסו אשה אחת וזה הוליד ממנה בת ונישאו הבנות ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בתו של ראובן מאנוסתו אסורה לו. ומותרת לשמעון וזו בתו של שמעון מאנוסתו אסורה לו ומותרת לראובן וכן אחיות מן האם ואין אתה מוצא אלא באונסין אבל כנשואין כיון שנשאת לראובן אינה יכולה להנשא לשמעון שהיא אשת אחיו ובתה מאחר אסורה לראובן שהיא בת אשתו אבל בת אנוסתו מותרת לו. (שם צז) בת בנו וכיצד? בנו של ראובן נשא אשה והוליד ממנה בת ומת או נתגרשה ונשאת לבנו של שמעון והוליד ממנה בת ונישאו הבנות ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה ונפלו הבנות לפני ראובן ושמעון זו בת בנו של ראובן וזה בת בנו של שמעון והם אחיות מן האם האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. בת אשתו ראובן ושמעון שנייה נשואה ונשאו שתיהן לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת או שתי נשים שהיו נשואות לאיש ולזו ממנה בת ולזו ממנה בת או נתגרשו ונשאת לזו של שמעון ואחת לראובן ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת אשתו של ראובן וזו בת אשתו של שמעון והם אחיות מן האב האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. (שם) בת בתה וכיצד? בת אשתו של ראובן ובת אשתו של שמעון שנייה לאיש והוליד מזו בת ומזו בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה ונפלו לפני

ראובן ושמעון זו בת בתה של אשת ראובן וזו בת בתה של אשת שמעון והן אחיות מן האב האסור לזה מותר לזה ואחותו שהיא יבמתה. בת בנה וכיצד] אשתו של ראובן נשא אשה והוליד ממנה בת או נתגרשה ונשאת לבן אשתו של שמעון והוליד ממנה בת ונשאו שתי בנותיה ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בנה של אשת ראובן וזו בת בנה של אשת שמעון והן אחיות מן האם האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. (שם) אם חמותו וכיצד] שתי אחיות ולכן שתי בנות ונשאו הן לראובן ושמעון ובנות בנותיהן ללוי ויהודה ומת ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אם חמותו של לוי וזו אם חמותו של יהודה והן אחיות האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. אם אחותה. שתי אחיות ולכן שתי (בנים) בנות ונשאו הן לראובן ושמעון ובנות בניהם ללוי ויהודה ומת ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אם חמיו של לוי וזו אם חמיו של יהודה והן אחיות האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. אחותו [מאמו כיצד] שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ומת או נתגרשו ונשאו שתייהן ליעקב ונשאו בנותיהן לראובן ושמעון והוליד יעקב מן האימהות לוי ויהודה ומת ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אחותו של לוי מאמו וזו אחותו של יהודה מאמו האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. (שם) אחות אמו וכיצד] שתי נשים שהיו נשואים לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ומת או נתגרשו ונשאת זו לאיש אחר והולידה בת וזו לאיש אחר והולידה בת ונשאו יעקב שתי בנותיהן שמשני אנשים והוליד מהן לוי ויהודה והשיא שתי בנותיהן שמאיש אחד לראובן ושמעון ומת ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אחות אמו של לוי מן האם וזו אחות אמו של יהודה מן האם והן אחיות מן האם והן אחיות מן האב האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. אחות אשתו וכיצד] שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ומת או נתגרשו ונשאו לשני אנשים וילדו זו בת וזו נשואים ראובן ושמעון לשתי בנותיהן שמאיש אחד ולוי ויהודה שתי בנותיהן שמשני אחים ומת ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אחות אשתו של לוי מן האם וזו אחות אשתו של יהודה מן האם והן אחיות האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. (שם) אשת אחיו מאמו כיצד שתי נשים ולזו בן ונשאו שתייהן ליעקב והוליד מהן לוי ויהודה ובניהן הראשונים נשאו שתי אחיות ומתו או נתגרשו ונשאו לראובן ושמעון ומת ראובן ושמעון ונפלו ולפני לוי ויהודה זו אשת אחיו של לוי מאמו וזו אשת אחיו של יהודה מאמו האסור לזה מותר לזה ואחותה וגו'. (שם) אשת אחיו שלא היה בעולמו ומשכחת להו בששה אחים ועל דעת ר' שמעון שאמר מיבם לאיוו שירצה וחולק לאיוו שירצה. כיצד ראובן ושמעון נשואים שתי אחיות ולוי ויהודה נשואים שתי נכריות ומת ראובן נולד יששכר ייבם לוי מת שמעון נולד זבולון ייבם יהודה מת לוי ויהודה ונפלו לפני יששכר וזבולון. אשת ראובן שייבם לוי אסורה ליששכר ולכסוף יבם ומותרת לזבולון שייבם ואחר כך נולד ומצאה בהתיר אשת שמעון שייבם יהודה מותרת

ליששכר שנולד קודם מיתת שמעון אסורה לזבולן שנולד לאחר מיתת שמעון ונולד ולבסוף והן אחיות האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. כלתו וכיצד? בנו של ראובן ובנו של שמעון נשאו שתי אחיות ומתו או נתגרשו ונשאו ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו כלתו של ראובן וזו כלתו של שמעון האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. רב יהודה מפרש מחמתו והלך אבל ששה פתחים של ראש לאו כיון דבתו באונסין אתה מוצא בנשואין אין אתה מוצא אם רוצה באונסין תהיה אם רוצה בנשואין תהיה אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו לאו כיון שעל דעת ר' שמעון אתה מוצא על דעת חכמים אין אתה מוצא במחלוקת אינו. ורב ספרא מתרגם אף אשת אחיו שלא היה בעולמו בששה אחים ועל דעת ר' שמעון. (שם י) וסימן שלך מת נולד וייבם. (שם כח) ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות לוי ויהודה נשואין שתי נכריות מת ראובן נולד יששכר ייבם לוי מת שמעון נולד זבולן ייבם יהודה מת לוי ויהודה ונפלו לפני יששכר וזבולן האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה. למה לו יבם יהודה אף בלא ייבם יהודה אתה מוצא משום צרה הגה צרה. צרה של צרה מה יש לך לומר כגון שחזרו וייבמום גד ואשר.

(תוספתא פ"ב) ת"ר יש חולץ לאמו מספק יש חולץ לבתו מספק יש חולץ לאחותו מספק. אמו מספק כיצד אמו ואשה אחרת ילדו שני זכרים (במהוא) [במחבא] ובא בנה של זו ונשא אמו של זו ובא בנה של זו ונשא אמו של זו ומתו (בלא בניס) זה חולץ לאמו מספק וזה חולץ לאמו מספק. בתו מספק כיצד אשתו ואשה אחרת ילדו שתיהן נקבות (במהוא) [במחבא] ובא אחיהם ונשאו ומתו (בלא בניס) זה חולץ לאחותו מספק וזה חולץ לאחותו מספק.

היה ר' מאיר אומר פעמים שאיש ואשה מולידין חמש אומות. כיצד ישראל שלקה איש ואשה עבד ושפחה מן השוק ולהן שני בנים נתגייר אחד מהן הרי כן גר וגוי המבילין לשום עבדות ונזדווגו זה לזה הרי כן גר וגוי ועבד שחרר את השפחה ובא עליה הרי כן גר וגוי ועבד וממזר והמבילין לשום בן חורין והשיאן גר וגוי ועבד וממזר וישראל מהו משמיענו גוי ועבד הבאו על בת ישראל הולד ממזר ואין הלכה כמותו.

(יבמות קכא) נפל כמים שאין להן סוף בשני עדים ודאי מת אצל ממון יורדין יורשין לנכסיו אצל אשה החמירו בו חכמים עד שיאמרו עדים סימני פדחתו וחומטמו ושאר סימניו שלו אם כן נשאת בעד אחד תצא הקלו בה חכמים כל מקום שיש עד אחד. ודאי יש אחד עמו אלא שלא נזדמן עמו. (קרושין יד) היבמה נקנת בכיאה וקונה את עצמה בחליצה ובמיתת היבם. נקנת בכיאה מניין דכתיב יבמה יבוא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה לכל דבריה כאשה לא תעלה על דעת דתני יכול יהו כסף ושטר גומרין בה. וקונה את עצמה בחליצה מניין שכתוב ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל. כיון שחלצה לו נעל הותרה לכל ישראל וסדר חליצה בתחלה צריכין לישב באותו בית דין חמשה ומנעולו שלוח בית דין

ליכם שלוח מנעל ברגלו של ימין ומקרא לה ליבמה מאן יבמי להקים שם בישראל לא אבה יבמי ומקרא לו ליכם לא הפצתי לקחתה ובאה יבמה ומתרת לו מנעל וחולצת לו מן רגליו ומשלכת רוק הרבה על הארץ לפני ייכם וצריכה דיינין לראות רוק כשיוצא מפי היבמה ומקרין ליבמה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל וכל היושבים שם עונים אחריה חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל. ומצוה לישב בחמשה וכשכותב גט חליצה יכתוב במוטב תלתא שאמר לו מור רב יהודאי לסופר לא תכתוב אלא במוטב תלתא וחותמין שלשה וצריכה שירמוט ואם משרטט בדיו לא כלום עד שישרמט שהלכה כר' אלעזר שאמר שתים כותבין בלא שירמוט שלש אין כותבין. גט חליצה כך כותבין מה דהוה קדמנא ביום פלוני דהוה כן וכן דירח פלוני דשנת כמה למינינא דירגילנא ביה כמתא פלגית במוטב חמשה כחדא הוינא אנהנא דייני מקצתנא דחתמין לתתא איך דאיתתא הדא דשמא פלוגית בת פלוגית דמן מתא פלוני ובען איתקלעת למתא פלוני וסליקת לקדמנא לבית דינא והקריבת יתיה לקדמנא לגברא חד דשמיה פלוני דמן מתא פלוני והכן אמרת פלוני דא דאנא הוית נסיבנא לנשי לפלוני אחוהי דהדין פלוני בן פלוני וההוא פלוני בעלי חיי לכל ישראל שבק ובר וברת מקים שמא בישראל לא שבק והדין פלוני אחוהי דמן אבוהי דההוא פלוני בן פלוני בעלי הוא ועלוהי אמור מן אורייתא ליבמה יתי כען אתון דייני אומרון ליה אין צאבי ייבם ייתי ואין לו ליטלע לי רגליה דימינא ואשתמודענהי דהדין פלוני אחוהי מן אבוהי דההוא פלוני מיתנא הוא ואמרנו ליה אין צבית ייבם יתה ואילא איטלע ליה רגליה דימינא ואמר לא צבינא ייבם יתה ואטלע לה רגליה דימינא ואקרינא יתה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי ואקרינא יתיה לא הפצתי לקחתה ושדת סייגיה מן רגלוהי ורקת באנפוהי רוקא דאתחוי לן על ארעא ואקרינא יתה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל וכין אנהנא דייני וכל דהווי יתבין עמנא ענינא ואמרנא חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל. ומה דהווי קדמנא בעת מיננא פלוני דא חליצה דגן כתבנא וחתמנא ויהבינא ליה דלהוי בידה לזכו וחותמין עליו. (יבמות כו) והחולץ בבית דין הדיומות שלא היו יודעין סדר חליצה כיון שעברה וחליצה חליצתה כשרה. (שם קא) דתנינן מצות חליצה בשלשה דיינין אפילו שלשתן הדיומות מה מעם שכתב בישראל כל שהוא. (שם קו) ת"ד חליצה מומעת כשרה חליצה מעושת פסולה. גט מעושה כשר גט מוטעה פסול. גט מעושה כשר כיצד או שאמר רוצה אני כמותה אצל חליצה מעושת כשיאמר רוצה אני למה פסולה ואלא חליצה מעושת דפסולה כיצד שלא יאמר רוצה אני כמותה אצל גט מעושה כשלא יאמר רוצה אני למה כשר אלא כך הוא אומר חליצה מומעת לעולם כשר גט מוטעה לעולם פסול גט מעושה וחליצה מעושת אמר רוצה אני כשרין לא אמר רוצה אני פסולין. (שם למ) ואם אמר ביבמה אי אפשרי ביבם אינו מיבמה על כורחה (שם ד) דאמר רב ששת משם ר' אלעזר בן עזריה מניין ליבמה שנפלה לפני

מוכה שחין שאין חוסמין אותה שנאמר לא תחסום שור בדישו וסמוך לו כי ישבו אחים יחדיו וחולצת ונתורת. (קדושין יד) וקונה את עצמה במיתת היבם מניין קל וחומר ומה אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתרתה זו שהיא בלאו לא כל שכן. (יבמות ג) ומה טעם אמרו חכמים גם ביבמה מועיל מפני שמועיל בעולם שאם תאמר אינו מועיל אומ' גם להוציא וחליצה להוציא ומדגש ביבמה אינו מועיל אף חליצה אינו מועיל ובא לבעול אחר חליצה ומה טעם אמרו חכמים מאמר ביבמה מועיל מפני שמועיל בעולם שאם אמרת אינו מועיל אומר מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר אינו קונה אף ביאה אינה קונה. ובאין לבעול אחר ביאה.

(שם מב) מאמר קדושין דיבמה כיצד. מאמר נתן כסף או שוה כסף וואמר לזה הרי את מקודשת לני ושטר שטר כיצד. כשאמרו חכמים כתב לה על הנניר או על החרס אע"פ שאין בו שווה פרוטה ומאי קאמרו אמר אביי כך הוא אומר שטר כתובת כיצד אני פלוני בן פלוני קבלתי לפלונית בת פלונית יבמתי ועלי לזונה ולפרנסה כראוי ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון ובמקום שאין לה מראשון תיקנו לה חכמים משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. (שם כב) מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן הייבום והייב על מכתו ועל קללתו ובנו לכל דבר חוץ משיש לו מן השפחה ומן הנכרית מכל מקום להביא מי אמר רב יהודה להביא ממזר. ובנו לכל דבר למה ליורשו וליטמא לו חוץ מי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית מה טעם שכתב האשה וילדיה תהיה לאדוניה. מי שיש לו (בן) ואח מכל מקום להביא מי אמר רב יהודה להביא ממזר מה טעם בן אין לו איין עליו. (שם ט) המגרש את אשתו והחולץ ליבמתו אסורה להנשא לאחים.

יז הילכות אבל

(כתובות יז) מבטלין תלמיד תורה להוצאת המת ולהכנס כלה כמה דברים אמורים בשאין לו כל צורכו אבל אם יש לו כל צורכו אין מבטלין ובמה דברים אמורים למי שקורא ושונה אבל לא קרא ושנה בשיש מי שעסקין בו אין מבטלין ואם אין לו מבטלין. ובמקום שיש טת מצוה שאין לו קוברין כל העולם חייבין לעסק בו. (מ"ק כז) אמר רב יהודה אמר רב המת בעיר כל בני העיר אסורין בעשיית מלאכה כמה דברים אמורים שאין עיר מחולקת בציבורין ובחבורות אבל מחולקת אותן שמוטל עליהן להתעסק בו חייבין אבל אותן שבאו לכבוד אין אסורין. (שם ט) מי שבא לו שמועה בשבת עולה לו שבת מן המניין וקורע באחד בשבת ומברכין לו ברכת אבילים בשבת (דב' אמרי') ומידי דהוה אדבריהו של צנעה דאמר מר דברים של צנעה נוהג בשבת. מי שאין מברכין מברך הוא לעצמו רב יוסף בנו של מר יהודאי אמר שאין מברכין ברכת אבילים בשבת שכיון שמברכין בשלשה או בעשרה אינן דבר של צנעה. (שם יט) והלכה שבת עולה

ואינה מפסקת מה מעם עונג כתב בה . הרגלים (עולים) מפסיקין ואינם עולים מה מעם שמחה כתוב בהן וכיצד אין עולין כגון שקברו ברגל אבל אם קברו לפני הרגל יום אחד ואפילו שעה אחת במלה ממנו גזירת שבעה ורגל עצמו שבעה שהיו ארבעה עשר וזה שאמרת קברו ברגל אינו עולה במה דברים אמורי' לענין שבעה אבל למנין שלשים עולה. ואם קברו שמונה ימים קודם הרגל במלה ממנו גזירת שלשים. דתנינן (שם כד) ר' גמליאל אומר ראש השנה ויום הכיפורים ברגלים מה מעם הוקשו כל המועדות כולן זה לזה ולא הוצרכה עצרת. (שם) ואמר רב גידל מר מנשי אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל. ושאמרו קברו לפני הרגל אפילו יום אחד אפילו שעה אחת במלה ממנו גזירת שבעה ורגל עצמו שבעה שהיו ארבעה עשר במה דברים אמורים בפסח ובעצרת ובראש השנה וביום הכיפורים אבל בחג הסוכות במלה ממנו גזירת שלשים ויום אחד שהיה יום אחד לפני החג שבעה ורגל עצמו שבעה ושמיני של חג שבעה דאמר מר שמיני רגל בפני עצמו הוא לענין אכילת שיהו עשרים ואחד יום וכשיצא יום טוב מונה תשעה ומותר לו לספר ולכנס ביום שלשים.

(שם כ) ת"ר שמועה קרובה נהגת שבעה ושלשים (שמועה רחוקה אינה נהגת שבעה ושלשים) שמועה רחוקה אינה נהגת אלא יום אחד דברי ר' עקיבה ואי זו היא קרובה ואי זו היא רחוקה קרובה בתוך שלשים רחוקה אחר שלשים. וחכמים אומרים אחר שמועה קרובה ואחד שמועה רחוקה נהגת שבעה ושלשים. ואמר רבא בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום שאת מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין הלכה כדברי המרובין חוץ מדבר זה שר' עקיבה מקיל וחכמים מחמירין והלכה כדברי המקל דאמר שמואל הלכה כדברי המקל באבל ואפילו שמועת אביו ואמו וזו חייב קריעה (שם כא) וכל קריעה מעומד.

וחיכן שמת קודם הרגל אם יצא הגולל או נסתם שעה אחת קודם לרגל חל אכילת ובמלה ממנו גזירת שבעה אבל ודאי לא נסתם הגולל אלא במוצאי הרגל נהג שבעה לאחר הרגל. ואף היכן שמת ברגל נהג שבעה לאחר הרגל. ובמקום שמת בערב יום טוב ומתיראין שמא אין מפסיקין לקברו קודם יום טוב ונטלוהו גוים והוליכוהו לקברו כשיצא מן העיר ונעלם מעיני קרובים שעה אחת קודם לרגל חל אכילת עליהן ובמלה מהן גזירות שבעה. (סנהדרין כו) וישראל שקבר מת ביום טוב מלקין אותו ומותר ללוות את המת ביום טוב ראשון בתוך התחום. ועבדים של ישראל אסור שיקברו מת ביום טוב ראשון (ביצה ו) דאמר רבא מת ביום ראשון מתעסקין בו עממין ביום טוב) שני מתעסקין בו ישראל ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה מה שאין כן בביצה ומי עממין גוים אבל עבדים לענין מלאכת שבת ויום טוב הוקש לרבו שכתוב לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך כל מלאכה שאסור לרבו לעשות אסור לו לעשות ואם קוברין מלקין אותם. (מ"ק כב) נתבקשה להם הלך גדול הבית לבית הקברות מהו. אמר בוא ושמע שאמר ר' חייא ברבא בשם

ר' יוחנן אפילו הלך גדול הבית לבית הקברות סומך עליהן ומונה עמהן והוא תני מונה הוא לעצמו אל תתמה כאן שבא לאחר שלשה ימים כאן שבא בתוך שלשה ימים כר' שמעון שאמר אפילו בא ביום השביעי ממקום קרוב מונה עמהן בא ממקום רחוק מונה לעצמו. והלכה במקום שיצא המת קודם שתחשך או מן עיר לעיר ולא נסתם הגולל אלא בלילה אותן שישנן בבית מוינין משעה שנתעלם מהן אותן שעם המת מונים משעה שישתם הגולל ואם ישנו לגדול הבית בבית אף אותן שעם המת סומכין על גדול הבית ומונים עמהם אבל ישנו לגדול הבית עם המת מוינין אותן שבבית לעצמן ומונה גדול הבית ומי שיש עמו לעצמן. (שם כ) ותני רב אדא דמן קסרין לפני ר' יוחנן באת לו שמועה קרובה בשב' ולמוצאי שבת נעשת לו רחוקה נעשה כמי שלא שמע אלא במוצאי שבת ואינה נהגת אלא יום אחד ואפילו שמועת אביו ואמו. (שם כג) ת"ר ואכלו שבת ראשונה אינו יוצא מפתח ביתו שנייה יוצא ואינו יושב שלישית יושב במקומו ואינו מדבר רביעית הרי הוא ככל אדם. (שם) ת"ר כל שלשים לנשואין מתה אשתו אסור לישא אישה אחרת עד שיעברו עליה שלשה רגלים ר' יהודה אומר רגל ראשון ושיני אסור שלישי מותר אין לו בנים נושא לאלתר מפני בטל פריה ורביה הניחה לו בנים קטנים נושא לאלתר מפני במול פרנסן. (שם יז) ת"ר תקפוחו אבלים זה אחר זה הכביד שיערו מקל בתער מכבס כסותו במים. אמר רב חסדא בתער אבל לא במספרים במים אבל לא בנתר ולא בחול. (כתובות ד) תנו רבנן אבל אסור לעשות סעודת נשואין וסעודת אירוסין כל שלשים אבל אם היה מיבחו מבוח ויינו מווג ופתו אפיה ומת אביו של חתן או אמו של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן והכלה לחופה ובוטל בעילת מצוה ופורש ואחר כך קובר את המת ונהג שבעת ימי המשתה ואחר כך שבעת ימי אבילות ובאותן שבעת הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישיגה בין הנשים ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום כמה דברים אמורים באביו של חתן ואמה של כלה. (מו"ק כב) על כל המתים כולן רצה חולץ רצה אינו חולץ על אביו ועל אמו חולץ. על כל המתים כולן מספר לאחר שלשים יום על אביו ועל אמו מגדל פרע עד שיוגערו בו חבריו. על כל המתים כולן נכנס לבית המשתה לאחר שלשים יום על אביו ועל אמו לאחר שנים עשר חדש. אמר רבא בר רב הונא ולשמחת מיריעות מותר לאלתר והוא תני לשמחה שלשים ולמיריעות שלשים. אל תתמה זה בארשייתא וזה בפירעון. על כל המתים כולן קורע מפח על אביו ועל אמו עד שיגלה את לבו. אמר ר' אבהו מה מקראה ויחזק דויד כבנך ויקרעם ואין אחוזה פחותה מטפח. (שם) על כל המתים כולן רצה מבדיל קמי שפה רצה אינו מבדיל על אביו ועל אמו מבדיל. ר' יהודה אומר כל קריעה שאינו מבדיל קמי שפה שלו אינו אלא קריעה של תפלה. על כל המתים כולן שולל לאחר שבעה ומאחה לאחר שבעה כל שלשים על אביו ועל אמו שולל לאחר שלשים ואינו ממחא לעולם והאישה שוללשו לאלתר מפני כבודה. כשבא ראבוי

אמר ר' יוחנן על כל המתים כולן קורע ובין ביד בין בכלי על אביו ועל אמו
 וביד אמר ר' חיה בר אבא אמר ר' יוחנן על כל המתים קורע מפנים על אביו
 ועל אמו מכחין. אמר רב חסדא וכן לנשיא. מתיבי לא השוו לאביו ולאבי אלא
 לאיחיו ובלבד מהוא או אפילו לנשיא לאו חוץ מנשיא. ת"ר על חכם חולץ מיטין
 על אב ב"ד משמאל ועל נשיא מיכן ומכן. ת"ר חכם שמת בית מדרשו במל
 אב בית דין שמת בית מדרשו שבעירו במלץ ובני הכנסת נכנסין לבית הכנסת
 ומשנין את מקומן היו יושבין בצפון יושבין בדרום בדרום יושבין בצפון. (שם כג)
 ת"ר כל שלשים יום לגיהוץ. אחד כלים חדשים אחד כלים ישנים יוצאין מתחת
 הכבש ר' אומר לא אמרו אלא כלים חדשים בלבד (שמחות פ"ז) נר' אלעזר בר' אבי
 שמעון אומר לא אמרו אלא כלים חדשים לבנים בלבד ומותר במגדא ובפסקייא
 ובאנפליא ובכובע של ראש ומותר להוליך כלים לגיהוץ בתוך שלשים. אביי
 יצא בגירדא דסרבלא כר'. רבא יצא בחימוצתא רומיתא כר' אליעזר בר' שמעון
 (מו"ק כד) אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל אבל שלא פרע ושלא פרס
 חייב מיתה. (שם) אמר רב אפרם בר פפא תני באבל גדולה אבל אסור לשמש
 מטתו בימי אבלו ומעשה באחד ששמש מטתו בימי אבלו ומעשה ושממו חזירים את
 גויתו. אמר רב מנשייא בר תחליפא אמר רב כהנא אחי אמר שמואל פחו חובה
 נתן רשות סימן. פחו פריעת הראש והחזרת הקרע לאחריו וזקיפת המיטה. חובה
 נתן נעילת הסנדל תשמיש המטה ורחיצת ידים ורגלים בחמין רשות ורב אמר אף
 פריעת הראש רשות. ושמואל מה שנה נעילת הסנדל רשות שאין הכל נועלין
 מנעליהן אף פריעת הראש אין הכל עשויין לגלות ראשיהן. שמואל למעמו
 דאמר שמואל כל קריעה שאינה בשעת המום אינה קריעה וכל עטיפה שאינה
 בעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה. (שם כו) ואילו קרעין שאין מתאחזין על אביו
 ועל אמו ועל רבו שלמדו ועל הנשיא ועל אב בית דין ועל שמועות הרעות ועל
 ברכת השם ועל ספר תורה שגשרף ועל ערי יהודה ועל המקדש ועל ירושלים
 וקורע על המקדש ומוסף על ירושלים וכולן רשאין לשוללן למוללן ללוקמן
 לעשותן כמן סולמות אבל לא לאחותן. אמר רב חסדא ובאיחיו אלקסנדרין. (שם)
 ת"ר תחלת קריעה טפח ותוספת שלש אצבעות דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר
 תחלת קריעה שלוש אצבעות ותוספת כל שהוא. תנייא גמי הכי ר' יוסי אומר
 תחלת קריעה טפח ותוספת כל שהוא. (שם) ועד היכן הוא קורע עד מכורו ויש
 אומרים עד לכו ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר. וקרעו לכבכם ואל בגדיכם
 הניעו למיבורו מרחיק שלש אצבעות נתמלא מלפניו מחזירו לאחריו נתמלא
 מלמעלה הופכו מלמטה. והקורע מן למטה מן הצדדין לא יצא אלא שכח גדול
 היה פורס מלמטה. (שם) ת"ר היוצא בבגד קרוע לפני המת הרי זה גוזל את
 המתים וגוזל את החיים. רבן שמעון בן גמליאל אומר האומר לחבירו השאילני
 חלוקך ואלך ואבקר את אבא שהוא חולה והלך ומצאו מת קורעו ומאחו
 וכשיבוא לביתו מחזיר לו חלוקו ונותן לו דמי חלוקו ואם לא הודיעו הרי זה לא

יגע בו. וקורע על חמיו ועל חמותו מפני כבוד אשתו. אמר רב פפא תני באבל גדולה. אבל אל יניח תינוק בתוך חיקו מפני שמביאו לידי שחוק ונמצא מתגנה על הבריות. (שם) ת"ר אבל כל שבעת ימים חייב בכסוי הראש ובכפיית המטה ואין מברין אותו אלא על ממות כפויות. (שם) ת"ר ההולך לבית האבל אם לבו גם בו יברוהו על מימות כפויות ואם לאו יברוהו על מימות זקופות. רבא מת לו מת נכנס לו אבא בר מארת דהוא אבא בר מניומי רבא זוקף אבא בר מארת כופה אמר כמה אין בו דעה בתלמידי חכמי זה. ת"ר ההולך ממקום למקום אם יכול למעט בעסקו ימעט ואם לאו יגלגל עמהם. ת"ר מאמתי נזקפין את הממות משיצא מפתח ביתו דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומר אומר משתתם הגולל. מעשה כשמת רבן גמליאל הזקן וכיון שיצא מפתח ביתו אמר להם ר' אליעזר כפו ממותיכם וכיון שנסתם הגולל אמר להם ר' יהושע כפו ממותיכם אמרו לו כבר כפינום על פי זקן. (שם) ת"ר מאימתי זוקפין את הממות בערב שבת מן המנחה ולמעלה. אמר רבא בר רב הונא אעפ"כ אינו יושב עליה עד שתחשך. ולמוצאי שבת אעפ"כ שאין לו אלא יום אחד חוזר וכופה דרגש אינו צריך לכפותו אלא זוקפו רבן שמעון בן גמליאל אומר דרגש מתיר את קרבימיו והוא נופל מאליו. מהו דרגש אמר עולא ערשא הגתא. (שם) ת"ר מכבדין ומרבצין בבית האבל ומדיחין קערות כוסות ועלוחיות בבית האבל ואין מביאין לא את המגמר ולא את הבשמים לבית האבל. והא תני בר קפרא אין מברכין על המגמר ועל הבשמים של בית האבל ברכה אין מברכין אבל להביא מביאין אל תתמה כן בבית האבל כן בבית המנחמים. אמר עולא הספר על לב שכתוב על שדים סופדים מיפוח ביד קילוס ברגל. ת"ר המקלים לא יקלים לא כמנעל ולא כסנדל מפני הסכנה. אמר ר' יוחנן אבל כיון שניענע בראשו שוב אין המנחמים רשאים לישב אצלו. ואמר ר' יוחנן הכל חייבין לעמוד מפני נשיא חוץ מן אבל וחולה. ואמר ר' יוחנן לכל אומ' להן שבו חוץ מאבל וחולה.

(שם) אמר רב יהודה אמר רב אבל יום ראשון אסור לוכל משלו שאמר לו המקום ליחזקאל ולחם אנשים לא תאכל. רבא ורב יוסף מחליפין זה לזה. (שם מו) אבל אסור בנעילת הסנדל שאמר לו המקום ליחזקאל ונעלך תשים ברגלך וחייב בעטיפת הראש דכת' ולא תעטה על שפם. (שם כא) ואלו דברים שאבל אסור בהן. אסור במלאכה. ברחיצה. ובסיכה בנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה. ולקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במדרש ובהלכות ובהגדות. ואם היו רבים צריכין לו אינו נמנע. ומעשה ומת בנו של ר' יוסי בציפורין ונכנס לבית המדרש וישב ודרש כל היום (ובתו של רבי בבית שערים ונכנס לבית המדרש וישב ודרש כל היום). (שם) ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים אסור בעשיית מלאכה מיכן והילך עושה בצנעה בתוך ביתו ואשה מוזה פלך בתוך ביתה וזה וזה לכרי חיהן. ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים אינו הולך לבית האבל מכאן והילך הולך ואינו יושב במקום המתנחמים. (שם) ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים

אסור בשאילת שלום משלשה ועד (עשרה) ושבעה) משיב אבל לא שואל מכן והילך שואל ומשיב כדרכו. (שבת קנב) אמר ר' יהודה מת שאין לו מנחמים באים עשרה בני אדם ויושבין במקומו. ומעשה באחד שהיה בשכנותו של ר' יהודה שמת ולא היו לו מנחמים וכל יום היה מכנים ר' יהודה עשרה ויושב במקומו נראה לו בחלומו תנוח דעתך שהינחתה דעתי. (מו"ק יז) ת"ר כשם שאמרו אסור לגלח במועד כך אסור לימול צפרנים דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר. וכל שלשים יום אסור בתספורת אחד ראשו ואחד זקנו אחד כל שיער שיש בו והאישה מותרת בנמילת שיער לאחר שבעה וכשם שאמרו אסור לגלח בימי אבלו כך אסור לימול צפרנים דברי ר' יהודה ר' יוסי מתיר והאישה מותרת בנמילת שער לאחר שבעה. אמר רב יהודה אמר רב זוג בא מחמתך לפני רבי ובקשו ממנו צפרנים והתיר להם ואם בקשו ממנו שפם היה מתיר להם ושמואל אמר אף בקשו ממנו שפם והתיר להם (שם כ) כל האמור בתורת כהנים ושחכהון מטמא להם מתאבל עליהם אבל. ואילו הם אביו ואמו בנו ובתו ואחיו ואחותו כתולה מאביו. ואשתו. הוסיפו עליהן חכמים אחיו ואחותו מאמו ואחותו נשואה בין מאביו בין מאמו אחד כהן ואחד ישראל מתאבל עליהן וכשם עליהם כך מתאבל על שניים. דברי ר' עקיבה ר' שמעון בן אליעזר אומר אינו מתאבל אלא על אבי אביו ועל בן בנו. וחכמים אומרים כל המתאבל עליו מתאבל עמו חכמין היינו תנא קמא והוא שישנן עמו בבית והלכה כר' שמעון בן אליעזר שאמר אינו מתאבל אלא על אבי אביו ועל בן בנו והלכה כחכמים שאמרו והוא שישננו עמו בבית אבל ישנן בחוץ אינו נוהג דאמר ליה רב לחייה בריה בפניו נוהג אבילות שלא בפניו על תנוהג. והלכה אפילו מת ביום טוב (הראשון) ושניו של ראש השנה מותר להתעסק בו בכל צרכיו בין צרכיו שלו בין צרכי קבר. (ביצה ו) דאמר רבא מת ביום טוב הראשון מתעסקין בו עממין בשני מתעסקין בו ישראל ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה. (שם) מת אחיו ואמרו לו אחיו מת וכסבור ראובן הוא וקרע ונמצא שמעון הרי זה יצא ידי קריעה. (מו"ק כה) כשמת רב ספרא לא קרעו עליו חכמים אמרו לא למדנו ממנו אמר להם אביי מי תנייא הרב שמת חכם [שמת] תנייא ועוד שמועותיו בפניו בבית המדרש כסבורין מה שהיה כבר היה אמר להם אביי תנייא חכם כל זמן שעסקין בהסדר כסבורין לקרוע לאלתר אמר להם אביי תנייא חכם כבודו בהספדו וחכם כבודו במטה ראשונה וכבודו דרך פתחים. כסבורין כשמת רב חסדא להניח ספר על מטתו אמר להם רב יצחק ברי' דבר של רבו לא רצה נעשה בו כסבורין שלא לשלול קרעם אמר להם ר' יצחק בר (אמי) ואבדימי' תניא חכם כיון שהחזיר פניו מאחורי המטה שולל. (שם כ) אמיתר מת בן בנו וקרע עליו בא בנו וקרע בפניו נזכר שמוישוב קרע ועמד וקרע.

(שם כז) אמר רב יהודה כל המתקשר יותר מדיי על מת אחר הוא בוכה. ת"ר אל תכבו למת ואל תגודו לו אל תכבו למת יותר מדיי ואל תגודו לו יותר מכשיעור. הא כיצד שלשה לכבי ושבעה להספד מכן והילך אמר הקב"ה אין אתם

רחמנים עליו יותר ממני. מתו הין משמרו לאו והא תני המשמר את המת פסור מקרית שמע ומן התפילה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה. ואם היו שנים זה משמר וזה קורא וזה משמר וזה קורא. בן עזאי אומר היה מוליכו בקרון או בספינה מניחו בזוית זו וקורא קרית שמע ומתפלל בזוית אחרת ואמר רבינא חיישינא לעכברין. יש ביניהן מתו אע"פ שאינו משמרו משמרו אע"פ שאינו מתו ומשמרו הין מהלך לבית הקברות לאו. והא תני לא יהלך אדם לבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו ואם עשה כן עובר משום לועג לרש חרף עשהו אומר שם חוץ לארבע אמות מותר כן אפילו חוץ לארבע אמות אסור. אמר רב יהודה אמר רב הרואה מת ואינו מליהו עובר משום לועג לרש ואם הלוהו מה שכרו אמר רב אסי אמר ר' יוחנן עליו הכתוב אומר מלוה ה' חונן דל. (שם כט) אמר ר' לוי הנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנאמ' ואתה תבוא אל אבותיך בשלום והנפטר מחבירו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום. שנאמר ויאמר יתרו למשה לך לשלום. (שם פ"א) ת"ר הגוסס הרי הוא כחי לכל דבר אין קושרין את לחיו ואין פוקקין את נקביו ואין מניחין כלי מתכות ודבר המיקר על מיבורו עד שימות שנאמר עד אשר לא ירתק חבל הכסף. אין סכין ואין מדיחין אותו ואין מטילין אותו על החול ולא גבי המלח עד שעה שימות ואין מאמצין את עיניו והנוגע בו הרי זה שופך דמים למה הוא דומה לנר מתפתף שכיין שנגע בו אדם כיבהו. (שם) אין שואלין שלום זה את זה בתוך העיר במה דברי' אמור' בכפר קטן אבל בעיר גדולה מותר. המחותר והמסורס והנפלים וכן שמונה חי וכן שמונה מת וכן תשעה מת אין מתעסקין בו עמהן לכל דבר. (שם פ"ב) המאבד את עצמו בדעת אין מתעסקין עמו לכל דבר אין קורעין ולא חולצין ולא מספרין עליו אבל עומדים עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים מפני שהוא כבוד לחיים כללו של דבר כל שהוא כבוד החיים הרבים מתעסקין בו. וכל שאינו כבוד לחיים אין הרבים מתעסקין בו ואי זה הוא הרבים מתעסקין. המאבד את עצמו בדעת לא שעלה לראש הגג ונפל ומת אלא שאמר ראו שאני עולה לראש הגג ונפל ומת וראו אותו שעלה לראש הגג ונפל ומת. זה הוא בחזקת שהאביד את עצמו בדעת אבל אם ראו אותו חנוק ותלוי באילן הרוג ומושלך על גבי סיפו זה הוא שהאביד את עצמו שלא בדעת וכל המאבד את עצמו שלא בדעת אין מונעין ממנו כל דבר. (שם) כל הפורשין מדרכי ציבור אין מתעסקין עמהן לכל דבר אחיהם וקרוביהם לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ואוכלין ושותין ושמים מפני שאבדו שונאין של הקב"ה ועליהן הכתוב אומר הלא משנאך ה' אשנא וגו' תכלית שנאה שנאתים. (שם וסנהדרין) הרוגי מלכות אין מונעין מהם כל דבר ומאמתי מתחילין למנות להן משנת יאשו מלשואל אבל לא מלגנוב כיוצא בו מי שנפל לים מי שטבע בנהר מי שאכלתו חייה אין מונעין ממנו כל דבר.

מאמתי מתחילין למנות משנת יאשו מלבקש מצאוהו איברים איברים אין מונין עד שימצא ראשו ורובו ר' יהודה אומר השורה והגולגולת הן רובו. (אהלות פ"א)

מאתים וארבעים אברים שכאדם שלשים כפרסת הרגל ישיה בכל אצבע עשרה בקורסול שנים בשוק חמשה בארכובה אחד בירך שלשה בקמלת ואחד עשרה צלעות שלשים בפסת היד ישיה בכל אצבע שנים בקנה שנים כמפרק ואחד בזרוע וארבעה בכתף מאה ואחד מזה ומאה ואחד מזה שמונה עשרה חוליות בשורה תשעה בראש שמונה בצוואר ישיה במפתחי הלב וחמשה בנקובין כל אחד ואחד ממטא במגע כמשא ובאהל אימתי בזמן שיש עליהן בשר כראוי אין עליהן בשר כראוי ממטאין במגע וכמשא ואין ממטאין באהל.

יח הילכות מועד

(מ"ק ב) משקין בית השלחין במועד ובשביעית בין ממעיין שיצא כתחלה ובין ממעיין שאינו יוצא כתחלה מאי משמע שזה בית השלחין לשון צימאה שכתוב ואתה עוף ויגע ומתרנמין משלחי ולא. (שם ד) ת"ר הפסיקין ובריכות שנתמלאו מערב יום טוב אסור להשקות מהן בחולו שלמועד ואם היתה אמת המים עוברת ביניהן מותר אמר רב פפא והוא שרובח של אותה שדה שותה מאותה המים רב אשי אמר אע"פ שאין רובה של אותה שדה שותה מאותה אמת המים כיון שהיא מושכת בא לומר אם אינה שותה ליום אחד תשתה לשנים שלשה ימים. (שם ה) ת"ר יוצאין לקוויץ את הדרכים ולתקן האיטרמיות ולתקן את הרחובות ולמור את המקוות וכל מקוה שאין בו ארבעים סאה מרגילין לתוכו ארבעים סאה ומניין שאם לא יצאו ועשו כל אילו הדמים שנשפכו שם מעלה עליהם הכתוב כאילו הם שפכו ת"ל והיה עליך דמים זו לכתחלה הוא שונה מתקנין את הדרכים ואת הרחובות ואת צרכי המים אלא כל צורכי הרבים להביא מי לא להביא חפירה כך משמיענו דלאו. (שם ח) אין נושאין נשים במועד לא בתולו ולא אלמנו ולא מיבמין מפני ששמחה היא לו אבל מחזיר הוא את גרושתו ועושה תכשיטיה במועד (שם יח) תני דבי שמואל אין נושאין נשים במועד ומארסין אבל לא כונסין ואין עושין סעודת אירוסין ואין מיבמין מפני ששמחה לו אבל מחזיר הוא גרושתו מותר מפני שאין שמחה לו ואין תחלה היא לו. (שם י) ההדיוט תופר כדרכו כיצד הדיוט אמרי דבי ר' ינאי כל שאינו יכול להוציא מלא מחט בבת אחת ר' יוסי בן חנינא אומר כל שאינו יכול לכוין אימרא בחפת חלוקו. והאומן מכלב שהוא מכלב ר' יוחנן אמר מפסיע רבא בר שמואל אמר כלבתא. (שם) דרש רב חמא נוקרין את הרחים בחולו שלמועד ומשם רבינו אמרו סוס שרוכב עליו וחמור שרוכב עליו מותר ליטול ציפרניו בחולו של מועד אבל חמור של רחים לאו. רב יהודה התיר ליטול ציפרניו של חמור של רחים ולבנות רחים ולבנות אמת רחים ולבנות איבוס. רבא התיר לכבס טלית מה מעם מעשה הדיוט הוא. (שם) ואמר רבא מי שפתח מים בשדרו על דעת דגים מותר על דעת שדה אסור. כיצד פתח שני פתחים אחד מלמעלה ואחד מלמטה על דעת דגים פתח אחד על דעת שדה

ואמר רבא מי שנמל מן דקל על דעת בהמה מותר על דעת דקל אסור כיצד נמל כולו מצד אחד על דעת בהמה מכאן ומכאן על דעת דקל. ואמר רבא מי שזיכה זכיוא על דעת עצים מותר על דעת שדה אסור כיצד נמל גדולים והניח קמנים על דעת עצים נמל גדול וקטן על דעת שדה. (שם) ואמר רבא תהלני לבוצרין מותר לכבשן אסור רב פפא אמר כיון שמתליעין כפרגמטיא האובד דומה ומותר ואמר רבא כל שהוא אסור. אמר ר' יוסי ביד' אבון ובדבר האבד מותר. רבינא אמר היה נושא מעות בכני אקרא דשגואתא בא לפני רב אשי אמר לו מהו שאלך היום עליהם אמר לו כיון שהיום תמצאם ובשאר ימים לא תמצאם כפרגמטיא האבד ומותר. תניא כזו אצל עבודה זרה הולכין לאיד של גוים ולוקחין מהם בהמה עבדים ושפחות בתים ושדות וזכרים וכותב ומעלה בארכיים מפני שהוא כמציל מידם. רב התיר לו לרב חייה בראשי לעשות מצודות בחולו של מועד מה מעם מעשה הדיוט הוא אבל אין לו אסור מה מעם מעשה אומן הוא. ועושים מעקה לגג ולמרפסת מעשה הדיוט אבל לא מעשה אומן ושפין את הסדקין ומעגילין אותן כמעגלה ביד וברגל אבל לא במלחצים עכשיו כמעגילה אמותה מותר ביד וברגל צריך לומר כך הוא אומר שפין את הסדקין ומעגילין אותן בעין המעגילה ביד וברגל אבל לא במלחצים. הציר והצנור והקורה והמנעול והמפתח שנשברו מתקנן במועד ובלבד שלא יכון את מלאכתו במועד אמר רבינא כמי נתקן קיבואות דלתות בחולו שלמועד כמי כר' יוסי. וכבשין שהוא יכול לאכול מהן במועד כובשן אמר לו כיון שמתחלה על דעת אכילה הביאום כפרגמטיא האבד דומה ומותר. ויש אומרים התיר להם רבא לצד ולהביא ולמלוח. אמר לו אביי והלא שנינו כבשין שהוא יכול לאכול מהן במועד כובשן אמר לו אף אילו נאכלין על גב אצצא כזו של שמואל שעושיין לו ששים מני כבשין ואוכל. (שם יב) ת"ר מקביל קיבולת במועד לעשותה אחר המועד ובלבד שלא ישקול ולא ימדוד ולא ימנה כדרך שהוא עושה בהול.

(שם) ת"ר אין מרביעין בהמה בחולו שלמועד ר' יהודה אומר חמורה שתבעה מרביעין עליה בשביל שלא תצטנן ושאר כל הבהמות מכניסין אותן לבקרות. בקשו מרב נחמן בר יצחק מהו לזכות חביות של שיכר בחולו שלמועד אמר להם סיני אמר הלכה כר' יוסי אמור שאמר ר' יוסי בין בשכר כלום אמר יין מעמו מהו מפני שרב הפסידו אף שיכר יש בו הפסד. (שם) אמר ר' חמא בר גורייא אמר רב הילכות מועד כהלכות כותים למה אמר רב דניאל בר רב קמינא לומר שעקורותיהן אין למידות זו מזו דאמר שמואל זופתין קיתון ואין זופתין חבית. ת"ר מוחגין ריחים קמח במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם מחן והותר מותר. קוצצין עצים במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם קצץ והותר מותר. רב יהודה התיר לתלוש פשתן ולתלוש כשות ולעקור שומשמן. אמר לו אביי לרב יוסף הנח פשתן ראוי להפיסה כשות ראוי לשכר אלא שומשמן למה הן ראויין אמר לו ראוי שמנן לסוך במועד ועצים שלהן לתנור. (שם) ר' ינאי היה לו

פרדס שהגיע בחולו שלמועד בצרו לשנה הבאה שיהו הכל פרדסותיהן לחולו שלמועד הבקיר ר' ינאי פרדסו אותה שנה. מכניס אדם פירותיו מפני הגנבין ושולח פשתנו מן המשרה בשביל שלא תאבד תני ובשביל שיכניסם בצנעה לתוך ביתו. (שם) רב יוסף היה לו מרישים והכניסם ביום אמר לו אביי והא תני ובלבד שיכניסם בצנעה לתוך ביתו אמר לו צנעה של אילו יום הוא כיון שבלילה מבקשים בני אדם הרבה ומבקשים אכוקות של אור נעשה בפרהסיא יותר מכיום. ושולח פשתנו מן המשרה בשביל שלא יאבד ובלבד שלא יכין את מלאכתו למועד וכולם אם כיונו מלאכתם למועד יאבדו. (שם יג) ואין לוקחין בתים ואבנים ועבדים ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל ואין מפנים מבית לבית אבל מפנה הוא לחצירו והא כבר אמרתה בתחלה שאין מפנים אמר אביי סופה באנו לבית שבחצר. ואין מביאין כלים מבית האומן ואם חושש להן מפני לחצר אחרת. מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצנעה לצורך המועד. הציידין והרשושות והגרוסות עושין בצנעה לצורך המועד ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן. נתבקשה להם הן החמירו על עצמן שלא (היו) [נעשו] כל עיקר או שמא שהיו עושין בצניעה בוא ושם' מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצניעה ר' יוסי אומר תגרי טבריה הן החמירו על עצמן שלא מוכרין כל עיקר. צדי חיה עופות ודגים צדין בצניעה לצורך המועד ר' יוסי אומר צדי עכו הן החמירו על עצמן שלא היו צדין כל עיקר. רשושי חליקא מרגום ומיסני רוששין בצניעה לצורך המועד. ר' יוסי אומר רשושי צפרין הן החמירו על עצמן שלא היו רוששין כל עיקר. (שם) רב יהודה התיר להן לאותן רוכלות לילך ולמכור בשוק' כדרכן. איתבה רב כהנא לרב יהודה חנות הפתוחה לאסמיו פותח ונועל כדרכו והפתוחה לרשות הרבים פותח אחת ונועל אחת. וערב יום טוב האחרון מוציא ומע(ש)מזר את השוק בפירות בשביל כבוד יום טוב האחרון. ומפני כבוד יו"ט האחרון אין שלא מפני יו"ט לא] אל תתמה כן בפירות כן בתבלין. (שם יב) מר זוטרא בריה דרב כנו לו חצר בחולו שלמועד מקבלי קיבולת נזדמנו לו רבא ורב ספרא ורב הונא בר חיננא ולא נכנסו לתוכה ויש אומרים אף הוא עצמו לא נכנס לתוכה והלא אמר שמואל מקבלי קבולת בתוך התחום אסור חוץ לתחום מותר. אדם חשוב שונה. ויש אומרים סייע בתבן עמהם. רב חמא התיר להם לאבזוגרי של בית ראש גולה לעשות להם מלאכה בחולו של מועד אמר כיון שאין נומלין שכר חשב הוא שמחשבין מותר. (שם יג) ואילו מכבסין כמועד הבא ממדינת הים ומבית השבויה היוצא מבית האסורים והמנודה שהתירו לו חכמים ומי שנשאל לחכם והיתר. (שם ד) מטפחות ידים מטפחות ספרים מטפחות מרחץ הזבין והזבות והגדות והיולדות וכל העלים מטומאה לטהרה הרי אילו מותרין ושאר כל אדם אסורין. אמר ר' יוחנן מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד. ת"ד ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת מה שביעי עצור אף ששת ימים עצורין או מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששת ימים עצור בכל מלאכה ת"ל

השביעי שביעי עצור בכל מלאכה אבל ששת ימים לאו. הא כיצד לא מסוך הכתוב אלא לחכמים לידע אי זה יום אסור ואי זה יום מותר אי זו מלאכה אסור ואי זו מלאכה מותרת. מלאכה שצריכה ליום טוב מותרת מלאכה שאינה צריכה ליום טוב אסורה ואם יש בה הפסד כגון (שם יב) קצירת שעורים שאם לא יקצור מפסידות מותר לקוצרן אבל חיתין לאו ואם אין לא מה יאכל אפי' חמין לאו. אמר רב הונא ואם היתה שדה ממונת מותר. (שם ו) שנינו כזו כשאמר אסור להשקותן במועד לא אמר אלא בזרעים שלא שתו מלפני המועד אבל זרעים ששתו מלפני המועד מותר להשקותן במועד ואם הייתה שדה ממונת מותר. ואין משקין שדה גרר במועד. וחכמים מתירין בזה ובה. אמר רבינא שמענו מזו שתריבין זה מותר לרבעו בחולו של מועד ומקריין את הפירצה במועד. (שם ז) כיצד מקריין רב יוסף אמר בהוצא ודפנא.

ביום טוב ראשון של פסח קורין בפרשת השכם בכרך מן והיה היום הזה לכם לזיכרון עד מארץ מצרים על צבאותם. ומפסיר בפרש' פינחס מן ובחדש הראשון עד עולת התמיד עשה ונסכו. ומפסיר ביהושע ויאמר יהושע להעם התקדשו עד שמעו בכל הא'. יום שני שור או כשב עד וידבר משה את מועדי ה' ומפסירין בתורה כאתמול ומפסיר במלכים מן בן שמונה שנים יאשיהו עד ואחריו לא קם כמוהו. יום ג' קדש לי עד ויהי בש'. יום ד' אם כסף תלוה. עד לא תבשל גדי. יום ה' פסול לך עד לא תבשל גדי. יום ו' וידבר ה' אל משה במדבר סיני עד ולגר. ובאילו ד' ימים שלחולו שלמועד מוציאין בכל יום שני ספרים אחד קורין בו בעינינו שליום ג' בני אדם ואחד מפסירין בו מן והקרבתם אישה דפסח עד סוף עניין. יום ז' שהוא יום טוב אחרון קורין ויהי בשלח עד כי אני ה' רופאך. ומפסירין ובחודש הראשון עד סוף עניין ומפסיר בשמואל מן ותהי עוד המלחמה עד על שמו' מאות. יום ב' שהוא יום ח' קורין מן כל הבכור אשר יולד. עד איש כמתנת ירו ומפסיר בתורה כאתמול. ומפסירין בישעיה. מן עוד היום עד כי גדול בקר' קדוש. וסימן שלהן משוך תורא. קדש ככספא. פסול מדברא שלח בוכרא וכשיהיה שבת בחולו שלמועד בין בניסן בין בתשרי קורא מן ראה אתה אומר אלי עד לא תאכל גדי. ומפסירין בתורה מן והקרבתם ומפסיר בבניא ביחזקאל. מן היתה עלי עד סוף ענין. ובתשרי מפסירין ביחזקאל ביום בוא גוג.

ביום טוב ראשון של עצרת קורין בחדש השלישי עד סוף ענין ומפסיר מן ביום הבכורים עד סוף פרשה ומפסיר ביחזקאל ויהי בשלשים עד ברוך כבוד ה'. יום ב' מן כל הבכור עד סוף ענין ומפסירין בתורה כאתמול ומפסיר בבניא בחבקוק וה' בהיכל קדשו עד למצח כנניתי. בשבעה עשר בתמוז ובשער תעניות בכרך ובמנחה קורין ויחל משה עד ויגחם כהן לוי וישראל מן ויאמר ה' אל משה פסול לך עד אשר אני עושה עמך. ובשבת שקודם תשעה באב קורין בכרך כי תוליד בנים ובמנחה ויחל משה ויש שמפסירין בבניא בתשעה באב עצמו אסוף אסיפס. בראש השנה יום ראשון וה' פקד את שרה עד ויהי אחרי. מפסירין

בשמואל ויהי י"ג אחד. יום שני מן ויהי אחרי עד סוף פרשה. ומפסירין בירמיה
 כה אמר מצא חן. ביום הכיפורים קורין בבקר וידבר ה' אחרי מות ומפסיר ובעשור
 לחדש השני ומפסירין בישעיה ואמר סולו עד כי פי ה'. במנחה כמעשה ארץ מצרים
 ונטעתם עד קדשים ומפסירין בנביא ועלו מושיעים. בסוכה קורין יום ראשון שור
 או כשב עד וידבר משה ומפסירין בתורה ובחמשה עשר. ומפסירין בנביא הנה יום
 בא עד סוף נבואתו. יום ב' וקורין בתורה ומפסירין בתורה כאתמל ומפסירין
 במלכים ותשלם כל המלאכה. יום ג' חולו שלמועד קורא כהן וביום השני. לוי
 וביום השלישי. ישראל וביום השלישי כלוי. רביעי חוזר קורא וביום השני ככהן. יום
 ד' קורא כהן וביום השלישי לוי וביום הרביעי ישראל וביום הרביעי כלוי. רביעי חוזר
 וקורא וביום השלישי. יום ה' קורא כהן וביום הרביעי לוי וביום החמישי ישראל וביום
 החמישי וששי ושביעי כסדר היום. יום טוב שמיני קורא כל הבכור ומפסירין
 בתורה ביום השמיני עד ונסכה ומפסירין במלכים ויהי ככלות שלמה. יום תשיעי
 וזאת הברכה ומפסירין בתורה וביום השמיני ומפסיר במלכים ויעמד שלמה ויש
 שמפסירין ביהושע ויהי אחרי מות. וכך אמר מר רבי יהודאי ראש ישיבה יום
 ששי שהוא יום טוב שנבקש לקרות וביום השביעי אנו מדחין אותו וקורין וביום
 השמיני. אבוי אמר שיני נדחה. רבא אמר שביעי נדחה. והלכה כרבא שהרי
 נדחה שביעי שכל יום אנו קורין שיני בשלישי. שלישי ברביעי. רביעי בחמישה
 חמישי בששי. ששי בשביעי. שביעי בשמיני אין קורין שהרי נדחה לכתחילה
 התקין אמימר בנהרדעא שמדלגין דילוג שביום שביעי שהוא יום ערבה מעלין
 בו וביום הששי.

בחנוכה בנשיאים יום ראשון קורא כהן כה תברכו עד ויאמר ה' של פרש'
 וקורא לוי ויאמר ה' עד ויהי המקריב וקורא ישראל ויהי המקריב. יום שני קורא
 כהן ביום השני. ביום השלישי. יום ג' וביום השלישי וביום הרביעי. יום ד' וביום
 הרביעי וביום החמישי. יום ה' וביום החמישי וביום הששי. יום ו' וביום הששי
 וביום השביעי. יום ז' וביום השביעי וביום השמיני. יום ח' ביום השמיני עד וידבר
 אליו דמנורה ובחנוכה אין מדלגין ואין מדלגין אלא בפרי החג. וכשיהיה ראש חדש
 שבת שחל להיות בחול מביאין שתי תורות וקורין של שבת בראש חודש ואחרון
 קורא בחנוכה. וכשיהיה ראש חודש בשבת מוציאין שלוש תורות אחד קורין בענינו
 של יום ומפסירין בזכריה רני ושמחי. וכשיהיו שתי שבתות בחנוכה מוציאין בכל
 שבת ב' תורות אחד בענינו שליום ואחד שלחנוכה. ושבת ראשונה מפסירין רני
 ושמחי. שניה ויעש חירם את הכיורת. וכשיהיה ראש חודש בשבת מוציאין ב'
 תורות אחד בענינו שליום קורין בו שבעה ואחד שלראש חודש קורין מן וביום
 השביעי עד סוף ענין שלראש חודש ומפסירין בישעיה כה אמר ה' השמים כסאי
 עד והיה מדי חודש. ובזמן שראש חודש אדר סימך הוה לניסן בערב שבת מקדים
 וקורא פרשת שקלים משבת שעברה מעשרים וחמשה בשבט. וכשבת שהוא
 שנים באדר מפסיקין ובתשעה באדר קורין זכור. ובשבת חמישי שהוא עשרים

ושלשה קורין פרה אדומה. ובשבת ששית שהיא ראש חודש ניסן מביאין שלוש תורות וקורין אחד בענייניו שליום ואחד שלראש חודש ואחד החודש הזה לכם. ומפמירין כל עם הארץ. וכשיהיה ראש חודש אדר בשבת קורין בפרשת שקלים ובשבת שנייה שהיא שמונה קורין זכור. ובשבת שלישית שהיא חמשה עשר מפסקין ובשבת רביעי שהיא עשרים ושנים קורין פרה ובשבת חמישי שהיא עשרים ותשעה באדר קורין החודש הזה. וכשיהא ראש חודש אדר סמך לניסן בשבת מוציאין שלש תורות אחד שלפרשה ואחד שלראש חודש ואחד מן ידבר דכי תשא עד סוף ענין ומפמירין במלכים בן שבע שנים יואש ושבת שניה שהיא באדר שתי תורות אחד שלפרשה ואחד קורין זכור עד סוף עניין ומפמירין בנביא כה אמר פקדתי שבת ד' מוציאין שתי תורות אחד שלפרשה ואחד ידבר דפרה. ומפמירין בנביא בן אדם יושבים על אדמתם. שבת חמישי מוציאין ב' תורות [ואחד של פרשה] ואחד של החודש ומפמירין בנביא כל עם הארץ. וכשיהא חודש אדר בשיני בשבת מקדימין וקורין בשבת שהיא עשרים ושמונה בשבת פרשת שקלים ובשבת שניה שהיא ששה באדר מפסקין. ובשבת שלישית שהיא שלשה עשר קורין זכור. שבת רביעית שהיא עשרים קורין פרה. שבת חמישי שהוא עשרים ושבע קורין החודש וכשיהיה ברביעי בשבת מקדימין וקורין בשבת שהיא עשרים ושבעה בשבת פרש' (ת) שקלים ושבת שנייה שהיא ארבעה באדר מפסקין ושבת שלישית שהיא אחד עשר קורין זכור. ושבת רביעית שהיא שמונה עשרה קורין פרה אדומה. ושבת חמישי שהיא עשרים וחמשה קורין החודש. ואילו ימים שיהיה בהם ראש חודש הסמך לניסן שבת ושיני בשבת ורביעי בשבת ושישי בשבת זכור סימן. ואילו ימים שמפסקין בהן כשיהא בשבת מפסקין במו זמן סימן. כשיהיה בשיני מפסקין בששה באדר בו סימן. כשיהיה ברביעי מפסקין בארבעה באדר דו סימן. כשיהיה בערב שבת מפסקין בב' באדר וכשישה עשר באדר וביו סימן. וכשיהא פרשת שקלים בפרשת ואתה תצוה קורין ששה מן ואתה תצוה עד ועשית כיוור נחושת ואחד מפמיר חוזר וקורא מן ידבר דכי תשא עד סוף עניין.

בפורים יום ראשון לבדו קורא מן יבוא עמלק עד וישמע. ואע"פ שתשעה פסוקין הן לא יקרא יתר שכך אמר מור רב יהודאי ראשי ישיבה שאם קורא קודם יבא עמלק יקרא ואם לא קראו קודם יבוא עמלק יקראו הללו שבעה פסוקין ולא ידלגו. בראש חודש קורא כהן ידבר וצו ואמרת אליהם. לוי חוזר וקורא מן ואמרת ואת הכבש האחד ועשירית האיפה וקורא ישראל מן עולת תמיד עד ובראשי חרישכם. רביעי קורא מן ובראשי עד סוף עניין.

ביום הכיפורים קורין ששה ביום טוב חמשה בראשי חודש ובחולו שלמועד ארבעה במנחה שלשבת ובשיני ובחמישי ובחנוכה ובפורים ובתעניות קורין שלשה. לעולם פרשת צו קודם הפסח ופרשת וידבר ראש הספר קודם עצרת ותשעה באב קודם פרשת ואתחנן. ופרשת אתם נצבים קודם ראש השנה. וסימן פקידו וספסו מנו ועצרו צומו וצלו קומו ותקעו. לעולם ראש חודש אדר סמך לניסן הוא

ערב הפסח והפסח הוא ערב העצרת והעצרת הוא ערב ראש השנה. לא בְּדוֹ פסח
לא גָּהוּ עצרת לא אֲדוֹ ראש השנה וסוכה. לא אָגוּ יום הכיפורים לא זָבַד פורים.

ימ הילכות שחיטה

(חולין ט) אמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הילכות שחיטה
אסור לוכל משחימתו. ואי זו היא הילכות שחיטה שהייה. דרסה. חלדה. הגרמה.
ועיקור. (שם לב) שהיה כיצד כגון שהתחיל בשחיטה ובא אונס ואנסו והעלה ידו מצואר
בהמה או שהבעיתו ונפלה הסכין מידו או שנפל סודר על פניו או שבאת צירעה וישבה
על פניו או שנפלה סכין מידו ונמלה או שעמדה סכין או שיגע ובא חבירו ושחט אם
שהא ושחט כשיעור שחיטת בהמה אחת דקה לדקה וגסה לגסה ואחר כך גמר שחימתו
אסור לוכל מאותה בהמה. ואם לא שהה כשיעור זה כשרה וכמה תהא שיעור שחיטת
בהמה אחרת כך אמר רב יוסי בריה דרב ספרא ששמע מחכמין כדי שתהא בהמה עומדת
כנגדו ומרביעה דקה לדקה וגסה לגסה. כשיעור זה אסורה פחות מכאן כשרה. ואמר
במערכב משם ר' יוסי בן חנינה שיעור הזה כדי שיגביהנה וירביצהנה לבהמה ושחט
לאלתר דקה לדקה וגסה לגסה ועוף לעוף. ואם שהא שתיים שלשה פעמים
בבהמה אחת מצטרפין שהיות זה לזה. ומי ששהא במיעוט סימנין בין בתחלה בין
בסוף אסור שכל ספק איסור להחמיר ואם שור שוחט אם שהוא כשיעור לשחוט
שור ואם שוחט בהמה כשיעור בהמה שאמרנו. (שם ל) וסכין ששוחט בה כששוחט
בה שור צריכה סכין להיות כשיעור שני צוורי בהמה אם דקה אם גסה. שכששוחט
בה אע"פ שהביא ולא הוליך או הוליך ולא הביא כשרה. דאמר ר' זירא מלאו צואר
חוץ לצואר. אחר שנעשו שתי צוארות וכן מלאו צואר חוץ לשני צוארין שנעשו
שלוש צוארות במה דברים אמורים בזמן שהוליך ולא הביא אבל אם הוליך והביא
אפילו בכל שהוא אפילו באיזמל שחימתו כשירה. אמר רב מנשה ובאיזמל שאין
לו קרנים.

דרסה כיצד כגון שהיה טבח עומד ושוחט בהמה וסכין של שחיטה היתה דקה
הרבה ומטבח היה גיבור ודחה ידו על הסכין וקודם שיוליך ויביא את הצואר נפסק צואר
בהמה בפעם אחת כמי שחותך את הקישות או שהיתה בהמה רכה הרבה ונפסק צוארה
קודם שילך ויביא לסכין או שהרביע בהמה לשוחטה (שם לא) ונפלה סכין על צואר
בהמה ונשחט בכל אילו הוזה דרסה ואסור לוכל מאותה בהמה.

(שם) חלדה כיצד כגון שהיה שוחט טבח ונכנס ראש סכין בין עור בהמה לסימנין
או בין סימן לסימן או שיער או צמר על צואר בהמה ונכנס סכין מתחתם ושחט או
מטלת שיש בה רכב או לבונה או סינדרוס ודבקה אותה מטלת על צואר בהמה ונכנס
סכין תחת אותה מטלת ושחט בכל אילו הוזה חלדה. מאי תקנתה ישליך סכין על
רוחבה ויוציאה מעט מעט ולא יגביה ידו מצואר הבהמ' ויבדוק סימנין שמא נפסקו ויחזור
וישחט מלמעלה למטה ומותר. ואם נמצאת גרעינית או צינירה כושט ידחים בפי

סכין למטה או למעל' וישחו' ויבדוק סכין שמא נפגמ' ואם נפגמ' נעשת ספק בעור וספק בעצם ואסורה. (שם ל) ובמקום שנתחלדה סכין תחת סימן אינו צריך לומר שנפסקה מלמטה למעלה ששחיתתו פסולה אלא אפילו מלמעלה למטה שכדרך שחיתתו הוא עושה שחיתתו פסולה. וכמאחר שכדרך שחית' הוא עושה למה שחיתתו פסול' שבשע' שלימדו הקב"ה למשה הילכות שחיתתו ואמר לו כאשר צויתך מלמד שנצטווה משה על הוושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בהמה אמר לו כך שחוט לימדו כך שחוט ונבקש כאשר צויתך ואין.

(שם) הגרמה כיצד כגון שהיה שוחט כמבעת תחת חומי הראש או שהתחיל שחיתתו בחומריתא אחת והשלים בחוליא אחרת ועשאו שיניי המסר אם שיר כחוט אצל הראש כשירה. ואם לא שייך כל עיקר בכל אילו הוי הגרמה ואסור לוכל מאותה בהמה ומכח ששחט בהמה ימדוד ארבע אצבעות תחת טבעת הגדולה וישחוט. ומי ששחט למעלה מטבעת הגדולה יבדוק מטבעת גדולה אם נשתיר כחוט מטבעת גדולה כשר ואם לאו מריפה. והלכ' משיפויי כובע ולמטה כשירה משפויי כובע ולמעל מריפה. מעם אחר הגרמה כיצד כגון ששח' במכע' גדולה דתנינן (שם יח) השוח' מתוך הטבעת ושייר בה מלוא החוט על פני כולה שחיתתו כשירה ר' יוסי ביר' יודה אומר מלא החוט על פני רובה. אמר רבא בר רב חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוסי ביר' יהודה. ואף ר' יוסי ביר' יודה לא אמר אלא כמבעת הגדולה הואיל ומקפת את כל הקנה כולה. אבל שאר טבעות לאו וכך הוא אם שייך בה כחוט אצל הראש כשר ואם לא שייך בה כל עיקר מריפה. אמר רב פפי בשם רבא פגע בחומי הראש מריפה שייך בחומי הראש כשירה. והלכה פגע בחומי מריפה שייך בחומי כשירה כדרב נחמן הבשיר משפויי כובע ולמטה. אמר לו רב האנא בר רב קמינא לרב נחמן כמי אמר רבי לשמועתו לא כחכמים לא כר' יוסי ביר' יהודה. אמר לו אני שמועה יודע ראמר ר' חיה בר ר' י' * * * אמר ר' יוחנן שייך משפויי כובע ולמטה כשירה וזה הוא ששייר בחומיין.

(שם) עיקור כיצד כגון שהיה עומד מבח ושוחט בהמה ומכח היה גיבור ועם שהיה אחוז סימנין של בהמה נתעקרו סימניה ואפילו אחד מהן קודם שישחוט ומכח היה גבור וכבשה לבהמה בין מקום גבוה למקום נמוך והיקחה רגליה בארץ או במקום גבוה והכתה ראשה ועם שאוחז סימני בהמה נתעקרו סימניה קודם שישחוט ואפילו אחד מהן או קנה או ושט בכל אילו הוי עיקור ואסור לוכל מאותה בהמה. ומכח מהיכן יודע כשמתעקרין סימני בהמה יעיין בסימני בהמה אם רואה אותן שעשוין תחת הסכין בחומי צמר ידע שעקורין סימני בהמה ומרפה. (שם ח) אמר רב יהודה אמר שמואל מבה צריך שיבדוק בסימנין אחר שחיתתו. ואמרו חכמים מבה שיודע הלכות שחיתתו לאחר שישפך כל הדם של שחיתתו צריך לבדוק קנה ושט קודם שישבור צואר בהמה מה מעם שמא יש בהן פסול בקנה ובושט. ואם שכח ולא בדק לאחר ששחט קנה וושט אסור לוכל מאותה בהמה. (שם טו) שחט את הוושט ואחר כך נשטמה הגרגר' כשירה. נשטמה הגרגר' ואחר כך נשחט הוושט פסולה. (שם י) שחט את הוושט ואחר כך נמצאת גרגרת (פסולה) ושמוטה ואינו יודע אם קודם שחיתתו

נשמטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק לאיסור. ובמקום ששחט ומצא סימנין עקורין ושחטה ואינו ידוע אם קודם שחיטה נראה אם כששחט מבח תפס סימנין בידו ושחט מריפה שאין ידוע אם קודם שחיטה אם לאחר שחיטה נשממו וכל ספק בשחיטה מריפה. ואם לא תפס בסימנין לא היו נשחטין וזהו שאמרנו אי אפשר לשחיטה שתיעשה שחיטה. ואמר רב נחמן עליה לא שנו אלא שלא תפס בסימנין ושחט אבל תפס בסימנין ושחט מריפה איפשר לשחיטה ולר' יוחנן שאמר יבוא ויקף כיון שתפס בסימנין זה ושחט עיקור ואינו צריך להקיף וצריך מבח לילמד הילכות שחיטה ואחר כך יהא מותר לישראל לוכל מן הבשר ששוחט.

(שם ג) ומי ששחט ואינו ידוע אם למד הילכות שחיטה אם לאו בודקין אותו אם יודע הילכות שחיטה מותר לוכל משחימתו ואם אינו יודע אסור לוכל משחימתו. וחרש שומה וקמן אע"פ שיודעין הילכות שחיטה ומוחקין ששוחטין יפה אין סומכין עליהן. כדתנן הכל שוחטין ושחימתן כשירה חוץ מחרש שומה וקמן וכו'. ואם יודעין הילכות שחיטה ושוחטין ואחרים רואים אותו שחימתן כשירה ותנינן וכולן ששחטו ואחרים רואים אותן שחימתן כשירה ומי שאינו יודע הילכות שחיטה ושחט לפני מי שיודע או חרש שומה וקמן שוחטין לפני מי שיודע ורואה שחיטה מתחלה ועד סוף מותר לוכל משחימתו ואם לאו אסור כזו שאמר רב נחמן אמר רב ראה אחד ששוחט אם ראוהו מתחלה ועד סוף מותר לוכל ואם לאו אסור. והעמדתו בשאינו למד הילכות שחיטה מה מעם שנאמר שמא מקצת שחיטה יפה שחט השאר שהא ודרס. ומי שאוכל בשר נבלה ומריפה בר מלקות הוא שכתב נבלה ומריפה לא יאכל לזממא בה. ואם אוכל בציניעה וכסבור שאין אדם רואה אותו הקב"ה נפרע ממנו שכתב אני ה' אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר. ומי ששוחט צריך לבדוק סכין בתחלה שמא יש בה פגימה ושחט בה ונמרפה. ואמר רב חסדא מניין לבדיקת סכין מן התורה שנאמר ושחטתם בזה ואכלתם. לבדיקה למה לה מקרא כיון שיש בה פגימה מריפה וצריכה בדיקה לחכם. אלא כך הוא אומר מניין להראות סכין לחכם מן התורה שנאמר ושחטתם בזה. והלא אמר ר' יוחנן לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם. מקרא הסמכה בעולם. (שם יח) ואמר רב הונא מבח שלא הראה סכין לחכם מעבירין אותו. כמערכא בודקין אותו בשמש. אמר רב בר רב קמינא אמר ר' שמעון בן לקיש שלוש פגימות הן פגימת עצם בפסח פגימת אוזן בכבוד פגימת מום בקדשים. ורב חסדא אמר אף פגימת סכין. וכולן כדי פגימת מזבח. ופגימת מזבח כדי שתחגיר את הצפורן. ומניין שכל מה שתקנו חכמים כעין של תורה רב אויא אמר מן לא תסור. רב נחמן בר יצחק אמר שמואל שאל אביך ויגדך. ומבח שאמר אני מראה אלא לחכם שאבקש אין לו רשות לפי שאין מרבין מחלוף שכך מצינו בשעה שאמר לו משה ליהושע' כי אתה תבוא את העם הזה אמר לו משה ליהושע זקני' שבדור נהוג עמהם ולא תפליג עצמך מהם אמר לו הקב"ה ליהושע מול מקל והכם על קרקרן דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור. (חולין יח) ומבח ששחט ולא הראה סכין מעבירין אותו דאמר רב הונא מבח שלא הראה סכין מעבירין

אותו רבא אמר מנדין אותו ומכריזין על בשרו שמריפה היא. ולא פליגין זו שנמצאת סכין יפה וזו שלא נמצאת סכיני יפה. רבינא אמר במקום שלא נמצאת סכיני יפה ממסמסו בשעורה שאפילו גוים אין לוקחין ממנו.

(שם) מעשה בטבח אחד שלא הראה סכין לפני רבא בר רב הונא נידהו וסילקו והכריזו על בשרו שהוא מריפה. נזדמנו מר זוטרא ורב אשי אמר להן יעינינו חכמים בדינו שאומר יש עליו טף. בדק רב אשי לסכיניו ונמצאת יפה והכשירו. אמר לו מר זוטרא אין אתה חושש לזקן אמר לו אני שליחותו עשיתי. (שם ז') במערבא בודקין בשמש בנהרדעא בודקין לה במים. רב אחא בר יעקב בודק בחוש השערה. רב ששת בודק על ראש לשונו. בסורא אמרין בשר אוכלת בשר. רב ספא בודק על בשר ועל צפרנים ועל שתי רוחות אמר לו רבינא לרב אשי אמר לנו רב סמא בריה דרב משרשיא בשם רבא לא כך אומרים רבינא ורב אחא בריה דרבא היו יושבין לפני רב אשי באת סכין לפניהם אמר לו לרב אחא בריה דרבא מול וברוק וברקה על ציפורן ועל שני רוחות ואמר לו יישר. וכן אמר רב כהנא. (שם י') איתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה אמר רב הונא אפילו שבר בה עצמות כל היום כולו פסולה חיישינו שמא בעור נפגמה ורב חסדא אמר כישרה חיישינו שמא בעצם נפגמה ואמר הלכה כרב הונא והלכה כרב חסדא כרב הונא בשלא שבר בה עצמות כרב חסדא ששבר בה. (שם) הילכך צריך טבח לברוק בינו לבין עצמו בין כל אחת ואחת דאמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי רב כהנא מצריך בדיקה בין כל אחת ואחת שאם לבסוף נמצאת פגומה לא יפסל אלא אחרונה. שאם לא יברוק נפסלין כולן שמעשה היה וטרף רב יוסף עד שלש עשרה מריפו למדנו שצריכה סכין בדיקה לאחר ששוחט בה שמא בעור נפגמה ומריפה היא. ומי ששחט והלך לעולם ואין אנו יודעין אם היה למד הילכות שחיטה אם לא יבדקנו בהמה ומצינו יפה שחיטתו כשרה מה מעם רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן (שם ח) השוחט בסכין של גוים רב ורבא בר חנא חד אמר קולף למקום בית שחיטה וחד אמר מדיח במקום שחיטה. והלכה כרב קולף. אמר רב יהודה אמר רב טבח צריך שיהיו לו שלש סכינין אחת ששחט בה אחת שמחתך בה את הבשר ואחת שמחתך בה את החלב. (שם) אמר רב יהודה אמר רב טבח צריך שיהיו לו שני כלים שלמים אחד שמדיח בה את הבשר ואחד שמדיח בו את החלבים. ובשר בהמה וחיה ועוף אין ניתורין אלא בשחיטה. שנאמר הצאן והבקר ישחט וגו' חיה מניין (שם כח) דתני ר' אליעזר הקפר ביר' אומר מה ת"ל אך כאשר יאכל את הצבי ואת האייל. וכי מה למדנו לצבי ולאיל מעתה. הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין לומר לך מה פסולי המוקדשין בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה. עוף מניין דכתיב (שם כז) זאת תורת בהמה והעוף. וכי באי זה תורה שוותה בהמה לעוף אלא בשחיטה. אי מה בהמה בשני סימנין אף עוף בשני סימנין ת"ל זאת תורת בהמה והעוף. תני בר קפרא זאת תורת נפש החיה המילו הכתוב בין בהמה לדגים לחייבו בשני סימנין אי אפשר שכבר הוקש לדגים לפוטרו כל עיקר אי אפשר שכבר הוקש לבהמה הא כיצד

הכשירו כסימן אחד. ודגים שאין צריכין שחיטה מניין שכתב הצאן ובקר ישחט להם וגו' כתוב המקום אסיפה בדגים במקום שחיטת בהמה לומר שדגין אין צריכין שחיטה שהרי הנבים אחר דגים כתובים. (שם לא) ובמקום שנפלה סכין ושחטה כדרכה פסול. דכתב וזבחתי' ואכלתה מה שאתה זוכה אתה אוכל. ובמקום שחתך ראשה והגרמה אסור לוכל ממנה דאיתמר לא בדק מהו ר' אליעזר בן אנמיגנס בשם ר' ייני טרפה ואסורה באכילה. במתניתא תני נבלה ומטמא במשא. (שם מכ) ואילו טריפות בבהמה נקובת הוישט ופסוקת הגרגרת ניקב קרום של מוח ניקב הלב לבית חללו נשברה השזרה ונפסק החוט שלה נמלה הכבד ולא נשתייר ממנה כלום הריאה שניקבה או שחסרה ר' שמעון אומר עד שתינקב לבית הסימפונות. ניקבה הקיבה ניקבה המרה ניקבו הדקין כרס הפנימית שניקבה או שחסרה רוב החיצונה ר' יהודה אומר בגדולה טפח ובקטנה רובה. המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ נפלה מן הגג ונשתברו רוב צלעותיה ודרוסת הזאב ר' יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה ודרוסת הארי בגסה דרוסת הגיץ בעוף הדק דרוסת הגז בעוף הגס זה הכלל כל שאין כמוה חייה טריפה. כשיהיה פסול באחד מאילו שנים עשר שאמר אסור לוכל מאותה בהמה. (ת"כ שמיני) ת"ר אך את זה לא תאכלו ממעלי הגדה וממפרים הפרסה יש לך שמעלה גידה ומפרים פרסה ואין אתה אוכל ואי זה זה אילו הטרופת. (חולין מב) דבי ר' ישמעאל תנו בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל אילו שמונה עשר טריפות שנאמרו לו למשה מסיני ואילו הן נקובת הוישט ופסו הגרגרת אפילו ברובה. ניקב קרום של מוח ניקב הלב לבית חללו נפסק חוט השזרה ואפילו רובה נמשלה הכבד ולא נשתייר ממנה כזית הריאה שניקבה. או שחסרה ר' שמעון עד שתינקב לבית הסימפונות. ניקב הקיבה ניקבה המרה ניקבו הדקין ר' יוסי בר יהודה אומר אף ניקבה המרה. כרס הפנימית שניקבה או שנקרע רוב החיצוני ר' יהודה אומר בגדול טפח ובקטנה רובה. המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ נפלה מן הגג ונשתברו רוב צלעותיה ודרוסת הזאב ר' יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה דרוסת הגז בעוף הגס יכול אפילו נפחתה הגלגולת ולא ניקב קרום של מוח ניקב הלב ולא לבית חללו נשברה ולא נפסק החוט שלה נמלה הכבד ולא נשתייר ממנה כזית המסס ובית הכוסות שניקבו זה לתוך זה נמשלו הכליות נמשלה המחול נמשל לחי התחתון נמשל האדם שלה וחרותה בידי שמים ת"ל נבלה ומטמא במשא מיקיש נבלה למטמא ומטמא לנבלה מה נבלה שאינה חייה יצאת זו שכמוה חיית יכול אפילו אכלה הרדופני ואכלה צואת התרנגולין ושותת מים הרעים תהא טרפ' ת"ל נבלה ומטמא מה נבלה שאינה בת חיים אף טרפה שאינה בת חיים יצאת זו שהיא בת חיים. הגלודה ר' מאיר מכשיר וחכמים פוסלין והלכה כחכמים. נקוב' הוישיט כמה שהו ובכל שהו בין בציפורין בין בקרן טרפה. (שם מג) וזו שאמרו (שלא) ישב לו קוץ בווישט כשר' אין חוישיטין שמא יבריא. אין הלכה אלא כאמימר דאמר חוישיטין לספק דרוסה. (שם מא) ומי שמתלך בספינה ומבקש לשחוט בהמה אסור לו לקבל דם שחיטה בכלי ואם יש לו מקום בספינה לשחוט מותר ואם לאו ירביע בהמה על גב ספינה

וכשישחוט לא ילך דם שחיטה בפעם אחת לספינה למים מפני שנראה כמי ששוחט לשד של ים ואם עושה כן אסור לוכל מאותה בהמה אלא אם שוחט והולך הדם על גב ספינה והולך לים מותר. (שם נו) כוליא שלקתה אין צילא אין גהיא מותר ואם לאו טרפה. אודנא של ריאה שאחזה בדופן טריפה (שם נד) באקא דעממא דנישוף מן דוכתיה בדקינן ליה אין איתנהו לשוריותי דבין אסיתא לבוכנא כשירה ואי לא איפסק ניביה טריפה. והלכה אפילו נפסקו כשירה עד דמתעכלין אתעבולי טריפה מזירקי היד אסורין (שם נ) בית הכוסות שניקב ונקב יוצא לחוץ טריפה. (שם מט) גרעינית של תמרה שנמצאת במרה כשרה של זית אסורה ואע"פ שלא נקבה. כשנמצאין שני מוחלין מותר ואם לא נמצאין כל עיקר מותר. (שם נד) כוליא כשלא תימצא כל עיקר מותר. (שם נה) ואם נמצאין שלש כוליות כשרה. דתני (בכורות למ) ואת שתי הכליות לא בעל כוליא ואחת) ולא בעל שלש משאמר המקום אצל גבוה מכלל דלהדיוט מותר. (חולין מה) ואם יש כוליא שקמנה מחברת' וישנה כשיעור הימצא כשרה פחות מכן טרפה. (שם מז) ריאה שניקב ורוח יוצא ממנו טריפה. כשנמצאין שתי סניי דיבה ואין שופכין זה לזה טריפה. חמש אוזנים יש לריאה בשעה שנופח אותה פניה כלפי האיש שנופחה שלש מימין ושתיים משמאל החליף שתיים מימין ושלש משמאל טריפה. אם חסר מחמש אוזנים טריפה ואם נמצאין שש כשרה והוא שעומדין בצף של אוזנים ואם נמצא ביני ביני מלפניה כשרה שכל עזים של בריתא כך ישנן וקורין להם טבחים עינוניתא דורדא במה דברים אמורים מלפניה של ריאה אבל על גבה אם נמצא בעלה של ריאה טריפה. כוליא מלאה מוגלא טריפה. ניטל המחול כשרה אמר רב עוירא לא שנו אלא ניטל אבל ניקב טריפה. ואמר במערבא אין הלכה כרב עוירא אלא אף ניקב כשרה והוא שאמר שניקב בדקו אבל בעוביו טריפה. ואם נשתייר בו כעובי דינר של זהב שלא ניקב כשרה. המוכר בהמה לחבירו ונמצאת טריפה בבני מעים כגון מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות משני צדדין או הגליד פי הטכה אע"פ שנתן טבח ללוקח מעות נומר למוכר החזיר מעות לבעליי שמקחן מקח מעות הוא אבל ניקב שאינו מגולה ואינו ידוע אם קודם שיקח או אחר שלקח אינו צריך לומר שאם לא נתן טבח מעות שאם שנומר למוכר הבא ריאה שניקב לא ברשותך היה וטול דמיו אלא אחוז מוכר דמים. הלכה כלשון ראשון של שמואל שאמר מקחו מקח מעות ואמרנו למוכר הבא ריאה שמעות אילו במה הוצאת מחזקת בעליו ואם נתגלה הדבר שבבית טבח היה כה דיעות אע"פ שלא נתן טבח מעות נותן. (שם מה) אנס הסימנין ושחטה טריפה. ניקב קנה למטה מן החזה תידון כריאה בין שניקב הקרקבן וכים שלו מעמידו בין שניקב הכים וקרקבן מעמידו כשרה. בני מעים שניקבו ולחה סותמתן טריפה. מהו ליחה אמר רב כהנא שירקו דמיעיא שיוצא על גב דוחק. נפלה סכין והלכה ושחטה בדרכה כשירה. והוא ישיש בסכין כמלוא צואר חוץ לצואר אבל אין כה נעשת דרוסה וטריפה. (שם קיא) סכין ששחט בה אסור לחתך בה בשר רותח. אמר רבא הלכה כמשנה זו. (שם לז) בהמה ששטמה ידה ולא החזירה

(פסולה) נטרפה) אבל החזירה כשירה. במה דברי' אמורי' ביד אבל כרגל בין כפפה ולא פשטה בין פשטה ולא כפפה כשירה. ובמה דברי' אמורי' בדקה אבל בגסה בין ביד בין כרגל כשירה. מה מעם משום יוקרא. ועוף אפילו לא ריפרף אלא בגפו ולא כשכש: לא בזנבו הרי זה פירכוס. ניטלה (חסירה) והמרה לגמרי. מעשה היה וקרעו כבד ונמצאת בלועה בתוכה והכשירו אבל ודאי ניטלה המרה וישנה לתלי שלה נומר חסרה ומריפה. אינה לתלי שלה והיא ניטלה כשרה. (שם מח) יש מכה בדופן ונקובה ריאה מריפה לא ניקבה ריאה תולין בדופן וכשרה. אין מכה בדופן אע"פ שלא ניקבה ריאה כיון שיש סירכא מריפה. במקום רבייתה ומהו מקום חיתוך אוזנים אע"פ שנקובה ריאה ואין מכה בדופן וגראה שמשוכך בבשר כשרה. שתי מרות שנמצאו כשירה אין מקיפין בבוטא שבמקום שיש שתי מכות אחת נקובה ואינה נקובה אין מדמין ואומרי' ניקוב שמא נקב זו בנקב זו אלא כיון שנמצאת אחת נקובה מריפה.

(שם ג) מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד ויש קורט דם מריפה אין קורט דם כשרה. משני צדדין ויש קורט דם מריפה. משני צדדין ואין קורט דם אמור לאחר שחיטה ניקב וכשרה. והוא שרחוק ואין מכה למעלה שאין ראוי לשחיטה ועד כמה אמר רב נחמן עד כדי תפישה כדי שיתפוש אדם בשני אצבעותיו למטה הראוי לשחיטה עד כמה אמר רב נחמן בר אבוה עד כדי שישעיר וישם. מהו ישעיר שאמר שיוצא בו פירצוי פירצוי שדומין לכרם. ולמטה כשיעור זה לשחוט. והלא אמר גביה בשם רב מפה בוושט סמך לכרם זהו כרם הפנימי. וזה הוא ששוחט בכרם הוא שוחט איסוך מפח בכרם סמך לוושט. ואם תבקש אמור לעולם עד שישער וזו שאמר כן בשור שמשעיר יותר. תרבץ הושט זה הוא מבלעתא. ומי שהוא שכור לא ישחוט שרוב דרוסה מן שכרות הוא. ואצל חלדה אם בתחלה כשהכגים סבין כדרך שחיטה הכנים אם שולפה נשחט אחד מן סימנין וצרפה. מה הוא לשון חלדה כחולדה שדרה בעיקרי בתים שמכוסה. הגרמה מי ששוחט בהמה ומגרים לה לקנה כקולמוס אם מגרים לה עם הושט מריפה וכשפי לה כקולמוס מן מטה למעלה מריפה. עיקור מי ששוחט בהמה ועוקר קנה מן הקוע ואין מניח שיעור שתי שעורות מן הקוע אפילו עוקה אחת מריפה. ואם נתעקרו סימנין לאחר ששחט כשירה. והשוחט ימעיק וישחוט. ומי שמגביה ושוחט בא לידי איסור.

והשוחט תרנגול או כל ציפור כל כנף שקשיין רגליהן כשמותר רגליהן יאחזו רגליהן בין ואצבעותיהן ולא ריץ לא יגיע מפני שרוב עיקור בציפור כנף הווה ובתייש ואישנא ועז שאין לה קרנים. ועכשיו שאין לעמוד על חוט השזרה שנפסק. אם נקוב יביא שופתא ונעילה בתר בונכא ויעיין אם נפסק מריפה אם ניקב כשירה. (חולין לג) השוחט בהמה היה ועוף ולא יצא מהן דם כשרין ומי ששחט בלילה צריך לשחוט לאור אבוקה ומי ששחט שלא באור אבוקה שחימתו כשרה ואמרנו השוחט דאם עשה הין לכתחלה לאו. (שם יג) ורמינהי לעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה בין בראש הגג בין בראש הספינ'. אמר רב ספא היצונה ששונה שחימתו כשרה. בשאין אבוקה כנגדו לכתחלה לאו ואם עבר ושחט שחימתו כשירה. (שבת קכח) אמר אביי

השוחט תרנגולת יגביה גליו מן הקרקע שמא מסרך ועוקר סימנין. ואע"פ שישונה (חולין ב) רמי בר יחזקאל אומר אין עיקור סימנים לעוף כמה דברים אמורים במליקה אבל בשחיטה יש עיקור. (שם ה) ומשומד אסור לוכל משחימתו ומשומד לעז ולחלל שבתות בפרהסיא עושה יין נסך. דרוסה כיצד שתי דרוסות הן אחת שהתיז אותה בדרך שהוא מתיז בסיף ופסול. ואחת שיחתך את הראש בדרך שהוא מחתך את הגבינה ואת הקשואין בלא הילוכה והבאה. ומניין שהשחיטה בהילוכה ובהבאה שנאמר חץ שחוט ואין שניטוח כחוט בהילוכה ובהבאה. ומניין שאם הולך או הביא קרויה שחיטה וכשרה שנאמר חץ שחוט ואין חץ אלא כהליכ' אחת. ואם שחט ונפסק חוט השורה פסולה דתני שחט בה שנים או חוב שנים ועדיין היא מפרכת הרי היא כחיה לכל דבריה ופסולה. ועוד תנינן התיזו ראשיהם אע"פ שמפרסין ממאה כגון זנב הלמאה המפרכת. (שם ל) ותנינן התיז את הראש בכת אחת פסולה ונעשת דרוסה היה שוחט והתיז את הראש בכת אחת אם יש בסכין כמלא צואר כשר. אמר ר' זירא נבקש מלוא צואר חוץ לצואר של סכין שבין שהולך את הסכין בהליכה אחת ושחט כיון שיש בסכין מלא צואר כשרה שנאמר חץ שחוט אבל אם נפסק חוט השורה בשחיטה מריפה שלא הכשרה בהמה בשחיטה אלא בקנה ובוישט. ואם נפסק חוט השורה בחיה פסולה שהוא מתיז מכה חוט השורה ולא מכה שחיטה כל כך. וחוט השורה אם נפסק בחיה קודם שתשחט היא מתה ממנו וזו שחיטה היא תמות ממנה אלא מצינו שאפילו נשחטה בהמה והיא מתה מתוך שחיטתה קרויה חיה שנאמר זאת החיה אשר תאכלו מכל בהמה אבל אם נפסלה מתוך שחיטה נבלה שלא יצאת נשמתה בשחיטה אלא בהריגה ואסורה דכתב נבלה ומרפה לא יאכל נשבע הקב"ה לישראל שלא תטמאו בנבל' ומריפות כאומות העולם אלא תהיו קדושים שנאמר והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' כשם שאני קדוש כך תהיו אתם קדושים. נבלה שנפסלה משחיטה מריפה בבני מעיה חמורה נבלה מטריפה. ואיל וצבי ויחמור חייבין בשחיטה בשני סימנין כבהמה יתירין על הבהמה כסואי הדם וחלבין מותר דכת' כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו' יצאו אילו שאין מקריבין. חיה וגיד הנשה שלהן אסור כבהמה. ושור או שה וגו' שור לא חיה שה לא עופות. צבי הבא ועל העז וילדה צבי אסור לשוחטו הוא ואמו ביום אחד. אבל תייש הבא על הצביה וילדה גדי מותר לשוחטו הוא ואמו ביום אחד. השוחט במגל קציר דרך הליכתה אסורה באכילה ומותר מידי נבלה. וחרתא בידי שמים ת"ר אי זה היא חרותא כל שצמקה ריאה שלח בידי שמים כשרה בידי אדם פסולה ר' שמעון בן אליעזר אומר אף ביד כל הבריות בידי שמים ממה הוה מברקים ורעמים. בידי אדם ממה הוה ששוחט חברתה בפניה. מעשה היה ושחט מכה בפני בהמות ונמצאו שצמקו ריאתן ביד כל הבריות שראתה ארי או זאב או שמעה קולם והובעתה. נשברו רוב צלעותיה ואילו הן רוב צלעות שיש מיכן ויש מיכן אחת עשרה מכן אחת עשרה מכן. אמר רבא בר בר חנא אמר ר' יוחנן ונפצלויות שיש להן מוח. אמר ועירין ומחצין כלפי שורה. אבל כלפי מטה כשרה. ניקבה בכל שהוא מריפה. נטלה הכבר כשר.

נישלו הדקין מריפה. כרם הפנימי שנקבה או שנקרע רוב החיצונה מריפה. ואי זו
 היא כרם הפנימית במקום שפורעין מבחים. ריאה שאין משמש בה הרוח מביאין סכין
 וקורעים אותה אם מלאה מוגלא מחמת מוגלא הוא וכשר. ואם לאו מניחין רוק או
 גף או תבן ונופחין עליה אם מבצבצת מריפה ואם לאו (מריפה) ובשרה. ריאה
 שדומה לאופתא מריפה יש אמרי' בנושתא ויש אמרים בחזתא. יש אמרים רשיעא
 כאופתא והוא שאין לה חיתוך אוזנים. שתי אוזני ריאה הסמוכות זו לזו דרך גדילותן
 ואין מוצא הרוח כשר. ואפילו אין נפרקין ואפילו סומכות למכה. ובין שישנן
 למכה בעקביהן ובין שישנה באמצע ובין בתחלה שלא במקום רביתיהו אם מתפרקין
 ואין מוציאין הרוח כשר ואם אין נפרקין מריפה. ושם שנקב מריפה. כשמצמלקת
 ריאה מריפה. קרום של מוח שניקב מריפה. לב שניקב בפנים מריפה. קרקבן שניקב
 מריפה. אחד מן בני מעים כשמתנקבין מריפה. קיבה שנקב מריפה. מרה שנקב
 וכבד מותמה ואינה נשפכת כשרה. ואם לאו מריפה. כשחנקב כרם במקום שפורעין
 מבחין מריפה. כשתינק' הובלילא לבית הכוסס כשרה. לחוץ מריפה. ריאה שהאדימ'
 כאחינא כשירה. ריאה שיבישה ונפרכת מריפה. ריאה שעומדת גילדי גילדי עכמי
 עכמי ומהו שחור שדומה לכחל. חיותא חיותא גוני גוני כשרה. ודבר שהריאה
 ניתורת בו כגון ידוקה כברתה ואדומה. ריאה שיש בה שתי מכות הסמוכות זו לזו
 אין לה בדיקה להכשר אחת שנדרת כשנים מה תקנתה מביאה קוץ ומפרקין להן אם
 שופכין זו לזו אחת הוא ואם לאו שתיים הן ואחת מהן נקובה ומכה היא והסריחה
 חברתה היא שסתמה אותה מריפה. שתי אוזני ריאה שאחוזות זו בזו אין לה בדיקות
 להכשיר במה דברים אמורים שעומדת שלא כסדרן אבל כסדרן וזו היא ריביתיהו
 וכשר. ריאה שדומה לכבד כשר. לבשר מריפה. וסימן שלך ובשר בשדה מריפה.
 ריאה שדומה לכחל כשר לדיו מריפ'. דאמר ר' חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה
 ריאה שדומה לכשות או למוח של ביצים או להריעא כל אילו מריפ'. ריאה שנופחין
 אותה יש בה מקום שמשומטם ואין הרוח נכנס בה ואינו משמש בה הרוח חישינו
 שמא יבש' ומריפה מה תקנתה מביאין סכין וקורעין אותה באותו מקום מעט ומניח
 רוק או גילא ונופחין בריאה אם מבצבצת כשרה ואי לא ודאי יבש' ומריפ'. ריאה
 שנופחין אותה צועקת חישינו שמא נקוב קרום שלריאה והרוח למטה יוצא ומקומו
 אינו ידוע מה תקנת' מביאין בקיץ עביש שלמים צונן ובחורף שלמים פושרין ונופח
 בה ורואין אם מברבקיין מים ודאי נקב הוא ומריפ' ואם לאו איושא בעולם הוא שיש
 בין סיפונות שמסובבין וכשר. ריאה שנושפכת קיתון שלמים כיצד עושים מביאין
 כוס של קוניא ושופכין אותה בו אם יש בה גידים. לבנים מריפה שודאי נפסקו
 גידים ונתחממו ומריפה ואם אין בה גידים לבנים כשירה.

(שם מח) ריאה הסמוכה ברופן מביאין סכין שראשה דק ומפרקין אותה. אם נמרט
 קרום שלפני ריאה מריפה ואם לאו כשירה. ריאה שיש בה כנדי כנדי מנירי מנירי
 כשירה. מחט שנמצא בריאה אם עבה היא ונקב שלה למעלה וראשה למטה ודיי
 נקבה נקב ונכנס ומריפה. ואם נוקבה למטה ודאי סיפונא אחד ונכנס וכשירה. במה

דברי' אמורי' בעבויות אבל בדרקות אפילו נוקבה למטה נקב ונכנס ומריפ'. וכן שנמצא מחט בכבד ויש חכמים שאומרים כל מקום שנמצא מחט בריאה מריפ' בין בעבות ובין בדרקות. (שם) ריאה שנקב' ואע"פ שאינו ברור נקבה בפנים מחוץ בכל שהוא מריפ'. ואע"פ שחלוק ר' שט' דאמר עד שתינקב לבית הסימפונות אין הלכ' כמותו. (שם מה) מחט שנמצאת בלב אע"פ שלא ניקב מריפה והוא שניקב במספון הלב לפנים שאין לו מקום לצאת. וכי ראשה למט' כל זמן שהיא מנקבת ונכנסת מריפה אבל נקבה למטה לא נכנס במסיפונא גדול נתלה שמא עם ששעולא פולמטה ואין מחזיקין באיסור שתצא משם ונכנסת ומנקבת במקום אחר. כשתינקב חלולת או כנתא חוץ מן הדורא ומן בני מעיא שבשמניקבין מריפ'. אבל חלולת וכתא והדורא דכתא כשמתנקבין וסותמן החלב שלהן כשר. ואם לאו מריפ'. כשתנקב פרוסתא שלחלב של ריאה ואע"פ שלא נמצא לא מחט ולא כלום מריפ'. מה מעם דכתא וכרכשא כשמתנקבין חזרין וסותמין שהן חלב מהור ופירוסתא כשתינקב בחלב ממא הוא ואינה סותמת ומריפ'. ואע"פ שחלוק רב ששת שאמר חלב ממא סותם הלכ' כרב שאמר חלב מהור סותם חלב ממא אינו סותם וכמעשה שהיה לפני רבא ומרף (שם קיג) אמר שט' אין הבשר יוצא מידי דמו עד שימליחנו יפה יפה וידיחנו יפה יפה. אתמר ר' הונא אמר מולח ומדיח. במתניתא תני מולח ומדיח ומולח ולא פליגין כאן שהדיחו בבית טבח. רב דימי מנהרדעא מולחו במלח עבה ומנפצו. אמר רב משרשיא אין מחזיקין דם בבני מעים תרגוסה כרכשתא ומעיא והדרא דכתא אבל כנתא אסור להשליך בקדיר' ואע"פ שמולח ומדיח יפה. (שם צו) ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בנותן מעם הרי זו אסור'. אמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל בה אבל ניצלה בה קולף ואוכל עד שמנונותו. (שם קיא) כבד שצלאה בשלוטה ולא הפסיקה פוסקה ומוציא דם שיש במסיפונה ואוכלה. (שם קט) וכן הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו אחר בישולו ומותר.

חמישה דברים אמרו חכמים סכין וקערה ובשר כבד ומצוי שהניח תחת הבשר ודגין ועופות. סכין ששחט בה אסור לוכל בה רותח מפני שהיא פולטת דם. קערה שמלח בה אסור לוכל בה רותח מפני שהוא פולטת דם. כבד שחתך עליה בשר אסור באכיל'. במה דברים אמורים בזמן שנראת כדם אבל נראת כמים אדומים מותרת באכילה. מצוי שהניח תחת הבשר אסור באכילה. ובמה דברים אמורים בזמן שלא המתינו לה עד שיפסקו מים אדומים כדם אבל המתינו לה מותרת באכיל'. דגים ועופות שנמלחו זה עם זה אסור באכיל'. במה דברי' אמורים בזמן שעופות מלמעל' ודגים מלמטה. הכבד אוסרת ואינה נאסרת שבמקום שגשלקה עם הבשר או עם כל דבר אוסרת והיא נאסרת גשלקה בפני עצמה מותר לבשלה עם כל דבר ובלבד שלא ישלוק אותה בכלי חרס. כבד תחת הבשר מותר לצלות על גבי בשר אסור. ואם יש בה בירוגי אפילו תחת הבשר אסור ומה שנה מרם הבשר שוכין דם הכבד קופה. כבד צריך לקורעה שתי וערב. ואסור לוכל גבינה עם בשר עוף ובשר בהמ' וחיה אחרהן שכך אמרו חכמים כל הבשר אסור לבשל

בחלב חוץ מבשר דגים וחגבין לכרן מותר. בהמה שנפל' מן הגג כשאינה יודעת או רוח דוחפתה או נשתרקה או נגררה אם גבוה הגג או עמוק עשרה פושטין אסור' משום ריסקין איברים ואם שהת מעת לעת ושחטה כשר. אבל אם עומדת בהמה על הגג וראתה שעורים או אספסתא ונפלה מן הגג לארץ אמרה עצמה שיכולה למלות ואין נרכסין עצמה ושוחט אותה בשעתה וכשירה. (שם מה) בהמה שנפסק חוט השזרה ונשברה השזרה מריפה. הלכה כרבא בר רב שילא שאמר בשם רב מתנה שאמר בשם שמואל כשתיעקר צלע אחת מעיקרה אפילו בלא חוליא מריפ' כשיחסרו מן חוליות שבשזרה אפילו אחת בעולם מריפ'. והיכן את מוצא חוליא שאין בה צלע בשיליה כפלי אחת מן חמש שיש עיגוניתא תחתיה' ואע"פ שחלוקין בית שמאי שאומרים עד שיחסרו שתי חליות הלכה כבית הלל שאומרים אפילו לא חסר אלא אחת מריפ'. ורב יהודה בשם שמואל אומר וכן לענין מריפ'. (שם גג) בהמה שדרסה ארי או דוב וכל שהוא גבוה מן הדוב וודאי דורסין ומריפ'. אבל דרוסת הכלב אין חוששין משום דרוסה וכשר. וצפור שדרסו הגן' או כל דבר שדרס כגון חתול או שועל או חולד' מריפ' בהמה או ציפור שממסמסין בדם או שיש בהן מקום מחוכל ואינו ידוע מי השחיתן אע"פ שיצא ובא חתול מן לול של תרנגולין ויש בהן תרנגולין אע"פ שאינן מושחתין חיישין שמא נדרסו אע"פ שחלוק רב שאמר אין חוששין הלכה כשמואל שאמר חיישין לספק דרוסה אבל לא ראינו חתול ויצא ציפור ממסמס בדם נומר זה קנה הוא שהכחו או כלב וכשר. וספק דרוסה עד שיהיו לו שנים עשר חודש אסור. (שם) בהמה (אסור) שנדרשה צריך בדיקה מכופה דמוחא ועד יריכה ובכל מקום שכשניקר נטרף ממנו אם יש אודם לבדו מריפ'. וכל בהמה שצריכ' בדיקה כגון דרוסה ונפילה שלא שהת מעת לעת או שנשבר' ואינו ידוע אם נפסק חוט השזרה ואם לאו כיון שצריכות בדיקה אם שוחטין אסורות. שאין ידוע עכשיו לעמוד על בוריא יפה. (שם נז) ודרוס' ונשבר' השזרה צריך לשהותו שנים עשר חודש ואם שהתה כשר. ואם נקבה היא ונתעבר' וילדה מותרת לשחט' קודם י"ב חודש. ואמרו חכמים הלכ' בזכר כל י"ב חדש ובנקבה כל שאינו יולדת. בהמה שעמד בה דם או שנכנסה בה קיטור או שנפל' במים קרים או ששת' מים קרים או שאכל' הירדוף או סם המות שמתים ממנו בהמות ואין מתים בו בני אדם או פילפלין או עיקר אנדנא או עלה שחלתית ומתירא שמא תמות אם שחטה כשירה אם האכילה קורט חילתות חיישינו שמא נקבו בני מעיה ומריפ'. ואם מסם המות שמתים בני אדם ממנו או נשכה כלב שוטה או נחש משום מריפ' מותר ואסור משום סכנת נפשות. בהמה שנשברו רגליה מן ארכובה ולמעל' מריפ' מן ארכוב' ולמטה כשירה. (שם נז) אמר רב שמוטת יד בבהמ' כשיר'. שמוטת ירך בעוף מריפ' שמוטת גף בעוף מריפ'. חיישינו שמא תינקב הריא'. בהמה שינקה חלב מטא כששחטה מסת הנמצאת בקיבה אסור. בהמה מריפה אסור חלבה. וספק דרוסה עד שיהיו לה שנים עשר חודש אסור על חלבה. תרנגולת מריפ' ביצתה אסור ודנביל' מקולי בית שמי ומקולי בית הלל אסור. ותרנגולת שנפל עליה חתול

ונמלטה ממנו אותן ביצים שמוענת בתחלה אסור עד שתספוק ואחר כך תמעון .
 דאמר אמימר ביצים דספק דרוסה פעם ראשונה נשחא אותן אם חוזרין ומוענין
 מותרות ואם לאו אסורין . ובר נכיסתא ניתור בשחימת אמו מה מעם שכתב כל
 בהמה כל שבכהמה תאכלו ואין צריכין ניקור מה מעם ירך אמו הוא ודמו ודאי אסור
 וצריך לקרוע כריסו ולהוציא דם שיש בו ואם מבקש ליתנו בקדירה צריך למולחו
 צפור שצדין בדבוק בגף אחת כ"ש בשני גפי'ן טריפ' . ואם שוחא ועומד ומהלך
 כשר . בהמה שילדה אסור לשחוט ולדה עד שמונה ימים והוא שכלו לו חדשיו .
 (שם) עוף שנשבר' הגלו תחת צומת הגדין כשר . למעל' מצומות הגדין טריפ' .
 והיכן צומת הגדין בארכובה במקום שהגדין צומתין . ובעוף כשמצפין אתה לצומת
 הגדין ששה עשר חומין אם נפסק אחד מהן טריפה .

(חולין עו) בהמה שנשבר בה עצם ויוצא לחוץ אם עור ובישר חופה את רובו כשר
 ואם לאו (כשר) וטריפה] ורובו שאמר לרוב אורכו ורוב הקיפו . בהמה ששחטה ומצא בה
 שילי' למי שדעתו יפה מותר לוכל שלייה ודיי יצאת מקצת שילה אם קודם שחיט' אסור
 לוכל השילי' . בהמה שנמצא' שנשברו רגלי' אע"פ שישנו לצומת הגדי' חישינו שמא
 נשכה נחש ואסור לוכל ממנה בשר כשהוא חי ולכשל בקדירה אלא תולין אותה
 בשפור או בתנור אם עומדת בשפור לא נשכה נחש ואם נופלת וודי נחש הקיש'
 ואסור . (שם נח) כהמ' שיש לה חמש רגלים או שלש אם חסר ויתר בהגליה
 אחרונות טריפ' ואם בראשונות כשר . ומבח ששחט אותו ואת בנו כאחד מלקים
 אותו ובשרם לוכל מותר . ומי ששחט ראשון ולא נשחט' יפה כגון השוחט ונתנבלה
 בשחיט' והנחר והמעקר מותר לשח' אחריו מה מעם לא תשחטו אמר הקב"ה וזו אינה
 שחיטה . (שם עה) ואותו ואת בנו נוהג בנקיבות ואינו נוהג בזכרים שאסר המקום
 בהמה אבל חיה ועוף מותר לשחוט . ואם שוחט שנים אותו ואת בנו אחרון חייב
 מה מעם שכתב לא תשחטו . (שם פג) ובמקום ששחט גוי אם מותר לשחוט בת
 אחריה . ואין חוששין משום אותו ואת בנו . והשוחט חיה או עוף אוזים ותרנגולין
 חייב לחכות דמיהן . וצריך ליתן עפר למטה קודם שחיט' ועפר למעל' אחר שחיט'
 ומי ששחט ולא נשחט יפה פטור מלכסות . (שם פו) ובמקום ששוחטין חרש שומ'
 וקמן אע"פ ששחטו שחיטה כשרה פטורין מלכסות אבל אחרים שראו אותן חייבין
 לכסות . וחייבין לכסותו במה ששחט שלא יכסנו כרגל שלא יהו המצות בזווית
 עליו . ואחר לברך אחר שמכסה אשר קידשנו במצותיו וציוונו על כסוי הדם . ומי
 שמבקש לשחוט עשרה תרנגולין ושחט אחד וספר יכסה ואחר כך יברך וישחוט
 האחרים . ומותר לשחוט לחולה [בשבת] ואסור לכסות את דמו בשבת . מה מעם
 שאיפשר לכסותו בערב . והשוחט בשבת בשוגג צריך לשחות עד מוצאי שבת
 כשיעור לשחוט בהמה אחרת ומותר שיאכל ממנה ואם במזיד שחטה הוא אסור לוכל
 ממנה לעולם אבל אחרים שוחין כשיעור שחיט' ואוכלין . חמשה חומין יש בעוקץ
 שלשה מימין ושנים משמאל שלש' מופצלין לשנים ושנים מופצלין לשלש' שלש'
 תצא ממנה שאם שולפן עד שהן חמין משתלפין ואם לאו צריך לחטט אחריו

ת"ר חמשה חומי הויין דכפלא תלתא משום תרבא ותרין משום דמא דמחלא ודכולייתא אסירין משום דינקין מתרבא ידיה ודלועא אסירין משום דמא נפקא מינה הנך דתרבא אע"ג דמחתך להו ומלח להו אסירין דינקין מתרבא. הנך דמא אי מחתך להו ומלח להו שרו אי נמי ממוי להו דבלי דמיהו ושרו. ת"ר חמשה קרמי הויין דכפלא דמחלא ודכולייתא אסירין משום חלבא דסוקרא ורביעי משום דמא וקרמי נמי הם כחומי. ראש מעיא באמתא בעי גרדא וזה הוא חלב על הדקין. קיבתא והובלילא וביכסי כל תרבה דאיכא עליהון אסור ובעיגורדא. (חולין צב) גיד הנשה בעי לחמוטי בתריה. כל היכא דאייתיה מזירקי דידא אסירין.

כ הילכות יין נסך

(ע"ז עג) יין נסך אסור ואסור כל שהוא יין ביין ומים במים במה שהן יין במים ומים ביין בנותן טעם. (שם סה) נפל על גבי ענבים ידיחום ואם היו מבוקעות אסורות על גבי תאינים או על גבי תמרים אם יש בנותן טעם אסור. וכן יין נסך שנפל לתוך החומין או חומין שנפל לתוך יין אם יש בהן בנותן טעם אסור. (שם סו) זה הכלל מין במינו במה שהוא ושלא במינו בנותן טעם. (שם עד) אמר רב נחמן הלכה למעשה יין נסך יין ביין אסור חבית בחבית מותרת סתם יינו חבית בחבית נמי מותר. מעשה באחד שנתערב לו ביינו בא לפני רב חסדא אמר לו קח חבית יין שלך והשליכו בנהר וקח ושתה ואינו צריך יין נסך שאסור בקנייה אלא אפילו שכרו נמי אסור דתנינן (שם סב) השוכר את הפועל לעשות ביין נסך שכרו אסור ואינו צריך לומר שכרו אסור דייין נסך אלא סתם יינו שכרו אסור בהנייה. כמעשה באחד שהשכיר ספינתו לסתם יינו נתנו חמין בשכרו בא לפני רב חסדא אמר לו לך ושורפם וקוברם בבית הקברות במה דברים אמורים בדמי יין נסך ביד ישראל אבל דמי יין נסך ודמי ע"ז מותר בידי גוי. (שם סד) דתני גוי ישראל שהיה נושה בגוי מנה ומכר ע"ז והביא לו יין נסך מותר אבל אם אמר לו המתן לי עד שאמכור ע"ז ואביא לך יין נסך אסור. (שם סא) ת"ר אחד הלוקח ואחד השוכר בית כחצרו של גוי ומלאוהו יין והיה מפתח והותם בידי ישראל ר' אליעזר מתיר בשתייה וחכמים אוסרין. אמר חיה בריה דאבא בר נחמן אמר רב חסדא אמר רב ואמרין לה אמר רב חסדא אמר זעירי הלכה כר' אליעזר ומותר לשגר נוד יין עם הגוי כשהוא חותם בתוך חותם. אמר ר' אליעזר הכל שולחין ומפקדין ביד הגוי ומשתמר חותם בתוך חותם ור' יוחנן אמר אפי' יין משתמר חותם בתוך חותם והלכה כר' יוחנן. (שם לא) וכיצד חותם בתוך חותם אמר רבא ספל על פי קנקן מסודת וחתומה הוי חותם בתוך חותם דיקולא על פי קנקן מהודק הוי קנקן. נוד בדיסקיא וחתומה ופיה למטה חותם בתוך חותם פיה למעלה לא. מכפיה בפיה של נוד ומיסרה ומחתמה הוי חותם בתוך חותם. (שם למ) אמר רב חבית אסורח מפג מותר סימן. ארבעה דברים הללו בחותם אחד עם הגוי אסור בשני חותמות מותר

ואילו הן חלב ובשר ויין ותכלת. וארבעה דברים כחותם אחד עם הגוי מותר ואילו הן חלתית ומוריים פת וגבינה: ואילו דברים של גוי' אסור ואיסורין איסור הנייה. (ע"ז כט) היין והחומץ שלהן שהיה מתחלתו יין וחמץ ודיי מפני שהחמץ פקע איסורו אמר רב אשי כך הוא או חומץ שלנו ביד גוי אינו צריך חותם בתוך חותם אם בשביל ניסוך אינו מנסך. אם בשביל זיוף כיון שיש חותם אחד אינו מורח ומזיף. (שם נט) אמר רב פפא ישראל אחוז קנקן וגוי אסור קובא ומטיליין אסור שהוא בא מכח גוי ואסור. (שם ח) גוי אחוז קנקן וישראל אחוז קובא מותר ואם צריך לצדיד יין אסור. אמר להן רבא למובלי יין כשתשאו חבית יין לא תקראו לגוי לסייע עמכם שמא על גב שמטריחין תשליכו עליו ונעשה שבא מכוחו ואסור. וכובא מלא אסור משום מגע גוי חסר מותר אמר רב אשי כל שאילו במגע הזב מלא בגוי עושה יין נסך וכל שאינו במגע הזב מהור בגוי אינו עושה יין נסך מזו (גדה מג) שאמר ר' שמעון בן לקיש קנה בקוממו של זב והסיט בו את המהור מהור כגון שזב אחוז קנה תחת חיקו ועומד וכא עומד והסיט לקנה שתחת חיקו של זב מהור מה מעמה מהור מזעזע זב זוב אינו מזעזע מהור אבל וודי קנה בקוממו של מהור והסיט בו את הזב מלא שמזעזע מהור בממא. מניין שכתב וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שמש במים. מהו ידיו אם נומר ידיו ממש הא שאר גופו מהו והלא כתב והנגוע בבשר הרי זה יטמא אלא זה הסיטו של זב שלא מצינו לכל הטמאים שכתורה בהסיט חוץ מן הזב והוצאת המקיל להסיטו במקום ידיו לומר לך מה ידיו מטמאות מבחוץ בכלי חרס שאין מוקף צמיד פתיל אבל זרק זב כלי צרור מקל וקנה ונגע במהור אינו מטמא וכן (גר) וגו' בין... .

ל זכרון יהיה לדור דור
 י עורני ה' הרפסתו לגמור
 ב שנת מְשׁוֹשׁ כל הארץ

א ברך הנותן ליעף כח
 ג צה נא מעשי כרח נוחור
 י' קבל בקרבן על מזבח

המוציא לאור

לוח המעות

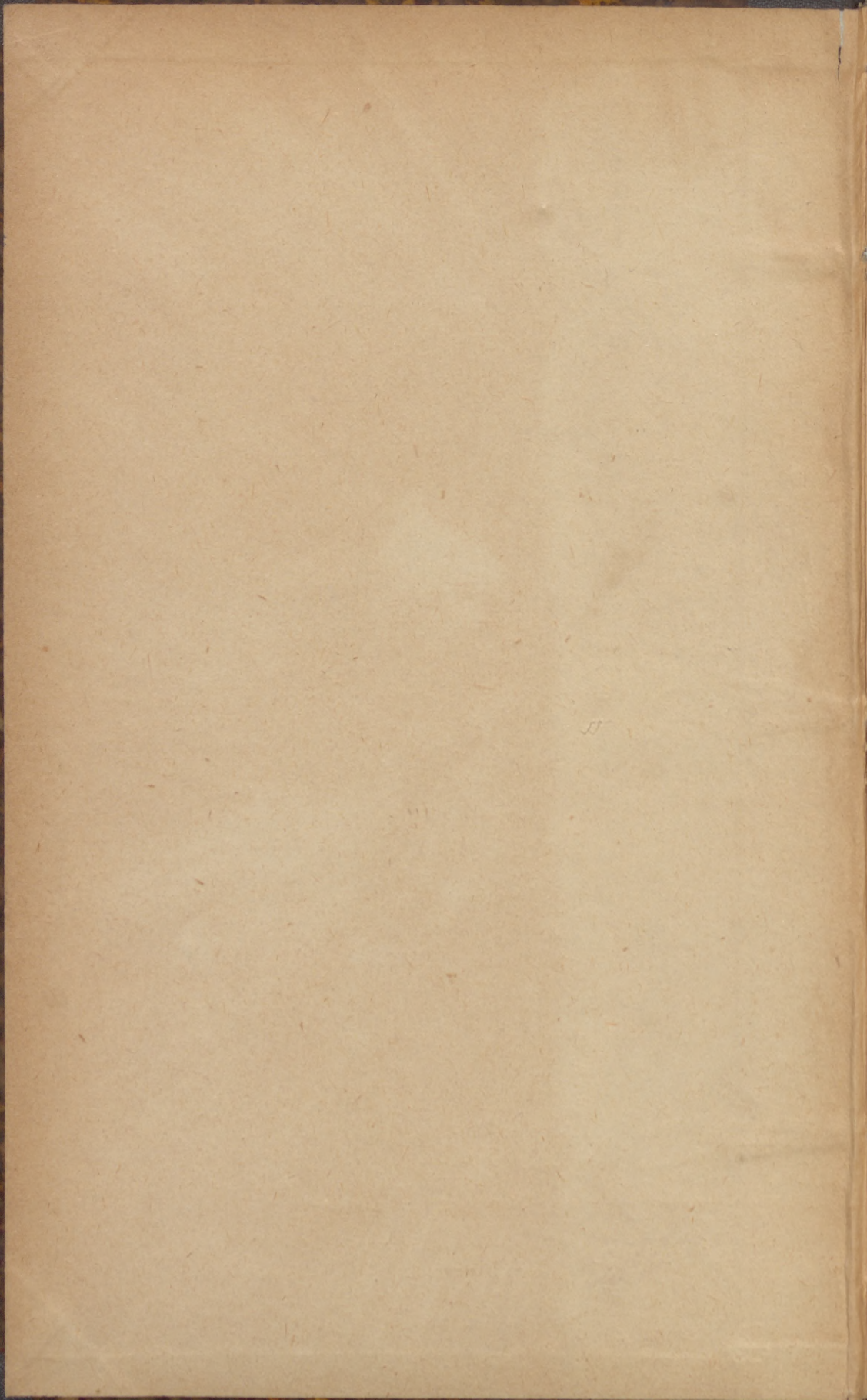
צד שורה	צ"ל	צד שורה	צ"ל
47	קורא בתורה	53	22
25	שאן	64	3
"	וכשבאת	67	28
34	ידי	427	33
			של זווים
			היסת
			מותרת
			המתקשה

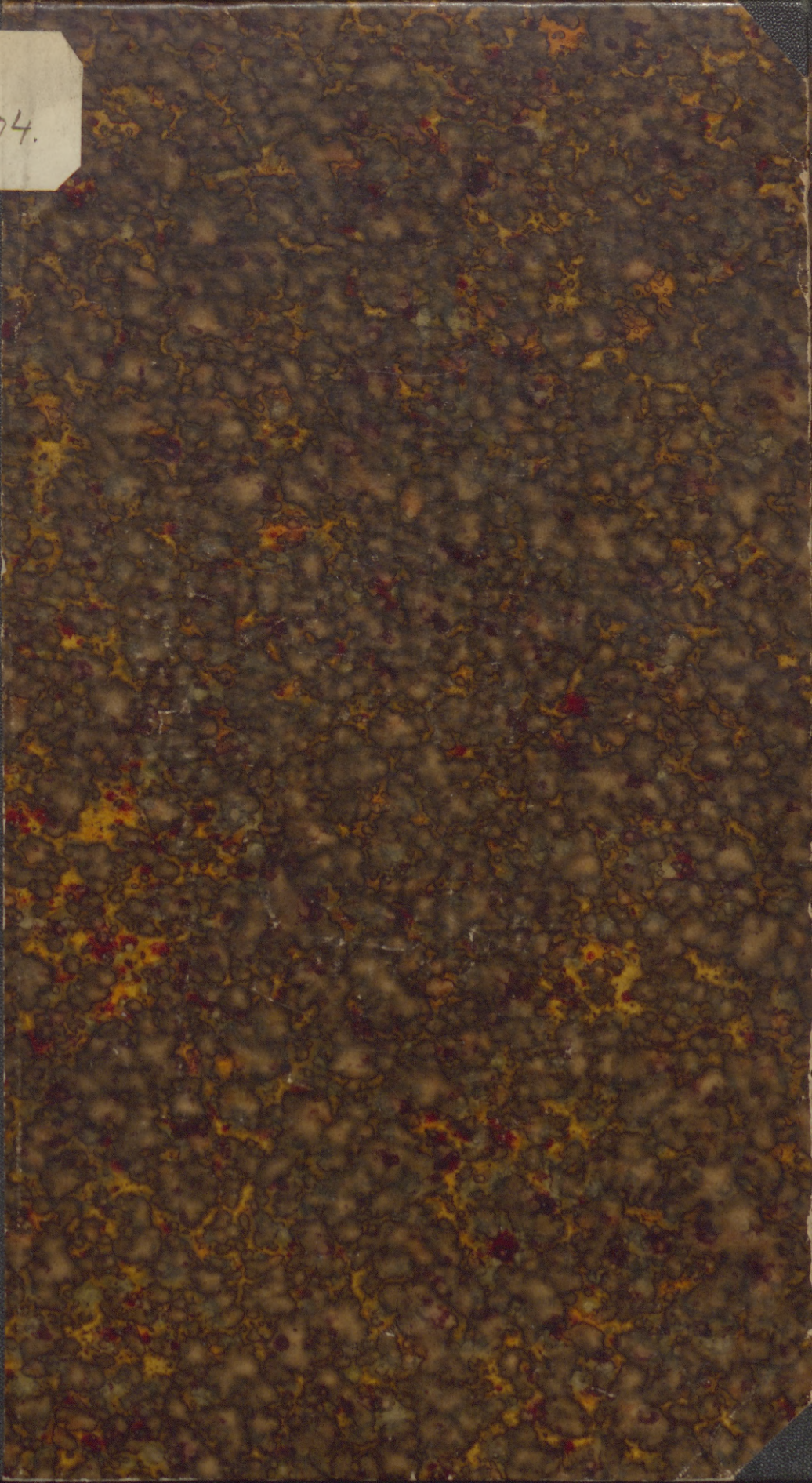

B

204.

הלכות

פסוקות